

gece yayınları
mithatpaşa cad.
62/21 yenişehir
06420 - ankara
tel/fax: 425 37 68

ÖNSÖZ

Cihangir Gener'in kitabını ilk ele aldığım da bu kadar çekici ve öğretici bir eserle karşılaşacağımı, doğrusu düşünmemiştim. Ancak, sayfeleri çevirdikçe, kültür tarihimize yeni bir ışık tutulduğunu anladım ve kitabı elimden bırakamadım.

İnsan, kendi varlığının bilincine eriştiği andan itibaren, iki sorunun cevabını aramağa koyulmuştur: bunlardan birincisi "nasıl" varolduğuna, ikincisi ise "niçin" var bulunduğuna ilişkindir. Birinci soruya çeşitli şekillerde fakat daima insanüstü bir iradenin var oluşu emretmesi veya hiç değilse buna izin vermesi suretinde cevap veren insan, bu iradenin böyle bir varoluşu hangi sebeple istediği sorusuna cevap bulmakta güçlük çekince, belirli gerekçelere "inanmak"tan gayri bir yol bulunamayacağı sonuç ve kanaatine varmış ve bu inanın sonucu olarak da varoluşun dünyadaki bedensel yaşayışla sınırlı olamayacağını, ruhun bedenden ayrı ve bir derecede bağımsız bir varlığı olduğunu, bu bağımsız varlığın da ya başka bir insan veya yaratığın bedenine girip yeniden doğmak, ya da ahiret denilen bir mekanda bedenden tamamiyle bağımsız olarak sonsuza kadar bir başka yaşayış şeklinde sürdürmek suretiyle devam ettiğini kabul etmiştir. Bu böyle olunca ruhun bedenle birlikte geçirdiği sınırlı hayat dilimi, aynı ruhun tek başına sürdüreceği sınırsız yaşayış tarzına onu hazırlayan, bu ikinci yaşayışın sonsuz azap ve ızdırıp veya yine sonsuz saadet ve refah içerisinde geçmesine yol açan adeta bir imtihan dönemi telakki edilmiştir.

Ancak meselenin bu şekilde vazedilmesi, insanın hayatı boyunca ölümü düşünmesine, ahireti kazanmak ve hak etmek için dünya nimetlerini tepmesine sebebiyet verdiği gibi, insanlar arasında ayrılık tohumlarını da serpmiştir. Gerçekten tek Allaha inanan çeşitli dinlere mensup olanlar, hayatları boyunca mabedlerini, kutsal kitaplarını, bayram günlerini, hatta tatillerini ve giyim ve kuşamlarını farklılaştırdıkları gibi, bununla yetinmeyerek, mezarlarını hatta ahireti bile ayırmış ve "senin mabedin - benim mabedim", "senin mezarlığın - benim mezarlığım" dedikleri gibi, "senin cennetin - benim cennetim" demek suretiyle, o

tek Allahın o tek cennetini (veya cehennemini) bile parsellemeye kalkışmışlardır.

İşte ezoterik düşünce bunların üstüne çıkmayı, kutsal kitapları sözleriyle değil, özleriyle yorumlamayı, "iman"ın "akıl"a aykırı olmayacağını ve insanların akıllarıyla doğruluğunu kabul edemeyecekleri bir takım olay ve buyruklara inanmak zorunda bırakılmayacağını ifade eden bir akımı temsil etmiştir. Ancak bu akım dinin özünü değil de şeklini anlayabilenler tarafından daima reddedilmiş, bu akıma taraftar olanlar din'den çıkmakla her zaman ve her yerde suçlanmıştır. Ezoterik düşünceyi Ortaçağın en kanlı günlerinde bile açığa vurmaktan çekinmeyen Dante, *İlahi Komedya*'nın "Cennet" kısmında şöyle der:

"Bak, onlar ki daima İsa, İsa

"Diye bağırırlar, Mahşer'de İsa'ya

"İsa'yı tanımayanlardan daha az yakın olacaklardır!"

Çünkü Cennete gitmek için sadece şu dinden veya bu dinden olmak, hatta Sinagoga, Kiliseye, Camie devam edip dua etmek yeterli değildir. Dürüst, müşfik, merhametli ve cömert olan bir kimse, bütün bunları yapmış olmasa da öldükten sonra, hayatları boyunca sadece "İsa, İsa" diye bağırıp duranlara nisbetle İsa'ya daha yakın olacak, yani yine de Cennete gidecektir.

İşte esasta bütün dinlerin tek Allahın kulları, yani Kardeş olduklarını kabul ve ilan ettiği insanlar arasında bugün dahi sürüp giden din kavgalarına yol açmaları karşısında, ezoterik düşünce büsbütün önem kazanmakta ve bu düşünce sayesinde ki insanlar mutluluğa, barışa, günahsızlığa götüren dini, yani GERÇEK KELAMI kavrayabilmekte ve onun isteği doğrultusunda yaşamının faziletine erişebilmektedir. Kabala'dan başlayan, Templier'lerce sürdürülen ve İslam tasavvufunda en güzel ifadesini bulan bu çizgi, çeşitli yönlerden gelen baskılara rağmen, "düşünen insan" var oldukça devam edecek ve Namık Kemal'in "çalış, idraki kaldır mümkün ise ademiyyetten" dediği gibi bu idraki kaldırmak imkansız olduğu için de insan bu baskıları daima yenecektir.

Bütün bu hususları dile getiren Cihangir GENER'in bu eserini bütün aydınlara hararetle tavsiye ederim.

Prof. Dr. Sahir ERMAN

Başlarken...

Bu kitabı yazma nedenim, insanlık tarihi kadar ve hatta, bilinen insanlık tarihinden de eski, onu en derinden etkilemiş bir akımı olabildiğince gerilerden ele alıp günümüze getirmek, bu akımın günümüzdeki en önde gelen savunucusu olan Masonluk ile, halen yaşayan veya tarihin derinliklerine gömülmüş olan diğer örgütler arasındaki benzerlik ve ayrılıkları göstermektedir. "*Ezoterik*" ya da "*Batıni*" doktrinler adı verilen bu akım varolusun, ancak sevgi ile algılanılabilecek ve akılcılıkla ortaya konulacak sebeplerini savunan ve yegane hedefi insanın tekamül ederek kamil insan haline dönüşmesi ve böylece tanrı ile birleşmesi olan bir akımdır. Felsefi alanda "*Panteizm*", islami kültür içinde tasavvuf adını alan Ezoterik doktrinler, Masonluk ile çağdaş dünya üzerindeki en büyük etkisini göstermiş ve günümüz batı uygarlığının oluşumunda büyük rol oynamıştır.

Ezoterik doktrinler ile ilgili binlerce yıldan bu yana pek çok şey söylenmiş, yazılmıştır. Ancak bu öğretiler ve onların kurumları bugüne kadar belli bir kronolojik sıralama ile ele alınmamıştır. Benim yazdıklarımın hiçbirisi *yeni* değildir. Zaten, eskilerin dediği gibi, "güneş altında, söylenmemiş hiçbir söz yoktur". Benim amacım, felsefi birçok akımın yanı sıra pek çok dinin de doğuşundaki başlıca unsur olan bu akımı insanlık tarihi içerisinde, tarihin karanlık sayfalarından başlayarak, belli bir düzen içinde günümüze ulaştırmaktır. Bunu yaparken, mümkün olduğunca bir tarihi süreç izlemeye ve Ezoterik inançlı bir topluluğun bir diğerini nasıl etkilediğini göstermeye önem verdim.

Bu kitabın yazılabileceği en mükemmel noktada, Türkiye'de doğmuş olduğum için kendimi şanslı addediyorum. Bu topraklar tüm insanlık tarihinin bir buluşma noktasıdır. İnsanlık tarihinden de Ezoterik doktrinleri soyutlamak mümkün değildir. Birçok felsefi ekolün yanı sıra, tek tanrılı dinlerin de doğduğu bölgenin ortasında bulunan bu topraklar bana birçok akımı yerinde inceleyebilme fırsatı tanıdı.

Bu kitabı yazarken, dipnotların ve faydalanılan eserlerin sayfanın altında belirtilmesinden, okuyucunun dikkatinin dağılması amacıyla özellikle kaçındım. Faydalanılan eserler her bölümün sonunda ayrıca verilmiştir.

Kitabın olgunlaşması için değerli katkılarını esirgemeyen sayın Can Arpaç'a, sayın Kaya Güvenç'e, Sayın Prof. Bozkurt Güvenç'e, Sayın Prof. Sahir Erman'a teşekkür borçluyum. Kitabımı, çalışma ortamını güzelleştiren eşim Seda ve kızlarım Aysim, Burcu ve Ece'ye ithaf ediyorum.

Dilerim kitabım güncel Ezoterik öğretiye ışık tutmakta başanlı olur ve Yüce Varlığın Nuru bu yönde çalışacakları aydınlatır.

Cihangir Gener
10 Ekim 1993, Ankara

I. BÖLÜM

EZOTERİK - BATİNİ DOKTRİNLER

İnsanoğlu, zeka pırıltılarını ilk göstermeye başladığı günden bu yana nereden geldiğini, ne olduğunu ve nereye gideceğini sürekli düşünmüş, cevabı bulduğunu zannettiği anda, bulduğu bu kutsal cevap için, başka bir kutsal cevaba inananlarla savaşmış, onları öldürmekten çekinmemiştir. Kitleler bu kutsal cevaplara, diğer bir deyişle dinlere, konulan kurallar çerçevesinde bağnazca bağlanırken, kutsal cevabın gerçek anlamını kendilerine saklayan ilk Ezoterik öğretinin yaratıcısı rahipler, sıradan insanların yetersiz bilgileri ile bu cevabı anlayamayacaklarını düşünerek bir sırlar sistemi oluşturmuşlardır.

Ezoterik-Batini sırların, sadece bu sırları elde etmeye hak kazanan belli bir zümreye verilmesi, bu doktrinin hem zayıf yanını hem de, bugüne kadar ulaşmış günümüz uygarlığının oluşmasında büyük rol oynamış güçlü yanını aynı anda içinde barındırır. Öğretilerin ancak belli bir eğitim ve bireysel gelişiminden sonra sırlarını ortaya koyması, kitlelerden kopuk doktrinler olarak kalmasına neden olmuştur. Öte yandan, sırların semboller dili bünyesinde son derece iyi saklaması ve sembollere her çağda gelişen uygarlık doğrultusunda farklı anlamlar yüklenebilmesi, tüm insanlık tarihi boyunca bu sırları saklayarak günümüze kadar ulaştıran kardeşlik örgütlerinin varolmasını mümkün kılmıştır.

Bu sırlar nelerdir? Günümüz uygarlığının oluşumunda büyük etkisi olan ve çağımızın laik bir akıl çağı olmasını sağlayan bu doktrinin içeriği nedir?

Ezoterik-Batini doktrinler felsefesi alanda Panteizm olarak ifade edilir. Tek tanrılı dinlerde yaradan-yaradılan ikilemi varken Panteizmde bu ikilem yoktur. Varolan herşey tanrıdan sürdürülmüştür ve onunla özdeşdir.

Evren ve tanrı birdir. Tanrı yaradan değil, varolandır ve evrenin toplamıdır. Önsüz ve sonsuz olan tanrı, makrokozmos'da

da, mikrokozmos'da da bulunur. Tanrısal nurun bir cüzü olan ruh hiçbir zaman ölmez ve yegâne amacı ayrıldığı ana kaynağa, yani tanrıya dönmektir. Bunun da tek yolu, evrensel bir yasa olan evrim, yani tekamüldür.

Aslanan ruh ve ruhun tekamülüdür. Madde onun kullanıp atıldığı, bir üst düzeye geçme aracı ve zaman içerisindeki varoluşunun ifadesidir. Tanrısal fışkırmının neticesinde başlayan ve ancak ona dönüş ile son bulacak olan yaşamda insan, tanrısal varoluşun bilinen en üst düzeydeki ifadesidir. Ruh-can-beden üçlüsünü barındıran insan mikrokozmosdur. Mikrokozmos, baba-ana ve oğul veya, öz-cevher ve hayat'ı kapsayan makrokozmos'un, yani tanrının özdesidir.

Ruhun tekamülünü, yani çıktığı ana kaynağa dönmesini sağlayan evrensel yasa, yeniden doğuş yasasıdır. En alt düzeydeki varoluşun ifadesi olan cansız varlıklardan, en üst düzeydeki Kamil İnsana kadar ruhun ulaşmasını sağlayan yeniden doğuş zinciri ancak ruhun mükemmelliğe ulaşması ve tanrıya dönmesi ile kırılabilir. Evren tanrı ile özdeş olduğu ve tanrıdan başka hiçbir varoluş bulunmadığı için, iyilik ve kötülük kavramları da tanrının ifadeleridir. Ancak, aslanan (sevgidir, iyiliktir). Tanrısal fışkırmının bilinen en üst düzey ifadesi olan insan, iyi ve kötünün savaştığı alandır. Aslanan iyilik olduğu, evrenin tümü sevgi üzerine kurulu bulunduğu için, ancak iyi bir insanın ruhu, kamil insana dönüşebilir ve tanrı ile bütünleşebilir. Yaşamı boyunca iyi olmayanlar bulundukları düzeyde yeniden doğarlar. Kötü davranan insan ise, (yeniden doğuş yasası uyarınca), tekamülün insandan bir önceki aşaması olan hayvansal varlığa geri döner. Ne tür bir hayvan olarak doğacağı, bir önceki yaşamındaki tavırlarına bağlıdır.

Tekamül yasası nedir ve nasıl işler? Tanrısal fışkırmının, ve ya bilimsel deyişi ile büyük patlamanın (Big Bang) neticesinde cansızlar alemi meydana gelmiştir. Evrenin fiziki kuralları içerisinde zaman içinde güneş sistemleri oluşmuş ve en azından bir gezegende, (bizim dünyamızda, yaşamın ortaya çıkması için gerekli koşullar biraraya gelmiştir. Bu başka sistemlerde, başka yaşam tarzlarının olmadığı anlamına gelmez. Zaten, tanrısal püs-

kürmenin yegâne hedefinin sadece insanoğlunu meydana getirmek olduğunu iddia etmek, sadece insana has bencilliğin bir göstergesi olur. Bilim adamları da bugün, milyonlarca başka gezegende daha, başka canlıların bulunabileceklerini en azından teorik olarak kabul etmektedirler. Ancak bugünkü teknolojimiz bu teoriyi doğrulamaya henüz yeterli değildir. Bu nedenle, ruhun tanrısal nura ulaşmasındaki son durağı kamil insan mıdır, yoksa başka bir yerde daha üstün nitelikli ve tanrıya daha yakın başka varlıklar bulunmakta mıdır, bilemiyoruz. Zaten, böyle varlıklar var ise, kamil insanın bunlardan biri halinde yeniden doğması doğaldır. Artık bundan sonrası da, o varlığı ilgilendiren bir meseledir. Bu nedenle kitabımız, kamil insana kadarki tekamül ile sınırlı kalmak zorundadır.

Yapılan bilimsel araştırmalar, cansız varlıklar olarak kabul edilen kimyasal elemanların, uygun ortam bulduklarında hayatın yapı taşları olan "rna" ve "dna" moleküllerine dönüştüklerini göstermiştir. Bu moleküller tek hücreli ilk canlıları, bu canlılar da, zaman içerisinde, daha karmaşık yapıya diğer canlıları meydana getirmiştir. İlk kez Darwin ile bilimsel bir izaha kavuşan bu tekamül yasasının son aşamaları, memeli hayvanlar, maymun türleri ve son olarak da insandır.

Peki, tanrının bu tekamül yasasını harekete geçirmekteki amacı nedir? Bu soruya tek tanrılı dinler ile, Ezoterik doktrinler farklı cevaplar vermektedir. Tek tanrılı dinler, her şeyi bilen ve tek yaratıcı olan tanrının, kendisine tapınması ihtiyacı içinde olduğu için evreni yarattığını iddia etmektedirler. Ancak, hiçbir şeye muhtaç olmayan tanrının niçin tapınılma ihtiyacı duyduğuna ve böyle bir ihtiyaç içinde olsa dahi, niçin sadece kendisine tapacak kulları değil de tüm evreni yaratmış olduğuna mantıklı bir cevap getirememektedirler.

Ezoterik doktrinler ise, tanrının tek amacının kendisini daha iyi tanımak olduğunu öne sürmektedir. Tanrı, kendi bünyesindeki sonsuz varlıkların varoluş ve yaşayış deneyimleri ile kendi niteliklerinin bilincine daha çok varmakta ve daha yüksek bir bilince ulaşmaktadır. Tanrının kendini tanıma süreci içindeki birincil kaynağı, engin tecrübesi ve düşünce kapasitesi ile, insanın en

EZOTERİK - BATINI DOKTRİNLER

üst düzeydeki temsilcisi olan *kâmil* insandır. Bu aşamda şunu da belirtmekte fayda vardır; Tanrısal bir südür olan insan, dolayısıyla tanrının bir ifadesidir. Bu nedenle, insan tanrıdır ya da "ben tanrıyım" demek doğrudur. Ancak, tanrı insan değildir. Tanrı, tüm varlıkların, evrenin tümü olduğu için, insan tanrıdır demek ne denli doğru ise, tanrı insandır demek de o denli yanlıştır.

Ezoterik doktrinlere göre, tanrısal bilincin artmasının en öncelikli aracı kamil insan olduğu için, yegane hedef kamil insanlar yetiştirmek olmalıdır. Kamil insanları yetiştirmek ise, ancak üst düzeyde bir öğretiyi algılayabilecek, seçilmiş insanların eğitilmesi ile mümkündür. İşte bu kamil insanları yetiştirmek için binlerce yıldan bu yana çeşitli örgütler kurulmuş ve bir sırlar sistemi oluşturulmuştur.

Bu öğretinin kullandığı dil "semboller dili" olagelmiş ve bu sembollerin, simgesel anlatımlarının imkanlarından yararlanılarak hemen her kavimde, her millette, binlerce sene korunarak, uygarlıktan uygarlığa aktarılması mümkün olmuştur.

Sembollerin dili ile öğretisini inisiyelerine kuşaktan kuşağa aktaran, hakkında bilgi bulabildiğimiz ilk Kardeşlik örgütü "Naacal kardeşliği"dir. Bu örgüt, insanlığın ilk bilinen büyük uygarlığının beşiği olan ve günümüzden 12.000 yıl önce sulara gömülen pasifikteki "Mu" kıtasında kurulmuş bulunan yönetici rahipler örgütüdür. (1)

Kaynakça

1- Churchward James, The Children of MU (MU'nun Çocukları). Londra 1931.

II. BÖLÜM

MU UYGARLIĞI VE NAACALLER

Batık Mu kıtası ve Mu uygarlığı hakkındaki bilgilerin çok büyük bir bölümü, 19. yüzyılda yaşamış olan İngiliz araştırmacı James Churchward'ın incelemeleri neticesinde gün yüzüne çıkmıştır. İngiliz silahlı kuvvetlerinde albay olan Churchward, 1880'li yıllarda Hindistan ve Tibet'te görevle bulunduğu sıralarda bu kıta hakkındaki ilk bilgileri edinmiş, emekliliğinden sonra da Orta Amerika'da araştırmalarını tamamlayarak bu batık uygarlık hakkında beş eser yazmıştır.

Churchward'ın kaynakları, Batı Tibet'te bir mabette, bu mabedin başrahibi tarafından kendisine verilen "Naacal Tabletleri" ile, Amerikalı Jeolog William Niven'in 1921-23 yılları arasında Meksika'da ortaya çıkardığı tabletler olmuştur. (1)

Bilim dünyası, gerek Churchward'ın ortaya çıkardığı Mu uygarlığının, gerekse bir diğer batık kıta olan Atlantis'in varlıklarını kuşkuyla karşılamaktadır. Ancak yine bilim dünyası, bu iki kıtanın battığı öne sürülen tarih olan 12 bin yıl önce dünyada büyük bir jeolojik olayın yaşandığını onaylamaktadır. Kaldı ki, dünyanın hemen her yerindeki kavim ve milletlerin tufan efsaneleri de, büyük bir felaketin yaşandığını doğrulamaktadır ve bilim dünyası ister kabul etsin, ister etmesin, Mısır, Maya kalıntıları, Paskalya adası uygarlığı gibi bugün nasıl ortaya çıktıkları izah edilemeyen birçok eser bu batık kıta uygarlıklarının varlığı ile mantıklı izahlara kavuşabilmektedir.

Evrin kuramları ve genel bulgulara göre, günümüzden 200 ile 500 bin yıl önce iki ayağı üzerinde dik olarak durabilen "Homo Erectus" yerini, düşünebilen insan "Homo Sapiens"e bırakmıştır. Homo Sapiens'in ortaya çıkış tarihini 200 bin yıl önce olarak kabul etsek dahi, o günden bu güne kadar insanlığının sadece günümüz uygarlığını yaratmış olduğunu düşünmek, insanlık adına büyük bir bencilliktir. 200 bin yıl önce dünyaya gelen ve uzmanlarca beyin ağırlığı ve düşünme kapasitesi günü-

müz insanı ile aynı olarak kabul edilen Homa Sapiens, ne olmuştur da, 194 bin yıl bekledikten sonra, günümüzden 6 bin yıl önce birden bire dev adımlar atmaya karar vermiştir? Nitekim, günümüz bilim çevreleri, tekerleğin ve yazının ancak M.Ö. 4 binlerde bulunduğunu öne sürmektedir.

Ancak, dünyanın geçirdiği tufan felaketi nedeniyle çok az belge ve bulgunun kalmış olmasına rağmen, bu belge ve bulgular, insanoğlunun dünya üzerindeki uzun geçmişinde, günümüz uygarlığının dışında en az bir büyük uygarlık daha yaratmış olduğunu ve hatta bugünkü uygarlığın temellerinin de bu eski uygarlıkta atıldığını ortaya koymaktadır.

James Churchward 1883'de, Batı Tibet'te bir manastırda bu belgelerin en önemlilerini gün yüzüne çıkarttı. Tibet'te görevli olarak bulunan Churchward, eski dinlerin kökenleri hakkındaki araştırmaları doğrultusunda Tibet'teki manastırları dolaşırken yolu Batı Tibet'te bir manastıra düştü. Bu manastırın, "Büyük Rahipler Kardeşliğinin" önde gelen üyelerinden olan baş rahibi Rishi, Churchward'a, günümüzden 15 bin yıl önce yazılmış "Naacal Tabletleri"ni gösterdi. (2)

Rishi'nin Churchward'a, binlerce yıldır sır olarak saklanan tabletleri niçin gösterdiği bilinmiyor. Ancak, kendisi de bir inisiye olan Rishi'nin, başka kanallardan da olsa Ezoterik doktrini bünyesinde yaşatan bir diğer kardeşlik örgütüne, Masonluğa üye olan Churchward'ı kendisine yakın bulduğu ve bazı sırların batı dünyasına açıklanması zamanının geldiğine inandığı tahmin ediliyor.

Rishi, bu düşüncelerle Churchward'a iki yıl boyunca üstadlık yaptı ve sadece büyük rahiplerin bildiği, Naacal tabletlerinin yazıldığı ölü dili kendisine öğretti. (3)

Naacal dilini öğrenen ve tabletleri inceleyen Churchward, bu tabletlerin ışığı doğrultusunda batık kıta Mu ve uygarlığının izlerine rastlamak umuduyla 50 yıl süren araştırma gezilerine başladı.

Pasifik okyanusundaki hemen bütün adalarda, Sibiry ve Orta Asya'da, Avusturalya'da, Mısır'da incelemeler yapan Churchward'a yeni nur kaynağı Meksika'da parladı. Amerikalı Jeolog

William Niven, 1921-23 yılları arasında Meksika'da yaptığı kazılarda, 11.500-12.000 yıl önce yazıldıkları saptanan 2600 dolayında tablet buldu (4). Bu tabletlerdeki yazılar ne Niven tarafından, ne de tabletler üzerinde uzun bir inceleme yapan Carnegie Enstitüsü uzmanlarından Dr. Morley tarafından okunamadı. Tabletlerin varlığını duyan Churchward Meksika'ya gitti ve Tibet'te öğrenmiş olduğu Naacal diliyle yazılı olduklarını ispatladı. Meksika tabletlerini çözmeyi başardı. Tibet tabletlerinde eksik kalan bilgilerini Meksika tabletleri ile tamamlayan Churchward, batık uygarlık Mu hakkında büyük yankılar getiren eserlerini yazdı (5).

Churchward ve Niven'in bulguları, Mu kıtasının bugünkü Pasifik okyanusunun oldukça büyük bir bölümünü kapladığını, Hawaii, Haiti, Fiji, Paskalya adaları ile diğer Polonezya adalarının bu batık kıtadan artakalan parçalar olduklarını ortaya koydu. Danimarkalı araştırmacı ve yazar Eric Von Daniken de, birbirlerinden binlerce kilometre uzakta olan bu adalar kültürlerinin paylaşacak derecede benzediğine işaret ediyor (6).

Churchward'a göre Mu kıtası, doğudan batıya 8 bin kilometre, kuzeyden güneye de 5 bin kilometre uzunluğunda dev bir ada kıtıydı. Naacal tabletleri bu kıtanın, uygarlığın beşiği olduğunu öne sürmektedir. Yaklaşık 70.000 yıllık bir uygarlık geçmişine sahip olan Mu zaman içerisinde tüm dünyada birçok koloniler ve büyük imparatorluklar oluşturmuştur (7).

Mu uygarlığının kolonileştirdiği ve daha sonra bağımsızlaşarak birer imparatorluğa dönüşen en önemli iki devlet, Atlantis ve Uygur İmparatorluklarıdır (8). Ayrıca, bugün antik Mısır, Çin, Hint ve Maya uygarlıkları diye bilinen uygarlıkların kökeninde de Mu uygarlığı yatmaktadır.

Mu uygarlığının ne zaman başladığı bilinmiyor. Naacal tabletleri ve Meksika'da bulunanlar bu konuda aydınlatıcı olamadı. Ancak tabletler, Mu'nun kolonileşme ve uygarlığının temeli oluşturduğu dinini yayma aşamasına 70 bin yıl önce geçtiğini gösteriyorlar.

15 bin yaşında oldukları belirlenen Naacal tabletleri evrenin başlangıcı ve ortaya çıkışı konusunda ayrıntılı öngörüler kapsa-

MU UYGARLIĞI VE NAACALLER

makta. Bu tabletlere göre, evrenin başlangıcında sadece ruh vardı. Daha sonra bu ruhtan, bir kaosun hakim olduğu uzay var oldu. Zamanla kaos yerini giderek düzene bırakmaya başladı ve uzaydaki şekilsiz ve dağınık gazlar biraraya geldi. Bu gazlar güneş sistemlerini ve gezegenleri oluşturmak için katılaştı. Katılma sırasında önce hava, sonra su oluştu. Sular dünyayı kapladı. Güneş ışıkları havayı ve suyu ısıttı. Bu ışıklar ve toprak altındaki ateş, üzerinde su bulunan toprakları yükseltti ve bunlar açık toprak oldu. Güneş ışıkları suyun içinde ve balçıkta kozmik hayat yumurtalarını (*ma-dna*) oluşturdu. İlk hayat sudan çıktı ve tüm yeryüzüne yayıldı.

Günümüzde geçerli evren ve yaşamın oluşumu teorilerine bu denli benzerlik tesadüf olamaz. Zaten, en az 70 bin yaşında olan bir uygarlıktan daha farklı bilgiler ummak da saçmalık olur. Mu uygarlığının ulaştığı seviyeyi gösterme açısından bir başka kaynaktan yararlanalım. Günümüzden 3 bin yıl önce yazılmış Mahabharata'da uzak geçmişte insanoğlunun kullandığı bir silah tarif ediliyor: "Dumansız bir ateşin ısıltısına sahip olan ve alevler saçan bir mermi atıldı. Birden her yer karanlığa gömüldü. Daha sonra, gözleri kör eden bir ışık ve kulakları sağır eden bir gürültü çıktı. Ardından meydana gelen büyük ısıda sular buharlaştı. Filler, atlar, insanlar bir anda kavruldu. Ağaçlar tamamen yandı. Her yer yeniden aydınlandığında koca ordudan geriye sadece bir avuç kül kalmıştı"...

Bu efsane, atalarımızın ulaştığı uygarlık düzeyinin yanı sıra, onların dünyasının da bugün olduğu gibi, barıştan yana pek nasi-bini almadığını gösteriyor.

Mahabharata efsanesi ve Sodom ve Gomora'nın yokoluşu gibi diğer bazı efsaneler, Atlantis ve Mu kıtalarının batışı teorilerinden birisini destekler niteliktedir. Ancak bu konuya daha sonra değinileceği için şimdi, Mu uygarlığının yönetiliş biçimine ve bunun aracı olan ilk tek tanrılı dine, "Mu Dini"ne göz atalım.

Mu uygarlığı bir imparatorluktu ve imparatorların ünvanı, güneşin oğlu da denilen "Ra Mu" idi. Mu imparatorluğunun bir diğer adı da "Güneş İmparatorluğu"ydü. Mu dilinde ("Ra") kelimesi, güneş anlamına geliyordu. Mu'nun kolonisi olan Mısır'da

CİHANGİR GENER

da güneş tanrıya "Ra" adı verilmiştir. Ayrıca, kökleri Mu uygarlığına kadar uzandığı sanılan Japonya'da da imparatorun ünvanı "Güneşin oğlu"dur. Bunun yanı sıra eski Maya ve İnka uygarlıklarında ve krallar aynı ünvanı kullanmışlardır.

İmparatorun altında, hem bilim adamı hem de rahip olan "Naacaller" bulunuyordu ve bunlar yönetici sınıfı teşkil ediyordu (9). "Kutsal Sırlar Kardeşliği"nin üyesi olan Naacaller'in tüm dünyaya yaymış oldukları "Mu Dini", belki de insanlığın tanıdığı ilk tek tanrılı dindi. Naacaller bu dini, sıradan insanlara, anavatan ve koloniler halklarına anlatırken, anlaşılması daha kolay olan semboller dilini kullanmayı tercih ediyorlardı. Bu sembollerin Ezoterik anlamlarını sadece inisiye edilmiş kardeşler ve imparator Ra-Mu bilmekteydi.

Naacaller'in sembolleri daha çok geometrik şekilleri kapsıyordu. Naacal öğretisi, evrenin ortaya çıkışında en önemli görevin tanrının geometri ve mimarlık vasıflarına düştüğünü öngörmekteydi. Mu dinine göre tanrı o kadar kutsal bir varlıktı ki, doğrudan ağıza alınamazdı. Bir sembol vasıtasıyla ifade edilemezse, sıradan insanlar tarafından idrak edilemezdi. İşte bu yüce varlığın sembolü, Güneş yani "Ra" idi (10). Tanrının güneş olduğu iddiasındaki tüm saptırılmış iddiaların ve güneş kültü diye nitelendirilen inanışların kökeninde yatan olgu budur.

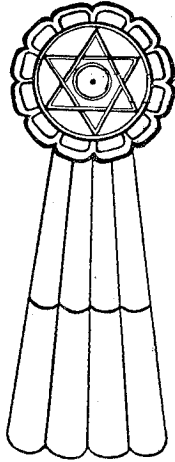
Naacal öğretilerinde Güneş doğrudan tanrı değil, onun birliğinin ve tekliliğinin kitleler tarafından daha iyi anlaşılması için seçilmiş olan bir semboldü. Sembollerin kullanılmasındaki bir diğer amaç da, belirli ifade tarzlarının kalıplaşmasını önlemek ve gelişmeler doğrultusunda sembollere yeni anlamlar yükleyerek, dinin bağnazlıktan ve doğmalardan kurtulmasını sağlamaktı. Ancak, uygarlık çöküp, ana kaynak yok olunca, zaman içinde bu sembollerin kendileri putlaştı ve çok tanrılı dinlerin doğmasına neden oldu.

Semboller vasıtasıyla tek tanrıya tapınımı öğreten dinin büyük rahibi, dolayısıyla kutsal kardeşlik örgütünün de başı, Ra Mu'nun kendisiydi. Ancak imparatorun hiçbir tanrısal kişiliği yoktu ve sadece konumu nedeniyle, sembolik olarak "Güneşin Oğlu" ünvanını taşıyordu.

MU UYGARLIĞI VE NAACALLER

Naacal kardeşlerinin, öğretilerini yaydıkları ve yeni üyeleri inisiye ettikleri mabetler, kıtanın her yerine ve kolonilere dağılmış vaziyetteydi. Dev blok taşlardan yapılan bu mabetlerin dam-ları yoktu ve bunlara "şeffaf mabetler" deniliyordu. Güneş ışıkla-rının inisiyeler üzerine doğrudan ulaşması için mabetlere dam yapılmıyordu. Bu da bir tür semboldü ve Ezoterik anlamı, tanrı ile insan arasında hiçbir engel olamayacağı şeklindeydi. Günü-müz Masonluğunda da aynı sembol kullanılmakta ve Mason ma-betlerinin tavanları, sanki üstü açılmış gibi, gökyüzünü sembolize eder biçimde düzenlenmektedir.

Mu dini sembollerinin en önde geleni, "Mu Kozmik Diyagramı"dır (11).

Bu diyagramda, tam merkezde bulunan daire Güneşin, "Ra"nın, yani tek tanrının kolektif simgesidir. Üçgen içindeki daire, tanrının gözünün daima insanların üzerinde olduğunu, içiçe geçmiş iki üçgen iyiliğin ve kötülüğün birarada bulunduğunun simgesidir. Bu üçgenlerden yukarı dönük olanı iyiye, yani tanrıya ulaşmayı, aşağı bakarı ise veniden doğuş yasası uyarınca geriye dönüşü remzeder. Her ikisinin birarada oluşturduğu altı

CİHANGİR GENER

köşeli yıldız/adaletin sembolüdür. Ayrıca bu yıldızın her bir ucu bir fazileti remzeder ve insan ancak bu faziletlerle sahip olunca tanrıya ulaşabilecektir. Altı köşeli yıldız dışındaki çember, dünyadan başka alemlerin de bulunduğunu, bunun dışındaki 12 fisto ise, insanın uzak durması gereken 12 kötü eğilimi simgeler. İnsan ruhu, diğer alemlere geçmeden önce, bu 12 dünyasal kötü eğilimden kurtulmak zorundadır.

Aşağı doğru inen sekiz şeritli yol ise, ruhun tanrıya ulaşması için tırmanması gereken aşamaların ifadesidir. Ruh, en alt kademeden, cansız varlıktan mükemmeleğe yani kamil insan'a ulaşmak zorundadır.

Naacal mabetlerinde ay, bir sembol olarak güneşin hemen yanında yer alır. Hem baba, hem ana olan tanrının eril sembolü güneş işe, dişil sembolü de ay'dır. Kozmik diyagram üzerinde de görüleceği gibi üçgenin ve üç sayısının Naacal öğretisindeki yeri büyüktür. Üç sayısına verilen önem Mu kıtasının kendisinden kaynaklanmaktadır. Mu kıtası üç parçadan oluşmuş ve aralarında dar boğazların bulunduğu adalar topluluğudur (12). Bu nedenle üçgen, hem Mu kıtasını, hem de, tanrının eril ve dişil yönleri ile onlardan südür eden ilahi kelamı, yani evreni simgeler. Üçgen içindeki göz, ana kaynağın, yani tanrının, varlığını insan üzerinde daima hissettirdiğini, bir biçimde onu gözlediğini remzeder. Bu sembol, Osiris ile önce Atlantis'e buradan Hermes ile Mısır'a, Mısır'dan Pisagor ile Yunanistan'a ve nihayet günümüzde Masonluğa kadar ulaşmıştır.

Birçok sembol gibi, Ezoterik Sırlar Öğretisinin üyelerini kabul ettiği inisiyasyon törenlerinin kökeni de Mu Naacal okulundadır. Değişik örgütlenmeler vasıtasıyla günümüze kadar ulaşmış bu inisiyasyon töreninde aday, uzun bir hazırlık ve soruşturma döneminden sonra, layık görülmesi halinde kardeşliğe kabul edilirdi. Naacal kardeşlik örgütüne üyelerin seçilerek alındıkları dışında, kabul töreni ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamakta. Ancak, Naacal kardeşliğinin son durağı olarak da kabul edilebilecek Mısır'ın Hermetik kardeşliğine kabul töreninin Naacaller'in uyguladıkları törenden daha farklı olduğunu varsaymak için hiçbir neden yok. Bu törenin ayrıntılarına Mısır uygarlığına

incelerken döneleceği için, şimdi Naacal öğretisinin diğer kavramlarına geri dönelim.

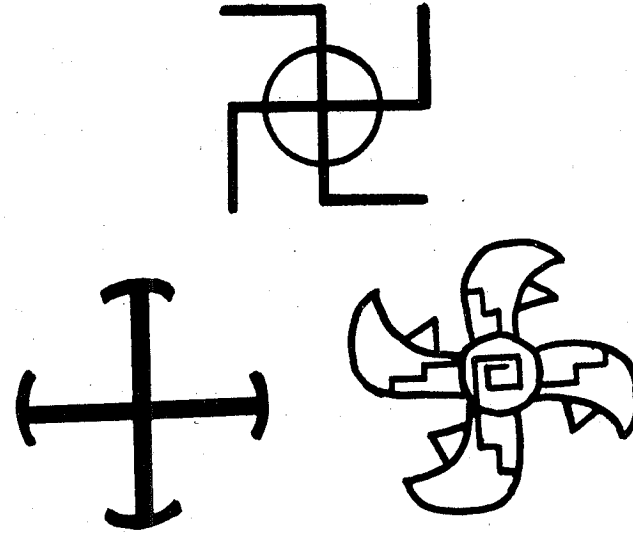
Mu dininin dört temel kavramı vardır:

- 1- Tanrı tektir. Herşey ondan varolmuştur ve ona dönecektir.
- 2- Ruh ile beden birbirinden ayrıdır. Beden ölür ve ayrışırken ruh ölmez.
- 3- Ruh, mükemmelliğe ulaşmak için değişik bedenlerde yenisinden doğar.
- 4- Mükemmeliğe ulaşan ruh tanrıya döner ve onunla birleşir (13).

Naacal öğretiline göre, tanrı, sevginin ta kendisidir ve tüm evreni de sevgi üzerine kurmuştur. Ancak bu evrensel sevgiyi kavrayabilecek vasıfta olan ruhlar ona geri dönebilecek yeterliliktedir. Bu vasıflara sahip bir insan olabilmek ancak Naacal kardeşi olmakla ve kardeşlerin de öğretiyi derece derece sindirmeleri ile mümkündür. Naacaller, yalnızca üstad rahiplerin bu aşamaya ulaşabileceklerini kabul ederler.

Naacal öğretisinin bir diğer temel dayanağı, tanrısal nurdan çıkmış olan dört temel gücün kainatı kaosdan düzene geçirmiş oldukları teorisidir. Tanrının kendi asil nitelikleri olarak kabul edilen bu dört temel güç, "dört büyük inşaatçı", "dört büyük mimar", "dört büyük geometri üstadı" olarak adlandırılır. Bu dört temel eleman, ateş, yel, su ve toprak'dır (14).

Semavi dinlerin doğuşu ile bu dört temel eleman, "dört başmelek" olarak adlandırılmışlardır. Naacaller bu dört temel gücü gamalı haç ile sembolize etmişlerdir. Jeolog Niven'in bulduğu tabletler üzerinde rastlanan bu haçlardan, kollarının dördü de aynı uzunlukta olanının dört gücün eşitliğini, uçları kıvrık gamalı haçlardan ağızları sola dönük olanların mutluluğu, sağa dönüklerin ise mutsuzluğu simgelediklerini görüyoruz. Bu konular üzerinde derin araştırmalar yapmış olan Hitler'in imparatorluğuna sembol olarak ucu sağa dönük gamalı haçı seçmiş olması bir tesadüf değildir. İsa'nın da öğretisinde kullandığı haç sembolü aynı kaynaktan, Mu'dan gelmektedir.

Niven tarafından gün yüzüne çıkarılan, dört temel gücü simgeleyen sembollerden bazıları

Kaynakça

- 1- Bilim Araştırma Grubu - "MU, Tarih Öncesi Evrensel Uygarlık" - Bilim Araştırma Merkezi Yayınları - İstanbul 1978 - Sf. 15.
- 2- SANTESSON Hans Stephan - "Batık Ülke MU Uygarlığı" - RM Yayınları İstanbul 1989 - Sf. 12
- 3- Santesson H.S. - İe - Sf. 15
- 4- Bilim Araş. - İe - Sf. 15
- 5- Churchward James, "The Sacred Symbols of MU" (MU'nun Kutsal Sembollerini) Londra, 1933.
- 6- Von Daniken, Erich - "Aussaart und Kosmos" (Kozmos ve Ötesi), Amsterdam, 1978
- 7- Santesson H.S. - İe - Sf. 87
- 8- Santesson H.S. - İe - Sf. 95-99
- 9- Santesson H.S. - İe - Sf. 19
- 10- Bilim Araş. - İe - Sf. 52
- 11- Santesson H.S. - İe - Sf. 70
- 12- Bilim Araş. - İe - Sf. 12
- 13- Santesson H.S. - İe - Sf. 125
- 14- Santesson H.S. - İe - Sf. 142

III. BÖLÜM

ATLANTİS VE OSİRİS

Mu uygarlığı gibi, insanlık tarihi üzerinde etkili olmuş bir diğer batık kıta uygarlığı da, Atlantis uygarlığıdır. Atlantik okyanusu üzerinde olduğu iddia edilen ve varlığı, James Churchward'dan binlerce yıl önce Mısırlı rahipler tarafından, Yunanlı filozof Eflatun aracılığıyla insanlığa duyurulan Atlantis, kuşkusuz uygarlığın ilk beşiği değildi. Atlantis, Mu uygarlığının bir kolonisiydi ve zaman içinde bağımsızlığını kazanarak, bir imparatorluğa dönüştü. Peki, Mısırlı rahipler, durup dururken Eflatun'a bu sırrı niye verdi? Çünkü Eflatun da Mısır'da inisiye edilmişti ve kardeşleriydi (1).

Churchward Atlantis'in, Amerika ile Afrika arasında yer aldığını söylüyor. Diğer bazı araştırmacılar, bu batık kıtayı başka yerlerde arıyorlarsa da, kıtanın battığı okyanusun aynı adı taşıması, Atlantis'in Atlantik okyanusu üzerinde olduğu savlarını güçlendiriyor.

Eflatun Atlantis'i, Solon ve Kritias'ın ağzından anlatmıştır. Bu iki filozof arasındaki konuşmaya göre, Firavun Amosis döneminde (M.Ö. 570-525) Sais şehrini ziyaret eden Solon burada bir üstad rahip tarafından Atlantis hakkında bilgilendirilmiştir. Bu rahip Solon'a, eskiden Cebelitarık boğazı ötesinde çok büyük bir kıta olduğunu, Mısır'dan hareket eden bir kişinin denize ulaştığında, adadan adaya geçerek okyanusu aştığını ve karşı kıyıda bir diğer kıtaya ulaşabildiğini söylemiştir. Rahibin ifadesine göre bu kıta 9 bin yıl önce, (günümüzden 12 bin yıl önce) büyük bir tufan ve deprem neticesinde sulara gömülmüş ve kolonisi olan Mısır ile ilişkisi kesildiği için Mısır uygarlığı gerilemiştir (2).

Mısır'da 10 yıl kadar kalan Solon'un, yönetici rahiplerle yakın temasına rağmen onların kardeşlik örgütüne inisiye edilmediği hakkında bilgi yoktur. Öte yandan, bir diğer Yunanlı, tarihçi Herodot da Mısır'ı ziyareti sırasında yine rahiplerle konuşmuş ve bu rahipler kendisine örgütlerinin 11 bin yıldan bu yana varlığını sürdürdüğünü söylemişlerdir.

İngiliz araştırmacı Churchward, Naacal tabletlerinde Atlan-

tis'e önemli bir yer verildiğini ve önceleri Mu'nun kolonisi olarak uygarlaşan Atlant'lıların zaman içinde bağımsızlıklarını kazanarak kendi imparatorluklarını kurduklarını belirtiyor. Tabletler, Mu kolonisi Atlantis'de Mu Kozmik Dinini öğreten okulların bulunduğunu ancak bağımsızlık sonrası ana dinden uzaklaştığını ifade ediyor. Naacal tabletlerine göre Atlantlı rahipler, kendi güçlerini artırmak için ana dini yozlaştırmayı çıkarlarına uygun bulmuşlardır.

Atlantis'de dini yozlaştırma, Osiris'in ortaya çıkışına kadar sürdü. Naacal tabletlerinden ikisi, günümüzden 22 bin yıl önce Atlantis'de doğan bu büyük dehaya ayrılmıştır (3). Tabletlerle göre Osiris genç yaşında doğduğu yeri terk ederek Mu'ya gitti ve burada "Bilgelik Okulları"ndan birisine girdi. Mu kıtasında Naacaller arasında "üstad rahip ve kutsal kardeş" ünvanını alana kadar kalan Osiris, dini bir reform başlatma göreviyle ülkesine geri döndü. Yozlaşmış Atlantis dinine ve rahipler sınıfına karşı savaş açan Osiris, güçlü kişiliği ile halkı da yanına aldı ve yozlaşmış rahipleri, itibarını yitiren mabetlerden temizledi. Ölene kadar ülkesinin ruhani lideri olan Osiris, kendisine teklif edilen imparatorluk ünvanını reddetti. Öldükten sonra takipçileri ve rahip kardeşleri onun anısına, yaydığı dine "Osiris Dini" adını verdiler.

Osiris adı, Mısır tanrıları arasında geçmektedir. Bu adın Mısır'a Hermes (Toth) tarafından getirildiği ancak zaman içerisinde bu saf dinin yozlaşması ile Osiris'in de ilkel tanrılardan birisi haline dönüştüğü sanılmaktadır. Mısır tanrıları panteonunda adı daima Osiris ile birlikte geçen İsis, aynı tanrının dişil ifadesi, her ikisinin oğulları olan Horus da kutsal kelamın ifadesidir. Hermes de, Osiris ve İsis gibi, bir süre geçtikten sonra tanrılaştırılmıştır.

-Maya, Uygur Kolonileri-

Mu uygarlığının Atlantis dışındaki en önemli kolonileri Maya ve Uygur kolonileridir (4). Bunlardan, Amerika kıtasındaki Maya kolonisi, Mu ve Atlantis'in varlıkları hakkındaki pek çok bulgunun kaynağını teşkil etmesi açısından önemlidir. Mu'nun ilk kolonilerinden birisi olduğu sanılan Mayalar'ın ve onların devamı niteliğinde olan Aztek ve İnka'ların imparatorlarına "Güne-

şin Oğlu" demeleri, tapınımlarının birer güneş kültü olması tesadüf değildir. Ayrıca, Mısır ve Maya piramitlerinin benzerliği, her iki ülkede bunların törenler için kullanılması ve yeniden doğuş inancının yozlaşmış bir biçimi olan mumyalama işleminin aynılığı, bu iki uygarlığın aynı kökten geldiklerinin ispatıdır.

Yucatan'da bulunan ve bir adı da "kutsal sırlar mabedi" olan Uxmal mabedi, burasının, tıpkı Mısır'daki benzerleri gibi inisiyasyon törenleri için kullanıldığını göstermektedir. Mabedin içinde, adayların sınıandığı ateş odasının bulunması, tufandan sonra yapılan bu mabedin Mu dini uygulamalarının ilkel bir devamının gerçekleştirildiği mekan olduğunu ortaya koymaktadır.

Churchward'ın araştırmalarına göre Maya rahiplik örgütüne inisiye töreni yedi aşamalıdır. Kutsal sırların inisiye adayları birinci aşamada, birisi çamur, diğeri kandan oluşan iki ırmağı geçmek zorunda kalmakta ve ancak büyük tehlikelerle dolu bu ırmakları geçmeleri halinde kendilerini bekleyen rehber rahiplere ulaşabilmekteydiler. Adaylar bu noktadan itibaren rehberlerinin yardımı ile kırmızı, yeşil, siyah ve beyaz olan dört değişik yolda yolculuk etmekte ve kendilerini bekleyen 12 üstad rahipten oluşan konsey önüne gelmekteydiler. Burada adaylara oturmaları söylenirdi. Ancak yanıp da oturan aday, oturduğuna hemen pişman olurdu. Çünkü oturduğu taş daha önce ateşte iyice ısıtılmıştı. Aday ayrıca, konseye gereken saygıyı göstermediği gerekçeyle törenden atılırdı.

Oturmayı reddedenler ise karanlık bir eve götürülürlerdi. Işığın hiç girmediği bu evde adaylar bir gece boyunca kalırdı. Adaylar burada, kendilerine daha önce verilmiş olan meşaleyi, diğer bir deyişle kutsal nurun kaynağını sabaha kadar söndürmeden muhafaza etmek zorundaydılar. Meşaleyi söndürenler törenden çıkarılırdı.

Bir sonraki sınavda adaya çok değerli bir bitki verilir ve bu nadide bitkiyi mızraklı savaşçılardan koruması istenirdi. Dördüncü aşamada aday, buz evi denilen çok soğuk bir ortamda bir gece kalmak zorundaydı. Bir sonraki aşamada vahşi hayvanlarla karşı karşıya kalan adaylar, buradan sağ kurtulurlarsa, ateş evi denilen fırın sıcaklığındaki bir ortamda bir gece daha geçirmek zorundalardı.

Tüm bu sınavları geçebilenler, son olarak yarasa tanrısının

evinde gecelerlerdi. Çeşitli öldürücü silahlarla dolu olan bu evde adaylar sürekli tetikte durmazlarsa, bu silahlardan birisi tarafından kafaları uçurulabilirdi.

Mu'nun en büyük kolonisi ve Churchward'ın deyimi ile, "Mu'dan sonraki insanoğlunun en büyük uygarlığı" Uygur İmparatorluğu'du. Uygur imparatorluğu hemen hemen tüm Asya'yı ve Avrupa'yı kaphıyordu. Doğuda Pasifik'ten batı'da Atlantik okyanusuna kadar uzanıyordu ve güneyde İran, Mezopotamya ve Hindistan'ı içeriyordu. Churchward, tüm Ari ırklarının köklerinin Uygurlara dayandığını iddia ederken, Fransız araştırmacı ve yazar Edouard Schure de, günümüzden 5 bin yıl önce Avrupa kıtasının kadim İskit ülkesi olduğunu yazıyor (5).

Bu kadar geniş bir alana yayılmış olmasına karşın Uygur İmparatorluğu'nun merkezi Orta Asya düzlükleri idi. Tüm doğu cfsaneleri büyük tufan felaketinden önce Orta Asya'nın bugün çöller ve bozkırlarla kaplı alanlarının son derece bereketli topraklar ve ormanlar ile örtülü olduğunu iddia etmektedirler. O günlerde güçlü bir imparatorluğa merkez olabilecek nitelikte bulunan bu topraklar, büyük tufan ile denizden gelen dev dalgaların altında kalmış ve çölleşmiştir. Gobi çölünün hemen altında bol miktarda tatlı su kaynağının var olması, bir zamanlar buraların ne denli bereketli topraklar olduğunu bir işaretidir.

Churchward, Uygurlar'ın beyaz tenli, renkli gözlü ve sarı veya siyah saçlı olduklarını yazıyor. Naacal arşivlerine göre Uygur kolonisi, 70 bin yıl önce Mu'luların kurdukları ilk koloni. Tabletler, Mu Dininin Uygurlar'ın tüm ülkesinde hakim olduğunu ve bağımsız bir imparatorluğa dönüşmesinden sonra da Naacal kardeşlik örgütü rahiplerinin, yönetici sınıf olarak varlıklarını sürdürdüklerini belirtmekte.

İngiliz araştırmacı, Mu ve Atlantis'i batıran tufan sırasında Uygur ülkesinin büyük bölümünün de sular altında kaldığını ve imparatorluğun da son bulduğunu yazıyor. Churchward, tufandan ancak Tibet yaylalarında yaşayan Naacal kardeşleri ile, her iki okyanusa da oldukça uzakta bulunan ve bu nedenle su baskını en az zararlı atlatan Babil kardeşlerinin kurtulabildiklerini belirtiyor. Bu örgütlerden Tibet'te bulunanında bilgilerin daha saf bir biçimde günümüze ulaşması, Tibet Naacalleri'nin, suların çekilmesinden sonra Uygur arşivlerini ele geçirmeleri ve sak-

ATLANTİS VE OSİRİS

lamaları ile mümkün olmuştur. Rahip Rishi'nin Churchward'a gösterdiği tabletler de bu arşivlerin bir bölümüdür. Öte yandan, Babil kardeşliği, her ne kadar orijinal öğretiyi bir ölçüde yozlaştırmışsa da, Mısır "Hermes" Kardeşliği ile birlikte ezoterik öğretinin tüm dünyaya yeniden yayılmasında ve günümüz uygarlığını etkilemesinde büyük rol oynamıştır.

Uygur uygarlığının günümüze bir diğer etkisi, Zerdüştlük, Brahmanizm ve Budizm'in ana kaynağı olan Rama öğretisi ile oldu (6). Tufandan sonra, Uygurlar'ın bir kolu olan İskitler merkezden koptular ve Avrupa'da giderek yozlaşan bir devlet kurdular. Bu devlette de yönetici sınıf, rahiplerdi. Ancak, "Druidler" adı verilen bu rahipler ana dinden o denli uzaklaştılar ki, işi, kadim uygarlıklarda en değerli şey olan insan hayatını tanrıya kurban etmeye kadar götürdüler. Aynı türde yozlaşmalar Mezopotamya ve Orta Amerika devletlerinde de ortaya çıktı.

İşte bu aşamada, günümüzden 5 bin yıl kadar önce, belki de o güne kadar varlığını sürdürebilmiş bir Naacal okulunun öğrencisi olan Rama ortaya çıktı. Adının dahi, Mu imparatorları Ra Mu'dan geldiği sanılan Rama, tek tanrılı dinin yeniden egemen olması için Druidler ile savaşa başladı. Ancak bunda başarılı olamadı ve yandaşları ile birlikte doğuya göç etmeye zorlandı. Edouard Schure, İran ve Afganistan'a göç eden Rama ve yandaşlarının, burada İskitlerin diğer boyları ve sarı ırkla karışmış haldeki Turanlılar ile birleştiğini ve büyük bir güç haline gelerek, birlikte Hindistan'ı işgal ettiklerini belirtiyor. Ancak, Rama öldükten sonra zaman yine etkisini gösterdi ve ortaya, tek tanrılı dinin yozlaşmış versiyonları olan Zerdüştlük, Brahmanizm, Budizm ve Şamanizm çıktı.

Kaynakça

- 1- SCHURE, Edouard - Büyük İnisyeler - RM Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 541
- 2- Bilim Araştırmam Grubu - "MU, Tarih Öncesi EVrensel Uygarlık" - Bilim Araştırma Merkezi Yayınları - İstanbul 1978 - Sf. 58
- 3- SANTESSON Hans Stephan - "Batık Ülke Mu Uygarlığı" - RM Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 93
- 4- Santesson H.S. - İe- Sf. 95
- 5- Schure E. - İe- Sf. 53
- 6- Schure E. -İe- Sf. 78

IV. BÖLÜM

MISIR VE HERMES OKULU

Günümüz bilim dünyasının, nasıl olup da ortaya çıktığını açıklayamadığı Mısır uygarlığı, hem Mu, hem de Atlantis imparatorluklarının bu topraklar üzerinde kurdukları iki ayrı koloninin tufandan sonra, zaman içerisinde birleşmeleri ile meydana geldi. Her iki kolonide de başlangıçta tek tanrılı din ve Ezoterik öğreti geçerliken, Mu kolonisi bir süre sonra yozlaştı ve çok tanrılı inanca geçti. Atlantis kolonisi ise, Hermes (Toth) tarafından kurulmuştu ve Osiris Dini'ni uyguluyordu (1).

Osiris'in müridlerinden olan ve ondan 6 bin yıl sonra yaşayan Hermes, ya da diğer bir adıyla İdris, günümüzden 16 bin yıl önce, beraberindeki bir güç ile Atlantis'den Nil deltasına çıktı. Burada bir Atlantis kolonisi kurdu ve Osiris dinini Mısır'da yaymaya başladı. Sais'de bir tapınak inşa eden Hermes için, Mısır'ın ünlü "Ölümler Kitabı"nda, "ilahi kelamın efendisi ve ilahi sırların sahibi" denilmektedir.

Kuzey Mısır, Hermes döneminden, Firavun Menes dönemine kadar (M.Ö. 5.000) Hermetik rahipler tarafından yönetildi. Daha sonraları İdris Peygamber olarak tek tanrılı dinlerin efsanelerine giren Hermes'e Yunanlılar, aynı zamanda hem kral, hem büyük rahip, hem de din kurucu olması nedeniyle, üç defa büyük anlamına gelen "trimejist" sıfatını layık gördüler.

Bu noktada Hermes ve Mısır'daki kardeşlik örgütünün gelişimine kısa bir ara verip, büyük yıkıma, bir dönemin sona erip yeni bir dönemin açılmasına yol açan Tufan'a değinmek gerekiyor.

Tufan, bazı bilim adamlarının iddia ettikleri gibi sadece Mezopotamya ve Ortadoğu ile sınırlı değildir. Aksine, tüm dünya insanlığının hafızasında silinemeyecek izler bırakmış olan bu felaketten en az etkilenmiş bölgelerin başında ortadoğu gelmektedir.

Aynı anda iki dev kıtanın sulara gömülmesine neden olan felaketten söz etmeyen, dini efsanelerinde, mitoslarında ona yer vermeyen millet ya da kavim yok gibidir. İskandinavyalılar, Hintliler, Yunanlılar, Yahudiler, Türkler, Kızılderililer, Polonezyalılar, kısacası dünyanın dört bir köşesinden tüm kavimler tufan olayından oldukça ayrıntılı biçimde bahsetmektedirler. Bunun yanı sıra kutup buzullarının da en son 12 bin yıl önce çözüldükleri bilinmektedir. Tüm dünyanın değilse bile, okyanuslara uzak bölgeler ve yüksek yerler hariç her yerin dev dalgalar ve çözülen buzul suları altında kalmasına yol açan bu felakete ne sebep olmuştur?

İnsanlığın neredeyse sonunu getirecek nitelikte olan bu felaketin nedeni hakkında üç ayrı teori öne sürülmektedir.

Bunlardan ilki, uzaydan gelen çok büyük bir meteorun, dünyanın güneş yörüngesindeki ekseninde dahi sapmaya yol açacak kadar büyük bir şiddetle Mu kıtasına çarptığını iddia etmekte. Bu teoriye göre Pasifik çukurunun oluşması ve Mu kıtasından bu denli az belirti kalmasının nedeni bu meteordur. Ancak bu teori, eksenindeki sapma nedeniyle Atlantis'in de battığını öne sürerken, diğer kıtaların bu sapmadan niçin çok fazla etkilenmediklerine açıklık getirmiyor.

İkinci teori ise, James Churchward'ın öne sürdüğü, jeolojik nedenlerle kıtaların batması teorisi. Churchward, Atlantis ve Mu kıtalarının denizden yükselmelerine, bu kıtaların altındaki büyük gaz kütlelerinin sebep olduğunu ve zamanla bazı noktalardan yeryüzüne çıkan gazların, içinde bulundukları ceplerin boşalmasına neden olduklarını öne sürüyor. Churchward'a göre içleri boşalan bu ceplerin üzerindeki topraklar çökmüş ve kıtalar da bu nedenle batmıştır. Ancak İngiliz araştırmacı, bu olayın iki kıtada birden aynı anda ya da çok kısa aralıklarla nasıl meydana geldiğini izah edemiyor.

Üçüncü teori ise, uygarlık ve teknolojiye çok büyük aşamalar kaydeden Mu ve Atlantis'in birbirleriyle savaşmaları ve kendi sonlarını kendileri hazırlamaları teorisi. Büyük tufandan sadece 12 bin sene, kendi uygarlığımızın başlangıcı olarak kabul ettiğimiz tarihten itibaren de sadece 6 bin sene sonra atomik güçle-

ri kullanabilecek aşamaya geldiğimiz düşünülürse, en az 70 bin yıl yaşamış olan uygarlıkların bilim ve teknoloji alanlarında da hangi boyutlarda olabilecekleri tasavvur edilebilir. İnsanoğlunun hırsının geçmiş dönemlerde bugünkünden daha az olduğunu düşünmek için hiçbir sebep bulunmamaktadır. Dünya hakimiyetini sağlamak için aynı düzeydeki iki kuvvetin çekişmesine sadece günümüzde rastlanabileceğini iddia etmek komik olur.

Bazı eski Tibet, Maya, Hindu belgeleri ile, Tevrat gibi orta-doğu dini kitaplarında, bu iki uygarlık arasındaki savaşta kullanılan silahlar hakkında, efsane ile karışmış nitelikte çeşitli bilgiler günümüze kadar ulaşmıştır. İşte bu atomik, ve bugünkü teknolojinin henüz bulamadığı, bilinmeyen daha güçlü bazı silahların topyekün kullanımı, iki kıtanın karşılıklı olarak aynı anda batmasına ve kutup buzullarını dahi eritecek bir sıcaklık şoku ile dev dalgaların oluşmasına neden olmuştur. Dev dalgalar tüm dünyayı kaplarken, sadece çok yüksek bölgeler ve her iki felaket noktasına da hemen hemen aynı uzaklıkta bulunan ve Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz gibi nispeten kapalı bir denizin iç kesimlerinde olan yerler sel sularından daha az etkilenmiştir. Nitekim, Nuh efsanesi ve benzeri efsanelerde görüldüğü gibi, kimi insanlar basit tahtadan teknelere binerek dahi, bu büyük felaketi atlatabilmişlerdir.

Ancak, tufan sonrasında uygarlıkta gerileme kaçınılmaz olmuştur. Tibet, Maya, Mısır ve Mezopotamya'da tufanın nispeten daha az etkili olması, buralardaki uygarlıkların belli bir düzeyde varlıklarını sürdürmelerini sağlarken, dünyanın büyük bir bölümünde korkunç bir gerileme yaşanmıştır. Buralarda, boğulmaktan her nasılsa kurtulmuş olanlar taş devrine geri dönmüşlerdir. İşte günümüz biliminin 5-6 bin yıl önce yaşandığını iddia ettiği taş devrinin altında yatan gerçek bu gerilemedir.

Öte yandan, güneşten uzaklaşan gezegenlerin soğuması gibi, ana ışık kaynağından yoksun kalan, ayakta kalabilen tüm kardeşlik örgütleri ve dini öğretisi okulları da benzeri bir gerilemenin içine girmiş ve giderek yozlaşmışlardır. Bu yozlaşmayı nispeten yaşlatabilen Tibet, Mısır ve Babil gibi merkezler ise bugünkü uygarlığın beşiği olmuşlardır.

Günümüz Mısırologları Gize'deki Keops, Kefran ve Mikerinos piramitlerinin yapım tarihi olarak M.Ö. 3.000 yıllarını verirler. Ancak, bu tarih kesin değildir ve bazı uzmanlar bu pramitlerin söz konusu tarihten çok daha önce yapılmış olabileceklerini kabul etmektedirler (2).

Sadece Keops piramidinin yapımında 2 milyon 600 bin adet dev blok taş kullanılmıştır. Bu dev bloklar yüzlerce mil ötedeki taş ocaklarından çıkartılmış, yüzeyleri pürüzsüz denecek ölçüde düzeltilmiş, yapı alanına kadar taşınmış ve burada metrelerce yükseğe çıkartılarak birbirlerine birleştirilmiştir (3). Bu, üç bin yıl önceki teknoloji ile nasıl mümkün olmuştur? Uzmanlar, günümüz teknolojisini kullanarak dahi böyle bir yapının en az bir yüzyılda bitirilebileceğini söylemektedirler.

Gerçekte, bu üç büyük piramit tufan öncesi teknolojisi kullanılarak, Hermes rahipleri tarafından inşa edilmiştir ve bugün sanıldığı gibi sadece birer firavun mezarı değildirler. Firavun mezarları olmalarının yanı sıra piramitlerin asıl işlevleri, inisiyasyon törenlerinin yapıldığı birer mabet olmalarıdır. Tufan sonrasında yapılmış olan ve ilk üçüne kıyasla çok daha küçük ve basit, adeta çocukça birer taklit niteliğinde olan diğer piramitlerin yegane işlevi ise firavun mezarları olmalarıdır.

Yunanlı tarihçi Heredot, ilk üç piramidin ve sfenks gibi birçok gizemli eserin tufan öncesinde yapıldığını doğruluyor (4). Mısırlı rahipler Heredot'a, bu piramitlerin tufandan önce Mısır'ı yöneten firavun Surid döneminde, Hermes rahiplerinin "üstadlık sırlarını" daha sonraki nesillere ulaştırmak amacıyla inşa ettiklerini ve aradan 341 nesil geçtiğini söylemişlerdir. Mısır'lı rahiplerin verdiği bilgiler doğrultusunda yapılan kabaca bir hesaplama piramitlerin günümüzden en azından 12-13 bin yıl önce yapıldıklarını ortaya koymaktadır.

Bu üç piramitten özellikle Keops piramidi ile ilgili bulgular, bu piramidin çok özel bir yapı olduğunu ve bulunduğu noktaya da özellikle yerleştirildiğini gösteriyor. Piramidin yapımında kullanılan ölçüler, binlerce yıldan bu yana matematik ve geometri bilimlerini kullanan büyük mimarların eseri olduğunun ispatı niteliğinde.

Edouard Schure'nin, inisiyasyon törenleri için özel inşa edildiğini söylediği (5) Keops piramidinin yüksekliğinin 1 milyar ile çarpımı, dünyanın güneşten yaklaşık uzaklığı olan 149 milyon kilometreyi vermektedir. Piramidin tam uç noktasından geçen meridyen, kara ve denizleri iki eşit parçaya böler. Keops aynı zamanda 30. paralel üzerindedir ve bulunduğu nokta, dünyanın diğer gizemli noktaları ile büyük bir uyum içinde birleşir. Piramidin tepesinden doğuya uzatılan dümdüz bir çizgi, Tibet'in başkenti Lhasa'ya ulaşır. Bu noktadan 60 derecelik bir açıyla döndüğünde Atlantik okyanusuna, yani batık kıta Atlantis'e varılır. Yine bir 60 derece döndüğünde ise ulaşılan yer, Yukatan yarımadasındaki Maya piramitleridir (6).

Hermes müridlerince inşa edildiği bu denli açık olan Keops piramidinin içinde varlığı saptanan çeşitli odalar, bunların ateş ve ölüm odaları olarak törenlerde kullanıldıklarını ortaya koymaktadır.

Keops piramidindeki bu gizemli mabetten kimler geçmedi ki? Musa, Orfe, Pisagor, Eflatun ve niceleri...

Hermes ve onun devamı olan başrahiplerin yönetimindeki Mısır, Ezoterik doktrinin barınağı ve okulu olageldi. Yönetici firavunların aynı Mu'da ve Atlantis'de olduğu gibi inisiye edildikleri ve rahipler örgütünün sembolik lideri oldukları Mısır'da Ezoterik sırlar da, bu güçlü örgütlenme sayesinde rahatlıkla korunabildi. Tüm rahipler, sırların dışarı çıkmaması ve öğretinin yozlaşmaması için ketumiyet yemini ederlerdi. Yemine titizlikle uyulmasını sağlamak için en küçük sırrı dahi ifşa edenlerin derhal öldürülmesi cezası konmuştu.

Bu arada, ilk örgütlenmelerinin Mu ve Atlantis kıtalarında başladıkları sanılan çeşitli mesleki kuruluşlar ve özellikle de inşaat loncaları, piramitlerin ve diğer mabetlerin yapımında aktif rol oynadılar. Mısır'daki bu loncaların devamı niteliğinde olan yahudi loncalarının Süleyman Mabedi'nin inşasında oynadıkları rol daha yakından tanınmaktadır.

Mısır Ölüler Kitabı'nda anlatıldığına göre (7), inisiye edilmeyi isteyen rahip adayı, gözleri bağlanarak, önünde Osiris'in dişil ifadesi olan İsis'in yüzü örtülü bir heykelinin bulunduğu bir ma-

bedin kapısına getiriliyordu. Burada adaya, İsis'in yüzünü şimdiye kadar hiçbir inisiye olmamışın göremediği belirtiliyor ve dönmesi için halen şansı olduğu söyleniyordu. Adaya, eğer bir zaaf sonucu ya da menfaat beklentisi ile geldiyse, bulacağı şeyin çıldırma ya da ölüm olacağı açıklanıyordu. Mabedin kapısında, biri kırmızı, diğeri siyah iki sütun vardı. Kırmızı sütun Osiris'in nuruna ulaşma şansını, siyah sütun ise ölümü simgelemekteydi.

Aday mabetten içeri girme konusunda ısrarlıysa rehberi onu dış avluya götürüyor ve gözlerini açtıktan sonra oradaki görevlilere teslim ediyordu. Burada bir hafta kadar kalan aday, basit ruh arındırma işlemleri uyguluyordu.

Sınav akşamı aday, iki çırak rahip tarafından alınıyor ve içinde bir dizi heykel ile bir mumya ve bir iskeletin yer aldığı loş bir koridordan geçiriliyordu. Çırak rahipler adaya halen geri dönme şansı olduğunu söylüyorlar, aday ilerlemekte ısrarlı ise onu duvardaki çok dar bir delikten içeri sokuyorlardı. İçinden ancak bir kişinin sürünerek geçebileceği bu geçit Osiris tapınağının, yani büyük piramitin giriş kapısıydı. Bu kapıdan içeri giren hiçbir zaman geri dönemezdi. Ya başarmak ya da yok olmak zorundaydı.

Aday bu geçitte zorlukla ilerlerken derinlerden gelen bir ses, "bilim ve kudrete göz diken akılsızlar burada telef olurlar" diye uyarılarda bulunuyordu. Geçit giderek dik bir yokuş halini alıyordu. Yolun sonunda aday kendisini, dibi görünmeyen bir kuyunun başında bulurdu.

Adayın buradan yegane kurtuluş şansı, tam başının üstünde bulunan ve zorlukla seçilebilen dik bir merdivendi. Kuyuya düşmeyen veya ne yapacağını bilmeyerek orada aciz kalmayan adaylar merdiveni tırmanır ve kendilerini dev heykellerin bulunduğu geniş bir salonda bulurlardı.

Burada adayı, "Kutsal Semboller Muhafızı" adı verilen görevli rahip karşılar ve birinci sınavı başarıyla tamamladığı için kendisini kutlardı. Bu salonda yer alan 22 dev heykelin altında 22 temel sırrı ifade eden aynı sayıdaki harfler ile bunların sayısal sembolleri vardı. Bunlardan 1 sayısı ve "A" harfinin, tanrının ve onun yüzyüzündeki en yüksek ifadesi olan insanın sembolü oldu-

ğunu öğrenen adaya diğer sırlar da sırasıyla verilirdi.

Bu mabetteki tüm sırları öğrenen aday daha sonra, merkezi ateş odasına götürülürdü. Bu odada dev alevlerin olduğunu gören adayda doğan tereddütü rehberi, bir zamanlar kendisinin de aynı alevlerden geçmiş olduğunu söyleyerek giderirdi. Alevlerin arasına dalan aday, bunların gerçek alevler olmadığını, bir göz yanılgısı olduğunu görürdü. Ateş sınavını su sınavı izler, aday çok karanlık ve içinde derin çukurların bulunduğu bir su birikintisinden ürpertiler içinde, boğulmadan geçmeye çalışırdı.

Bu sınavı da başarıyla tamamlayan adayı iki görevli rahip karşılar ve içinde rahat bir yatağın bulunduğu bir odaya bırakırlardı. Burada aday, derinden gelen rahatlatıcı bir müzik sesinin de etkisiyle kendinden geçerdi. Aday uyandığı zaman karşısında, çırlıçıplak ve çok güzel bir kadının durduğunu görürdü. Kadın, adaya içki sunar ve kendisinin sınavları başarıyla geçenlere sunulan bir ödül olduğunu söylerdi. Aday, kadının bu sözlerine kâmp da kendisiyle cinsel temasta bulunursa, az önce içmiş olduğu içkinin içinde bulunan uyku ilacının etkisiyle uyur ve uyandığında yalnız olduğunu görürdü. Kısa bir süre sonra odaya, mabedin baş rahibi girer ve adaya, daha önceki sınavlardan başarıyla geçmiş olmasına rağmen kendisini yenmeyi başaramadığını, nefesine hakim olmayı bilmeyen bir kimsenin duygularına esir olacağını ve karanlık içinde yaşamaya mahkum olduğunu söylerdi. Bu adaylar bir daha çıkmamacasına bu küçük odalarda hapis hayatı yaşarlardı.

Ancak aday içkiyi ve kadını reddederse, ellerinde meşaleler ile 12 görevli rahip kendisini alır, baş rahibin ve görevliler kurulumun beklediği, siyah ve beyaz taşlarla döşeli Osiris Mabedi'ne götürürlerdi. Burada Osiris'i simgeleyen bir heykel ile, onun eşi olarak kabul edilen ve kucağında oğlu Horus bulunan İsis'in bir heykeli vardı. Başrahip adaya, burada göreceği tüm sırları hayatı pahasına saklayacağına dair yemin ettirir ve onu, kardeş rahip olarak ilan ederdi.

Böylece aday, çırak rahip ünvanını alırdı. Ancak önünde, çok uzun bir öğrenme dönemi vardı. Çıraklık süresi kişiden kişiye değişirdi. Bir çırak ancak, rehberi olan üstad rahibin kararı

ile üst dereceye geçme hakkına sahip olabilirdi. Yıllarca sürebilen bu dönemde çırak, rehber üstadından sürekli ders alır ve hücrelerinde meditasyon yapardı. Bu uzun bekleme döneminde çırakın görevi bilmek değil, öğrenmektir. Devamlı göz altında tutulan, sert kurallara büyük bir disiplin içinde uyan ve sürekli itaat eden çırak yavaş yavaş kendisinde bir başkalaşım hissedirdi. Çıraktaki başkalaşımı kendisi de gözlemleyen rehberi, zamanın geldiğine karar verir ve hakikatin yakında ifşa edileceği müjdesini verirdi. Başrahip çırağa, hakikatin nuruna ulaşması için ölmesi ve yeniden doğması gerektiğini, aksi takdirde Osiris'in yüce meclisine kimsenin katılamayacağını söylerdi.

Çırak, "kendimi feda etmeye hazırım" cevabını verirse, görevliler tarafından, içinde bir köşede açık bir mezarın bulunduğu "yeniden doğuş odası"na götürülürdü.

Başrahip burada, ölümün herkes için olduğunu ancak her canlının da yeniden doğacağını söyleyerek çırağı mermer mezarın içine sokar ve kapağını da kapatırdı. Mutlak karanlık içinde kendisiyle başbaşa kalan çırak, mezarda ne kadar kaldığını bir süre sonra algılayamaz hale gelirdi. Gerçekte sadece bir gece mezarda kalan çırağa bu süre çok daha uzunmuş gibi gelirdi. Çırak ancak sabaha karşı başının hemen üstünde küçük bir deliğin olduğunu farkedirdi. Beş köşeli yıldız şeklindeki bu delik öylesine ayarlanmıştı ki, sabah olunca Seher yıldızı "Sotis"ın ışığı tam bu deliğe vuruyor ve onun pırlıl parlamasına neden oluyordu. Bu yıldız, çırağa tanrının varlığının ispatı ve hakikatin nuru gibi görünürdü.

Işığın yavaş yavaş azalmaya yüz tuttuğu anda mezar kapağı açılır ve baş rahip çırağa müjdeyi verirdi; "Sen dün akşam öldün ve Osiris'in ışığını görerek yeniden doğdun. Artık, büyük sırlarımızı öğrenmeye hak kazanan bir inisiye kardeşimizsin"...

Bu açıklamadan sonra yeni üstad rahip, "büyük doğu" denilen ve tüm üstad rahiplerin hazır bulundukları geniş bir salona götürülür, tören burada devam ederdi. Kapı, içeri girenlerin başlarını eğmelerini gerektirecek kadar alçaktı. Doğru-

da, baş rahibin kürsüsünün hemen üstünde, bir eşkenar üçgenin ortasındaki gözün içinden çıkan, kaynağı belli olmayan güçlü bir ışık bulunurdu. Bu sembole, herşeyi gören Osiris'in gözü adı verilirdi (8).

"HYOROFAN" adı da verilen baş rahip bu aşamada şöyle konuşurdu:

"Bu noktaya kadar gelmeyi başaran sen, büyük sırların da eşğine dayanmış oldun. Bundan önce sana verilen sırlar küçük sırlar, yani İsis'in sırlarıydı. Şimdi ise, büyük sırları, yani Osiris'in sırlarını elde edeceksin.

Tanrı Osiris, kendisi, karısı İsis ve onların oğlu olan Horus'dan oluşan bir üçlemedir. Osiris, yaşamın kendisinden doğduğu kutsal babayı, İsis onun dişil ve üretken yanını, Horus ise ilahi kelim ve maddi alemi remzeder. Tanrı bir bütündür ve tektir. Bu üç kişilik bölünme zaafın değil, mükemmelliğin ifadesidir.

Bu yüce varlıktan çıkan insanlar da birer ölümlü tanrıdır. Yüce tanrıya ulaşmalarına çok az kalan kamil insanlar ise, ölümsüz insanlardır. İlahi düzende hiçbir şey küçük olmadığı gibi, hiçbir şey de büyük değildir. Ne mutlu bu sözleri anlayabilene. Çünkü bunları anlamak demek, yüce sırlara sahip olmak demektir. Bu sırları kalbine göm ve onu ancak kendi eserlerinde ifşa et"...

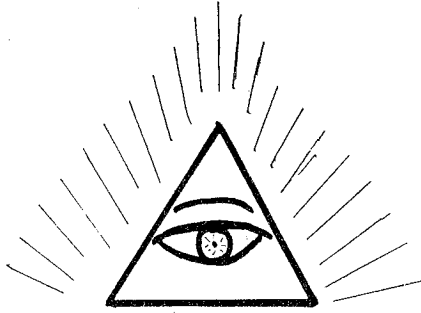
Bu sözlerden sonra yeni üstadta, özel üstad kıyafeti giydirilir ve yemin ettirilirdi. Eğer yeni üstad Mısırlı ise yönetici rahip olarak mabette görev yapar, yabancı uyrukluysa da, din kurmak veya kendisine verilecek başka bir görevi yerine getirmek üzere ülkesine gönderilirdi. Ancak bu tür inisiyeler, ayrılmadan önce, mabedin sırlarını inisiye edilmeyenlere vermeyeceklerine dair bir kez daha ketumiyet yemini ettirilirdi. Aksine davrananlara, nerede olurlarsa olsunlar kendilerini ölümün beklediği hatırlatılırdı.

Kendisi de bir inisiye üstad rahip olan Musa'nın (9), öğretilerinde mutlak gerçeği açıklayamamasının ve doktrinini ancak üç kat sır perdesi altında ifşa etmesinin arkasında yatan neden bu ketumiyet yeminiydi. Musa, kuşkusuz ölüm korku-

MISIR VE HERMES OKULU

suyla değil, bir kamil üsdatin ettiği yeminden dönmesinin şerefsizlik olacağı bilinciyle bu şekilde davranmak zorunda kalmıştır. Kaldı ki, Musa öğretisini, tüm gerçekliği ile açıklayamayacağının da farkında idi. Ezoterik öğretiye ne denli yakın olurlarsa olsunlar, yine de bu konularda nispeten cahil olan müridlerine dinini öğretebilmek için tüm söylemlerini basitleştirmek zorundaydı.

Tanrı Osiris'in "Herşeyi Gören Gözü"...

Kaynakça

- 1- SANTESSON HANS STEPHAN - "Batık Ülke MU Uygarlığı" - RM Yayınları - İstanbul 1989 Sf. 91.
- 2- SCHURE Edouard - "Büyük İnisiyeler" - RM Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 172
- 3- SCOGNAMILLO Geovanni - "Dünyamızın Gizli Sahipleri" - Koza Yayınları - İstanbul 1973 - Sf. 38
- 4- VON DANIKEN Erich, "Tanrıların Arabaları" - Milliyet Yayınları - İstanbul 1973 - Sf. 147
- 5- SCHURE E. - İe - Sf. 178
- 6- VON DANIKEN E. - İe - Sf. 133
- 7- SCHURE E. - İe - Sf. 180
- 8- SANTESSON H.S. - İe - Sf. 117
- 9- BİLİM ARAŞTIRMA GRUBU - "MU, Tarih Öncesi Evrensel Uygarlık" - Bilim Araştırma Merkezi Yayınları - İstanbul 1978 - Sf. 61

V. BÖLÜM

MUSA VE YAHUDİ EZOTERİZMİ

Mısır'da büyük bir gizlilik perdesi altında saklanan tek tanrı öğretisi hiçbir zaman kitlelere mal olmamış ve sadece inisiye edilmiş rahiplerin tekelinde kalmıştır. Bu durum, biraz öğretinin yapısından kaynaklanmışsa da, biraz da tarihi gelişmeler gizliliği zorunlu hale getirmiştir.

Milattan 4 bin yıl kadar önce, dünyanın hemen her yerinde dinlerde büyük bir yozlaşma olduğu ve birçok bölgede çok tanrılı dinlerin ortaya çıktığı, eski sembollerin her birinin putlaştırıldığı görülmektedir. Bu yozlaşmadan, kadim Uygur İmparatorluğunun önde gelen eğitim merkezlerinden Babil gibi, Mısır da kurtulamamıştır.

Babil'de gerileme doğaldı. Çünkü ana kaynak Mu'nun ışığı uzun zaman önce yok olmuştu ve rahipler, kitleler üzerindeki güçlerini daha da artırmak için dini yozlaşmaya çanak tutmuşlardı. Ancak durum Mısır'da daha farklıydı. Mısır'daki okul Mu'ya değil, Atlantis'e dayalıydı ve öğretiyi bu ülkeye, Naacallere kıyasla çok daha yeni olan Osiris'in bir müridi, Hermes getirmişti. Peki ama ne oldu? Hermes rahipleri ile tek tanrılı din öğretisinin hakim olduğu Mısır'da bu ekol niçin geriledi? Bunun cevabını Mu ve Atlantis arasındaki savaşta aramak gerekiyor.

Tufandan uzun zaman önce Atlantis'liler Nil deltasında bir koloni kurunca, Mu'lular da bunu dengelemek ve stratejik önemi olan bu ülkenin tamamen Atlantis eline geçmesini engellemek için Güney Mısır'da bir başka koloni kurdular.

Tufan öncesinde bu iki koloni arasında savaş, taraflardan herhangi birinin üstünlüğü olmaksızın devam etti. Ana kıtaların batmasına rağmen bu koloniler arasındaki savaş, bölgenin tufandan fazlaca etkilenmemesinden olacak, Firavun Menes (M.Ö. 5.000) dönemine kadar devam etti. Savaş, dini yozlaşmanın daha yoğun yaşandığı güneydeki krallığın galibiyeti ile sona erdi (1). Tanrı Ptah'a ve yansırı pekçok ikincil tanrıya inanan Gü-

ney Mısır dini, tüm ülkenin resmi dini olarak kabul edildi. Hermes rahipleri yeraltına çekildiler ve öğretilerini de gizli olarak sürdürme kararı aldılar.

Herşeye rağmen Kuzey Mısır halkı, tanrı Osiris, İsis ve Horus üçlemesi ile Hermes'i unutmadı. Zaman içerisinde bunların her biri ayrı birer tanrı ya da tanrıça olarak Mısır tanrıları panteonundaki yerlerini aldılar. Yenilgiye kadar Kuzey Mısır'da yönetici firavunlara, Osiris'in oğlu Horus ünvanı sadece bir sembol olarak verilirken, bu dönemden sonra tüm Mısır firavunları kendilerinde bir ilahi güç görmeye, birer tanrı olduklarına inanmaya başladılar.

Bu düzene sadece bir tek firavun, gizli Osiris dini rahiplerince inisiye edilmiş olması kuvvetle muhtemel olan 4. Amenofis (M.Ö. 1353 - 1335) karşı çıktı. Amenofis, çok tanrılı dini kaldırmaya ve "Aton Dini" (2) adını verdiği tek tanrılı bir din oluşturmaya çalıştı. Ancak gücü, çok tanrılı dinin rahipler kastını yok etmeye yetmedi ve bu yobaz rahipler, içine cinler girdiği iddiasıyla firavunu beyninden ameliyat ettiler. Beyinciği çıkarılan Amenofis kısa süre sonra öldü. Firavunluğu döneminde nispeten ortaya çıkan Osiris rahiplerinin büyük bölümü de, çok tanrıcular tarafından öldürüldü. Mısır'ın Babil ve Pers istilalarına uğraması da Osiris dinine ayrıca darbe vurdu ve kardeşlik örgütü faaliyetlerini büyük bir gizlilik altında yürütmek durumunda kaldı.

İşte Musa da, bu üç kat sır perdesinin altına saklanmış olan tek tanrıya inanan kardeşlik örgütünün inisiye bir üyesiydi (3). Musa'nın eski tek tanrılı inancı ihya etmesi ve meydana çıkardığı Musevi dininden, önce Hristiyanlık sonra da İslamiyet'in doğması ile dünya, anlatımları biraz daha karışık ve amaçları daha farklı da olsa, yeniden tek tanrılı dinlerin büyük çoğunlukça benimsendiği bir yer haline geldi.

Musa'nın ortaya koyduğu öğretinin en büyük özelliği, tanrı fikrini semboller vasıtasıyla değil, kitlelere doğrudan anlatmaya çalışmasıydı. Sembollerin cahil insanlar veya çıkarıcı rahipler tarafından gerçek anlamlarından saptırıldığını ve putlaştırıldıklarını gören Musa, farklı bir yaklaşımı denemek istedi. Soyut tanrı

kavramına kitleleri inandırmak için Musa, insanların bu tanrıdan korkmalarını sağlamak zorundaydı. Tek yaratıcıya inanan ve ibadet edenlerin ödüllendirileceğini, inanmayanların ve kötülük edenlerin ise cezalandırılacaklarını söyleyen Musa, tanrı eliyle cezalandırma yöntemini kendisi uyguladı. Alistıkları gibi bir sembol vasıtasıyla tanrıya tapınma geri dönmeye çalışan İbranileri Musa ve yandaşları tamamen kılıçtan geçirmekten çekinmediler.

Musa'nın kimliğine ve öğretisinin Ezoterik yönüne göz atmadan önce, onun dinini kabul eden kavimin, İbranilerin nereden geldiklerini ve Musa ile yollarının nasıl kesiştiğini görmemiz gerekiyor (4).

İbraniler, Mezopotamya'da ve özellikle de Harran ovasında yaşayan bir kavimdi. Göçebe krallıklar şeklinde örgütlenen ve Asur devletine bağımlı olan İbraniler, Saabi dinine bağlıydılar. Tek tanrılı inancın yozlaşmış bir biçimi olan bu din, kadim Babil okulu öğretisinin halk arasında yayılmış şeklinden başka bir şey değildi.

İbranilerin bir bölümü, ülkelerinde yaşanan kuraklık ve diğer kavimlerin topraklarını istila etmeleri nedeniyle göç etmek zorunda kaldılar ve kralları İbrahim komutasında Mısır'a kadar gittiler. İbrahim'in, yeni vatanının yöneticilerine hoş görünmek amacıyla oğullarına, tanrıça İsis'e ithafen "İshak" ve "İsmail" adları verdiği öne sürülmekte.

Ayrıca, bir diğer İbrani büyüğü olan Yakub'un, üzerinde tanrı ile konuştuğunu iddia ettiği merdivenin, Babil'in ünlü kulesine ve "Ziggurat" adı verilen mabetlerine atıftan başka birşey olmadığı, bunun da İbranilerin, Asur kökenli olduklarının bir ispatı olduğu iddia edilmekte.

Bu bilgilere kısaca göz attıktan sonra, Saabi inancına ilerde değinmek üzere, Musa'ya geri dönelim.

Tevrat'ın, bir Yahudi kadının oğlu olduğunu iddia ettiği, aslında Firavun 2. Ramses'in öz yeğeni olan Musa (5), Ezoterik öğretiyi ve tek tanrı inancını Osiris rahiplerinden almış bir üstadı. Tek tanrı inancının geniş kitlelere benimsetilmesi yanlısı olan Musa, bunu denemiş olan 4. Amenofis'in başına gelenleri

biliyordu. Çok tanrılı yaşama alışmış olan Mısır halkına ve çok tanrılı din sayesinde yaşamlarını sürdüren rahipler sınıfına fikirlerini kabul ettiremeyeceğinin bilincinde olan Musa, bu düşünce-lerini yaşama geçirmek için en uygun halkın, o sıralar Mısır'da tuğlacılık ve taşçılık işleriyle uğraşan İbraniler olduğunu gördü. İbraniler, Mısır'a geldikten sonra, çeşitli mabet ve diğer yapıların inşasında çalıştırılmışlar ve zamanla taşıcı ustalarını barındıran Mısırlı loncalarda çoğunluğu ele geçirmişlerdi. Lonca sistemi İbraniler, göç ettikleri ülkelere de götürdüler ve ortadoğuda bu sistemin yayılmasında etken oldular.

Son derece iyi yetişmiş olması ve Osiris rahiplerince kabul edilecek nitelikte bir kişiliğe sahip bulunması Musa'nın güçlü bir aristokrat soydan geldiğinin göstergesidir. Osiris rahiplerinin, firavunun yeğeni olan Musa'yı inisiye ederek yönetim çevresinde güçlenmeye çalıştıkları tahmin edilmektedir. Nitekim Musa, firavuna yakınlığı sebebiyle, kısa sayılabilecek bir sürede, oldukça önemli bir görev olan, Osiris Mabedi Kutsal Yazı Katipliği'ne getirilmiştir (6).

Musa'ya verilen bu görev onun ancak Başrahiplerin elde edebileceği sırlara ulaşmasını sağlamıştır. Bu görevini yürütürken, bir yandan da İbraniler ile diyalogunu güçlendiren Musa'nın bu kavimle olan yakınlığı firavunu korkutmuştur. Musa'nın kendisine İbranilerden bir ordu kuracağı ve tahtta hak iddia edeceği kuşkusuna kapılan 2. Ramses, Musa İbraniler'le birlikte Sina'ya çekilmek üzere harekete geçtiği zaman arkalarından askerlerini bu sebeple göndermiştir. Halbuki, Musa ve yandaşlarını Mısır'dan kaçmaya zorlayan sebep, Musa'nın tahta göz dikmesi değil, bambaşka bir olaydı.

İbranileri hemen her ortamda Mısırlılara karşı elinden geldiğince koruyan Musa, bir gün, bir İbrani'nin Mısırlı bir görevli tarafından dövüldüğünü görünce olaya müdahale etmiş ve itiş-kakış sırasında Musa, Mısırlı görevliyi öldürmüştü (7). Osiris yasaları çok açıktı. Bir insan öldüren kişi, kim olursa olsun mabetten kovulur ve yargılanırdı.

Mısır'da kendisine bir gelecek kalmadığını gören Musa, yandaşı İbranilere birlikte Sina'ya çekildi. Musa burada, Saabi "Elo-

him" inancı ile Osiris dinini birleştirerek, "On Emir" ismi altında kendi öğretisinin temellerini attı. Ancak, on temel başlık altında yazılan bu eserde Musa'nın kullandığı dil, Osiris mabedinde öğrendiği sembolleri içeren Hiyoroglif dildi.

Musa'nın kullandığı bu dili İbraniler'in çok büyük bir bölümü bilmemektedir. Musevi dininin handikapı da burada başlar. Çünkü, anlatımda ve yazımda muazzam bir kısalık ve kolaylık getiren bu dilin gerçek anlamını sadece inisiye edilmiş özel yol mensupları bilebilir ve Musa'nın yandaşları arasındaki bu kişilerin sayıları son derece azdır. Bu anlatım tarzı, sıradan insanlar için hiçbir ifade taşımamaktadır. Örneğin, Musevilerin tanrıya verdikleri ad olan "Yehova", köken olarak "Y", "H" ve "V" harflerinden meydana gelmektedir ve Ezoterik doktrindeki, tanrının eril ifadesi olan "Yod" ile dişil ifadesi olan "Eve"nin yani Osiris ile İsis'in birleşimidir (8). Bu durum, ileriki yüzyıllarda Museviliğin biçim değiştirmesine ve dinin içine birçok efsanenin karışmasına yol açmıştır.

Musa, aldığı eğitim nedeniyle başka türlü yazamazdı. Bu dili de, sadece inisiye edilmişler anlayabilirdi. Nitekim, Musa'ya inananlar arasında çok küçük bir azınlık olan inisiye edilmişler, diğerlerinden farklı bir yol izlediler ve Tevrat'ın Ezoterik yorumu "Kabbala" üzerinde çalışarak, diğer Yahudi gruplarından ayrıldılar.

Öte yandan, Kral Süleyman döneminde Fenike diline tercüme edilen Tekvin, ilk anlatımından büyük ölçüde saptı. Yahudilerin Babil tutsaklığı sırasında Arami dilinde yeniden derlenen Tevrat'da orijinale biraz daha yaklaşıldıysa da, yer yer anlaşılmayan bölümlerin yerine, farklı inançlardan gelen kimi efsaneler yerleştirildi. Tevrat'ın yeniden derlenmesi zarureti, Yahudi rahiplerinin Babil tutsaklığı sırasında "Caldi" adı verilen Babil Ezoterik okulunda inisiye edilmeleri ve bu inisiyasyon sayesinde rahiplerin, Musa'nın gerçek öğretisi hakkında daha gerçekçi görüşlere sahip olmaları neticesinde ortaya çıkmıştı.

Ancak Musa'nın kullandığı dil Mısır Hiyoroglif diliydi ve İbraniler tarafından hiç bilinmiyordu.

Musa'dan 800 yıl sonra Tevrat'ı yeniden yazan kaldeli rahip-

lerin başı Ezra, varoluşu dahi yanlış algılamış ve tanrının, kendinden südür edilen değil, tüm alemin yaratıcısı olduğu tezini savunmuş ve Tevrat'a da böylece geçirmiştir. Bunun neticesinde birlik ortadan kalkmış ve yaradan ve yaratılanın olduğu bir ikili sistem üzerine din oturtulmuştur. O güne kadar tanrının birliğini savunan tek tanrılı inanç temellerinden değişmiş ve amaç insanların tanrıya ulaşması çabasımdan, birer kul olan yaratılmışların ödül olarak cennete gitmelerine dönüşmüştür. Benzeri bir yanlış yorumlama da tanrının cinsiyeti konusunda ortaya çıkmış, o güne kadar hem eril, hem de dişil yanlarının varlığı kabul edilen tanrıya Ezra tamamen eril bir görüntü vermeyi uygun bulmuştur. Bunun neticesinde, hem Yahudilikte hem de onun etkisindeki İslamiyette kadın daima ikinci plana itilmiştir. Ezra'nın Tevratı'ndaki, diğer birçok efsane gibi kitaba sonradan eklenmiş olan Adem ile Havva efsanesinde Havva'nın, Adem'in kaburga kemiğinden yaratılması, kadının doğrudan tanrıdan değil, tanrı tarafından topraktan yaratılmış erkekten geldiği düşüncesini doğurmuş ve kadınların toplum içinde tamamiyle ikinci sınıf yaratığa dönüşmeleri ve erkek tahakkümüne girmeleri sağlanmıştır.

Efsanelerin ve batıl inançların gerçek bilginin eksikliği yüzünden tek tanrılı dinlerin bünyelerine girmesi, bu öğretilerin doğmaşmalarına, giderek son derece tutuculaşmalarına ve tamamiyle akılcılıktan uzaklaşmalarına yol açmıştır.

Tek tanrılı dinin gerçek anlamını bilen ve Ezoterik öğretiyi savunanlar ile daha sonra ortaya çıkan yaradancı dinlerin ortodoks inanırları arasındaki amansız çatışma da bu tarihten sonra başlamıştır. Bu çatışma, Yahudilerin Kabbalacıları, Katolik kilisesinin Ezoterik inançlı Şovalyeleri, Sünni Müslümanların da Mutasavvıfları sapkın olarak nitelendirmelerine yol açmıştır. Bu yöndeki tavır da, papalığın Templierleri yok etmesine, Masonluğu afarozuna, Sünni Müslümanların "Enel Hak" diyen Hallac El Mansur'un derisini yüzmelerine, İsmaililer ve Babailer gibi Batıni görüşü savunanları daima ezmeye çalışmalarına neden olmuştur. Ancak bu konular, daha sonraki bölümlerin anlatıları olacağı için şimdi Yahudileri incelemeye devam edelim.

Musa'dan sonra Yahudiler ancak Davut döneminde güçlü bir krallık kurabildiler. Mitolojide Davut'un dev Goliat'ı yenmesi şeklinde ifade edilen olay, Davut'un idaresindeki Yahudi kavminin, kendisinden sayıca çok daha fazla olan diğer kavimleri yenmesine ve vaadedilen topraklarda krallığını oluşturmaya bir atıftır. Davut, krallığı ile birlikte, kendilerini bir arada tutan en önemli şey olan tek tanrılı din inancını da pekiştirmek istemiş ve başkenti Kudüs'de bu tek tanrı için çok görkemli bir mabed yapılmasını emretmişti (9).

Bu mabedi yaparken Yahudiler, Mısır'daki 400 yıllık yaşamları sırasında öğrenmiş oldukları taşçılık ve duvarcılık sanatını konuşturdular. Bu denli büyük bir mabedin yapımı için zorunlu olan örgütlenmeyi de Mısır meslek loncalarını kopya ederek sağladılar. Mabedin yapımı için hazırlıklar hızla sürerken Davut öldü ve yerine oğlu Süleyman geçti. Kadın ve içkiye düşkünlüğüyle tanınan Süleyman (10), mabedin yapımıyla çok ilgili değildi. O nedenle de çevresinde inşaatın başına geçirilebilecek yetenekli bir insan aradı. Aradığı insanı da Sur kentinde buldu: "Hiram"...

Hiram'ın bir inisiye ya da tek tanrılı inancın bir müridi olduğu sanılmıyor. Ancak Hiram, son derece yetenekli bir örgütleyici ve bronz işçiliği konusunda bir deha idi. Mabedin yapımında binlerce kişi çalışıyordu. Çeşitli meslek dallarının loncaları, çıraklar, kalfalar ve ustalar şeklinde üç dereceli olarak örgütlenmişlerdi ve sorumluluk da ustalar arasında pay edilmişti. Her görevli derecesine göre ücret alıyordu. Binlerce insanın hangisinin hangi derecede olduğunu ezberlenmesi imkansızdı.

Yürürlükte olan lonca sistemine göre çıraklar ancak belli bir süre eğitildikten sonra kalfa olabiliyorlar ve sadece çok yeteneklileri ustahğa terfi edebiliyordu. Hiram, bu sistemi biraz daha geliştirdi ve ücret dağıtımında kolaylık olması için, aynı mesleki sırları gibi, her derece salikinin hayatı pahasına saklayacağı birer parola verdi. Bu sistem işlerin hızlanmasını sağladıysa da, Hiram'ın sonunu da hazırladı. Daha önce kendilerini usta gibi gösterip haksız yere yüksek ücret alanların bu yolu kapanmıştı. Haksız kazanca alışmışlardan bir grup kalfa Hiram'dan ustalık

parolasını zorla almaya karar verdiler. Ancak bunların çoğu korkup eylemden vazgeçti. İçlerinden sadece üçü Hiram'ı mabette sıkıştırıp parolayı zorla almaya çalıştılar. Hiram parolayı vermedi reddedince de onu öldürdüler.

İşler bir süre için aksadıysa da, Süleyman ölen Hiram'ın yerine başkasını buldu ve mabet bitirildi. Mabetin yapısı, burasının Mısır'daki tek tanrı mabetlerinin daha basit de olsa, bir benzeri olduğunu ortaya koymaktadır (11). Kapının girişinde iki sütun bulunması, içeride üçgen içinde göz, güneş, ay sembollerinin varlığı, yerin siyah ve beyaz taşlarla kaplanması, sunak ya da mikap taşının bulunması bu mabedin, Mısır'dakiler örnek alınarak yapıldığını göstermektedir.

Dinle ve mabetle pek ilgisi olmayan Kral Süleyman, bir süre sonra tek bir tanrıya mı, yoksa birçok tanrıya mı inandığını dahi unuttu ve sefahat içinde yaşamını sürdürdü. Yahudi devleti de giderek zayıfladı ve Süleyman'ın ölümünden bir süre sonra, M.Ö. 587'de Babil kralı Nabukadnezar tarafından yıkıldı. Ülkede yaşayanların önemlice bir bölümü işgalciler tarafından köle olarak kullanılmak üzere Babil'e götürüldü. Tapınak işgalciler tarafından yıkıldı (12).

Yahudiler Babil'de 50 yıl yaşadılar. Babil'de Sümerlerden kalma Ezoterik inanışlar yozlaşmış biçimde süregeliyordu. Tek tanrılı din yerini çok tanrılı inanışa bırakmış, eski sembolik öğretilerin hepsi birer efsane haline gelmişti. Babil okulu, çok tanrılı dine, inisiyasyon yöntemi ile "Caldi" rahibi yetiştiriyordu. Yahudi toplumuyla birlikte Babil'e getirilen Museviler inisiyasyonun yabancıları değildiler. Lonca sistemleri tamamıyla inisiyasyona dayalıydı. Bu nedenle ne Babil yöneticileri ne de Yahudilerin kendileri bu okula devam etmekte mahzur görmediler. Böylece Yahudi din adamları, ne denli yozlaşmış olursa olsun, Ezoterizmi ve Musa'nın Ezoterik öğretisinde ne demek istediğini daha iyi anladılar. Ancak Tevrat'a getirdikleri yeni yorumda pekçok efsane nin öğretiyi karışmasına da neden oldular.

Yahudilerin Babil tutsaklığı, Pers kralı Kyros'un Babil'i işgal (M.Ö. 530) ile son buldu. Kyros Yahudilere, ülkelerine geri dönerek mabetlerini yeniden yapmaları için izin verdi. Bazı kay-

naklar, Pers kralının, o dönemde oldukça yaygın olduğu anlaşılan inisiyasyon yöntemlerini, Ezoterizmin Zerdüş dinindeki yorumunu bildiğini ve bu nedenle mabetlerini yapmak için Yahudilere izin verdiğini belirtmektedirler.

Kudüs'e dönen Yahudiler, eskisi kadar görkemli olmasa da, Kyros'un sağladığı maddi katkı ile yeni bir mabetin yapımına başladılar. Mabet yapılırken Yahudi rahipleri, tüm kutsal metinlerin ve Musa'nın on emrinin yazılı hale getirilmesi gerektiğine, aksi takdirde yeni bir kölelik halinde tüm dinin yok olup gideceğine karar verdiler. Böylece Ezra ve arkadaşları, daha önce değindiğimiz Tevrat'ın yazımı işlemine başladılar. Kutsal kitaba Babil'de öğrenilen bir sürü efsane nin sokuşturulmasına çok küçük bir grup karşı çıktı ancak seslerini yeterince duyuramadılar. Bu grup Musa'nın eserini, Mısır hiyeroglif diliyle üç kat sır perdesi altında yazdığını ve öğretinin sırlarını da kendi seçtiği ve inisiye ettiği 70 kişilik bir gruba verdiğini açıkladı. "Kabbalacılar" denilen bu küçük grup ve onların inanırları bir süre sonra Yahudi toplumundan tamamen tecrit edildiler ve sapkın olarak nitelendirildiler. Peki bu Kabbalacılar kimlerdi ve Musa'nın gerçek öğretisi neydi? (13).

Osiris Mabedinde inisiye edilmiş olan Musa, yeni dini de Osiris dini üzerine inşa etmiş, Saabi inançlarından da bir ölçüde faydalanmıştı. Ancak Osiris dininin gerçek sırları sadece inisiye edilen ve belli bir eğitimden geçen kişilerin anlayabileceği nitelikte olduğu için Musa da öğretisini müridlerine anlatabilmek maksadıyla nispeten basitleştirmiş, basitleştiremediğini de semboller kullanarak anlatmaya çalışmıştı. İşte Ezra'nın anlayamadığı ve değiştirerek Musa dininin bambaşka bir hüviyete dönüşmesine neden olduğu semboller bunlardı. Musa, öğretisinin yozlaşmaması ve sembollerin gerçek anlamlarının yok olup gitmemesi için eski bir yöntemi kullandı. Müridleri arasından en uygun gördüğü 70 kişiyi seçti ve onları inisiye etti, zaman içerisinde eğitimlerini tamamladı ve sırların gerçek manalarını öğretti. Onlara, İbrani dilinde "kabul edilmişler" anlamında Kabbalacılar ismini verdi.

Kabbala öğretisini benimseyen ve zorunlu göçler sırasında

MUSA VE YAHUDİ EZOTERİZMİ

Yahuda çölünde kalan gruba Esseniler adı verilir. Ancak bu konu ilerde inceleneyeceği için Kabbala öğretisine geri dönelim.

Oldukça uzun bir süre Musa'nın gerçek öğretisini inisiyasyon yöntemi ile takipçileri arasında yayan Kabbalacılar, yaşadıkları yerlerin İsmaililer tarafından işgal edilmesinden sonra, daha özgür davranabileceklerini gördüler. Ezoterik içerikli sufi tarikatların ortaya çıktığı bu çağda Kabbalacılar da ortamın özgürlüğünden yararlanarak, öğretilerini basılı hale getirdiler. Kabbalacıların en önemli iki eseri M.S. 1200'lerde İspanya'da yazıldı. Müslüman Endülüs devletinde ortaya çıkan bu eserler "Zohar" ve "Seferitsire" idi. Bazı araştırmacılar İslami Tasavvuf hareketinin Kabbala'nın da kökeni olduğunu öne sürmektedir. Ancak tam aksine, İslami Tasavvufu yaratan kaynakların başında, Mısır Hermetik inançları, Yunan Pisagor-Eflatun felsefesi kadar, Kabbala felsefesi de gelmektedir.

Kabbala'nın önde gelen kitabı Seferitsire'ye (14) göre Evren, çeşitli elemanların aracılığıyla yüce bir varlıktan tezahür etmiştir. Bu elemanların ilki, tanrının ışıksal varlığı olan Ateş'dir. İkinci eleman bu yüce ışıktan çıkan Ruh'dur ve sembolü Hava'dır. Üçüncüsü Su'dur ve havadan doğan su Oksijen ve Hidrojen'in bileşimidir. Bu sembolün Ezoterik anlamı, suyun yaşamı bünyesinde barındırdığıdır. Dördüncü eleman ise, ateşin katılaşmış türevi olan Toprak'dır. Seferitsire, dünyanın oluşumunda bu dört temel elemanın yanısıra, altı yan gücün de kullanıldığını bahsetmektedir. Bunlar dört yön, yani kuzey, güney, doğu ve batı ile iki kutup, yani aşağı ve yukarı yönlerdir.

Tüm evren yüce varlıktan südür etmiştir, halen onun içinde yüzmektedir ve herşey sonunda ona geri dönecektir. İşte bu nedenle tüm varlıklar birdir ve tüm insanlar kardeşler.

Kabbalacılar tanrı için, insanın idrakinin dışında anlamına gelen "En-Soph" kelimesini kullanmışlardır. Tanrının önsüz ve sonrasız olduğunu ifade eden bu kelimenin Mısır kökenli olduğu ve Yunanca'da "akıl ve hikmet" anlamına gelen "Sophus" kelimesiyle aynı kökten geldiği sanılmaktadır.

Kabbalacıların diğer önemli eseri Zohar'da aynı Ezoterik anlatı daha da geliştirilmiştir. Zohar'a göre, yaşamın üzerine kuru-

CIHANGİR GENER

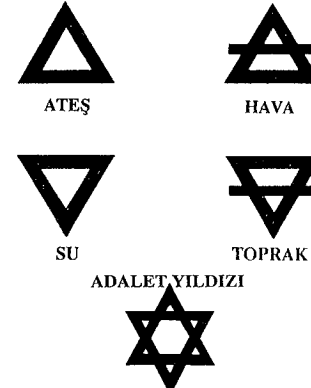
lu olduğu tüm sistemin amacı, tanrıdan bir parça olan ruhun tekamül ederek yine ona dönmesidir. Ancak kamil insanın, yani "Adam Kamon"un tanrıya ulaşması mümkündür. Her devirde mutlaka bir veya birkaç Adam Kamon bulunmuştur.

Adam Kamon olmak bireylerin sürdürdüğü yaşam tarzına bağlıdır. Evrende en güçlü yasa tekamül yasasıdır. Ama bir diğer yasa daha vardır; o da varlıkların kendi iradeleri ile hareket edebilmeleri yasasıdır. Bu nedenle bir insanın Adam Kamon haline gelebilmesi kendisine bağlıdır. Ancak hiçkimse bir tek yaşam içinde kamil insan olamaz. Ölümsüz olan ruh, bedenden bedene geçerek, mükemmeli arar. Mükemmeli, yani ilahi sırrı, ancak layık ise bulabilir.

Kabbalacılar, bir yandan İslam, diğer yandan da Hristiyan dünyasındaki Ezoterik öğreti ekollerini etkilemişlerdir. Avrupa Yahudileri arasında Kabbala inancı, Haddisimler ile su yüzüne çıkmıştır. Halen günümüzde varlığını sürdüren Kabbalacılığın bu halka inmiş şeklinin din kitaplarında, Panteist inançlar açıkça gözlemlenebilmektedir.

Kabbala'nın Ezoterik Hristiyan ekolleri üzerindeki etkilerine ilerde değinmek üzere, Ezoterik doktrinler tarihinin bir başka koluna, Antik Yunan'daki inanç biçimlerine göz atalım.

DÖRT TEMEL GÜÇ

MUSA VE YAHUDİ EZOTERİZMİ

Kaynakça

- 1- SANTESSON Hans Stephan - "Batık Ülke MU Uygarlığı" - RM Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 92
- 2- İNAN Afet - "Eski Mısır Tarihi" - İstanbul 1956 - Sf. 108
- 3- SCHURE Edouard - "Büyük İnisyeler" - RM Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 221
- 4- HOOKE Samuel Heiry - "Ortadoğu Mitolojisi" - İmge Yayınları Ankara 1991 - Sf. 122
- 5- SCHURE E. -İe- Sf. 229
- 6- SCHURE E. -İe- Sf. 233
- 7- SCHURE E. -İe- Sf. 235
- 8- SCHURE E. -İe- Sf. 246
- 9- Büyük Dinler ve Mezhepler Ansiklopedisi - İstanbul 1964 - Sf. 172
- 10- DE NERVAL Gerard - "Doğuya Seyahat" - Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları - Ankara 1984 - Sf. 97
- 11- ÖRS Hayrullah - "Musa ve Yahudilik" - Remzi Kitabevi İstanbul 1966 - Sf. 232
- 12- ÖRS Hayrullah -İe- Sf. 265
- 13- ÖRS Hayrullah -İe- Sf. 338
- 14- Türk Mason Dergisi - Sayı 21 - İstanbul 1956 - Sf. 1095

VI. BÖLÜM

ANTİK YUNAN EZOTERİZMİ: PİSAGOR - EFLATUN

Günümüz uygarlığının temel iki beşiği olan Mısır ile Yunan uygarlıkları arasında, uzun bir süreç içerisinde büyük bir etkileşim meydana gelmiştir. Bu etkileşim daima tek taraflı, yeninin eskiden, öğrencinin öğretmeninden alması gibi, Yunanistan'ın Mısır'dan etkilenmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Yunan uygarlığının kurucularından Orfe ile, uygarlık yolunda çok önemli birer taş olan Euclides, Çiçeron, Pisagor ve Eflatun gibi felsefe okulu ve din kurucuları hep Mısır'ın o ünlü mabedinde, "Osiris Mabedinde" inisiye edildiler. Günümüz uygarlığı üzerinde özellikle son ikisi son derece etkili olmalarına rağmen, Pisagor ve Eflatun okullarının temellerinde Orfeik inanç yattığı için bu ilk ünlü Yunanlı inisiyeye değinmeden geçemeyceğiz.

Tufandan sonra çok büyük bir gerileme yaşayan insanoğlu, yeniden başlamak zorunda kaldığı için ilkel kabileler dönemini bir kez daha yaşadı. Dönem, anaerik bir dönemdi ve dolayısıyla bu kabilelerde hakimiyet kadınların elindeydi. Mu dininde tanrının dişil yönünün sembolü olan "Ay", kadınların yönettiği bu toplumlarda baş tanrıça sıfatına yükseltildi (1). Dinsel yozlaşma neticesinde kimi yerlerde güneş tanrı için insanlar kurban edilirken, bu kez de ay tanrıçası için insan kurban edilmeye başlandı.

Yunanistan'da Ay tanrıçasına tapınımın geçerli olduğu Baküs dini ile, Güneş tanrısına tapınımın ön planda tutulduğu Apollon dini taraftarları arasında sürekli bir çatışma yaşanıyordu. Aslında savaşın gerekçesi, düzenin anaerik mi, ataerik mi olacağı idi.

Apollon kelimesi, Feniçe dilinde "Evrensel Baba" anlamına gelen "Ap Olen" den türetilmiştir (2). Apollon'un ilk kez Anadolu topraklarında ortaya çıkmış olması da (3) onun Fenike ile, dolayısıyla da diğer güneş kültlerinin bir nevi merkezi durumunda

olan Babil okulu ile bağlantısını göstermektedir. Ayrıca, Apollon'a ithafen yapılan "Delf" mabedinde inisiyasyon töreninin ilkel bir biçiminin uygulanması da, bu bağlantının bir diğer delilidir.

Orfe, Apollona adanmış Delf mabedinin bakire rahibelerinden birisinin oğludur. Bu mabette görevli rahibelerin bakire olması zarureti, söz konusu rahibenin tanrı Apollon'dan hamile kaldığı iddiasını ortaya çıkartmıştır ki, aynı yöndeki iddia diğer birçok dini inanışta da akislerini bulmuştur.

M.Ö. 700'lerde Yunanistan'da Apollon inanırları azınlıktaydı. Çoğunluktaki Baküs taraftarlarınca yok edilmek üzereydiler. İşte bu ortamda Orfe Yunanistan'dan kaçtı ve Mısır'a geçerek Osiris rahiplerine sığındı. Burada inisiye edilen ve Osiris rahipleri arasında 20 yıl geçirerek sırlar öğretisini alan Orfe, Apollon dinini ihya etmek ve ona yeni bir çehre vermek göreviyle ülkesine geri gönderildi.

Osiris'in Atlantis'de yaptığı gibi güçlü kişiliği ve bilgeliği sayesinde kısa sürede çevresine birçok yandaş toplayan Orfe, Baküs dini yandaşlarını yendi. Ancak, Orfe kendi dinini öğretirken Mısır'lı rahiplerin yöntemini kullandı ve öğretisini varolan inançlar üzerine, bu arada Baküs dini üzerine kurdu. Bunun sonucu olarak ortaya çok tanrılı Zeus ve Diyonizos dini çıktı.

Orfeik öğretiyeye göre, tüm tanrıların en büyüğü olan Zeus, tüm evrenin kendisinden var olduğu tanrıdır. Diyonizos ise onun oğlu, yani tezahür etmiş ilahi kelimedir. Bir diğer adı ile, Horus'dur. İnsanlar Diyonizos'dan birer parçadır. İnisiyeler ise, insanoğlunun Hermes'leri, yani ikincil tanrılarıdır. Orfe, "Tanrı-lar bizde ölür, bizde dirilir" der. Yeniden doğuşa inanan Orfe gerçek tanrının tek, ancak ikincil tanrıların sonsuz sayıda ve çeşit çeşit olduklarını söyler. Orfe'ye göre yarı tanrılar, kamil insan statüsüne erişerek yeniden doğuş zincirinden kurtulmuş ilahi ruhlardır.

Orfe, Menfis'de öğrendiklerini aynen uygulamış ve yandaşlarından uygun gördüğü kişileri seçerek onları inisiye etmiş ve böylece kendi okulunu kurmuştur (4).

"Evohe" kelimesi Orfeik inisiyelerin parolası haline gelmiştir. Mısır'da "İod-He Vau He" şeklinde telafuz edilen kelimenin

Musa tarafından kullanılış biçimine daha önce değinmiştik. Burada İod'un Osiris'i, He Vau He'nin de İsis'i temsil ettiğini hatırlatmakla yetinelim. Aynı kutsal kelimeyi Pisagor da parola olarak kullanmıştır.

Bu arada, aynı dönemlerde tıpkı Orfeik inanç gibi, mesleki kuruluşlar da Mısır yoluyla Yunanistan'a girdi. Adları, Hermes'e atfen "Hetairies" (5) olan bu kuruluşlar inisiyatik yöntemle üye alırlardı. Hermes'i pirleri olarak kabul eden ve ona üç defa ulu anlamında "Trimejit" sıfatını layık gören bu kuruluşların yandaşları kendilerini "Diyonizos İşçileri" olarak da çağırırmaktaydılar. Bugün hayranlıkla izlenen Antik Yunan eserlerinin ve İyonyen başlıklı sütunların altında bu taşçı ustalarının imzası vardır.

Bu kuruluşların üyelerine Diyonizos İşçileri denilmesi, onların Orfeik inançlarının bir göstergesidir. Birbirlerini tanımak için gizli kelime ve işaretlerden yararlanan Diyonizos işçilere, işlerini rahat görebilmeleri için Solon Kanunları ile birçok imtiyazlar tanınmıştı. Kökeni Antik Yunan'a, belki de Mısır'a kadar inen bu imtiyaz tanınması geleneği ortaçağda Hristiyan Avrupası'nda da devam etmiş ve Masonluğun varlığını sürdürebilmesine imkan tanımıştır.

Orfe'nin Diyonizos'u, Apollon'dan başkası değildir. Güneş tanrısı olan Apollon, ışıktır, tanrısal nur'dur. Apollon'a ithaf edilen Delf kapısının mabedinde "Kendini Bil" ibaresi yer almaktadır. Dört Dorik sütun üzerindeki üçgen bir çatıdan oluşan Delf mabedi, Ezoterik öğretinin temellerini bünyesinde barındırmaktadır. Mabedin üzerine inşa edildiği dört sütun Mu dinindeki dört büyük yaratıcı gücün, Mısır ve Kabala Ezoterizmlerindeki dört temel elemanın simgeleridir. Bu dört sütun aynı zamanda, insanın var olduğu fiziki ortamı, dünyayı ve mikro kozmos'u temsil eder. Dört sütunun üzerindeki, ucu yukarı, yani tanrıya dönük olan üçgen tavan ise, insanın ulaşmaya çalıştığı tanrının yani makro kozmos'un sembolüdür. Çatının üçgen olması tanrısal üçlemeyi, eril ve dişil prensiplerle, kutsal kelamı yani oğlu ifade eder.

Orfe'nin ölümünden sonra, kendilerini gizlemeyi başarmış

olan eski Baküs dini yanlıları ortaya çıktılar ve Orfeik inançların yok olmasını sağlamak için ellerinden geleni yaptılar. Orfe karıştırlarının bu sistemli çalışmaları meyvasını o denli verdi ki, bir süre sonra Orfe adı dahi efsanevi bir varlığın adı haline geldi. Günümüz Antik Yunan araştırmacıları bile Orfe'nin yaşayıp yaşamadığından emin değildirler.

Bu sistemli yok etme girişimi neticesinde Diyonizos mabedi büyük ölçüde gerilerken, Apollon'a ait olan ve zaten Orfe'den önce de varlığını sürdürmekte olan Delf mabedi ayakta kalmayı başardı. Diyonizos rahipleri, Apollon rahipleri hüviyetine büründüler ve kendilerini çok tanrılı sistemin rahipleri gibi gösterirken, bir yandan da Orfeik inisiyasyonlara gizlice devam ettiler.

İşte bu ortamda, Orfe'den iki yüzyıl sonra, M.Ö. 570'de doğan Pisagor (6), Delf mabedinde inisiye edilerek, Ezoterik doktrin dünyasına ilk adımını attı. Orfeik öğretiyi tamamiyle öğrenen Pisagor bununla yetinmedi ve sırlar öğretisini aynı Orfe gibi, kaynağından öğrenmeye karar verdi. Genç yaşta Menfis'e giden ve Ezoterik doktrin hakkında bilgisinin zaten var olduğu Mısırlı rahiplerce görülen Pisagor'un Osiris kardeşlik örgütüne kabulü de kolay oldu (7). Burada 22 yıl kalan ve Osiris dininin en gizli sırlarını da öğrenen Pisagor'un dikkatini özellikle sayıların Ezoterik kullanımı çekti. Pisagor, ilerde oluşturacağı sistemin öğrencilerince daha iyi anlaşılması için bu yöntemi kullanmaya karar verdi.

Mısır'ın, Babil kralı Kambiz tarafından işgalinden sonra Pisagor, diğer birçok Menfis'li rahiple birlikte Babil'e götürüldü. Esir olarak getirilen bu rahipler, yozlaşmış olmasına rağmen asırlardır varlığını sürdüren Babil okulu için de taze kan oluşturdular. Diğer rahiplerle birlikte Babil okuluna kabul edilen Pisagor burada, hem bu okulun farklılaşmış öğretilerini hem de Babil'in Persler tarafından işgali sırasında resmi din olarak kabul edilmiş bulunan Zerdüşt dinini inceleme fırsatı buldu. Babil'de bulunduğu sırada bir kez Hindistan'a, bir kez de Kudüs'e seyahat eden Pisagor Hindistan'da Kadim "Rama" dininin öğretilerini savunan "Gimnosophistler"le, Kudüs'te de Kabbalacılarla temas kurdu. Mistik sayı tekniğinin Kabbala'daki yorumunu da in-

celeyen Pisagor Babil'de 12 yıl kaldı. Daha sonra, Babil okulundan kardeşi olan, kralın özel doktoru Demodes adlı bir inisiyenin özel girişimleri ile kraldan özgürlüğünü elde etti ve ülkesinden ayrıldıktan 34 yıl sonra Yunanistan'a döndü.

Pisagor Yunanistan'da ilk iş olarak, Mısır'a gitmek üzere ayrıldığı Delf mabedine geldi. Delf rahiplerine Mısır ve Babil'de öğrendiklerinin bir sentezini sunmaya çalışan Pisagor, Ezoterik doktrinin sadece Mısır ekolünü tanıyan Apollon rahiplerine kendi yorum ve fikirlerini kabul ettirmekte güçlük çektiği için bir yıl sonra İtalya'ya geçti ve Yunan kolonisine ait Cratona kentinde kendi okulunu kurdu (8). Pisagor'un hedefi sadece inisiyasyon yöntemi ile seçilmişlere Ezoterik doktrini öğretmek değil, bu doktrini kullanarak yeni bir siyasi örgütlenmeyi gerçekleştirecek ilk nüveyi, bir enstitüyü kurmaktı. Pisagor bu hedefine kısa sürede ulaştı. Kurduğu enstitüde inisiye edilen tüm kardeşler sadece Ezoterik doktrin ile sınırlı kalmayarak, dönemin fizik, psişik, dini ve siyasi tüm bilimlerini öğreniyorlardı. Bu tür eğitim tarzı, bilim çağının başlaması için ilk adımı oluşturdu ve yüzyıllar sonra İtalya'da Rönesans'ın doğmasını sağladı.

Pisagor, enstitüye girmek isteyen adayları çok uzun süre, bazen yıllarca gözetim altında tutduktan sonra, aralarından ancak layık olduklarına inandıklarını alırdı. Enstitünün girişinde Hermes'in bir heykeli bulunmaktaydı ve kaidesinde, "inanmayan uzak dursun" yazıyordu. Enstitüye girmeye layık olduklarına inanılanlar bazı denemelere tabi tutuluyordu. Bu sınavlar, Mısır'daki inisiyasyon sınavlarını andırırsa da, bunların çok daha yumuşatılmış şekilleriydi (9). Mesela aday tek başına gecelemek üzere bir mağaraya bırakılıyor, bunu reddedenler veya mağaradan kaçanlar enstitüye kabul edilmiyordu.

Bir sonraki sınavda adaya, hiç tanımadığı bir Pisagor sembolü gösteriliyor ve bunun hakkında yorum yapması isteniyordu. "Bir dairenin içindeki üçgen neyi anlatır" ya da, "...sayısının anlamı nedir?" gibi. Adaya, bu soruların cevabını hazırlaması için 12 saat verilir, bu arada da aç ve susuz bırakılırdı.

Üçüncü ve en zor sınav, adayın gururunun ve benliğinin, enstitüye daha önce kabul edilmiş çıraklar tarafından kırılması sı-

navıydı. Bu sınavda adayla alay edilir, küçültücü sözler söylenir, kızdırılırdı. Aday, kendisine hakim olmayı başarmak zorundaydı. Aksine davranır ve öfkelenir, ağlar veya terbiyesizce cevaplar vermeye başlarsa, kendisini uzaktan izleyen Pisagor tarafından derhal kovulurdu. Bu yöntem, son derece kişilikli ve olumlu insanları okula kazandırmış olmasına rağmen, enstitünün yıkılış sebebini de oluşturdu. Enstitüye kabul edilmeyen ve bu arada gururu da kırılan adaylar Pisagor'a ve müridlerine düşman kesildiler. Enstitünün yıkılmasına ve Pisagor ile yüzlerce yandaşının öldürülmesine neden olan olayların hazırlayıcılarının başında işte bunlardan birisi, Silon yer aldı. Bu konuya daha sonra dönmek üzere şimdi Pisagor enstitüsünü ve okulun üzerine kurulduğu dört dereceli kardeşlik sistemini inceleyelim.

Sınavlardan geçen ve yapılan özel bir törenle kardeşliğe alınan adaya, acemi ya da çırak anlamına gelen "Novice" ünvanı verilir. Novice dönemi, kişinin yeteneğine bağlı olmak üzere, en az iki en çok beş yılla sınırlanmıştı. Novice'lerden beklenen şey, hiç konuşmamaları, soru sormamaları, tartışmaya girmemeleri ve sadece derslerini sükunet içinde dinlemeleriydi. Bundan amaç, öğrencinin sezgi yeteneğini geliştirmektir. Görünen alemin üstünde bir başka görünmez alem olduğu gibi soyut bir fikrin sadece sezgi ile algılanabileceğini söyleyen Pisagor, çıraklarından önce tanrının varlığını sezmelerini sonra da onu sevmelerini isterdi. Tüm evrenin sevgi üzerine kurulu olduğunu belirten Pisagor, sevgiyi öğrenmenin ilk adımının aile içinde, anne-baba sevgisi ile başladığını, babanın tanrının eril, annenin de dişil ifadeleri olduklarını öğretirdi. Pisagor'a göre, bu ikisinden doğan insan, tanrının yer yüzündeki temsilcisiydi. Pisagor ayrıca Novice'lerden ikiye bölünmüş gruplar oluşturmalarını ve her iki Novice'in birbirlerini çok iyi tanımalarını, dost olmalarını isterdi. Dostluğun, karşılıksız sevginin en mükemmel ifadelerinden olduğunu öğrenen Novice'e, "Dost bir başka sensin. O ve sen aslında birsiniz" şeklinde özetlenebilecek Ezoterik yorum öğretilirdi. Novice'lerden ayrıca, üstadlarına sonsuz itaat ve bağlılık göstermeleri, disiplinli davranmaları, sağlık kurallarına uymaları ve devamlı temiz olmaları istenirdi. Ruhun arındırılması amacıyla olan Pisa-

gor müridleri, ruhla beraber bedeninin de temiz olması gereğine inanır ve bazen günde birkaç kez yıkanılırdı. Müridlerin bedenleri gibi giysileri de tertemizdi ve saflığın sembolü olan beyaz renkteydi. Ezoterik inanışlarını Pisagorculuktan alan İsmaili tarikatı müridlerinin ve onların Hristiyan dünyasındaki devamı niteliğinde olan Templier şövalyelerinin giysileri de, aynı Pisagorcular gibi beyazdı.

Pisagor müridlerinin evlenmesi zorunluydu. Tanrının eril ve dişil ikilemini kabul eden ekol, bunun uzantısı olarak evlilik müessesesini ve aileyi kutsal kabul ediyordu. Yine aynı görüş doğrultusunda enstitüye hem erkekler, hem de kadınlar inisiye edilebiliyordu. Müridlerden evlilik konusunda uymaları beklenen yegane kural, kendisi gibi bir inisiye ile evlenmeleri idi. Çünkü, inisiye edilmemişlerde "Erdemi" bulmak çok zordu.

Novice'e öğretilen son şey, tüm tanrıları bir ve tek olarak mütalaa etmesiydi. Öğretinin bünyesinde önemli bir yer tutan hoşgörü sayesinde tüm dini inançların hoşgörülmesi gerektiğini öğrenen Novice, aslında tüm tanrıların bir ve tek olduğunu, tüm dini çabaların da bu tek tanrıya ulaşmak için olduğunu görürdü.

İkinci derece salıklarına "Nomoteth" ünvanı verilir ve bu derecedeki inisiyelere "Kutsal Sayılar Bilmi" öğretilirdi. İkinci dereceye geçiş için özel bir tören yapılır ve Pisagor'un da ifade ettiği gibi, gerçeklerin öğretilmesine bu törenle birlikte başlanırdı.

Matematikçiler de denilen Nomoteth'lerin ve daha yukarı derecelerdeki girebildikleri, Novice'lere yasak olan bir mabed vardı ve adına da "Müzler Mabedi" deniliyordu. Yuvarlak olan bu mabedin içinde dokuz Müz ve ilahi prensibin muhafızı Vesta'nın bir heykeli bulunuyordu. Müzlerin her biri, birer bilmin koruyucusuydular. Bunlardan en önemli üçü, Astronomi ve Astrolojinin koruyucusu Uraniye, öte alem bilimleri ve kehanet sanatının koruyucusu Polimniya ve Hayat ve ölüm bilmi ile Yeniden doğuş biliminin koruyucusu Melpomen'di. Ortada duran Vesta'nın bir elinde ateş vardı ve diğer eliyle de gökyüzünü göstererek, her şeyin göklerdeki ateşle başladığını anlatıyordu. Bu mabette öğreti, tüm bu Müzlerin ve Vesta'nın sembolize ettiklerinin tamamının insanın yapısında bulunduğu açıklamasıyla baş-

lardı. Pisagor, evrenin tüm anlamının sayılar sembolizması içinde var olduğunu söyleyerek Nomoteth'i eğitmeyi sürdürürdü.

"Sayılar evrene hükmeder" diyen Pisagor, bu ifade ile, tanrının sayıları özellikle bir prototip semboller dizisi olarak ortaya koyduğunu bu nedenle sayıların her birinin karakterleri olan birer simge durumunda bulunduğunu belirtirdi. Pisagor sayıları, bir, iki, üç, vs. şeklinde değil, kendi karakterleri ile, "Monad", "Diyad", "Triad" diye ifade ederdi.

Pisagor'a göre 1 sayısı "Monad"dı, yani tekti. Hiçbir benzeri olmayan önsüz-sonsuz yaşamı, tüm varlıkların bünyesinden çıktığı eril ateşi, tanrının kendisini simgelerdi. Sembolü bir nokta idi ve yüce varlığın yanı sıra, ilahi aklın, yani hikmetin de simgesiydi. Hikmeti sayesinde kendisinden dışarı birşeyler veren ancak bu sırada hiç değişmeyen ve değişmez niteliğiyle eril olan Monad, tanrı ile birlikte, onun yeryüzündeki tezahürü olan insanın da sembolüydü. Diğer bir deyişle Monad, hem makro kozmosu, hem de mikro kozmosu bünyesinde barındırıyordu. Mikro kozmos'un yegane hedefinin makro kozmos ile birleşmek olduğunu söyleyen Pisagor, "bu ancak inisiyatif eğitimle, kişinin kendisini olgunlaştırması ile mümkün olur. Bunun için bir ömür yetmeyebilir. Ama ruh, hedefine ulaşmak için ne kadar gerekiyorsa, o kadar yeniden bedenlenecektir" diyordu.

1'den sonra gelen 2 sayısı evrende varolan düalliteyi gösteriyordu. Bölünmez öz ile bölünebilir cevher; Hayatı bahşeden aktif eril prensip ile hayatın oluşumunu sağlayan pasif dişil prensip; Osiris ile İsis. Bir çizgi ile sembolleştirilen 2 "Diyad"dı, hikmetten doğan fikirdi. Doğurgandı ve bu vasfıyla dişildi. Hayatı içinde barındıran suydı. Tanrının dişil yönünün ifadesiydi.

Monad ve Diyad'ın birleşiminden ortaya çıkan 3 sayısı, yani "Triad", hikmetten çıkan fikirle oluşan eserdı. Osiris ve İsis'in oğlu Horus'du. Sembolü bir üçgendi ve yaşam skalasının tüm yollarını ve özellikle de yeniden doğuş yasasını içinde barındıran anahtardı. Triad, ilahi kelamdı, evrenin kendisiydi ve topraktaki yaşam cevheriydi. İnsan da, Ateş, Su ve Toprak'tan meydana gelmemiş miydi? Tanrının tüm tezahürlerinde, ruh, can ve beden üçlemesi bulunmaktaydı. Ruh Ateşten, can Sudan, beden

de Topraktan türetilmişti.

4 sayısı, yani "Tetrad", sonsuzluğun ve ölümsüzlüğün sembolü idi. Kare ile sembolize edilen Tetrad'ın kainatı kaostan düzene geçiren dört temel gücün ifadesi olduğu kabul edilirdi. Daha önce de değindiğimiz bu dört temel güç, yani ateş, su, toprak ve hava'yı, semavi dinler dört baş melek ya da mahşerin dört atlısı olarak isimlendirdiler.

"Pentad" olarak adlandırılan 5 sayısı, "İnsanın" ve üzerinde yaşadığı "Dünyanın" simgesiydi ve beş köşeli yıldızla sembolize edilirdi. Naacaller döneminden bu yana kullanılan ve Mısır kanalıyla Pisagor okuluna geçen beş köşeli yıldızın her bir ucu, Ateşi, Suyu, Toprağı, Havayı ve bunların toplamından oluşan Dünya'yı gösteriyordu. Diyad ile Triad'ın toplamı olan Pentad, dünyasal sevginin ve evliliğin de sembolü olarak görülürdü.

6 sayısı, evrenin altı yönünü, kuzey, güney, doğu ve batı ile yukarı ve aşağıyı simgeliyordu. Altı köşeli yıldızla sembolize edilen bu rakam aynı zamanda ilahi adaletin de ifadesiydi. Günümüzde Hz. Süleyman yıldızı olarak tanınan yıldızın, Süleyman'ın adaletini remzettığı kabul edilmektedir.

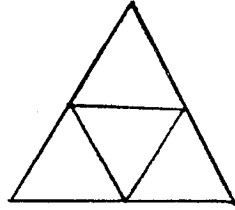
7 sayısının Pisagorcular için önemi çok büyüktü. Kutsal üçlü Triad ile, düzeni oluşturu Tetrad'ın bileşiminden meydana geldiği için, tekamül yasasının simgesiydi ve sembolü de, dörtgen üzerine kurulu üçgenlerden oluşan pramitti. Pisagor böylece, Mısır'daki piramitlerin yapılaş tarzlarına da bir açıklama getirmiş oluyordu; "İlahi Tekamül" sembolleri... Ayrıca, evrende herşeyin sayılar üzerine kurulu olduğunu ispat eden Müzik bilimi de, 7 nota üzerine kurulmuştu. Işığın yedi renginin bileşiminin beyazı, saflığı oluşturmaya gibi, müziğin yedi notasının da 1/2, 2/3, 3/4 veya 5/8 gibi ölçülerle çalınması da müzikteki mükemmellik saflığı, ritmi ve armoniyi meydana getiriyordu.

Ruhun akord edilmesi gereğine ve armonisine inanan Pisagorcular bu nedenle tüm törenlerinde müzik kullanırlardı. Bu inanç, klasik anlamdaki ritm ve armoni bilgisinin ve armonik müziğin de gelişmesini sağladı.

Bu sayılar dışında ve onların üstünde en önemli sayı 10'du. "Kutsal Tetraktis" adı verilen ve dört bölümlü üçgen şekliyle

ANTİK YUNAN EZOTERİZMİ: PİSAGOR - EFLATUN

sembolize edilen 10 sayısı, ilk dört sayının yani Monad, Diad, Triad ve Tetrad'ın toplamından oluşuyordu. Kutsal Tetraktis, bu vasfı nedeniyle mükemmelliğin, kamil insanın tanrı ile bir olmasının sembolüydü. Sıfır ile bir sayılarının yan yana gelmesiyle yazılan 10 sayısı, hiçlikle tekliliğin ahengini de ifade ederdi. 10, bu ahengin tezahürü olan makrokozmos'un da sayısal sembolüydü. Tüm varlıkların makrokozmos'da büyük bir ahenk içinde yenden biraraya geleceklerini remzederdi.

"Kutsal Tetraktis":

İşte bu sayılar bilimini tam anlamıyla öğrenen mürid, ruhun tekamülü yolunda bir adım daha atmaya hak kazanıyor ve üçüncü dereceye yükseltiliyordu. Sayılar bilimi ile inisiyatik sırların önsözüne vakıf olan mürid, titizlikle saklanan bu tehlikeli sırları öğrenmeye artık hazırды. Üçüncü dereceye yükseltme töreni, ancak bu dereceye sahip müridlerin girmelerine izin verilen "Se-res" mabedinin "Properzin" salonunda yapılmaktaydı.

Bu derecede evrenin yapısı, insanın yeryüzündeki varoluşu, ölüm hali ve ölümden sonraki yaşam, öte dünya, kamil insanların yarı tanrılara dönüşümü ve yaşam skalasının son durağı olan tanrıya dönüş konuları üzerinde müritler bilgilendirilmekteydi.

Pisagor'a göre, evrenin merkezinde ateş vardır. Güneş, bu dev ateşin küçük bir yansımasından ibarettir. Yeryüzü yuvarlaktır ve diğer gezegenlerle birlikte güneşten sadır olmuşlardır. Bu gezegenler ve dünya, güneşin etrafında dönmektedir. Yıldızlar, bizim güneş sistemimizi yöneten aynı yasalara tabi olan diğer gü-

CİHANGİR GENER

neş sistemleridir. Uzaydaki tüm varlıklar gibi gezegenler ve güneşler de, evrensel ruhun birer cüzüne sahiptirler. Her gezegen tanrı düşüncesinin değişik bir ifadesidir ve herbirinin özel bir fonksiyonu vardır. Tüm varlıklar gibi, bu gezegenler de dört elemandan müteşekkildir: Maddenin katı hali olan toprak, sıvı hali olan su, gaz hali olan hava ve ölçüye, tartıya gelmez hali olan ateş.

Pisagor bu aşamadaki kardeşlerine, yeryüzünde yaşamın ortaya çıkışını da anlatırdı. Ona göre bitki ve hayvan alemleri Dünya üzerinde hemen hemen aynı zamanda ortaya çıktılar. Pisagor hayvanların evriminin sadece doğal ayıklanma yasasına bağlı olmadığını, bu temel yasanın yanısıra "Şok Yasası" adını verdiği bir ikinci yasanın da yürürlükte olduğunu iddia ederdi. Pisagor'a göre, yeryüzünden farklı yerlerde yaşayan üstün varlıklar zamanı geldiğinde, evrensel yasalar uyarınca bazı hayvan türlerinin yapı taşlarını değiştirirler ve yeni bir türün ortaya çıkmasını sağlarlardı.

İşte insan da, bu üstün varlıkların maymun türü üzerindeki böyle bir uygulamaları neticesinde ortaya çıkmıştı. Yerküresel tekamül açısından insan önceki türlerin son aşamasıdır ve kamil insan modeli ile de, Dünya'daki ruhların son durağıdır. Pisagor, dünya insanını yaratan varlıkların, semavi insanlık adını verdiği çok üst düzeydeki ruhlar olduğuna inanıyordu.

Yerküredeki değişimler hakkında Mısır'lı rahiplerden çok şey öğrenen Pisagor, bir önceki medeniyeti, Atlantis ve Mu uygarlıklarını tanıyordu. Bundan önce dünyanın altı kez tufan olayları ile sarsıldığını iddia eden Pisagor'a göre, her tufan arası dönemde insanlık büyük uygarlıklar kurmayı başarmıştı ve bugünkü uygarlık da aynı akıbetle son bulacaktı.

Pisagor, yüce varlığın bir denize benzediğini ve denizdeki dalgalanmaların denizin niteliğini değiştirmemesi gibi evrendeki olayların da tanrının niteliğini etkilemediğini savunurdu. Yüce varlığın tüm alemleri ve tüm varlıkları sürekli izlediğini, bunun farkına ancak ruhunu en üst düzeyde geliştirmiş kamil insanların varabileceğini söylerdi. Pisagor'un en büyük düsturu, "Kendini bil, bu yolla tanrılar alemi de bilirsin"di.

Pisagor'a göre ruh, yaşam skalasının en alt basamağından, cansız varlıklardan başlayarak yukarı tırmanırdı. Yaşadığı hayat bir üst düzeye geçmeye yeterli ise, ruh, bir sonraki yaşamda daha üstün bir varlık olarak dünyaya gelir, aksine ise, yaşam skalasının bir alt basamağına geri dönerdi. İnsanlar tüm yaşam skalasını katederek insan olmaya hak kazanmışlardı. Ancak büyük çoğunluk bunun farkında olmadığı için, geri dönmeye mahkumdu. Pisagor, ölünce ruhu semaya çıkan ve yeniden doğarken de ruhu semadan gelen yegane varlığın insan olduğunu söylerdi. Hermes ve Orfe gibi Pisagor da müridlerine, "tanrıya ancak kendi çabalarınızla ulaşabilirsiniz" demektedir.

Pisagor, tüm yaşamların doğum ile ölüm arasında sınırlı bulunduğunu ve bedeninin sadece, ölümsüz olan ruhun bir vasıtası olduğunu söylerdi.

Ölüm anında ruhun bedenden ayrıldığını ve yaşamı sırasındaki davranışları nedeniyle bir üst basamağa mı, yoksa bir alta mı gideceğine karar verilen bir geçici aleme gittiğini savunurdu. İslamiyet'in Araf, Yahudiliğin Horeb, Hristiyanlığın da Purgatuar (arınma yeri) dediği bu geçici alemde kalma süresi, bireyin yaşamı sırasında yaptıklarına bağlıydı.

Bu noktada bir diğer evrensel yasa daha devreye giriyordu ki, bu yasa yaşamların birbirlerine yansıması yasasıydı. Bir örnek vermek gerekirse, bir önceki yaşamını bir hayvanın varlığında yaşamış insanın kendi yaşamında o hayvanın bazı davranışlarını göstermesi doğaldı. Eğer birey bu davranışlarını düzeltirse, bir sonraki yaşamında daha üstün bir insan olabilir, düzeltmezse de hayvansal bedene geri dönebilirdi. Bu durumu Pisagor, "her yaşam bir öncekinin ödül veya cezasıdır" diye ifade ederdi.

Pisagor'un bir başka iddiası daha vardı; "Hayvanlar nasıl insanların akrabası ise, insanlar da tanrıların akrabalarıdır" diyordu. Bitkiler aleminden hayvanlar alemine, oradan da insanlar alemine birçok yaşam sürecinden geçerek ulaşan insanları sonuçta tanrılar alemine geçiş bekliyordu. Çok uzak bir gelecekte insanların tüm evliliklerde spiritüel seçicilik yasasını uygulayarak, insanlığın en olgun düzeyine erişeceği umudunda olan Pisagor'un takipçilerinden Eflatun, "o uzak gelecekte tanrılar insan-

ların mabetlerinde ikamet edecekler" demiştir.

Pisagor'a göre, mükemmel yani kamil insan artık yeniden bedenlenmeyecek olan, bu kısır döngüyü kırmış insandır. Böyle insanların ruhları tamamen saflaşmış ve tanrısal ışığa ulaşmıştır. Genelde kamil insanlar tanrıya son kez ölümünün neticesinde ulaşırlar. Ancak bazen, tanrısal ışığı bünyesinde yaşarken barındıran insanlar da vardır. Bu tür insanlar, çok özel görevler için dünyaya geri gönderilmiş yarı tanrılardır. Bu yarı tanrılar dünyaya, güzelliğin ve hakikatin ışığını saçarlardı.

Pisagor'la birlikte inisiyasyonun zirvesine varan üçüncü derece kardeşlere, el almış mürid ve üstad olarak dördüncü ve son derece tevdi edilir. İnisiyasyonla ilgili artık öğrenecek birşeyi kalmamış olan üstadların vazifesi, kendi iç varlıklarının derinliklerine inerek tanrısal ışığı görmek, hakikati zekada, fazileti ruhta ve temizliği bedende tahakkuk ettirmektir. Üstadların ikincil görevleri de, alt dereceli kardeşlerine gözetimcilik ve rehberlik yapmak, idari işleri yürütmektir.

Ulaştıkları seviyeyi tüm yaşama aktarmaları beklenen üstadların ünvanı, aydın kişi anlamına gelen "Intellectuel"dir.

Tüm insanları Intellectuel'lerin yönetmesi gerektiğine inanan Pisagor, bu düşüncesini önce enstitünün bulunduğu Crotona kentinde, sonra da tüm güney İtalya'da uygulamaya soktu. Crotona'da 30 yıl yaşayan Pisagor, aristokrat bir yönetime sahip bu kentte birçok reform gerçekleştirdi. Kenti, yalnız aristokratların üye olabildikleri binler meclisi yönetiyordu. Pisagor bu binler meclisinin üzerinde ve sadece Intellectuel'lerin girebildikleri bir üçyüzler meclisi oluşturdu. İçerde görüşülen konular üzerinde ketumiyet yemini keskinlikle uyan üçyüzler meclisi, kent yönetimini üstlenen hükümeti de bünyesinden çıkartıyordu. Crotona bir süre sonra güney İtalya'nın başkenti konumuna yükseldi. Böylece Pisagor da adeta bu devletin başkanı oldu. Pisagorcuların gittikleri her yere adalet ve uyumu da beraberlerinde götürmeleri, kitlelerin onların sistemini gönüllü olarak kabul etmelerini sağlamıştı.

Bünyesindeki sırların halkın merakını çektiğinin ve bu sırların aleyhte birçok dedikodunun doğmasına yol açtığının farkın-

da olan Pisagor bunları engin sabrı ve hoşgörüsü ile karşılamaya çalıştı. Ama 70 yaşındaydı ve yorulmuştu. Enstitüdeki seçkinler ile halk arasında büyük bir kopukluk vardı. Halk enstitüdeki-lerin kendilerini üstün gördükleri kanaatindeydi. Bu arada, okula katılmak için başvuran ancak çeşitli sebeplerle reddedilmiş olan bir grup demagog da sürekli enstitü aleyhinde propaganda yapıyordu. Bu grubun başında olan Silon, kamuoyundaki enstitü aleyhtarı havayı çok iyi değerlendirip, muhalif bir klüp kurdu.

Demagogların yanısıra halk liderlerini de klubüne alan Silon, Pisagor'u halkın özgür iradesini kısıtlamakla, devleti canının istediği gibi yönetmekle, kısacası diktatörlükle suçladı. Silon enstitü için, "onlar ortadan kalkmadıkça Crotona'luların özgür olmaları mümkün değildir" diyordu.

Silon'un ve yandaşlarının bu yoğun propagandaları kısa sürede meyvasını verdi ve bir gece, başlarında Silon olan oldukça kalabalık bir kitle okulu bastı. Enstitü ateşe verildi. Pisagor dahil olmak üzere içerdeki yüzlerce kişi yanarak can verdiler. Aynı gözü dönmüşlük tüm Güney İtalya'da tekrarlandı ve Pisagoryenlerin çok büyük bir bölümü yok edildi. Sağ kalmayı başaran çok az sayıda Pisagorcuyu Sicilya'ya sığındı. Olaylar yatıştıktan bir süre sonra bunlardan bazıları İtalya'ya geri döndülerse de, güçleri enstitüyü yeniden canlandırmaya yetmedi. Bu Pisagoryenler, İtalya'da varlıklarına ilk kez M.Ö. 700'lü yıllarda rastlanan duvarcı loncalarına, "Collegia"lara katıldılar (10). Yunanistan'daki "Hetairies" örgütünün devamı niteliğinde olan Collegialar, Yunan duvarcılarının yaptıklarının aynısını İtalya'da gerçekleştirmişler ve ünlü Roma mimarisinin altına imzalarını atmışlardır. Pisagorcuların bu derneğe katılımı ile Collegialar doktriner açıdan çok daha güçlenmiş ve ilerde ortaya çıkacak Rönesans için fikri bir nüve oluşturmuşlardır. Collegialar'ın Roma ve daha sonraki Hristiyan uygarlıkları üzerindeki rollerine daha sonra değinilmek üzere, Yunanistan'a geri dönmek ve Pisagor'dan etkilenen bir başka büyük ismi, Eflatun'u incelemek gerekmektedir.

Eflatun, M.Ö. 427'de Atina'da doğdu (11). O sırada Yunanistan, Isparta ile Atina arasındaki savaşlarla kaynıyordu. Eflatun-

nun ilk öğretmeni Sokrat oldu. Sokrat'ın iyiyi, güzeli ve özellikle hakikati arayışı, aynı arayışın Eflatun'un yaşamında en belirgin unsur haline gelmesine neden oldu. Sokrat, hakikati aramak ve hiçbir gerçeği halktan saklamamak şeklinde özetlenebilecek felsefesi nedeniyle, kendisine teklif edilen, ünlü Delf mabedine inisiye edilme onurunu, ketumiyet yemini etmesi zorunluluğu olduğunu öğrendiğinde geri çevirmişti.

Sokrat, hakikati arama yolunda o denli ileri gitmişti ki, toplumun oturmuş tüm manevi ve dini değerlerini sorgulamaya başlamış ve bu tutumundan vaz geçmediği için ölüme mahkum edilmişti.

Sokrat'ın haksız yere öldürülmesi Eflatun'u derinden yaraladı ve, "onun hakikati ifade etmekteki aczini şimdi daha iyi anladım" diyerek, Yunanistan'ı terk etti.

Eflatun, hocası gibi değildi. Gerçeğin sadece akıl yürütmekle, mantık kullanmakla bulunamayacağını farkındaydı. O nedenle daha Sokrat sağ iken, Delf mabedinde inisiye edilmeyi kabul etmiş ve onun ölümünden sonra da hakikati kaynağından edinmek üzere Mısır'a geçmişti. Pisagor gibi Eflatun'un da Osiris mabedine kabulünde bir güçlük çıkmadı. Ancak Eflatun, Pisagor gibi en üst derecelere ulaşamadı çünkü mabette yeterince kalmadı. Kısa bir süre Mısır'da kalan Eflatun ancak üçüncü dereceye kadar yükselebildi. Mısır'dan İtalya'ya geçen Yunanlı filozof burada, varlıklarını halen sürdüren Pisagorcularla tanıştı. Pisagor'un Yunan bilgelerinin en üstünü olduğunu bilen Eflatun, müridlerinden onun öğretisini öğrendi. Ancak o bir Pisagoryen değildi ve bu nedenle tüm sırların kendisine verilmesi imkansızdı.

Osiris rahiplerinden ve Pisagoryenlerden gerçeğin sezgi yoluyla kavranabileceğini öğrenen Eflatun, herşeye karşın, gerçeği bulmaktaki tek yolun mantık olduğunu savunan Sokrat'ın etkisiyeydi. Eflatun'un Ezoterik öğretiye katkısı da akılcılığı öğreti içerisinde daha sağlam bir zemine oturtmak olmuştu. Ezoterik doktrin, kullandığı semboller diliyle zaten her türlü doğmadan uzak kalmayı başarıyordu. Ancak Eflatun ile, olaylara mantıksal yaklaşım ve tüm gerçeklerin akılcılıkla bağdaşmaları gibi kav-

da olan Pisagor bunları engin sabrı ve hoşgörüsü ile karşılamaya çalıştı. Ama 70 yaşındaydı ve yorulmuştu. Enstitüdeki seçkinler ile halk arasında büyük bir kopukluk vardı. Halk enstitüdeki lerin kendilerini üstün gördükleri kanaatindeydi. Bu arada, okula katılmak için başvuran ancak çeşitli sebeplerle reddedilmiş olan bir grup demagog da sürekli enstitü aleyhinde propaganda yapıyordu. Bu grubun başında olan Silon, kamuoyundaki enstitü aleyhtarı havayı çok iyi değerlendirip, muhalif bir klüp kurdu.

Demagogların yanısıra halk liderlerini de klubüne alan Silon, Pisagor'u halkın özgür iradesini kısıtlamakla, devleti canının istediği gibi yönetmekle, kısacası diktatörlükle suçladı. Silon enstitü için, "onlar ortadan kalkmadıkça Crotona'lıların özgür olmaları mümkün değildir" diyordu.

Silon'un ve yandaşlarının bu yoğun propagandaları kısa sürede meyvasını verdi ve bir gece, başlarında Silon olan oldukça kalabalık bir kitle okulu bastı. Enstitü ateşe verildi. Pisagor dahil olmak üzere içerdeki yüzlerce kişi yanarak can verdiler. Aynı gözü dönmüşlük tüm Güney İtalya'da tekrarlandı ve Pisagoryenlerin çok büyük bir bölümü yok edildi. Sağ kalmayı başaran çok az sayıda Pisagorcuyu Sicilya'ya sığındı. Olaylar yatıştıktan bir süre sonra bunlardan bazıları İtalya'ya geri döndülerse de, güçleri enstitüyü yeniden canlandırmaya yetmedi. Bu Pisagoryenler, İtalya'da varlıklarına ilk kez M.Ö. 700'lü yıllarda rastlanan duvarcı loncalarına, "Collegia"lara katıldılar (10). Yunanistan'daki "Hetairies" örgütünün devamı niteliğinde olan Collegialar, Yunan duvarcılarının yaptıklarının aynısını İtalya'da gerçekleştirmişler ve ünlü Roma mimarisinin altına imzalarını atmışlardır. Pisagorcuların bu derneğe katılımı ile Collegialar doktriner açıdan çok daha güçlenmiş ve ileride ortaya çıkacak Rönesans için fikri bir nüve oluşturmuşlardır. Collegialar'ın Roma ve daha sonraki Hristiyan uygarlıkları üzerindeki rollerine daha sonra değinilmek üzere, Yunanistan'a geri dönmek ve Pisagor'dan etkilenen bir başka büyük ismi, Eflatun'u incelemek gerekmektedir.

Eflatun, M.Ö. 427'de Atina'da doğdu (11). O sırada Yunanistan, Isparta ile Atina arasındaki savaşlarla kaynıyordu. Eflatun

nun ilk öğretmeni Sokrat oldu. Sokrat'ın iyiyi, güzeli ve özellikle hakikati arayışı, aynı arayışın Eflatun'un yaşamında en belirgin unsur haline gelmesine neden oldu. Sokrat, hakikati aramak ve hiçbir gerçeği halktan saklamamak şeklinde özetlenebilecek felsefesi nedeniyle, kendisine teklif edilen, ünlü Delf mabedine inisiye edilme onurunu, ketumiyet yemini etmesi zorunluluğu olduğunu öğrendiğinde geri çevirmişti.

Sokrat, hakikati arama yolunda o denli ileri gitmişti ki, toplumun oturmuş tüm manevi ve dini değerlerini sorgulamaya başlamış ve bu tutumundan vaz geçmediği için ölüme mahkum edilmişti.

Sokrat'ın haksız yere öldürülmesi Eflatun'u derinden yaraladı ve, "onun hakikati ifade etmekteki aczini şimdi daha iyi anladım" diyerek, Yunanistan'ı terk etti.

Eflatun, hocası gibi değildi. Gerçeğin sadece akıl yürütmekle, mantık kullanmakla bulunamayacağını farkındaydı. O nedenle daha Sokrat sağ iken, Delf mabedinde inisiye edilmeyi kabul etmiş ve onun ölümünden sonra da hakikati kaynağından edinmek üzere Mısır'a geçmişti. Pisagor gibi Eflatun'un da Osiris mabedine kabulünde bir güçlük çıkmadı. Ancak Eflatun, Pisagor gibi en üst derecelere ulaşamadı çünkü mabette yeterince kalmadı. Kısa bir süre Mısır'da kalan Eflatun ancak üçüncü dereceye kadar yükselebildi. Mısır'dan İtalya'ya geçen Yunanlı filozof burada, varlıklarını halen sürdüren Pisagorcularla tanıştı. Pisagor'un Yunan bilgelerinin en üstünü olduğunu bilen Eflatun, müridlerinden onun öğretisini öğrendi. Ancak o bir Pisagoryen değildi ve bu nedenle tüm sırların kendisine verilmesi imkansızdı.

Osiris rahiplerinden ve Pisagoryenlerden gerçeğin sezgi yoluyla kavranabileceğini öğrenen Eflatun, herşeye karşın, gerçeği bulmaktaki tek yolun mantık olduğunu savunan Sokrat'ın etkisiyeydi. Eflatun'un Ezoterik öğretiye katkısı da akılcılığı öğreti içerisinde daha sağlam bir zemine oturtmak olmuştu. Ezoterik doktrin, kullandığı semboller diliyle zaten her türlü doğmadan uzak kalmayı başarıyordu. Ancak Eflatun ile, olaylara mantıksal yaklaşım ve tüm gerçeklerin akılcılıkla bağdaşmaları gibi kav-

ramlar daha bir güçlenmiş oldu.

İtalya'dan sonra Atina'ya dönen ve "Akademia"yı kuran Eflatun, kendi felsefesini yaymaya başladı. Eflatun Atina'da, Ezoterik öğretinin üstü kapalı ve yumuşatılmış bir tarzı olan "Diyaloglar"ını yazdı. Bu şekilde davranmak zorundaydı çünkü o da ettiği ketumiyet yemini ile bağlanmış durumdaydı. Gerçek, güzel, iyi gibi soyut kavramları halka anlatma hususunda çok başarılı olan Eflatun, bu üç niteliğinin tanrısal nitelikler olduğunu söylemekte, "iyiyi, doğruyu ve gerçeği arayan kişinin ruhu arınır ve ölümsüzlüğe ulaşır" demektedir.

Eflatun, nispeten daha kolay anlaşılır ve sırlardan, sembollerden arınmış Diyalogları ve İdealar Kuramı ile kendisinden sonra gelen nesilleri büyük ölçüde etkilemiştir. "Yeni Eflatunculuk" felsefesi ile doğan İskenderiye okulunun ortaya çıkmasına onun fikirleri neden olmuştur. Ayrıca Eflatun'un Hristiyan Teozofları ile İslam Mutasavvıfları üzerinde de büyük etkisi vardır.

M.S. 3-4. yüzyıllarda Mısır'ın İskenderiye kentinde ortaya çıkan ve en tanınmış temsilcileri Plotinos, Porfir ve Jamblik olan "İskenderiye Okulu"nda Eflatun'un ve Pisagor'un etkileri büyüktür (12). Ancak Mısır'daki şu eski okulu, Osiris Mabedini de unutmamak gerekir. Osiris mabedi M.Ö. 385 yılında Romalı komutan Teodosius tarafından imha edilmiştir. Mabedi imha edilirken, inisiyasyon törenleri sırasında kullanılan mekanik aletler ve sınavların yapıldığı odalar o günlerin dünyasında büyük sansasyonlar yaratmıştır. Mabedin imhası Osiris müridlerine büyük bir darbe olmuş ve inisiyasyonlar artık yapılamaz hale gelmiştir. Ancak buna rağmen Osiris rahipleri varlıklarını bir süre daha sürdürmüş ve İskenderiye Okulunun ortaya çıkmasında etken olmuşlardır. Bunun gibi bölgedeki diğer Ezoterik okullarda, Bağdat ve Basra'da öğretinin yaşamasını ve İsmaililer, Fatimiler gibi devletlerde resmi din olarak Ezoterik doktrinin kabulünü, Osiris rahiplerinin koruduğu fikirler sağlamıştır.

Mabedin yıkılması, Simya adı verilen bilim dalının insanlar arasında yaygınlaşmasına ve yozlaşmasına da neden olmuştur. Osiris rahiplerinin sadece insanın içindeki cevheri çıkartmak için kullandıkları bu bilim dalı zaman içinde büyücülükle karış-

mış ve bir sembole bambaşka anlamlar yüklenerek, tüm madenleri altına çevirme çabasına dönüşmüştür. İskenderiye'de kutsal sanat olarak adlandırılan simya bilmi kısa sürede tüm dünyaya yayılmış ve bugünkü Kimya bilimini doğuracak araştırmalara başlanmıştır.

Mabedin yıkımından sonra Simyagerliği seçen bir grup Mısır'lı rahip Kudüs'e gittiler. Burada Musevi Esenniler'in arasına katılan bu rahipler ile simya bilimi Kabbalacılar arasına da girmiş oldu. Kudüs'ün M.S. 1188'de Selahaddin Eyyubi tarafından işgali üzerine, bu kentte yaşamlarını sürdüren simyagerlerin üyesi olduğu tarikat, diğer Hristiyan şövalye tarikatları ile birlikte Avrupa'ya geçti ve burada kendilerine "Şark Şövalyeleri" adı verildi (13). Bu teşkilatın daha sonra, diğer şövalye tarikatları gibi Masonluğa katıldığı söylenmektedir.

Kaynakça

- 1- SCHURE Edouard, -"Büyük İnisiyeler" - RM Yayınları - İstanbul 1989 Sf. 301
- 2- Schure E. -İe- Sf. 349
- 3- EYÜBOĞLU İsmet Zeki - "Tasavvuf-Tarikatlar-Mezhepler Tarihi" - Der Yayınları - İstanbul 1990 - Sf. 45
- 4- Halikarnas Balıkcısı - "Anadolu Tanrıları" - Yeditepe Yayınları - İstanbul 1975 - Sf. 21
- 5- Boucher Jules, Noudon Paul - "Masonluk, Bu Meçhul" - Okat Yayınevi - İstanbul 1966 - Sf. 9
- 6- Eyüboğlu İ.Z. -İe- Sf. 53
- 7- SCHURE E. -İe- Sf. 376
- 8- SCHURE E. -İe- Sf. 411
- 9- SCHURE E. -İe- Sf. 415
- 10- NAUDON Paul - "Tarihte ve Günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınları - İstanbul 1968 - Sf. 24
- 11- SCHURE E. -İe- Sf. 525
- 12- Eyüboğlu İ.Z. -İe- Sf. 75
- 13- ÜLKÜ Faruk, YAZICIOĞLU A. Semih - "DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE MASONLUK" - Başak Yayınevi - İstanbul 1965 - Sf. 27

VII. BÖLÜM

FARKLI BİR İNİSİYE; İSA...

İsa'nın doğduğu sırada, o gün bilinen dünyanın büyük bir bölümü Roma İmparatorluğunun egemenliği altındaydı. Dinsel açıdan çok tanrılı inanç sistemini kabul eden Romalılar, kendi tanrılarına karşı hoş görülmesi halinde, işgal ettikleri toprakların halklarının inancına karışmıyorlardı. Bu sistem, birbirinden farklı bir çok inancı imparatorluk bünyesinde barındırmakta son derece faydalıydı. İnançlarında özgür bırakılan kavimler yönetimin başına büyük dertler açmıyorlardı. Bir tek istisna dışında; Yahudiler.

Yahudiler son derece katıydılar. Onlara göre bir tek tanrı vardı ve onun dışında başka tanrılar olduğunu söylemek en büyük günahı. İşte bu tutum, Romalılarca kendi tanrılarının aşağılanması olarak görüldü ve büyük tepki doğurdu. Öyle ki, Roma yöneticileri Yahudileri dinsizlikle suçladılar ve imparator Septim Severus, Yahudiliği, yani kendilerince dinsizliği yasaklayan bir emir yayınladı. Roma lejyonları Yahudi halkın üzerine gönderildi. Baskı artırıldı. Yahudilik gibi daha sonraki yıllarda tek tanrı inancını savunan Hristiyanlık da aynı suçlamadan kurtulamadı. Ta ki, imparatorluğunu yıkılmaktan kurtarmak için Hristiyanlığı seçen Bizans imparatoru Constantin dönemine kadar.

İşte İsa böyle bir ortamda dünyaya geldi. Roma baskılarından yılmış olan Yahudi halkı kurtuluşu mucizelerde arıyor ve kendilerine Tevrat'da geleceği bildirilen kurtarıcı Mesih'i dört gözle bekliyordu.

İsa, Musa'nın öğretisinin Ezoterik yönünü yüzyıllardır bünyesinde barındıran Esenniler arasında dünyaya geldi. Yahudilikteki dinsel yozlaşmadan uzak kalabilmek için Esenniler Yehuda çölündeki Kumran'a çekilmişlerdi. İsa'nın bir Esenni olduğu, doğduğu tarih olduğu iddia edilen 25 aralık gününden de bellidir. Bu tarih, Esennilerin Elohim adına düzenledikleri kutsal ayın günüdür.

Esenniler üç dereceli bir inisiyasyon örgütü oluşturmuşlardı (1). Bu örgütün kurallarına göre Esenniler arasında doğan ya da dışardan Esenniler'e katılmak isteyen kişiler uzunca süre gözetim altında tutulurlar ve layık görülürlerse özel bir törenle örgüte alınırlardı. Toplulukta doğup layık görülmeyenler örgüte alınmazlar ve ancak topluluğun ayak işlerini yapmalarına izin verilir. Örgüte kabul edilen kişi iki yılını çömez olarak geçirirdi. İkinci derece'de de aynı süre geçerliydi. Müridin "İsrail'in kutsal seçkini" ya da "Işığın oğlu" adı verilen üçüncü dereceye geçmesi ancak bu sürelerin sonucunda göstereceği yeteneğe bağlıydı. İkinci derecede bekleme süresinin uzatılması mümkündü.

Esenniler, tarikat sırlarını açıklamamak üzere ketumiyet yemini ederlerdi. Ruhun ölümsüzlüğüne, insanın tekamülüne, tüm insanların kardeşliğine ve iyilik yapmanın en önemli ilke olduğuna inanan Esenniler, günlük yaşam sırasında yemin etmeyi en büyük suç olarak görürlerdi. Ayinlerde temizlik esastı. İnsan sevgisinin ön plana çıkarılması, yalandan nefret edilmesi, mülkiyetin ortaklığı Esenniler'in başlıca özellikleriydi.

Kabul töreninde yeni üye, kendisine verilecek sırları ifşa etmeyeceğine dair ölümüne yemin ederdi. İşte Esenniler'in İsa'yı reddetmelerinin arkasında, bu yemine uymamış olması yatmaktadır.

Esenni öğretisi, derecelerle ilintili olarak üç aşamalı verilir. Bu öğreti, Musa'nın Ezoterik doktrininden başka bir şey değildi. Esenniler genelde bekar yaşayan insanlardı ve İsa da bu geleneği bozmadı. Esenniler arasında en üst dereceye kadar çıkan İsa, kişiliği gereği bununla yetinmedi ve daha fazla şey öğrenmek istedi. Ancak Mısır okulu artık yoktu. Bunun üzerine İsa da, bilgisini artırmak için Ezoterik öğretinin bir başka kaynağına, Tibet'e yöneldi. Hindistan üzerinden Tibet'e giden İsa, burada yaklaşık 10 yıl kaldı ve Ezoterik öğretinin yanısıra doğu bilimleri hakkında da en üst düzeyde bilgi sahibi oldu (2). İsa bu bilgilerini, Hristiyan dünyasının mucize diye adlandırdığı olaylarda ortaya koydu.

James Churchward, İsa'nın Tibet'te bulunduğu yıllar ile ilgili bilgiler veriyor. Kendisini Naacaller hakkında aydınlatan rahip

Rishi, İsa'nın Tibet rahipleri arasında da en üst dereceye kadar çıkmış olduğunu söyledi. Churchward'a göre İsa, Tibet'te Naacal dilini öğrendi ve ilk tek tanrılı dini, Mu Dini'ni ana kaynağından gördü. İngiliz araştırmacı, İsa'nın ölürken söylediği son sözlerinin Naacal dilini bildiğini ispat ettiğini öne sürüyor. İsa'nın son sözleri, "Eli, eli lama sabachtani" (allahım, allahım beni niçin bıraktın) olmuştu. Churchward bu sözlerin yanlış anlaşıldığını, İsa'nın gerçekte, ortadoğuda hiçkimsenin anlamasına imkan olmayan Naacal dilinde, "Hele, hele lamat zabac ta ni" (tükeniyorum, tükeniyorum yüzümü karanlıklar kaplıyor) dediğini iddia ediyor (3). Churchward'a göre İsa'nın öğretisine sembol olarak seçtiği Haç da Mu kökenlidir. Naacaller'in bu kutsal sembolünü İsa da kullanmıştır.

Tibet'ten ülkesine dönen İsa, öğretisinin geniş kitlelere ulaşmasını ve tüm Yahudi halkının kurtuluşunun bu yolla olmasını tasarlıyordu. Halkın mesih beklentisini değerlendiren İsa, kendisini tanrının oğlu olarak tanıttı. Ezoterik doktrin uyarınca İsa, kamil bir insandı ve tanrıyla bir olmuştu. İşte onun kullandığı "Tanrının Oğlu" sembolü, bu gerçeğin ifadesiydi.

İsa, öğretisini cümleler haline getirilmiş sembollerle, mesellerle geniş halk kitlelerine sundu çünkü halkın bu öğretiyi başka türlü benimsemeyeceğini iyi biliyordu. Sevginin ve kardeşliğin ön plana çıkarıldığı İsa öğretisindeki Ezoterik içerik, Yuanna İncili'nde de görülmektedir. "Kimse yeniden doğmadıkça tanrı katını göremez" veya, "herkes sudan ve ruhtan doğmuştur" gibi cümleler, Yuanna İncili'nin Ezoterik içerikli cümlelerinden sadece ikisidir. (Yuanna 3/2-5)

Sen Jan tarafından yazılan bu İncil, doktrinin iç yüzünü, Ezoterik yönünü ortaya koymaktadır. Bu nedenle Yuanna İncili, Ezoterik öğreti yanlısı şövalye tarikatlarınca kabul edilen yegane İncil olmuştur. Malta şövalyelerinin bir diğer adı, Sen Jan şövalyeleridir. Protestanlar'ın benimsediği, Mason olan Hristiyanların üzerine yemin ettikleri İncil hep Yuanna İncilidir (4).

Hristiyanlıktaki Baba-Oğul ve Kutsal Ruh üçlemesi, tanrının üçlü niteliğinden başka birşey değildir. Ancak, bu kutsal üçleme gibi birçok kavramın daha, cahil halkın anlayabilmesi için son

derece basite indirgenmiş olması, öğretinin aslından çok şey yitirmesine ve zamanla da bünyesine birçok efsane ve hurafelerin girmesine neden olmuştur. İsa öğretisinin Ezoterik içeriği bugün pekçok Hristiyan tarafından bilinmemektedir. Ancak, iyilik, doğruluk, güzellik gibi kavramlarla, insanların kardeşliği gibi duyguların geniş kitlelerce kabul görmesini sağlayarak Hristiyanlık, Ezoterik öğretinin bu anlatılarının evrenselleşmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İsa'nın Yahudi ruhban sınıfınca sapkınlıkla suçlanması ve İsa yandaşlarının gücünden çekinen Roma'nın bu durumu fırsat bilerek onu çarmıha gererek öldürülmesinden sonra Hristiyanlık uzunca bir süre bocaladı. Yandaşları sürekli takip edildi ve öldürüldü.

İşte bu aşama'da Roma'lı Hristiyanlar, kendileri gibi kardeşlik, doğruluk, iyilik gibi mefhumları savunmakta olan Collegia mensupları ile karşılaştılar. Hristiyanlar, çok tanrıcı Collegia mensuplarının tanrılarını birer aziz olarak kabul ederken, Collegia üyeleri arasındaki kardeşlik bağları da bu yeni gelenlerin birliklerinde getirdikleri inançlar doğrultusunda kuvvetlendi. Hristiyanlar, Collegia'larda kendilerine sığınacak yerler buldular ve varlıklarını sürdürebildiler. Batı Roma imparatorluğu barbar akınları sonucunda yıkılınca, bu örgüt Doğu Roma imparatorluğunda varlığını sürdürdü. Bizans'da Collegialar'ın himayesinde varlığını devam ettiren Hristiyanlar, bu güçlü örgütlenme sayesinde dinlerini resmi devlet dini olarak kabul ettirebildiler. İmparator Constantin, aleyhinde girişimlerde bulunan çok tanrıcı unsurlara karşı denge sağlamak amacıyla Hristiyanları ve dolayısıyla Collegia örgütünü yanına çekmeye karar verdi. Constantin, M.S. 313 yılında Milan fermanını yayınlayarak, önce Hristiyanların inançlarında özgür olduklarını kabul etti. Sonra da Hristiyanlığı devlet dini olarak ilan etti ve çok tanrıcılığı yasakladı.

Collegia mensupları, Roma İmparatorluğu içinde, sanatlarını rahatça ortaya koymaları için her yerde dolaşmalarına izin verilen hür insanlardı. Avrupa'nın, Roma imparatorluğu dışında kalan bölgelerinde dahi, yapı işleri için Collegia'cılar özellikle aranıyorlardı. Ancak bir süre sonra Avrupa'da derebeylik siste-

FARKLI BİR İNİŞİYE; İSA

mi ortaya çıktı ve bu hür sanatkarların dahi birer serf durumuna düşmeleri söz konusu oldu. İşte o zaman, Collegialar manastırlara iltihak ettiler ve din adamlarına tanınan haklardan faydalanabilmek için, inşaatçı rahiplerden kurulu olan manastır dernekleri "Gildeleri" oluşturdular (5). Ancak bu noktada tarihte geriye dönmek ve ortadoğuda çıkan yeni bir dinin, İslamiyet'in Ezoterik doktrin tarihi üzerindeki yerini incelemek gerekmektedir.

Kaynakça

- 1- SCHURE douard - "Büyük İnisiyeler" - RM Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 605
- 2- SANTESSON Hans Stephan - "Batık Ülke Mu Uygarlığı" - RM Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 187
- 3- Santesson H.S. -İe- Sf. 137
- 4- Nauodon Paul - "Tarihte ve Günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınları İstanbul 1968 - Sf. 122
- 5- Naudon Paul -İe- Sf. 28

VIII. BÖLÜM

İSLAMİYET VE BATINILER

İslamiyetin doğuşunda Ezoterik öğretinin herhangi bir etkisinin olmadığı bilinmektedir. Her ne kadar Muhammed, dinini oluştururken bazı Yahudi ve Hristiyan din adamlarından yararlanmışsa da, bu ancak onun, kendisinden önceki her iki semavi dinin de ortodoks yönlerini öğrenmesini sağlamıştır.

İslamiyetin Ezoterik doktrinle ilk tanışması Mısır'ın Müslüman güçlerce fethi sırasında meydana geldi. İslamiyet'in Arap yarımadasından çıkıp tüm Ortadoğu'ya yayılmaya başladığı sırada Mısır'da halkın bir bölümü Hristiyan, bir miktarı Yahudi ama büyük çoğunluk eski çok tanrılı din taraftarıydı. Gerçi Osiris mabedi yıkılmış ve rahiplerin büyük bölümü Kudüs'e geçmişlerdi ancak Ezoterik doktrin varlığını kuşaktan kuşağa sürdürüyordu. Doktrinin başlıca kaynağı, İskenderiye'deki Yeni Eflatuncu İskenderiye Okulu idi.

Uzun zamandır güçlü bir devlet yapısından uzak olan Mısır, muazzam İslam orduları karşısında fazlaca direnmeden teslim oldu. Halka iki seçenek tanındı, "ya Müslüman olun ya da kılıçtan geçermeye rıza gösterin"... Onların Hristiyanlar ya da Yahudiler gibi kendi dinlerini koruma lüksleri yoktu. Çünkü Müslümanların gözünde tanrı yoluna döndürülmesi gereken putpe-rest kafirlerdi. Başka çareleri yoktu, Müslüman oldular (1).

Halife Ömer döneminde fethedilen Mısır'da Müslümanların ilk işi İskenderiye okulunu dağıtmak ve bu okulca asırlar boyunca toplanmış olan o muhteşem İskenderiye kitaplığını yakmak oldu. Okulun üyesi filozofların yapabilecekleri tek şey vardı. Müslüman gibi görünerek, öğretilerine İslami bir kılıf geçirmek. Bunun için filozoflar, İslamiyetin içindeki muhalefetten yararlandılar ve böylece, İslamın katı kurallarından bir nebze sıyrılmayı başardılar. Hilafet iddiaları nedeniyle Ömer'in karşısında olan peygamberin damadı Ali'nin yanını tuttular. Bu filozoflar, Ali yandaşları görünümü altında İslamiyete bambaşka bir boyut ge-

tirdiler (2). Alevilik olarak adlandırılan bu mezhebin bünyesinde İslam dininin önerdiği anlam değişti. Yaradana tapınma olgusu yerini, Tanrı-evren-insan üçlemesinden oluşan varlık birliğine bıraktı. Sünni ortodoks Müslümanlar bu durumu derhal sapkınlık olarak nitelendirdi. Ama yapabilecekleri birşey yoktu. Karşılarındakiler, peygamberin damadının yandaşıydılar ve hepsi de görünüşde Müslümandılar.

Bu inanış biçimi Arapların zorla Müslüman yaptığı halklar arasında öyle yayıldı ki, Şiilik-Alevilik adı altında birbirine hiç benzemeyen Zerdüşt İranlılar, Mısır'lı Fatımiler, Şamanist Türkler aynı çatı altında toplandılar. Hepsinin de Ali yanlısı görünmesine karşın Şiiliğin Alevilikle, Batınilikle ve Dürzilikle benzeşmemesinin altında yatan gerçek budur. Zerdüşt yanlıları, kendi dinlerinin birçok normunu koruyarak Şii, Şamanist Türkler Alevi ve Mısır'lılar ile Ali'yi savunan diğer bazı Arap kavimlerinin bugünlerdeki ardılları da Dürzi ya da diğer bazı Batıni mezheplerin üyeleri olmuşlardır.

Şamanist Türklerin İslamiyet'deki rolünü daha sonra incelemek üzere, Mısır'a geri dönelim.

İslamiyeti kabul eder görünen İskenderiye okulu mensupları derhal Yunanlı filozofların ve özellikle de Pisagor ve Eflatun'un eserlerini yaymaya başladılar. Kuran'daki bazı deyişlerden faydalanmasını iyi bilen filozoflar, "tanrının sıfatlarından birisi de Alim'dir. Bu yüzden tanrıya en yakın kişiler bilginlerdir" diyerek, kendilerine bir koruma kalkını kurdular ve öğretilerini bu hüviyetleri çerçevesinde daha da rahat yayma fırsatı buldular. Bu filozoflardan Veysel Karani öyle bir mertebeye yükseltildi ki, onun peygamberin öğretmeni olduğu söylentisi dahi çıktı (3).

Yeni Eflatuncu filozofların etkileri kuşaktan kuşağa yayılarak sürdü. Onların görüşlerinden etkilenen birçok kişi ve mezhep oldu. Filozoflar bu akıma Tasavvuf, kendilerine de Sufi adını verdiler. Bazı kaynaklar Sufi kelimesinin, bu filozofların giydiği kıyafetten doğduğunu öne sürmektedir. Ancak bu, hem zamanın en güçlü bilginleri olan filozofları küçük düşürmek hem de Ezoterik öğretiyi küçümsemek için Sünni Müslümanlarca uydurulmuştur. Sufilerin isminin, Suf adı verilen giysiden geldiği iddi-

ası tamamen geçersizdir. Bugüne kadar hangi felsefi ekol, müridlerinin giydiği elbisenin adını almıştır?

Aksine Sufi kelimesi, bu düşünce akımının kaynağının Yunan felsefesi olduğunun, köklerinin Pisagor ve Eflatun'da bulunduğu delilidir. Yunanca'da Sofos kelimesi, Akıl-Hikmet veya Bilgelik anlamına gelmektedir. Aynı kökten gelen sufi kelimesi de İskenderiye okulu yandaşlarınca, bu anlamları nedeniyle seçilmiştir (4). Bu arada, filozof ve felsefe sözcükleri de aynı kökten türetilmiştir. Bu kelimeler, Yunancada sevgi ve güzellik anlamına gelen "Pilos" ile Sofos'un birleşiminden doğmuştur. Diğer bir deyişle felsefe, akıl ve hikmetin önderliğindeki güzellik ve sevgidir.

Ayrıca Yunanistan'da, çok akıllı ve bilgili olduklarını göstermek için kendilerine "Sofistler" diyen bir grubun aslında çok tutucu ve hatta bağnaz kişiler olması, bir başka kelimenin, "sofuluğun" doğmasına yol açmıştır. Sofu, hemen her dinde aşırı bağnazlara verilen ad olmuştur.

Mısır'da bu gelişmeler olur ve Sufilik tüm İslam alemine yayılırken, İran'da İslamiyet'e karşı bir başka tepki kaynağı ortaya çıktı. O dönemde İran'da Zerdüşt inanışlarının yanı sıra, Yunana İnciline inanan ve "Sen Jan Babtist" Hristiyanları denilen bir grup yaşıyordu (5). Müslüman istilacılar, kendilerine karşı çıkan İran kökenli grupların hepsine birden "Hariciler" adını verdiler. İslama karşı gelenler anlamına gelen Hariciler, ve özellikle de Sen Jan Babtist Hristiyanları zamanla İslamiyeti kabul eder göründülerse de, İran'da yayılan İsmaililiğin ve 10. yüzyılda ortaya çıkan Mutezile akımının önde gelen bir kaynağı oldular.

Hariciler, İslamiyete inanır görünürlerse de, Muhammed'in kutsal kelim olduğunu, diğer bir deyişle İsa'nın bir yeniden doğuşu olduğunu savunurlardı. Kutup yıldızını uhuliyetin simgesi olarak gören ve "Nubuka" adını verdikleri bir tanrı üçlemesine tapınan Hariciler Pisagor'un üçyüzler meclisini andırır şekilde, üçyüz rahipten oluşan ve "Ahyar" adı verilen bir meclis tarafından yönetilirlerdi. Ahyar'ın içinden seçilen yedi kişilik hükümete de "Abrar" denilirdi.

Sufiler, Mısır'ın yanı sıra Mezopotamya'da da son derece et-

kiliydiler. Eski Babil okulunu andırır biçimde Basra'da çok güçlü bir sufi merkezi oluşmuştu (6). Gizli dernekler haline getirdikleri tarikatlarda biraraya gelen sufiler Bağdat'da da aynı şekilde bir merkez kurdular. Abbasiler döneminde Bağdat'ın İslam dünyasının başkenti haline gelmesi, sufiliğin de tüm Müslüman dünyasında yaygınlaşmasına neden oldu. Sufi öndegelenlerinin üyesi bulunduğu Karamiler mezhebi (7), İskenderiye, Kahire, Bağdat, Basra'nın yanısıra, Kudüs'de, Türkistan'ın birçok kentinde ve Gazze sultanlığının hemen her köşesinde tekke kurdu. İslamiyetin katı ortodoks Sünni taraftarlarına karşı Sufiler son derece akılcı ve gizli bir savaş sürdürürken, Sünnilerin karşısına açıkça çıkan Şii'ler bir süre sonra yenilmekten kurtulamadılar. Buna karşın, Emeviler saltanatı sırasında uyguladıkları baskı ve zulüm, zoraki müslümanların Sünnilere karşı nefretlerinin içten içe sürmesine neden olmuştu. Bu nefret, İsmaili ve Fatimi ayaklanmaları ile doruk noktasına ulaştı.

Ali'nin iki oğlunun ve pekçok yandaşının Kerbela'da öldürülmelerinden sonra, sağ kalan tek torunu Zeynelabidin'in ve onun soyundan gelenlerin Şii mezhebi inanırlarına İmam olmalarını Sünni yöneticiler kabul ettiler. Ancak bunu Şii'leri kontrol altında tutabilmek için yapıyorlardı ve İmamların hepsi sadece birer kuklaydı. "İsmaililer", İmam Cafer Sadık'ın oğlu İsmail'in imamlığını kabuleden Karamilere verilen ad oldu. Öte yandan köklerini, peygamberin Sünnilerce öldürülen kızı, Ali'nin karısı Fatma'ya kadar götürmeleri nedeniyle de Mısırlı Karamilere "Fatimiler" adı verildi (8).

İsmaililerin hedefi, filozof Farabi'nin deyimi ile, "gerçek akıl devletini, kardeşliğe ve eşitliğe dayanan bir cumhuriyet kurmaktır". İmam İsmail'in ölüm yılı M.S. 760 olduğuna göre, İsmaili mezhebinin de bu tarihlerde kurulduğu sanılıyor. Ancak, 7 dereceli inisiyasyona dayanan İsmaili örgütlenmesine, İsmaili şeyh El Cebel'i, Meymun oğlu Abdullah döneminde başladığı biliniyor (9).

İlk İsmaili devleti, M.S. 874'de Hamat Karmat tarafından, İran körfezinin güneyindeki Lasha'da kuruldu (10). Yaklaşık 150 yıl kadar varlığını sürdüren bu devlet tamamiyle laikti. Las-

ha'da oruç tutulmaz, namaz kılınmazdı ve bir tek bile cami yoktu. Karmatiler adı verilen ve bir meclis tarafından yönetilen bu devletin orduları, M.S. 929'da Mekke'yi işgal etti ve Kabe'deki kutsal kara taş "Haceri Esved"i alarak Lasha'ya götürdü. Bu arada mezhebin ortadoğuya yayılmış diğer kolları da boş durmuyor, başta Bağdat olmak üzere tüm büyük İslam kentlerinde gizli dernekler halinde örgütleniyorlardı. Karmatlar bir süre sonra Bağdat ve tüm Mezopotamya'yı kontrol eder hale geldiler. Bağdat'daki halife tam anlamıyla bir kuklaya dönüşmüştü ve ipleri de Lasha'daydı. Mütezile akımının Bağdat'ta ortaya çıkışı işte böyle bir ortamda gerçekleşti (11). Sünni İslami otoritenin yokluğundan faydalanan sufiler her türlü dini ve siyasi fikri tartışır hale geldiler. Öyle ki, Müslüman topraklarında tanrının varlığı dahi ilk kez tartışılabilir. 10. yüzyılda, Bağdat hilafeti, yönetimi laikleştirmek zorunda kaldı. Halifeler, teokratik birçok ayrıcalıklarının yanısıra, örneğin Cuma namazında adlarına hutbe okutmaktan bile vaz geçtiler. Namaz kılma, oruç, hac gibi ibadet zorunlulukları kaldırıldı. Alkollü içkilerin satışı serbest bırakıldı ve hatta domuz etinin satılmasına izin verildi. Bu arada, kadınların da erkekler ile eşit olduğu kabul edildi.

Karmatlar, Bağdat hilafetinin ricası üzerine, Haceri Esved'i Kabe'deki eski yerine koymayı kabul ettiler. Bağdat'da yönetim "Umera" denilen, İsmaili gizli derneklerine dayanan sufilerin elindeydi (12). İslamiyetin başkentindeki bu özgür ortam, İran'dan Türkistan'a ve Endülüs'e kadar birçok yerde yankılarını buldu. Bu dönemde, "Dinlerin Eleştirisi" ve "Peygamberlerin Aldatıcılığı" adları altında felsefi eserlerin yayınlanması mümkün oldu.

M.S. 909'da, İsmaili inancılı bir başka devlet, Fatimiler Mısır'da kuruldu. Karmatiler gibi Fatimiler de, İsmaililiğin 6. derecesine sahip kardeşlerden kurulu bir meclis tarafından yönetiliyordu. Bu meclislerin başında 7. dereceye sahip İsmaili şeyhleri, devlet başkanı konumunda yer alıyorlardı.

Fatimiler, Mısırlı eski sanatkar loncalarını ihya ettiler ve yeni bir örgütlenme ile loncaları kalkındırdılar. "İzciler" anlamına gelen "Fütüvve" adı altında, genç İsmaili sanatkarlardan kurulu

muazzam bir askeri güç oluşturuldu (13). Diğer tüm Batını örgütlenmelerde olduğu gibi Fütüvve'de de derecelere dayalı bir sistem esastı. Toplam 9 dereceden oluşan Fütüvve teşkilatının ilk derecesi Nazil, ikincisi Nim Tarik, üçüncüsü Meyan Beste derecesi idi. 4. derece Nakip Vekili, 5. derece Nakip ve 6. derece de Baş Nakip dereceleri idi ki, bu derece müntesiplerinin en önemli görevleri askeri örgütlenmeyi düzenlemek ve her türlü töreni yürütmektir. 7. derece saliklerine kardeş anlamına gelen "Ahi" adı verilirdi. Türkler arasında yaygınlaşan Fütüvvenin yan kuruluşu Ahiliğin adını bu kaynaktan aldığı sanılmaktadır. Fütüvve içinde Ahi'lerin görevleri şeyh yardımcılığı mertebesindeydi. 8. derece, herbiri kendi teşkilatının başında olan şeyhlerin derecesiydi. 9. derece ise, tıpkı İsmaili örgütlenmesinde olduğu gibi sadece bir tek kişiye, şeyhlerin şeyhine verilirdi. Tüm Fütüvve teşkilatının lideri olan ve sadece devlet başkanı konumundaki Şeyh el Cebel'e karşı sorumlu olan bu kişinin ünvanı "Şeyhüssün" idi. Fütüvve'nin, o sıralarda giderek güçlenen Sünni inançlı Selçuklulara karşı koyabilecek bir kuvvet olması amaçlanmıştı. Bu kuruluş daha sonra, Selahattin Eyyubi döneminde Sünni Müslümanlarca da benimsendi ve aynı adlı örgütlenmeyi Sünniler de uyguladı. Yine bu örgüt, Ahilik adını alarak, Türkler arasında yaygınlaştı (14).

İsmaililik'te de, diğer batını inanç kurumları gibi ketumiyet esastı ve yemin işkence altında dahi bozulmazdı. İsmaililik'te İmanın tanrının yeryüzündeki tezahürü olduğuna inanılırdı. İmamlık soydan soya geçerdi ve İmanın söylediği herşey doğru, yaptığı her hareket haklıydı. Tarikatın lideri olan Şeyh el Cebel (Doğanın şeyhi) İmam soyundan gelmekteydi.

İsmaililik inancına göre gökler ve yerler yedi kattır (15). Bu nedenle tarikatte mükemmelliğe 7. ve sonuncu derece ile ulaşılır. Bu derecenin sadece Şeyh el Cebel'e verilmesi, onun mükemmelliğine ve tanrı ile bir olduğu inancına dayanmaktadır. Diğer İsmaililer en çok 6. dereceye kadar ulaşabilirler, yani, ancak mükemmelliğe yaklaşabilirler fakat hayattayken onu elde edemezlerdi.

İsmaililer, tanrının salt ışıltı olan yüce bir varlık olduğuna, on-

dan çıkmış olan tüm ruhların yine ona döneceğine inanırlardı. Onlara göre, 6. dereceye malik olabilmiş kişilerin ruhları ölümünden sonra tanrıya dönme mutluluğuna erişirken, daha düşük dereceli kardeşlerin ve sıradan insanların ruhları, gövdeden gövdeye geçerek dünyada acı çekmeye devam ederlerdi. İsmaililer için yeryüzü cehennemden ta kendisiydi. Bu nedenle de, şeyhlerinin emri üzerine kendilerini feda etmekten çekinmezlerdi, çünkü, daha iyi bir hayata doğacaklarına inanırlardı.

İsmaili öğretisi, ruhun, gövdede bulunduğu süre içinde yaptıklarından sorumlu olduğunu savunmaktadır. İyi bir kişi olarak yaşanmışsa, bir sonraki hayatta daha üst düzey birisi olarak dünyaya gelinecek ve böylece tüm aşamaların tamamlanması mümkün olacaktır. Şeriatın iddia ettiği gibi bir öte dünya, cennet veya cehennem yoktur. Cennet de, cehennem de bu dünyadadır. Yaşamını mutlu geçirmiş kişi cennette, mutsuz kişi ise cehennemdedir. Kuran'da iddia edildiği gibi tanrının yargılayıcı bir gücü de bulunmamaktadır. Namaz, oruç, hac, zekat gibi ibadetler gereksizdir. Gerçek inancın gizlenerek, Müslüman görünme adeti "takkiye"nin ilk uygulayıcıları İsmaililer olmuştur.

İsmaililik, Pisagorculuğun bir nevi devamı gibidir. İsmaililer, 7 sayısının kutsallığının yanısıra, birçok görüşlerini ve bu arada beyaz kıyafetlerini, Pisagorculuğun, Makedonyalı Büyük İskender'in Mezopotamya'yı işgal ettiği sırada, öğretisinden son derece etkilenen Saabilikten almışlardır.

İsmaililerin giysileri beyaz tunik üzerine takılan kırmızı kuşaktan ibarettir. Bu giysi, İsmaililer'den etkilenen Templier Şovalyelerine geçmiş, onlarda beyaz kıyafet üzerine ilave edilen kırmızı bir haça dönüşmüştür.

İsmaili öğretisi, 7 dereceli bir tekamül zincirini içermektedir. Örgüte üye olmak isteyen aday bir yıl boyunca incelemeye alınmakta, uygun görülmesi halinde özel bir törenle inisiasyonu yapılmaktaydı. İnisiye edilenlere beyaz elbise giydirilir ve sonsuz itaat ve ketumiyet yemini ettirilirdi.

Birinci derecenin adı "Müminler" derecesiydi. Bu derecede İslamiyet ve Kuran öğretilirdi. İsmaililer için, semavi bir dini tam manasıyla tanımayan kişi, bu dinin ötesindeki öğretileri an-

layamazdı. Müminler derecesinden ikinci dereceye en erken iki yılda geçilebilirdi.

İkinci derece sahiplerine "Mükellefler" adı verilirdi. Mükelleflere, İslam dininin yanı sıra diğer dinler de öğretilir ve tek geçerli dinin İslamiyet olmadığı, aksine tüm dinlerin aynı hedefe yöneldikleri gösterilirdi. Mükelleflerden beklenen, dış dünyada aday olabilecek kişilerle temasa geçmeleri ve onları yanlarına çekmeleriydi. Bu derecede de yükselme süresi iki seneydi. Daha sonraki derecelerde müridler altıncı dereceye kadar en erken birer sene arayla yükselirlerdi.

Üçüncü derece, "Dai'ler" derecesiydi. Sır saklama ve ketumiyetin öğretildiği bu derecede, müridlere Muhammed ve ondan önceki yedi peygamberin yaşam ve görüşlerinin yanı sıra, tarikatın sırları da yavaş yavaş verilmeye başlanırdı. Marifet kapısı denilen bu dereceye haiz Dai'ler, tarikata girmek isteyenler hakkında araştırma yapar, haklarında karar verirlerdi. Dai'lerin bir başka görevi de mezhep hakkında propaganda yapmaktı. "Dai" kelimesi, Arapçada "Çağırın" anlamına gelmektedir.

Dailer, kendilerinden önceki iki dereceli müridlerden sorumluydular ve aralarına kimin yükseleceğine de onlar karar verirlerdi.

Dördüncü derece "Dai-yi Ekber" yani, Büyük Dai derecesiydi. Dai-yi Ekber derecesini alan müridlere "Baba" da denirdi. Onlar gerçek kapısından tarikate girmeye hak kazanmışlardı. Daha sonraki yüzyıllarda Yesevilik'te ve Bektaşilik'te müridlere verilen "Baba" lakabı İsmaililer'in bu geleneğine dayanmaktadır. Dai-yi Ekber'ler tüm Dai'lerin başı durumundaydılar. Onlar, Dailer kuruluna da başkanlık ederlerdi.

Tarikatın gerçek sırlarının verilmeye başlandığı derece, "Tarikat kapısı" adı verilen beşinci dereceydi. Bu derecede tüm dinlerin, bu arada İslamiyet'in gereksizliği anlatılır ve salıklar Batını doktrin hakkında aydınlatılırdı. Bu derece salıklarına, "bir yudum emenler" anlamına gelen "Zu Massa" denirdi (16).

Hüccet adı verilen ve "Hakikat Kapısı" denilen altıncı derece, bir İsmaili'nin ulaşabileceği son dereceydi. Bu derecede evrende varolan ikilik, tanrının üç vasfı ve kainatı meydana geti-

ren dört büyük güç gibi Batını doktrinin en önemli sırları verilir, tüm peygamberlerin, diğer bütün din kurucular gibi sadece birer kamil insan oldukları öğretilirdi. Tanrısal nurun "Işık" olduğunun belirtildiği bu derecede ona ulaşmak için derece salıkları ruhlarını arındırmak ve kamil insan konumuna yükselmekle mükelleftiler. İsmaililer, tanrıya ancak altıncı derece sahiplerinin mükümmel bir yaşam sürdükten sonra, öldükleri zaman ulaşabileceklerine inanırlardı.

Yedinci derece en mükümmel dereceydi ve tanrısal bir niteliği vardı. Bu dereceye sadece, tanrının yeryüzündeki tezahürü olduğuna inanılan Şeyh el Cebel (doğanın şeyhi) sahipti. Tüm İsmaililerin lideri olan şeyhin diğer ünvanları da, "Belag-ı Azam (Kutsal Kelam üstadı)" ve "Namus-ı Ekber (Büyük sır üstadı)" idi.

İsmaililer, Müslüman dünyası üzerindeki etkilerini uzunca süre devam ettirdilerse de, Sünni inançlı Türklerin kontrolü ele geçirmeleri karşısında giderek gerilediler. Karmeti Devletinin yıkılmasından sonra Fatımiler de önce Haçlıların saldırıları, sonra iç isyanlar ile sarsıldılar ve nihayet, Selahattin Eyyubi komutasındaki Sünni kuvvetlerince tamamen yok edildiler.

Bu gelişmeler karşısında İsmaililer küçük kalelere sığınmak zorunda kaldılar. Bu kalelerin en ünlüsü, Hasan Sabbah'ın komutasındaki Alamut Kalesiydi. Sabbah ve emrindeki fedailer, Selçuklu yönetimine karşı sürekli mücadele ettiler ve hem Arap, hem de Türk Sünni ileri gelenlerinin korkulu rüyası haline geldiler.

Sabbah'ın fedailerinin yaşamları pahasına Sünni liderlerine suikastlar düzenlemeleri, İsmaililer ile ittifak halinde olan Haçlı Şovalyelerinin ve özellikle de Templier'lerin onlardan büyük ölçüde etkilenmelerine neden oldu.

İsmaililerin bir tür bugünkü devamı niteliğinde olan Dürziler'in tarihi de, onların Hristiyanlar ile ittifakından ve özellikle Templier Şovalyeleri ile iyi ilişkilerinden bahsetmektedir. Batını doktrinden, kurucuları El Hakim'in tanrı olduğu doğmasına sapanarak uzaklaşan Dürziler, öncülleri İsmaililer gibi beyaz giyinirler. İnsanları, akıllılar ve cahiller olarak ikiye ayıran Dürzile-

İSLAMİYET VE BATINİLER

re göre akıllılar kendileri, cahiller de diğer insanlardır. Mezhebe kabul edilenlere "Akel" adı verilir. Dürzilerin "Darasin" denilen ritüellerinde, gerçek kimliklerini özellikle sakladıkları ve Müslüman olarak göründükleri açıkça belirtilmektedir.

İsmaililerin Templierlerle olan ilişkilerini ve bunların sonuçlarını daha sonra ele almak üzere, bu mezhebin Şamanist inançlı Türkler üzerindeki etkilerine göz atalım.

Kaynakça

- 1- DURSUN Turan - "Din Bu" - Kaynak Yayınları - İstanbul 1991 Cilt 2, Sf. 52
- 2- Eyüboğlu İsmet Zeki - "Tasavvuf - Tarikatlar-Mezhepler Tarihi" - Der Yayınları - İstanbul 1990 - Sf. 94
- 3- Eyüboğlu İ.Z. -İe- Sf. 105
- 4- Sever Erol - "Yezidilik ve Yezidiliğin Kökeni" - Berfin Yayınları - İstanbul 1991 - Sf. 48
- 5- MEZAHİRİ Ali - "Ortaçağda Müslümanların Yaşayışları" - Varlık Yayınları - İstanbul 1972 - Sf. 6
- 6- Mazaheri A. -ie- Sf. 7
- 7- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 385
- 8- Mazaheri A. -ie- Sf. 11
- 9- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 379
- 10- Mazaheri A. -ie- Sf. 119
- 11- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 406
- 12- Mazaheri A. -ie- Sf. 122
- 13- Mazaheri A. -ie- Sf. 133
- 14- KÖPRÜLÜ Fuad - "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları - Ankara 1984 - Sf. 213
- 15- DOĞRUL Ömer Rıza - "Hasan Sabbah'ın Cennet Fedaileri" - Can Kitabevi - Konya 1982 - Sf. 18
- 16- Doğrul Ö.R. -ie- Sf. 20

IX. BÖLÜM

MUTASAVVIFLAR, ALEVİLER, BEKTAŞİLER...

Mutasavvıflar, bunların Türkler arasındaki temsilcileri ve Batıni doktrinin günümüz Türkleri arasındaki izleyicileri olan Aleviler ve Bektaşiler'e geçmeden önce, Orta Asya ile Anadolu'daki inanç sistemlerini irdelememiz gerekmektedir.

İslamiyetin yayılma yıllarında Anadolu'da ve Mezopotamya'da Batıni doktrinden kaynaklanan Saabilik inancı hüküm sürmekteydi (1). Anadolu'nun Bizans yönetimindeki topraklarında Hristiyanlık ön plandaysa da, özellikle Doğu Anadolu'da, Fırat çevresinde Saabiler çoğunlukta idi. Saabilik çok eskilere, kadim Uygur imparatorluğuna kadar dayanan Babil okulu öğretisinin halka mal olmuş şekliydi. Tüm tek tanrılı dinlere şu ya da bu şekilde kaynaklık etmiş olan Saabilik, Büyük İskender'in bu toprakları fethi sırasında Pisagorculukla tanışmış ve Saabi öğretisi yeni bir ivme kazanmıştı. Pisagoryen öğretisi, Saabiler arasında zaten var olan Batıni inançların yenilenmesine ve her iki akımın birleşerek, İsmaililik denilen müessesenin oluşmasında rol oynamıştır.

Saabilik, ilerde inceleyeceğimiz Şamanizm gibi, ilk tek tanrılı din olan Mu dininin, yüce tanrının sembolü olarak kabul ettiği Güneşi, tanrının kendisi yerine koymuş bir Güneş Kültüdür. Saabiler başta Güneş olmak üzere yedi yıldız'a tapınırlardı. Bunlar, en yüce tanrı olan Güneş tanrısı "Şamaş", onun eşi olarak kabul edilen Ay tanrıçası "Sin", Merkür tanrısı "Nabu", Venüs tanrıçası "İştâr", Mars tanrısı "Nergal", Jüpiter tanrısı "Marduk" ve Satürn tanrıçası "Ninutra" idi.

Saabiler bu tanrı ve tanrıçaların yanı sıra, Hermes'i Pisagor'u, Orfeyi de birer yarı tanrı olarak görüyorlardı (2).

Kuran'da tek tanrılı dinler arasında Saabilik de sayılmaktadır (3). Bunun nedeni, Kuranın birçok söyleminin ve tapınım tarzının Saabilikten geliyor olmasıdır. Namaz kılma, oruç tutma, kurban kesme ve kutsal yerleri ziyaret etme yani hac gibi

ibadet tarzlarının yanısıra, her namaz öncesi abdest alma gibi adetler hep Saabi kökenlidir. Saabilikte, yedi gezegenin her biri için, günde yedi kez namaz kılınırken bu sayı İslamiyette beşe indirilmiştir. Ay görününce oruca başlanması ve izleyen ayın başında bitmesi geleneği İslamiyetten önce Saabiler arasında görülmektedir.

Halife Memun döneminde Müslüman işgalciler Harran'da Saabilerle karşılaşmışlar ancak, diğer güneş kültü inançlarının hepsini putperest diye nitelendirerek, İslamiyeti kabule zorlamışlarken Saabilere, Hristiyan ve Yahudilere tanındığı gibi, belli bir miktar para vermeleri karşılığında kendi inanç sistemleri içinde kalmaları hakkı verilmiştir.

Saabilik'te, her gezegen için hergün namaz kılınmasının yanısıra, haftanın günlerinin herbiri, bir gezegene özel ayinler düzenlenmesi için ayrılmıştır. Pazar günleri Güneş ayinlerine, Pazartesi Ay ayinlerine, Salı Mars, Çarşamba Merkür, Perşembe Jüpiter, Cuma Venüs ve Cumartesileri de Satürn ayinlerine ayrılmıştır. Latince kaynaklı batı dillerinde günlerin isimleri, bu güneş kültünün günümüze yansımından başka birşey değildir. Örneğin Pazar "Sunday" Güneş günü, Pazartesi "Monday" Ay günü ve Cumartesi "Saturday" de Satürn günüdür.

Bu tapınım şekli, İskender işgali döneminde Pisagoryen öğreti ile karşılaşılınca bir nebze değişmiş ve Saabilik, bir yüce varlık ve onun yönetimi altındaki altı yardımcısına inanmak şekline dönüşmüştür. Aynı dönemde hava, su, toprak, ateş gibi dört temel elemana, cansız varlıkların, bitkilerin ve hayvanların da ruhları bulunduğu, yüce varlığa yalnız sevgi ile ulaşılabilceğine inanmak gibi Batıni inanç biçimleri de Saabiliğe yerleşmiştir. Saabiler için artık, Azimun, Hermes, Orfe ve Pisagor ulu tanrı ile bir olmayı başarmış yüce ruhlar, yarı tanrılarıdır.

Saabilik'te de, diğer Batıni ekollerde olduğu gibi sır saklamak esastır. Saabiler, kendilerinden olmayanlara sırlarını kesinlikle vermezler. Saabiliğin yozlaşmış bir devamı niteliğinde olan günümüz Yezidiliğinde aynı sır saklama prensibi olduğu gibi korunmakta ve yabancılar topluluk içine kesinlikle alınmamaktadır.

Saabilerin sır ayinleri, gezegenlere ithaf edilmiş mabetlerin altındaki salonlarda yapılırdı. Bu salonlar, önce aşına tapınılan, Pisagoryen etkileşimden sonra birer sembol haline dönüşmüş olan gezegenlerin heykelleri ile doluydu. Saabiliğin bir kolu da Yemen'de bulunmaktaydı. Tarih içinde, İbrani Saabilerin Mısır'a göç etmeleri gibi, Saabilerin bir kolu da Yemen'e gitmişti. Yahudi kralı Süleyman'ın karşılaştığı ve aşık olduğu Saba Melikesi Belkis bu Yemen Saabilerinin kraliçelerinden birisiydi. Kuran'da da bu Yemen inanışına değinilmekte ve onlardan "Tek tanrı inançlıları" olarak bahsedilmektedir. İslamiyet üzerinde öğretileriyle etkili olan da büyük bir ihtimalle Saabiliğin bu kolu dur.

Bir yandan Mısır İskenderiye okulu kökenli sufilerin görüşlerine, diğer yandan da Saabiliğe dayanan İsmaililik, Batıni inancın tüm İslam dünyasına yayılmasında etken olmuştur. İsmaililik Şamanist Türkler arasında çok daha çabuk yayılmıştır çünkü Şamanizm'de Batıni bir yön zaten vardır.

Türkistan'a ve Türk mutasavvıflarına geçmeden önce, İslam dünyasında büyük etkiler yapmış bazı sufileri incelemek gerekir.

Bu sufilerin başında "Enel Hak" (Ben Tanrıyım) diyen ve bu sözünden geri dönmediği için Sünni ortodoks yöneticiler tarafından derisi yüzülerek öldürülen Hallac-ı Mansur gelmektedir (4). M.S. 850'lerde dünyaya gelen Mansur, M.S. 922'de, Halife Muktedir'in emri ile Bağdat'da öldürüldü. Mansur, insan-tanrı-evren üçlemesini içeren varlık birliğini savunuyordu. Gençliğinde Kahire'de bulunan Mansur, burada İskenderiye okulu ardılları ile tanıştı ve onların görüşlerini benimsedi. Daha sonra tüm Türkistan'ı dolaştı ve buradaki Süfi tekkelerinde görüşlerini yaydı. Mansur'a göre, gerçek olan "Bir"di. Çokluk, bu "bir"in değişik biçim ve nitelikteki yansımalarıydı. Evren ve insan "bir"in dışında değil içindeydi ve onunla özdeşti. Bu nedenle insanın "Enel Hak" demesi doğrudu. İnsan tanrıydı, tanrıdan bir cüzdü. Ancak tanrı insan değildi, tüm evrenin bütünüydü. Mansur'a göre evren yaratılmamış, bir ışık ve sevgi yumağı olan tanrıdan fışkırmıştı. Onun kullandığı "İşk" kelimesi, hem tanrısal nuru hem de tanrısal sevgiyi birlikte içinde barındırmaktadır.

Tüm dinlerin ileri sürdüğü yaradılış, varoluşun yanlış yorumlanmış bir biçimdir. Gerçeği kavrama gücünden yoksun olanlar, tüm varlıkların tanrıdan ayrı birer birim olduğunu öne sürerler. Bunun bir yanılgı olduğunu anlamak ancak sezgi ile mümkündür ki, her birey kendi içine dönerek bu sezgi gücünü ortaya çıkarabilir. Bu içe kapanış sonucu önce tanrısal sevgi uyanır, sonra da gönülde tanrısal nur açık seçik görülür. İşte gerçek sır, tanrıyı gönülde görmektir.

"Kendini bilen tanrıyı bilir, kendini seven tanrıyı sever" diyen Mansur Sünni otoritelerce sapkın olarak tanımlanmış ve düşüncelerinden vazgeçmesi için önce kamçılanmış, sonra derisi yüzülmüş ve en sonunda da Sünni inanırlar tarafından taşlanarak öldürülmüştür.

Mansur'un inancı uğruna ölümü seçmesi sufiler arasında derin izler bırakmış ve onun ölümü ile sufi akım içine kapanacağına, şahlanmıştı.

Özellikle Anadolu sufileri üzerindeki etkisi bakımından önemli olan bir başka islam filozofu da Feridettin Attar'dır (5).

M.S. 1119'da Nişapur'da doğan ve 1193'de aynı yerde ölen Attar'ın önemi, Batını görüşleri içeren "Mazhar-ül Acaib" adlı bir eser bırakmış olmasıdır. Bu eseri nedeniyle dönemin yetkililerince putperestlikle suçlanan Attar, öldürülme tehlikesi altında ülkesinden bir süre için ayrıldı. Yöneticilerin değişmesinden faydalanan Attar Nişapur'a geri döndü ve öğretisini yaymaya devam etti.

"Vahted-i Vücut" (varlık birliği) kavramının sufiler arasında yaygınlaşmasında son derece etkili bir rol oynamış olan Attar'a göre varolmak, yüce bir nur olan tanrıdan fışkırmak, görüş alanına çıkmaktır. Oluş, tanrıdan çıkış ve yine ona dönüştür. Tanrısal ışık, en yüceden en aşağı kata doğru basamak basamak görüş alanına çıkar. Bu basamaklar değişik nitelikli varlık türlerini oluşturur. Varoluş, yoktan yaradılış anlamına gelmez. Görünmeyenden görünür duruma geçme eylemini belirtir. İnsan tanrı ile özdeşdir, tanrısal bir varlıktır. Varlık türleri içinde tanrıya en yakın olanı insandır ve bu nitelikleriyle de varlık birliğinin, "Vahted-i Vücut"un merkezidir. Bireysel irade, topyek-

kün iradenin bir cüzüdür.

Ruh ölümsüzdür. Tanrıdan gelmiş ve ona geri dönecektir. Beden ise, ruhun yeryüzündeki aracı durumundadır. Ruh, tekamülü ve tanrıya ulaşması için ne kadar bedene ihtiyacı varsa, o kadarını eskitecektir.

Attar, ünlü eseri Mazhar-ül Acaib'de, "tanrı görünmeyen durumda iken, kendisine olan sevgisi yüzünden görünür olmak istedi. Böylece tanrısal südür başladı ve tüm varlık türleri oluştu. Sevgi, bu oluşun kaynağıdır, ilk nedenidir" demektedir.

Attar da, diğer Batını doktrin yanlıları gibi, ruhun çeşitli aşamalardan geçerek olgunlaştığını ve en sonunda kamil insan olarak tanrıya kavuştuğunu savunmaktadır. Attar'ın bu görüşleri Anadolu mutasavvıfları Yunus Emre ve Mevlana'yı derinden etkilemiştir.

Batını görüşün geniş kitlelerce tanınmasına ve sevilmesine ön ayak olan bir başka sufi de, düşüncelerini şiire döken ve rubaileri nesilden nesile halen söylenmekte olan Ömer Hayyam'dır (6).

Hayyam, İran'ın o dönemde ışık kaynağı olan Nişapur'da M.S. 1050 yılında doğdu. Sanatkar ruhlu Hayyam, diğer sufilerden daha farklı bir yaşam seçti. Şaraba düşkünlüğüyle tanınan ve sufi tekkeleri yerine şaraphaneleri ziyaret eden Hayyam, Türk illerini, Semerkant ve İsfahan'ı gezdi. Hayyam'ın cebir alanında çalışmaları olduysa da görüşlerini günümüze şiirleri yani rubailer ile ulaştırdı.

Hayyam'ın dörtlükler şeklinde yazdığı bazı rubaileri peşpeşe sıralarsak başka söze gerek kalmayacak:

*"Yaşamın sırlarını bileydin,
Ölümün sırlarını da çözerdin.
Bugün aklın var birşey bildiğin yok,
Yarın akılsız neyi bileceksin?"*

*Bu dünyadan başka dünya yok, arama.
Senden benden başka düşünen yok, arama.
Vazgeç ötelerden, yorma kendini.
O var sandığın şey yok mu, o yok, arama.*

*Kimi dinde imanda buldu yolu,
Kimi akıl, bilim yolunu tuttu.
Derken bir ses geldi karanlıklardan;
"Gafiller, doğru yol ne odur ne bu"...*

*Hep arar dururdum dünyaya gelesi,
Alın yazısını, cenneti, cehennemi.
Hocam kesti attı sağlam bilgisiyle;
"Alın yazısı, cennet, cehennem sende" dedi.*

*Biz aşka tapanlarız, Müslüman değil,
Cılız karıncalarız, Süleyman değil.
Biz eskiler giyen benzi soluklarız,
Pazarda sırma satan bezirgan değil.*

*Ben kendiliğimden var değilim bu varlığımla,
Kendim çıkmış değilim elbet bu karanlık yola.
Bir başka varlıktan gelmiş bendeki varlık.
Ben dediğin kim ola, nerede, ne zaman var ola?*

*Güneşi balçıkla sıvamak elimde değil,
Erdiğim sırları söylemek elimde değil.
Aklım düşüncenin derin denizlerinden,
Bir inci çıkardı ki, delmek elimde değil.*

*Yetmişiki millet, bir o kadar da din.
Tek kaygısı seni sevmek benim milletimin.
Kafirlik, Müslümanlık neymiş, sevap, günah ne?
Maksat sensin, araya dolambaçlar girmesin.*

*Dün özledim de seni coştum birden bire,
Çıktım senin yerin dedikleri göklere.
Bir ses yükseldi ta yukardan, yıldızlardan;
"Gafil" dedi, "Bizde sandığın tanrı sende".*

M.S. 1122'de ölen Hayyam'ın düşünceleri hakkında başka birşey söylemeye gerek yoktur.

YESEVİLİK

Batını doktrinler tarihi açısından önem taşıyan bir başka mutasavvıf, kendisinden sonrakilerin yönünü çizmiş olan Türk sufi si Ahmet Yesevi'dir. Yesevi'nin yaşamına ve görüşlerine geçmeden önce, Orta Asya Türklerinin, İslamiyetin yayılma yıllarındaki durumlarına ve inançlarına göz atmak gerekir.

Kadim Uygur imparatorluğunun mirasçıları olan Orta Asya Türkleri, bir Güneş Kültü olan Şaman dinine bağlıydılar (7). Nacal öğretisinin binlerce sene içindeki bozulmuş bir ifadesi olan Şaman dinine göre, Türkler, aynı tanrının eril ve dişil ifadeleri olan Güneş ve Ay'dan doğmuşlardır. Şamanizm'in rahipleri Şamanlar, Güneş ve Ay tapınım törenlerinde kırmızı külah giyerler, kopuz çalarlar ve dans ederlerdi. Benzeri uygulama, Şamanist Türklerin devamı olan Anadolu Alevilerinde ve ayrıca Mevlevilerde de görülmektedir.

Şaman olabilmek, uzun bir inisiyatif yolu takip etmeyi gerektirirdi. Şaman adayları özel törenlerle rahipliğe kabul edilir ve ancak göksel sırları aldıktan sonra Şaman sıfatını kazanabilirlerdi. Şamanizme göre evrende her şeyin bir ruhu, canı vardı. Dağlar, göller, ırmaklar ormanlar hep canlı olarak kabul edilir ve ağaçlara kutsallık yüklenirdi. Güneş ve Ay, onların ortaya çıkmasına sebep olan en büyük tanrının Kara Han'ın oğlu olan gök tanrı "Ülgen"in birer sembolüydü (8). Şamanlar, gök tanrı Ülgen'e ulaşabilmek için içlerine kapanır ve vecde ulaşmaya çalışırlardı. Şaman deyimi de rahiplerin bu hallerinden gelmekteydi ve "kendinden geçmiş kişi" anlamındaydı.

Gök tanrıyı akılla algılamak mümkün değildi. Onun için Güneş ve Ay'ın, tanrı Ülgen'in temsilcileri olarak saygı görmeleri, onlara tapınılması gerekliydi. İnsan ile doğa arasındaki ilişkilere, insan ile insan arasındaki ilişkiler kadar özen göstermek gerekirdi çünkü bir taş, ağaç ya da nehrin ruhu, bir insanın ruhundan daha aşağı değildi.

Eski bir Türk destanı olan "Oğuz Kaan Destanı"nda, Türklerin doğuşu efsanesi şöyle anlatılmaktadır: (9)

"Oğuz Kaan, tanrı Ülgen'e yakarırken, gökten bir ışık belirdi. Bu göksel ışığın ortasında bir kız vardı. Bu kız Oğuz'a üç çocuk doğurdu. Adlarını Güneş, Ay ve Yıldız koydular." Bunlar, gökten yere inen ruhu remzetmek üzere, ucu aşağı dönük bir üçgenle sembolize edilmiştir.

"Daha sonra, Oğuz Kaan ormanda dolaşırken, bir ağaç kovduğundan bir başka kız çıktı. Bu kızdan da üç çocuğu oldu. Bunlara da gök, dağ ve deniz adlarını verdiler. Bu altı çocuktan Türk nesli doğdu". Destanın ikinci bölümünde yer alan ağaç kovduğundan çıkan kız doğanın, dolayısıyla evrenin sembolüdür. Ondan doğan üç çocuk da, gök Havanın, dağ Toprağın ve deniz de Suyun sembolüdürler ve bu üç çocuğun simgesi de, ruhun gökyüzüne, yani tanrıya döneceğini gösteren ucu yukarı bakan üçgendir. Her iki üçgenin birleşimi, eski bir Mu simgesi olan altı köşeli yıldızı, tanrısal adalet yıldızını verir.

Tüm bu ipuçları, Orta Asya Türklerinin tek tanrılı bir inanış olarak kabul edilebilecek "Gök Tanrı" dinine inandıklarını göstermektedir. Ülgen'in altındaki tanrılar ancak, ikincil dereceli tanrılardır. Buna karşın, bu tek tanrı inancı Müslümanları tatmin etmemiştir. Zaten İslam Peygamberi Muhammed, kendisi Türkleri tanımasına rağmen, onları düşman ilan etmiştir. "Kı-tat Ül Türk" başlığı taşıyan bir hadisinde Muhammed, Türklerle savaşmanın özel bir anlamı olduğunu, kıyametin ancak, Müslümanların Türkleri öldürmelerinden sonra kopabileceğini söylemiştir (40). Buhari'nin, "Es Sahih Kitabül Cihad" adını taşıyan, peygamber hadislerini derleyen eserinde Muhammed'in, "geniş yüzlü, küçük gözlü, basık burunlu, yüzleri kalkan gibi Türklerle öldürüşmedikçe kıyamet kopmaz" dediği belirtilmektedir. Bu hadis uyarınca Arap orduları Türk topraklarına girmiş ve kafir "Türklerle öldürüşmüşlerdir". Ancak, kıyamet kopmamış, netice Türklerin Müslümanlığı kabulü olmuştur.

Emeviler yönetimi sırasında Türkistan'a giren Arap orduları son derece ırkçı davranmışlar ve onların bu tutumu Türk halkının büyük tepkisine yol açmıştır (11). İki ulus arasında çok uzun süren kanlı savaşlar meydana gelmiştir. Kentlerde yaşayan Türk halkı, işgalci Arapların bazı vergi muhafiyetleri tanınması netice-

sinde ve yoğun baskılar altında daha çabuk İslamiyete geçerken, göçebelerin Şamanlıktan kopmaları ve Müslüman olmaları daha uzun bir süreç almıştır. Sonunda kabul ettikleri Müslümanlık da, sadece görünürde Müslümanlık olmuştur.

Arapların zengin Orta Asya kentlerini işgali M.S. 630'larda başladı. Özellikle Halife 2. Yezid döneminde Türk hakanı Su-Lu'nun Arap ordularına yenilmesi, Müslümanlığın Türk topraklarına bir daha çıkmamacasına yerleşmeye başlamasına yol açtı (12). Araplar, Orta Asya Türklerinden bir bölümünü, köle asker olarak kullanmak üzere ülkelerine götürdüler. Arapların bu tutumu hiç de ummadıkları bir neticeye yol açtı. Büyük bir Türk göçü başladı ve zaman içerisinde, Arap egemenliğindeki toprakların tamamı Türklerin yönetimine geçti. Araplar için geçen yüzyılın sonuna kadar bitmeyecek Türk egemenliği başlamış oldu.

Türklerin, Emevilerin getirdiği sömürgeci İslamiyete direnmeleri, iki ulus arasında kanlı savaşlara ve düşmanlığa yol açtı. Bu kuvvetli direncin altında, eski inançlarını koruma isteğinin yanı sıra, Emeviler'in aşırı Arap milliyetçiliği gütmeleri de yatıyordu. Türkleri, yok edilmesi gereken ırk, kendilerini de üstün ırk olarak gören Emeviler, ırkçı politikalarını işgal ettikleri tüm Arap olmayan kentlerde sergilediler. Bir İran veya Türkistan kentinde yerli halkın Arap işgalcilerle aynı kaldırırında yürümele-ri bile yasaktı (13). Bir Arabin geldiğini gören yerli, kaldırım değiştirmek zorundaydı. Emeviler için kendileri efendi, diğer uluslar köleydi. Arap olmayanlar, Arap kadınları ile evlenemezdi. Aksine davrananların kellesi uçurulurdu.

Emevi devletinin yıkılmasından sonra ortaya çıkan Abbasi-ler, Emevileri desteklemiş olan Arap unsurlara güvenemezlerdi. Onun için sırtlarını paralı Türk askerlerine dayamak zorunda kaldılar. Bu zorunluluk, Abbasiler'in, İslamiyeti kabul etmeleri koşuluyla tüm milletleri Araplara eşit saymaları ödününü getirdi.

Bu arada meydana gelen bir olay, Türk-Arap yakınlaşması-na ve daha çok sayıda Türk'ün İslamiyeti kabulüne yardımcı oldu. Orta Asya'da Çin-Türk rekabeti yüzyıllardır sürmekteydi ve

M.S. 700'lerde Çin, Batı Türkistan'ın önemlice bir bölümünü ele geçirmişti. Aradan 50 yıl kadar geçtikten sonra Çinlilerin yeni bir saldırı başlatmaları üzerine Türkler, Abbasi'lerden yardım istediler. Arapların bölgedeki ordusunun yardımı ile Türk kuvvetleri Talas meydan savaşında Çin'lileri yendi ve Batı Türkistan Çin'in elinden kurtarıldı.

Abbasi Halifelerinin paralı Türk askerlerinden meydana getirdiği ordunun başarısı, Türklere olan talebi artırdı ve bu talep önlenemeyen muazzam bir göçün başlangıcı oldu. 9. yüzyılda Türkler, Horasan ve civarında çoğunluğa ulaşmışlardı bile. Ancak Horasan'da hakimiyet kurabilmek için bölgeye yerleşen Türkler, Müslümanlığa geçmek durumunda kaldılar. Çünkü, Müslümanlığı daha önce kabul etmiş bölge sakinleri, başka bir dinden olanları aralarına kabul etmiyorlardı. Türkler, kitleler halinde Müslümanlığa geçiyorlardı. Ancak çoğunluğu, Müslümanlığın Şaman dinine çok daha yakın olan İsmaili mezhebini seçiyorlardı. İsmaililer de bölgede son derece örgütlüydüler ve büyük bir güç halindeydiler.

Ahmet Yesevi, 12. yüzyılda böyle bir dönemde dünyaya geldi (14). Horasan ve civarında, İsmaili Dai'lerinin yanısıra, yine aynı mezhebe bağlı Fütüvvet örgütü de son derece yaygındı. Kendisi de, inisiye edilmiş bir İsmaili Dai'si olan Yesevi, Horasan İsmaili tekkesinin şeyhi konumuna yükseldi. Yesevi müridleri halk arasında Horasan erenleri ya da "Baba Erenler" olarak tanındılar (15). Diğer İsmaili dergahlarında olduğu gibi Horasan tekkesinde de müridlerin, şeyhin emirlerine kesinlikle uymaları, sembolleri ve sırları anlayabilecek olgunluğa gelmek için öğreticilerini sabırla dinlemeleri, sözlerinde ve eylemlerinde kesinlikle doğru olmaları ve ser verip sır vermemeleri beklenirdi.

Ahmet Yesevi, her ne kadar bir İsmaili Daisi idiyse de, kendi tekkesinde bazı değişiklikler yaptı. Mesela, altı aşamalı olan öğretiyi, Fütüvvet teşkilatlarını örnek alarak, dokuz aşamaya çıkardı. Yesevi müridinin şeyh ünvanı alabilmesi için bu dokuz aşamayı geçmesi ve kurtuluşa ulaşması şarttı. Bu dokuz aşama şöyle sıralanıyordu:

- 1- Tövbe edenler,
- 2- Bilginler,
- 3- Zahidler,
- 4- Sabirler (Sabredenler),
- 5- Salihler (Kurtulanlar),
- 6- Raziler,
- 7- Şakirdler (Öğrenciler),
- 8- Muhibler (İstekliler),
- 9- Arifler (Gönül Erenleri) (16).

Her biri birer derece niteliğinde olan bu aşamaların maliklerine verilen adlar dahi, Yesevi'nin aslen bir İsmaili olduğunun göstergesidir.

Yesevilğin son basamağı olan Ariflerin hedefi, tanrısal gerçeğe ulaşmak, ruhun tekamülünü sağlayarak tanrı ile bir olmaktır. Yesevi'ye göre bunun yegane yöntemi içe kapanmaktır. Yüce tanrıyı us ile anlamanın imkanı yoktur. Bunun için Arif kişi içine dönmeli ve sezgi gücüyle, kendinde var olan tanrıyı içinde aramalıdır.

İçe kapanış, kendi benliğini bir yana atmayı, tanrıdan başka bir varlık düşünmemeyi ve bu düşünce akışının mümkün olduğunca kesilmemesi için elden geldiğince azla yetinmeyi gerektirir. İçe kapanışla sağlanan derin sezgi, ruhu tanrıya ulaştıran sevginin uyanmasına olanak sağlar. İçe kapanan Arif (Kamil) kişi, üç aşamadan geçer: Kendini bilme; Gerçeği kavrama; Tanrıya ulaşma. İşte bu noktada kamil insan artık tanrıyla bir olmuştur.

Yesevilik içe kapanma yöntemini Şamanist din adamlarından aldı ve bunu Batınilığa uyguladı. Bu nedenle tarikat, Şamanizme bağlı geniş kitlelere hiç de yabancı gelmedi ve İslamın katı kurallarından kaçmak için çare arayan Türkler kurtuluşu Yesevilik'te buldular. Ancak göçebe halk, İsmaililik, Yesevilik ve Fütüvvet aracılığıyla Aleviliği seçerken, kentlerde bulunan yerleşik Türkler ve onların yöneticileri Sünni görüşü tercih ettiler. Türk yöneticilerin Sünniliği seçmelerindeki başlıca etken, bu mezhebin yöntemlerinin kitleleri yönlendirme açısından çok da-

ha büyük imkanlar sağladığını görmeleri idi. Bu yöneticilerden, Sünniliğin kentli Türkler arasında tutulmasını ve kurumlaşmasını sağlayanların başında Selçuklular gelmektedir.

Daha önce de görüldüğü gibi Bağdat Hilafeti Mutezile ve İsmaili hareketlerinin baskısı altındaydı. Selçuklular güçlenip, Gazzelileri ve Bizans kuvvetlerini yenince Abbasi halifesi Kaim, İsmaili baskısından kurtulmak için Selçuklu Sultanı Tuğrul'a bir çağrı gönderdi. Tuğrul kumandasındaki Selçuklu kuvvetleri M.S. 1055'de Bağdat'a girdi. Ebu Hamid El Gazali gibi ünlü sufilere de aralarında bulunduğu Bağdat kardeşliğine, Mütezile'ye büyük bir darbe indirildi. İsmaili Daileri ve Sufiler kenti terk etmeye zorlandı. Kadiri mezhebinin kurucusu Abdülkadir Cilani de Bağdat'tan ayrılmak zorunda kalan sufilere dendir.

Bu arada, Türk illerinde başlayan Moğol akınları, Türklerin büyük dalgalar halinde batıya göç etmelerine neden oldu. Türkmenlerle birlikte, Türk illerinde yaygın olan İsmaili Daileri de batıya göç ettiler. Türkmenlerin büyük çoğunluğu Selçuklu yöneticiler tarafından, Bizans ordularının yenilmesinden sonra, iki ülke arasında tampon oluşturmaları için Anadolu topraklarına yerleştirildiler. Ancak, Sünni inançlı Selçuklular ile Alevi inançlı Türkmenler arasında hiçbir zaman yakınlık sağlanamadı. Bu Türk toplulukları her zaman Selçuklu yöneticileri için kuşku uyandıran, yer yer korkulan topluluklar oldu. Alevilerin doğal müttefiki İsmaililer ise, Selçuklu devletini yıkabilmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. İsmaililiğin son kalesi olan Alamut'tan Hasan Sabbah fedaileri, Selçuklu yöneticilerine ve dönemin diğer önde gelen Sünni liderlerine karşı suikastlerini sürdürüyorlardı (17). Alamut kalesi, 1256 yılına kadar Sünnilerin korkulu rüyası olmaya devam etti. Bu tarihte, Hülagü han komutasındaki Moğol orduları kaleyi zaptetti ve fedailerin büyük bölümünü kılıçtan geçirdi. Bu katliamdan kaçabilen İsmaililer, Anadolu'daki yandaşlarının yanına sığındılar ve İsmaililik önemli bir güç olmaktan çıktı.

Türklerin Anadolu topraklarına yoğun biçimde ayak basmalarından sadece 45 yıl sonra tüm ülke neredeyse tamamen Türk kontrolü altına geçti. Anadolu'nun doğusundan batısına bu Türk

istilası sırasında eski Anadolu halklarından en küçük bir tepki dahi doğmadı (18). Aksine eskiler, yeni gelenlere adeta yer gösterdi. Bu nasıl mümkün oldu?

Eskiler, Anadolu çok tanrıcılığı ve Apollon dini, Pisagor ve Saabilik öğretileriyle yoğrulmuştu. En büyük korkuları Sünni müslüman işgaliydi. Yeni gelenler de, her ne kadar Müslümanız diyorlardıysa da, İslamiyetle pek alakaları yoktu. Eski ve yeniler inanç bakımından birbirlerine oldukça yakındılar. Yerli halklar, Türkmenler ile uyuşabileceklerini gördüler. Ayrıca bazı tarihçiler, Anadolu'da yaşamakta olanların arasında, çok önceleri bu topraklara gelmiş Türklerin de bulunduğunu belirtmektedirler. Türklerin bir kolu olan İskitlerin M.Ö. 4 binlerde Anadolu topraklarına yerleştikleri, ayrıca kadim Uygur imparatorluğunun bir kolu olan Sümerler'in de aslen Türk oldukları sanılmaktadır (19). Bu eski Türk boylarının varlığı, yeni Türklerin kolayca kabulünde bir etken olmuştur. Nitekim, aradan 100 yıl dahi geçmeden Moğollar da, güçlü ordularının ardından Anadolu'ya girmelerine karşın, Anadolu halkları tarafından kesinlikle kabul görmemişler ve büyük bir kısmı geri dönmek zorunda kalırken, çok azı Türkmenler arasında asimile olarak bu topraklara yerleşebilmişlerdir.

Bu gelişmelerin sonucunda, haçlı seferleri ile birlikte Anadolu'nun adı "Turchia" (Türk eli) olarak telafuz edilmeye başlandı.

Türkmen göçerler özgürlüklerine son derece düşkünlüler. Aralarında ayrılık yoktu. Kabile reisi ile basit bir çoban dahi eşit ve kardeşti. Kadınları, erkeklerin bulunduğu her ortamda yer alırlar, İslamın gerektirdiği örtünmeye de uymazlardı. Bu tutumu, bir türkmen ozanı olan Künci şöyle dile getirmişti: "Arifler namus-ı ırzın vermez; Tesettür ne demek akıl ermez"...

Ancak, Selçukluların Türkmenlere geniş bir özgürlük tanıma-ya hiç niyetleri yoktu. Sünni yöneticiler, Türkmenlerin de aynı görüşe gelmelerini sağlamak için her türlü baskıyı uyguluyorlar, Aleviliği sapkınlık olarak nitelendiriyorlardı. Bu baskılardan bunalan Türkmenlerin karşısında, Moğol akınları sonucu yıkılmış Büyük Selçuklular yerine, daha zayıf olan Anadolu Selçukluları kalmıştı. Sürekli Moğol akınları şehirlerdeki ticari hayatı felce

uğratmış, Türkistan'a yayılması ile Ahilik adını alan Fütüvvet kuruluşları için sıkıntılı günler başlamıştı. Ahi kelimesi, Arapça'da "Kardeş" anlamına gelmektedir.

İşte bu ortamda, 2. Gıyasettin Keykubat'ın sultanlığı sırasında Horasanlı Yesevi Şeyhi Baba İlyas, halkı sultana karşı isyana çağırdı (20). Horasan'dan Amasya'ya göç etmiş bulunan Baba İlyas'ın çağrısı kısa sürede göçebe Türkmenler arasında büyük bir yankı buldu.

Yesevi tarikatının en üst derecesi olan "Baba"lığa ulaşmış İlyas'a göre, gerçek olan bu dünyaydı. Yaşamdan sonra başka dünyalarda ödüllendirme ya da cezalandırma yoktu. "Şeriat'ın saçma hükümlerine uymaya gerek yok" diyen İlyas, toplumda kadın-erkek ayrımı gözetilemeyeceğini, bütün insanların eşit olduğunu ancak sultanların bu eşitliği kuvvete dayanarak bozduklarını söylüyordu.

Batını doktrinin tüm kurumlarına, ruhun ölümsüzlüğüne ve tekamülüne, yeniden doğuşa ve son durağın tanrıyla birleşmek olduğuna inanan İlyas, "Herkes eşittir. Ancak, ruhunu geliştirme yolundaki tarikat erenleri tanrıya daha yakındır" demektedir..

Baba İlyas'ın isyan çağrısına koşan göçmenlerin başında, yine bir başka Yesevi Baba'sı olan, Baba İshak bulunuyordu. Baba İshak'ın çevresinde kısa sürede, Alevi Türkmenler, İsmaililer, Saabi inanırları ve Ahiler'den binlerce kişi toplandı. İshak komutasındaki bu kuvvet bir çok kere, üzerlerine gönderilen Selçuklu ordularını yendi. Baba İlyas bu sırada Amasya'da Selçukluların elinde tutsak bulunuyordu. İshak kuvvetleri onu kurtarmak üzere Amasya'ya yönelince Selçuklular Baba İlyas'ı öldürdüler. İlyas'ın ölümünden bir süre sonra da, Selçuklular yeni bir ordu kurarak, İshak kuvvetlerini yendiler ve neredeyse hepsini kılıçtan geçirdiler. Böylece, tarihe "Babailer İsyanı" olarak geçmiş olan halk ayaklanması bastırıldı (21).

Babailer İsyanı her ne kadar yenilgiyle sonuçlandıysa da, Aleviliğin bir kurum olarak Anadolu'da ne denli yaygın ve yerleşmiş olduğunu da ortaya koydu. Daha sonraki yüzyıllarda, Selçukluların devamı niteliğindeki Osmanlılar, Yavuz Sultan Se-

lim'in Hilafeti ele geçirmesi ile Sünni İslam dünyasının lideri konumuna yükseldiler. Buna karşın Osmanlı İmparatorluğunda da Alevi isyanları hiç eksik olmadı. 1519'da Yozgat'daki Babai tekkesinin şeyhi Baba Celal'in ayaklanması ile başlayan Celali isyanları yüzyıllarca sürdü. Ünlü Şeyh Bedrettin ayaklanması da Osmanlıları sarsan bir başka Batını ayaklanmasıydı.

Babailer isyanının ardından, sağ kalabilen İsmaili ve Yesevi dervişlerinin büyük bölümü, Hacı Bektaş Veli önderliğinde bir araya gelerek, Bektaşilik tarikatını kurdular. Bektaşilik böylece, Alevi inancın örgütlenmiş biçimi olarak ortaya çıktı (22).

Alevilik öğretisi dört ana başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki, tüm varlıkların tanrıdan südür ettiğine inanmak, ikincisi kamil insan teorisi, üçüncüsü Ali aşkı ve sonuncusu da Şeriatın reddidir (23).

Aleviler, "Herşeyin tanrının bir parçası olduğunu bilerseniz, şeriat tarafından yasaklanan şeylerden vaz geçmeye, örneğin içki içme yasağına uymaya gerek yoktur" derler. Alevilere göre bugün kullanılan Kuran gerçek Kuran değildir. Muhammed'in Kuranı, Halife Osman döneminde Osman ve yandaşlarınca, kendi çıkarları doğrultusunda değiştirilmiştir.

Anadolu Alevileri ile İran Şiileri, birbirlerinden çok farklı inanç sistemlerine sahip olan iki ayrı topluluktur. Her iki mezhebin Ali yandaşı olmaları, onların daima aynı kapta bulundukları iddiasıyla ele alınmalarına yol açmıştır. Ancak, Zerdüş dininin etkisinde kalan ve bu dinden bazı bölümleri İslami inanç sistemine sokan Şiilerin, zaman içinde şeriatın büyük bir bölümünü kabul etmiş olmalarına karşın, Batını doktrin yanlısı Aleviler şeriatı hiçbir zaman kabul etmemişlerdir.

Aleviler ve Bektaşiler Türkçeyi tapınım dili olarak kabul etmişler ve bu sayede Anadolu'da Türk dilinin kullanılmasını, bugünlere ulaşmasını sağlamışlardır. Alevilerin Türkçeye bağlı kalmaları sayesinde Anadolu Türk halkının Araplaşması ya da İranlaşması da önlenmiştir.

Alevilik, Tanrı-Muhammed-Ali üçlemesine inanır. Bu inanış, tanrı-doğa-insan birliğini kapsayan üçlemenin bir tür devamıdır. Alevilikte kadın, Sünniliğin tam aksine, kesinlikle toplum-

dan tecrit edilmemiştir. O, toplumun eşit bir parçasıdır. dini törenlerde dahi başını örtmez. Bu törenlerde kadınlar ve erkekler birlikte dans ederler ve hatta, topluluğa saygı kuralını gözetmek koşuluyla içki dahi içebilirler.

Aleviler tanrısal vahiye inanmaz. Onlara göre tanrının en büyük vahiyi doğa ve düşünen insandır. Şimdiye kadar yazılmış her şey insanların eseridir. Özellikle kutsal kabul edilen metinlerin yazarları da, kamil insanlardır. Bu nedenle, bu metinlerin tanrısal kabul edilerek doğmalaştırılmasına, bazı parçaları alınarak, bunlarla zorunlu bir yaşam biçimi belirlenmesine kesinlikle karşıdırlar.

Aleviler tarihin her döneminde dünya üzerinde 300 dolayında kamil insanın yaşadığına, bugün de üç aşağı beş yukarı aynı sayıda kamil insanın yeryüzünde bulunduğu inanmaktadırlar. Alevilikte en önemli Batini inanç, südür teorisi ve kamiml insan inançlarıdır. Bu konular kitap boyunca birkaç kez ele alınmış olmasına rağmen, Alevilerin düşünce yapısını daha iyi anlayabilmek için, onların bu teorileri yorumlayış tarzını incelemek yararlı olacaktır.

Alevilere göre tanrısal südür şöyle gerçekleşmiştir:

"Tanrı ilk aşamada kendi bilincinde değildi. Kendisini seven ve bilme ihtiyacı içinde olan tanrı, üst düzeyde bir bilince ulaşmak için kendisiyle yabancılaştı. Özünden hiçbir şey kaybetmesizin tüm evren, bir ışık ve sevgi yumağı olan tanrıdan fışkırdı.

İkinci aşamada tanrının kişiliğinin üç farklı yönü ortaya çıktı. Hermes rahipleri bu üçlemeye Osiris, İsis ve Horus derken Hristiyanlar, Baba-Oğul ve Kutsal ruh olarak kabul ettiler. Aleviler ise, daha önce gördüğümüz gibi üçlemeyi Allah-Muhammed-Ali diye adlandırdılar.

Üçüncü aşamada Akli Evvel ortaya çıktı. Akli Evvel, tüm evreni ve bu arada dünyayı kaostan kurtarıp düzenli bir forma sokan kutsal güçler bütünüydü ve niteliğinden dolayı ona, "evreni inşa eden usta" da denilmekteydi.

Adem, yeryüzünde vücut bulan tanrısal yansımaydı. Yani mikro kozmostu. Tanrının kendisini bilmesi için insana, özellikle de kamil insana ihtiyacı vardı. Çünkü, tanrısal nur ile bir-

leştğinde deneyimlerinden, düşüncelerinden faydalanarak tanrısal bilincin artmasını sağlayacak yegane varlık kamil insandı.

Aleviler, kamil insan hedefine ulaşmak için tanrıdan fışkıran ruhların gelişmek zorunda olduklarına inanmaktadırlar. Südürün ilk sonucu olarak mineraller oluşmuştur. Devrin ileriye doğru devam etmesi gerekmektedir. Minerallerden bitkiler, bitkilerden hayvanlar meydana çıkmış ve hayvanların en üst basamağındaki maymundan da insan türemiştir. Ruhun, kamil insan hedefine ulaşana kadar devamlı beden değiştirdiğine, insanların yeryüzündeki yaşamlarının kamil insan hedefine ulaşmak için yegane yol olduğuna, bu nedenle de insanların iyi ve dürüst olmaları gerektiğine de inanılmaktadır.

Alevi inancına göre tanrısal nura ulaşmadan önce her ruh şu 14 aşamayı geçmek zorundadır:

- 1- Cansız maddelerin ruhu,
- 2- Bitkilerin ruhu,
- 3- Hayvanların ruhu,
- 4- Şeytanların ruhu,
- 5- Cinlerin ruhu,
- 6- İnanmayanların ruhu,
- 7- İnananların ruhu,
- 8- Dindarların ruhu,
- 9- Ermişlerin ruhu,
- 10- Evliyaların ruhu,
- 11- Peygamberlerin ruhu,
- 12- Meleklerin ruhu,
- 13- Evrensel ruh,
- 14- Evrensel Hikmet (24).

Alevilerin Ali ve 12 imam inancı konumuzun dışındadır. Ancak Alevilerin Ali'ye bir birey olarak değil, tanrısal kelim olarak inandıklarını belirtmekle yetinelim ve bu kurumun örgütlenmiş biçimi olan Bektaşiliği ve kurucusu Hacı Bektaş Veli'yi inceleyelim.

BEKTAŞİLİK

Hacı Bektaş Veli, 1210 yılında Horasan'da doğdu (25). Burada Yesevi tarikatine katılan ve "Baba"lığa kadar yükselen Veli, 1240 yılında diğer Yesevi Babaları ve İsmaili Daileri ile birlikte Anadolu'ya geldi. Burada yakın dostu Baba İlyas'ın yanına gitti ve Amasya'ya yerleşti. Babailer isyasının arka plandaki örgütleyicilerinden olduğu sanılan Veli, fazla deşifre olmaması sayesinde büyük katliamdan kurtuldu. Anadolunun birçok yerini dolaşan Veli, sonunda Kırşehir'in Sulucakaracahöyük bucağına yerleşti ve Yesevilğin devamı niteliğinde olan Bektaşiliği yaymaya başladı. Babailer isyanından sağ kurtulan Yeseviler ve İsmaililer kısa sürede Hacı Bektaş etrafında toplandılar. 1217'de aynı yerde öldüğünde çevresinde binlerce müridi vardı.

"Din ayrılığı gereksiz. Dinler insanlar arasında anlaşmazlıklara neden oluyorlar. Aslında tüm dinler dünyada barış ve kardeşliği sağlamak içindir" diyen Hacı Bektaş Veli, bu görüşlerini Velayetname adlı eserinde ortaya koydu.

Bektaşiliğin öncelikli hedefi, temelini sevginin oluşturduğu "Evren-Tanrı-İnsan" birliğini kavramaktır. İnsan bir sevgi varlığıdır. İnsan tanrısal niteliklerle donatılmıştır. Başarının ilk basamağı kişinin kendisini tanıması ve sevmesidir. "Kendini seven tanrıyı da sever"...(26)

Bektaşilikteki tanrı sevgisinin en güzel ifadelerinden birisi, şu ünlü dörtlükte ortaya konulmuştur:

*"Şakirdleri taş yonarlar.
Yonup üstada sunarlar.
Calabın adın anarlar
O taşın her paresinde"...*

Diğer Batını ekollerde olduğu gibi Bektaşilikte de ruh ölüm-süzdür. Ruh gövdeye sonradan girmiştir ve geldiği tanrısal kaynağa geri dönecektir. Ruh gövdeye sadece dirilik sağlamakla kalmaz, anlayış, hatırlama, bilme, tanıma, düşünme ve akıletme gibi yetilerin de kaynağıdır.

İnsan, yaşadığı ortamda bağımsız bir varlıktır. Onun görevi alçak gönüllü davranmak, özünü arındırmak, olgunlaşmak, gösteriştan uzak durmak ve yüreğini doğa, insan ve tanrı sevgisiyle doldurmaktır. İnsani bedenler amaç için sadece birer vasıta. Bu nedenle insanları kadın-erkek diye ayırmak, ya da sosyal konumlarına veya ırklarına bakarak küçük görmek yapılabilecek en büyük yanlıştır. Kadın-erkek tüm insanlar eşittir. Tüm dinler insanları olgunlaştırmak, barış ve kardeşliği yaymak içindir. Oysa zamanla dinlerin bu anlamları değiştirilmiş, ve katı, çekilmez kurallar getirilerek insanların yaşamları kısıtlanmış, kendilerini geliştirme imkanlarının önüne set çekilmiştir. Gerçek yasaklar, şeriatın öngördükleri değil, tarikatın temel ilkelerine aykırı davranmaktır.

Bektaşilik, evrenin, tanrının sureti olduğunu, insanın da yer-yüzünün tanrısı konumunda bulunduğunu kabul eder. Tanrı insanın içinde olduğundan, tanrısal özellikler olan düşünme yetisi, irade, cylem özgürlüğü de insanda mevcuttur. Gerçek ibadet, insanın düşüncelerini kendisi üzerinde yoğunlaştırmasıdır. İnsanın kendi dışındaki bir olguya ibadet etmesi gereksizdir. İnsanın kendi varlığını düşünmesi, ruhsal olarak gelişmesini sağlayacak ve birey, kamil insan konumuna ulaşabilecektir. Kamil insanda tanrı, bu evrende kendi bilincine varmanın en üst noktasına ulaşır. Ancak kamil insanlar tanrıya dönebilir ve onun tarafından özümseir.

Bektaşilikte ketumiyet esastır. Bektaşilerin törenleri halka açık değildir. Gizli, özel ritüelleri vardır ve bunlardaki "Bektaş Sırrı" büyük bir özenle korunur. Ritüeller açısından Velayetname'nin özel önemi vardır. Ancak Bektaşiliğin son biçimi ile kurumlaşması, M.S. 1500'lerde, dönemin bektaşî şeyhi Bahm Sultan tarafından yapılan bazı düzenlemeler neticesinde mümkün olmuştur.

Bir Bektaşî müridi öğretiyi ancak bir mürşidin yardımı ile anlayabilir. Mürşidin (rehberin) varlığı kesinlikle zorunludur. Bu nedenle yeni giren mürid'in mürşidine mutlak itaati, ona tamamiyle teslim olması son derece doğaldır. Tarikatın sembollerinin ve pratiklerinin anlaşılması ancak onunla mümkün olur.

Bektaşî öğretisi mürid'in yaşadığı toplum içinde öğrendikleriyle çok ters olduğu ve özellikle de şariat öğretileriyle son derece uyumsuz bulunduğu için yeni gireni olası bir şoktan korumak amacıyla rehberlik sistemine büyük önem verilmiştir. Mürşid üç sıfat ile tanımlanabilir; Mürebbi, öğretmen ve eğitici. Diğer bir deyişle şeyhin temsilcisi, öğretmen üstad ve ruhsal yaşam sanatında örnek alınacak kişi. Mürşidin varlığı ile, Bektaşilik sırrı yaşanan bir olgu haline gelir. Müridden beklenen yegane şey zihnini sürekli açık tutarak, öğrenmesi ve öğrendiklerini en büyük sır olarak saklamasıdır.

Hacı Bektaş, tanrıdan varolan insanları dört grupta toplar. Bunlar tanrıya ulaşma konusunda farklı yöntemler uygulayan insanlardır. Birinci grupta, gerçeği tanrıya ibadette arayan sofu kişiler vardır ve dünya üzerindeki insanların oldukça önemli bir bölümü bu gruptandır.

İkinci grupta tarikatın yolunu uygulayan ancak sofuluktan kurtulamayanlar, üçüncü grupta tanrı hakkındaki sırları bilme ayrıcalığına sahip ermişler ve nihayet sonuncu grupta da tanrı ile birleşmiş olanlar yer alır. İşte Bektaşilikteki bu dörtlü inanç biçimine, "Dört Kapı Öğretisi" denilmektedir. Bir Bektaşî, bu dört kapıdan geçmeden kamil insan olamaz.

İlk kapı, ortodoks dinsel yasaların öğretildiği Şariat Kapısı'dır. Bunu, tarikatın gizli pratik ve sembollerinin verildiği Tarikat Kapısı ve mistik tanrı biliminin öğretildiği Marifet Kapısı izler. Bektaşî için gerçek ancak dördüncü kapı olan Hakikat Kapısı ile gözler önüne serilir.

Dört kapının her biri on basamaktan oluşmaktadır ve kişi derviş olmak niyetindeyse, bu basamakları tırmanmak zorundadır.

Şariat kapısında İslam dininin temel ilkeleri, Aleviliğin genel koşulları ile "Allah-Muhammed-Ali" üçlemesinin gizemi öğretilir. Bu kapının (derecenin) müdürlerine "Beloğlu" ya da "Aşık" denir. Aşık henüz nasip almamış kişidir. Şariat kapısının 10 basamağı şöyle sıralanır:

- 1- İman etmek,
- 2- Kuran öğrenmek,
- 3- Namaz, oruç, zekat, haç gibi zorunlu görevleri yerine ge-

tirmek (bu zorunluluklar bir sonraki kapıda kalkar)

- 4- Dürüst davranmak,
- 5- Evlenmek,
- 6- Cinsel yaşamdaki yasakları bilmek,
- 7- Muhammed'e ve onun cemaatine uymak,
- 8- Herkese şevkatli davranmak,
- 9- Her türlü temizlik kaidesine uymak,
- 10- Emirler ve yasaklara itaat etmek.

Şariat kapısı koşullarını tam olarak uygulayan ve mürşidinin de onayı ile ikinci dereceye, Tarikat Kapısı'na geçen müride verilen ünvan artık "Yol Oğlu" ya da seven bir dost anlamına gelen "Muhip"tir. Bir Muhip ilk iş olarak Pir'e bağlılık yemini etmek ve bundan önceki tüm günahları için tövbe etmek zorundadır. Bundan sonra Muhip, Mürşidi tarafından tarikat kuralları hakkında eğitilir ve bu kuralları anladığını, kabul ettiğini göstermek üzere saçlarını kestirerek, giysilerini sadeleştirir. Bu kapının dördüncü basamağını çok sıkı bir çalışma ve disiplin terbiyesi, beşinci basamağını da mürşide ve tüm kardeşlere hizmet oluşturur. Altıncı basamakta muhip alçak gönüllü davranmak ve tanrıdan korktuğunu ihsas etmek durumundadır. Yedinci basamakta, tanrı korkusundan ona sığınarak kurtulan muhip için daha sonraki aşama, dikkatli ve ölçülü davranmayı öğrenmektir. Dokuzuncu basamakta maneviyat ve sevgi üzerine bilgisini yoğunlaştıran muhip son basamakta sevginin tanrısal yönünü tanımakta ve bir üst dereceye geçmeye hak kazanmaktadır. Görüldüğü gibi, İslam şariatına uyma zorunluluğu daha ikinci derecede sona ermektedir. Kadın ve erkeklerin birlikte katıldıkları bu derecede yapılan törenlere "İkrar ayini" ya da "Ayin'i Cem" adı verilir.

Üçüncü derece, Marifet Kapısıdır. Derece salıklarına "Derviş" adı verilir. Marifet Kapısı töreninin adı "Vakfı Vücut" törenidir. Dereceyi almak için bazen on yıl dahi bekleyen Derviş'e bu törende tarikatın resmi tacı giydirilir.

Marifet kapısında insanın, tanrının, evrenin gizemleri, değerleri ve anlamları üzerinde durulur. Doktrininde gelen öğretisi olan "Birlik Yasası"nın gizemine varılır.

Dervişin bu kapıda aşması gereken on basamak şöyle sıralanır:

- 1- Ahlaki davranış disiplini,
- 2- Hoşgörülü ve alçak gönüllü olmak,
- 3- Kendini kontrol etmek ve sürekli özeleştiriye bulunmak,
- 4- Sabırlı olmayı bilmek,
- 5- Cinsel yaşamda temiz ve disiplinli olmak,
- 6- Herkese karşı cömert davranmak,
- 7- Kibirli olmamak,
- 8- Batını bilmin ayrıntılarını incelemek,
- 9- Batını bilmi uygulama aşamasına sokmak,
- 10- Kendini tanımak ve bilmek.

Kendisini tanıyan ve kendisini, dolayısıyla da tanrıyı bilen kişi Bektaşî öğretisinin de son aşamasına geçmeye hak kazanmış kişidir. Bektaşîliğin son derecesi, Yesevilikte olduğu gibi, kamil insan derecesi de denilebilecek, "Baba" ünvanının elde edildiği "Hakikat Kapısı"dır. Hakikat Kapısı'na özel bir törenle eriştirilen Baba, müşid olma hakkını da elde eder. Bektaşî tekkelerinin yöneticileri Baba'lar arasından tayin edilir. Bektaşî Babaları'nın da on görevi vardır:

- 1- Toprak ile bir olduğunu kavramak,
- 2- Diğer inanç biçimlerine hoşgörülü olmak,
- 3- Doğayı ve doğal dengeyi bozacak eylemlerden kaçınmak,
- 4- Dünyayı tanımak ve dünya ile varlık birliğini kavramak,
- 5- Tanrının yüceliği önünde eğilmek,
- 6- Dereceye ait sırları yalnızca diğer Baba'lar ile tartışmak ve dışarı sır vermemek,
- 7- Tanrıyı ruhsal varlığı içinde hissetmek,
- 8- Tanrısal nuru görmek,
- 9- Tanrıya, tanrısal nur içinde erimek amacıyla yaklaşmak ve
- 10- Tanrıyla bir olmak. İşte bu aşamada Bektaşî Babası tanrısal bir varlıktır, kamil insandır (27).

Bektaşîlerin en önemli düsturu, "Gelme gelme, gelir isen dönme"dir. Bu düsturdan da anlaşılacağı gibi, tarikate girecek kişi son derece sıkı biçimde denetlenir. Bir kez üye olundumu da tarikatten çıkmak söz konusu değildir. Bektaşîler birbirlerini tanımak için özel cümleler, işaretler ve semboller kullanırlar.

Bektaşîler için Hallac-ı Mansur çok önemli bir kamil insandır. Enel Hak ilkesi için yaşamını feda etmekten çekinmeyen Mansur'a Bektaşîler borçlarını, törenlerin yapıldığı salonun tam ortasında bulunan bölüme "Dar-ı Mansur" adını vererek ödemeye çalışmışlardır.

Bektaşîlik özellikle, yanına çekmeyi başardığı Yeniçerilerin askeri gücü sayesinde Sünni Osmanlı yönetimine dahi direnebilmiş, Yeniçerilerden çekinen Sünni Halifesi Osmanlı hükümdarları Bektaşî tekkelerine dokunamamışlardır (28).

Yeniçeriler, Osmanlılar tarafından işgal edilen Hristiyan topraklarından toplanan çocuklardan kurulu bir ordudur. Bu Hristiyan kökenleri nedeniyle, katı ortodoks Sünni inançlara bağlanmak yerine, Bektaşîler'in özgür inançlı ve sadecce görünüşte Müslüman sistemini kabul etmişlerdir. Osmanlı ordusunun bel kemiğini oluşturan bu kuvvet sayesinde Bektaşîler, Sultan Yavuz Selim döneminde Osmanlılar'ın Sünni İslam dünyasının liderliğini ele geçirmiş olmalarına karşın, varlıklarını sürdürebilmişler ve yer yer de etkili olmayı başarmışlardır. Yeniçeriliğin 1826'da kaldırılması ve tüm Yeniçerilerin öldürülmelerini takip eden dönemde Bektaşîlere de büyük darbeler indirilmiş ve tarikat neredeyse Anadolu'dan tamamıyla silinmiştir (29). Sünnilerin bu yoketme dalgasından sadece, bir bakıma Osiris Mabedi ve İskenderiye Okulu'nun da devamı sayılabilecek, Mısır'daki "Kaygusuz Tekkesi" kurtulabildi. O yıllarda Mısır'ın İstanbul'dan bağımsızlığını nispeten almış olması sayesinde Osmanlı yönetiminin şiddet kampanyasından kurtulan Kaygusuz Tekkesinde halen çok değerli tarihi eserler korunmaktadır.

Osmanlı topraklarındaki Bektaşîler, tekkelerinin büyük bölümü harap edilmiş olmasına karşın, iyi örgütlenmişlikleri ve toplum arasında kendilerini destekleyen önemli bir Alevi kitlesinin bulunması sayesinde çabuk toparlandılar ve çok daha zor koşullar altında da olsa faaliyetlerini sürdürdüler.

Yaklaşık 700 yıl Sünni yönetimin baskısı altında yaşayan Aleviler ve Bektaşîler, Mustafa Kemal ile birlikte bu baskılardan kurtulma şansı doğunca, buna dört elle sarıldılar. Atatürk, Kurtuluş savaşı sırasında bir yandan İttihat ve Terakki cemiyetinin

ardılları olan Türk subaylarınca, diğer yandan da Bektaşî ve Alevilerce desteklendi. Atatürk, milli mücadeleyi başlatmadan hemen önce, 1919 yılının 25 Aralık'ında Hacı Bektaş dergahını ziyaret ederek, Bektaşî ve Alevilerin desteğini istedi. İnançları bakımından laik sisteme zaten yüzyıllardır yatkın olan Aleviler, Kuveyi Milliye'ye tam güçleri ile destek verdiler (30). Bunun da ötesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde Atatürk'ün önde gelen destekleyicileri Alevi Milletvekilleri idi. Onların lehteki oyları sayesinde Hilafetin kaldırılması mümkün oldu.

AHİLİK

Batîni doktrinin Anadolu'daki bir diğer kurumlaşması da Ahilik örgütü vasıtasıyla meydana gelmiştir. Daha önce görüldüğü gibi eski Mısır loncalarının devamı niteliğindeki İsmailî Fütüvvet örgütü Türkler arasında Orta Asya'da yaygınlaşmış ve "Ahilik" adını almıştı. Anadolu'ya Yesevî dervişleri ve İsmailî Dai'leri ile birlikte gelen Ahiler, meslek örgütü mensubu olmaları nedeniyle kırsal alanlardan ziyade, şehirlere yerleştiler. Ahilik, bir meslek örgütü olmanın yanı sıra, giriş-davranış töreleri ve sırları olan Batîni bir kuruluştur. Anadolu Ahilerinin örgütlü bir güç haline gelmelerini, Horasan erenlerinden olan Ahi Evren Veli sağlamıştır (31). Ahi Evren'in şeyhliği altında 13. yüzyıl başlarında Ankara'da yeniden yapılanan Ahilik teşkilatı kısa sürede tüm Selçuklu şehirlerine yayılmış ve Babailer İsyanı sırasında Batînilere elden gelen tüm yardımı yapmıştı. Ahiler, daha sonraki dönemlerde de kendilerine en yakın kişiler olarak Alevîleri, Bektaşîleri ve Mevlevîleri gördüler. Osmanlı devletinin kuruluşunda Ahiler oldukça önemli bir rol oynadı. Bazı kaynaklar, devletin kurucusu olan Osman Gazi'nin, oğul Orhan Gazi'nin ve 3. Sultan Birinci Murad'ın Ahi teşkilatı üyesi olduklarını belirtmektedir. Ancak Osmanlı devleti genişlemeye ve imparatorluğa dönüşmeye başlayınca sultanlar, kendilerinden önceki Türk yöneticilerinin yolunu seçmiş ve kitleleri yönetmekte yöneticilere çok daha fazla imkan sağlayan Sünnî tarikatlara girmişlerdir.

Ahilikte temel ilke, örgüte üye olanların kesin eşitliğidir. Üyelerin hepsi birbirinin kardeşidir. Ancak, aşama bakımından küçükten büyüğe doğru sonsuz bir saygı vardır. Ahiliğe girecek olanlarda belli nitelikler aranır. Üyelik için kişinin, örgüt bünyesinden birisi tarafından önerilmesi zorunludur. Küçültücü işlerle uğraşanlar, çevresinde iyi tanınmayanlar, örgüte kötü söz getirebileceği düşünülenler Ahi olamazlar. Örneğin insan öldürenler, hayvan öldürenler (kasaplar), hırsızlar, zina ettiği ispatlananlar örgüte katılamaz. Kasapların insan öldürenler ile aynı kategoriye konulması Batîni inançtan kaynaklanmaktadır.

Örgüte giriş, diğer Batîni tarikatlar gibi, özel bir tören ile olur. Törende adaya kuşak bağlanır ve tüm insanlara karşı sevgi dolu, saygılı olması, doğruluk ve yiğitlikten ayrılmaması öğütlenir. Üyelerden kesin bağlılık, sonsuz itaat ve ketumiyet istenir. Dinsizler örgüte kesin giremez ancak, sofuların da Ahiler arasında yeri yoktur. Ahilik'te de bilgi edinme, sabır, ruhun arındırılması, sadakat, dostluk, hoşgörü, yasaklara uyma gibi vasıfların verildiği aşamalardan geçilir. Bu vasıflara sahip olmanın dışında Ahiliğin önde gelen altı ilkesi şunlardır:

- 1- Elini açık tut,
- 2- Sofranı açık tut,
- 3- Kapını açık tut,
- 4- Gözünü bağlı tut,
- 5- Beline sahip ol,
- 6- Diline sahip ol.

Ahilik'te üç aşamalı ve 9 dereceli bir inisiyasyon sistemi uygulanır. Birinci aşama olan Şeriat kapısında müride mesleki bilgiler, Kuran bilgisi, okuma yazma, Türkçe, matematik ile, örgütün anayasası niteliğinde olan Fütüvvetname öğretilir. İkinci aşama olan Tarikat kapısında mesleki bilgi en üst düzeye ulaştırılır, tasavvuf bilgisi, müzik, Arapça ve Farsça üzerine eğitim yapılır. Bu aşamada mürid ayrıca askeri eğitim de alır. Şeyh mertebesine erişilen üçüncü aşama, Marifet kapısıdır. Bu aşamada müriden tanrıya inanması, benliğini öldürmesi, ululara hizmet etmesi ve cehalet karşısında susması istenir. Ahilik anayasasına göre ancak bunların tamamlanmasından sonra Hakikate ulaşılması,

MUTASAVVIFLAR, ALEVİLER, BEKTAŞİLER

insanın kemale ermesi mümkün olur. Takipçisi olduğu Fütüvvet gibi Ahilik de 9 dereceli bir sisteme dayanır. Her kapı üç dereceyi içerir. Bu dereceler şöyle sıralanır:

- 1- Yiğit,
- 2- Yamak,
- 3- Çırak,
- 4- Kalfa,
- 5- Usta,
- 6- Ahi,
- 7- Halife,
- 8- Şeyh,
- 9- Şeyh ül Meşayih.

Ahiler yalnızca ekonomik bir örgütlenmeyi değil, Ortacağ Avrupasının şovalye tarikatları gibi dini-askeri bir örgütlenmeyi de gerçekleştirmişlerdi. Örgüte kabul edilen müride, bir profesyonel asker kadar değilse bile, kendisini savunmayı bilecek kadar silah kullanma sanatı öğretiliyordu. Bu gelenek, Mısır'da ilk kurulan Fatimi Fütüvvet örgütünden bu yana devam etmekteydi.

Selçuklular döneminde, sultanların düzenli orduları dışında ülkedeki en güçlü silahlı örgüt, genç kalfa ve ustalardan oluşan Ahi müfrezeleriydi. Moğol istilaları sırasında sultan kuvvetlerinin yenilip kaçtığı sırada pekçok kenti Ahi müfrezeleri savunmuştu.

Kendilerini paralı askerler vasıtasıyla koruyan beyler, emirler bile Ahilerden çekinirlerdi. Moğolların kesin zaferinden sonra, valilerin ve beylerin kentlerden kaçmaları üzerine, onların görevlerini de Ahiler yürütmüşlerdi. Bu dönemde, Selçukluların güçlü veziri Pervane dahi, Ahilerin gücü karşısında boyun eğmiştir.

MEVLANA

Varlığını ve ününü bir ölçüde Ahilerin destek ve yardımlarına borçlu olan, dönemin ünlü bir sufisi, Mevlana Celaleddin Rumi'dir (32). Celaleddin de diğer birçok Türk mutasavvıfı gibi Horasan'da doğdu ve Anadolu'ya göç etti. 1207'de Horasan'da doğdu, 1273'de Konya'da öldü. İlk derslerini, kendisine "bilgin-

CİHANGİR GENER

ler sultanı" sıfatı layık görülen babası, ünlü mutasavvıf Bahaceddin Veled'den aldı.

İkinci hocası, babasından el almış olan Seyyid Burhaneddin Tirmizi oldu. Batını doktrin ile iç içe büyüyen Celaleddin, bir İsmaili daisi ve Ahi yoldaşı olan Şems Tebrizi ile karşılaşınca, yavaş yavaş kendi ekolüyle ortaya çıktı (33).

Celaleddin Rumi'nin en önemli özelliği, onun bugün dahi birçok meslide anılmasını sağlayan, Batını doktrinini şiirlerle anlatma yöntemidir. Şiirlerinin yer aldığı ünlü eseri Mesnevi'de Celaleddin tanrı, insan, evren, ruh, sevgi, ölüm ve ölümsüzlük gibi konulara sıkça yer vermiştir (34).

Mevlana Rumca'yı çok iyi okuyup, yazabiliyordu. Eflatun'un tüm yapıtlarını kendi dilinde okudu. Ayrıca, Konya'daki Rum ortodoks kilisesi rahipleriyle, Eflatun ve görüşleri üzerine pekçok tartışmada bulundu. Tasavvufun ve Batını inancın Yunan kökeni hakkında böylesine derinlemesine inceleme yapan Celaleddin, şiirlerinde tasavvuf sanatının doruğuna ulaştı:

"Dalı öncesizliktedir aşkın, kökü sonrasızlıktadır.

Bu ululuk, şu akla, ahlaka yakışır değil.

Yok ol, varlığından geç. Varlığın cinayettir.

Aşk doğru yolu buluştan başka birşey değildir"...(35)

Celaleddin tanrıya ulaşmak için insandaki en büyük gücün aşk olduğu fikrini daima savundu. Celaleddin'e göre varolan herşeyin kökeni aşktır. Bir bitki, bir hayvan da sevebilir. Ancak, hem bedeniyle, hem bilinciyle, hem düşüncesiyle, hem belleği ile sevebilen yegane varlık insandır. Aşk, ışıktır, nurdur, "Işık"tır. O, bir kadına duyulan aşkı ulular. Çünkü, bir başkasını seven kişi kendisini, tüm insanlığı, evreni ve tanrıyı seviyor demektir. İşte aşkların en güzeli bu bilince ulaşıldığı zaman başlayan "Hakikat Aşkı"dır. Mevlana'nın döne döne yaptığı raks, tüm dünya ile aşkı birleştirmek, onun evrensel dönüşüne ayak uydurmaktır. Ellerinin birinin gökyüzüne dönük, diğerinin yeryüzüne bakar durumda olması da, tanrıdan aldığı aşkı tüm dünyaya sunmaktan başka birşey değildir.

MUTASAVVIFLAR, ALEVİLER, BEKTAŞİLER

Ruh tanrıdan fışkırmadır, ölümsüzdür. Gövdeden önce de vardı, gövdeden sonra da var olacaktır. Ruh ilk çıktığı kaynağa, tanrıya dönmenin özlemi içindedir. "Ney"den çıkan ses, ruhun acı dolu, yakınmalık özlemini ifade eden sestir. Ölüm, gövdeyi meydana getiren elemanların çözülmesi, ruhun kurtulmasıdır.

Dinler, içindeki çelişkiler ile tanrısal varlıkla bağdaşmayacak kurumlardır. Mevlana haç için;

"Ey Hacca gidenler, nereye böyle?

Tez gelin çöllerden döne döne,

Aradığınız sevgili burada,

Duvar bitişik komşunuz.

Durun, gördünüzse suretsiz suretini onun,

Hacı da sizsiniz, Kabe de, Ev sahibi de" demekten kendini alamamıştır.

Tanrı önsüz sonsuzdur. Salt ışık, salt us, salt ruhtur. Mevlana için;

"Hep odur var olan da, yok olan da.

Odur kaynağı acının da, kıvancın da.

Yok göreceğ göz sende, yoksa görürdün.

Yalnız o var baştan aşığı senin varlığında"...

Evren, tanrının engin varlık alanıdır. Evreni yöneten sevgidir. Bu sevgiyi gönül gözü ile görebilen kişi kendini bilir, tanrıyı bilir "Hak ile hak olur". Onun dizeleriyle, "Ey tanrıyı arayan, Aradığın sensin"...

Celeleddin Rumi, bütün insanların kardeşliğine inanırdı. O ünlü çağırısı,

"Gel ne olursan ol, gel.

İster tanrı tanımaz, ister ateşe tapar,

İster bin kez tövbeni bozmuş ol.

Bizim dergahımız umutsuzluk dergahı değil,

Gel ne olursan ol, gel",

dizeleri kardeşlik inancının en güzel göstergesidir.

CİHANGİR GENER

Dünya tüm insanların barış içinde yaşamaları gereken bir yerdir. Bütün insanlar özdeştir. Önemli olan insanların, insanlığın tekamülüdür. Celeleddin'in bu düşüncesinin insanları nasıl etkilediği ölümünde de görülmüş ve cenazesine Mevlevilerin ve Ahilerin yanı sıra, Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudiler de katılmıştır.

Mevlana, kadına büyük değer vermekteydi. Fihi Ma Fih adlı eserinde, sofu Müslümanlara bu konuda ders verirken, "Sizler kadının kapanmasını istedikçe, herkesde onu görme isteğini kamçılamış olursunuz. Bir erkek gibi, bir kadının da yüreği iyiyse, sen hangi yasağı uygulasan da o iyilik yoluna gidecektir. Yüreği kötüyse, ne yaparsan yap, onu hiçbir şekilde etkileyemezsin.

Kıskançlık denen şeyi bilme. Cahillerdir kadından üstün olduklarını sananlar. Cahiller kabadır. Sevgi ve güleryüz nedir bilmezler. Bunlar hayvani niteliklerdir. Ancak hayvan erkekler kadından üstündür. Seven erkek ise, kadınla eşittir" demektedir.

Mevlana Celeleddin Rumi'nin Şemsaddin Tebrizi ile karşılaşması hayatında bir dönüm noktası oldu. Bir İsmaili Daisi iken, Moğol istilası ile İsmaililer'in dağılması üzerine İran'dan ayrılan ve Anadolu'ya, Ahiler'in yanına gelen ve bir Ahi yoldaşı olan Tebrizi, Ahiler arasında kendi engin bilgisini paylaşabilecek nitelikte kimseyi bulamayınca, çoktandır ününü duyduğu Mevlana Celeleddin'in yanına Konya'ya gitti (36).

Tebrizi'nin Batini düşüncelerindeki berraklık ve dar kafalılığın her türlüşüne karşı çılgınca mücadele etme azmi Mevlana'yı etkilerken, Mevlana'nın tanrı ve insan sevgisi de Tebrizi'yi aynı oranda etkiledi. Hakikatin gerçek sırrına erebilen insanların az bulunabildiği bir ortamda iki kamil insanın biraraya gelmesi, yüzyıllar boyunca süreceğ bir Batini ekolün de doğmasına yol açtı. Her ikisi de birbirlerinde kendilerini buldular. Karşısındaki birer tanrısal sevgili olduğunu gördüler. Ayrılmaz bir ikili oluşturmaları yobaz kafalarca maksatlı olarak yanlış yorumlandı. Yoğun dedikodular, üzerlerinde husumet bulutları toplanmasına neden oldu. Halkın tepkisinden korkan Tebrizi Konya'dan birkaç kez ayrıldıysa da, Mevlana'nın yoğun ısrarları üzerine geri dönmek zorunda kaldı. Tebrizi'nin korktuğu sonunda başına

geldi ve fesat çevrelerince doldurulan Mevlana'nın küçük oğlu, Tebrizi'yi öldürdü.

Bu durum Mevlana'yı çok sarstı. Ancak bir süre sonra bir başka kamil insanla, Ahi şeyhi Sadrettin ile karşılaşınca kendini toplayabildi. Sadrettin kamil insan mevkiine Ahilik'de ulaşmıştı. Tebrizi gibi arkası zayıf birisi değildi. Selçuklu başkenti Konya Ahilerinin şeyhiydi. Selçuklu yönetimi dahi onun gücünden çekinirdi. Tebrizi hakkında çıkartılan dedikodular, Sadrettin hakkında çıkartılamadı. Celaleddin'in Sadrettin ile yakın dostluğu sayesinde bütün Ahi teşkilatı Mevlanayı izledi ve ona uydu.

Moğol istilaları döneminde,

"Senin küfrüne karşı iman da neymiş?

Zümrüdü Anka huzurunda bir sinek.

At için eğer neyse, O'dur din için de iman,

Ama neylesin atı, yolu Aşk olan" diyerek, gerçek gücün dinde değil halkın kendisinde olduğunu belirtti ve halka büyük moral kaynağı oldu.

Mevlana'nın öğrencilerine "Kitap-el Esrar" (Sır Katipleri) denirdi. Bu öğrenciler arasında her kesimden Müslümanlar, Yahudiler, Hristiyanlar, Rumlar, İranlılar, Araplar, Ermeniler, Türkler bulunmaktaydı. O güne kadar, bu denli farklı din ve milletten insanları mürid edinen bir başka ekol olmamıştı. Mevlana'nın şiirleri ve söylevleri işte bu öğrencileri, sır katipleri tarafından derlendi ve bugünlere ulaştırıldı.

Mevlana'nın kendi tekkesi dışında en huzur bulduğu ortam, Sille'deki "Bilge Eflatun Manastırı"ydı. Ünlü sufi bu manastırda bazen haftalarca kalırdı.

Celaleddin, kehanette bulunur gibi, "Tanrı tanıgımdır, şiirlerim doğudan batıya tüm dünyayı dolaşacak. Tapınaklarda, şöenlerde, toplantılarda her dilden okunacak, söylenecek" demişti.

Celaleddin'in ölümünden sonra büyük oğlu Sultan Veled, babasının ekolünü kurmuştu. Tarikat üyelerine, Mevlana'nın yazın dili olarak kullandığı Farsça'da "Dönen" anlamına gelen Mevlevi denildi. Ancak, kullanılan dilin Farsça, öğretinin de zor kavranır olması nedeniyle Mevlevilik hep aydın çevrelerinde sıırlı kaldı ve halka inemedi.

YUNUS EMRE

Batını doktrini halka kendi dilinde anlatan ve sevdiren, bu anlamda da Mevlana'nın gerçek varisi olduğu söylenebilecek kişi Yunus Emre oldu (37).

Baba İlyas, Hacı Bektaş Veli, Ahi Evren, Celaleddin Rumi ve Yunus Emre'nin aynı dönemin, aynı koşulların insanları olmaları tesadüf değildir. Nitekim daha sonraki yüzyıllarda, ana kaynak değişmemesine rağmen düşünce yapısı değiştiği için Türkler arasından bu denli etkili düşünürler çıkmamıştır.

Hacı Bektaş'ın Baba İlyas'ı tanıdığı bilinmektedir. Yine Hacı Bektaş, Mevlanayı yüz yüze tanımamış olmasına rağmen düşüncelerini dikkatle izlemiştir. Bazı kaynaklar, Şemseddin Tebrizi'nin Konya'ya gitmeden önce bir süre Hacı Bektaş'ın yanında kaldığını ve onun bir müridi olduğunu öne sürmektedirler. Bu kaynaklara göre Tebrizi, Mevlana'nın düşüncelerini etkilemek üzere Hacı Bektaş tarafından görevlendirilmiş ve Konya'ya gönderilmiştir.

Aynı dönemin bir diğer dehası Yunus Emre de, Mevlana'nın ölümünden kısa bir süre önce Konya'ya gelmiş ve ondan ders almıştır. Yunus Emre;

"Mevlana sohbetinde,

Saz ile işaret oldu.

Arif maniye daldı,

Çünbiledür ferişte" Derken, Celaleddin Rumi'nin derslerine katıldığını belirtmektedir.

Ayrıca Yunus,

"Mevlana hüdavendigar bize nazar kılalı,

Anın görklü nazarı gönlümüz aynasıdır" diyerek, üstadına olan saygısını ve gönül birliğini dile getirmiştir.

Yunus Emre 1245 yılında Ankara yakınlarındaki Sarıköy'de doğdu. Yunus Emre Horasan'da doğmamıştı ama doğduğu köyde yaşayanların hepsi, Horasan'dan göç eden, Yesevi tarikatına bağlı kişilerdi. Bazı kaynaklar bu köyün "Hacı İsmail Cemaati" olduğunu, dolayısıyla köylülerin Türkmen İsmaililer olduğunu öne sürmektedir. Yunus Emre'nin babasının ismi olarak yakıştırılan İs-

mail adı da, İsmaili inancına bir atf olarak verilmiş olabilir (38).

İsmaili olmasa dahi, Yesevi inançlarıyla büyüyen Yunus gençliğinde, tasavvuf ilmi öğrenmek amacıyla dönemin en ünlü sufi büyüğü Hacı Bektaş'ın yanına gitti. Ancak çok yaşlanmış olan Hacı Bektaş, Yunus'u, kendisi gibi bir Yesevi Babası ve Bektaşî olan "Baba Taptuk"un, diğer adıyla Taptuk Emre'nin yanına gönderdi.

Baba Taptuk, Hacı Bektaş'ın halifesi Sarı Saltuk'tan el almıştır. Sarı Saltuk yandaşları ile birlikte Dobruca'ya göç edince Anadolu'daki Bektaşî tekkelerinin şeyhliklerine Barak Baba ve Taptuk Emre getirilmişlerdir. Taptuk'un yanında 30 yıl geçiren Yunus, Hakikat Kapısından aynı dergahta geçtiğini şöyle dile getirmektedir:

*"Vardığımız illere,
Şol safa gönüllere,
Baba Taptuk manasın,
Saçtık Elhamdülillah.*

*Taptuk'un tapısında,
Kul olduk kapısında.
Yunus miskin çiğ idik,
Pişdik Elhamdülillah"...*

Yunus'un büyüklüğü, diğer Bektaşî erenleri gibi şiirlerinde Türkçeyi kullanması ancak bunu son derece maharetle, halkın anlayacağı kadar basit bir dille gerçekleştirmesindedir. Yunus Emre, şiir dili kullanarak halka en derin felsefi konuları bile anlatabilmiş, felsefesinin yüzyıllar boyunca sevilmesini ve dilden dile söylenmesini sağlamış ve ayrıca, bu yolla ana dilinin, Türkçe'nin yok olup gitmesini engellemiştir. Onun şiiri Batını doktrin Öztürkçe ile anlatımıdır. Şiirleri ölümünden 70 yıl sonra derlenmiş ve "Divan" adı altında yayımlanmıştır. Ölümü konusunda bazı çelişkiler vardır. Kimileri onun doğal yoldan öldüğünü bildirirken, kimileri de, bir dini tartışma, hatta ayaklanma sırasında öldürüldüğünü iddia etmektedir.

Yunus, Taptuk Emre'nin yanında dört kapıdan geçerek, kamil bir insan haline geldi. Önce Şeriat kapısında tüm dinlerin

içerdiğini öğrendi. Yunus bunu, "Dört kitabın manasın, okudum hasıl ettim" şeklinde ifade eder.

Mantık, felsefe, Yunan filozoflarının yapıtları, Arapça ve Farsça, Taptuk tekkesinde öğrendiği diğer bilimlerdir. Yunus, devrinin mümkün olabilecek en iyi eğitimini almıştır. Onun, "ne elif okudum, ne cim" demesi, Batını bilmin yanında zahiri olanlara değer vermemesinden kaynaklanmaktadır.

Yunus için Aşk, ya da onun tercih ettiği deyimle "İşk" herşeydir. Tanrı İşk'tır, Doğa İşk'tır. İnsan İşk'tır. Yaşam ve ölüm, yokluk ve varlık hep İşk'in eserleridir (39).

"Kitap hod İşk kitabıdır,

Bu okunan varak nedir?" diye gerçek kitabın İşk olduğuna, diğer tüm kutsal kitapların gereksizliğine dikkat çeken Yunus, tanrıyı hem seven, hem sevilen hem de sevginin (İşk'in) kendisi olarak görmektedir. Ona göre, kendisi İşk olan tanrı, aşık ve maşuk olması sıfatıyla tüm varlıkları, evreni ortaya çıkarmıştır. Bütün varlıklar gibi, insan benliği de tanrısal aşkın yansımasıdır. Varoluş, ilahi aşkın dalga dalga yayılıp, genişlemesinden başka birşey değildir ve sürgit devam etmektedir. Nitekim Astronomlar, evrenin devamlı büyümekte olduğunu günümüz teknolojisi ile de doğrulamaktadırlar.

Diğer sufiler gibi Yunus da, gerçek aşk sayesinde insanın giderek tanrıya yaklaştığını ve sonuçta tanrıyı kendi içinde bulacağını savunmaktadır. İnsan, tanrıyı kendi içinde görmesi ile tekmül etmiş olur. Ruhun ölmezliğine inanan Yunus, şu çok ünlü dizeleriyle ruhun daima çıktığı ana kaynağa dönme çabası içinde olduğunu dile getirmiştir.

*"İşkın aldı benden beni,
Bana seni gerek seni.
Ben yanarım dinü günü,
Bana seni gerek seni.*

*Ne varlığa sevinirim,
Ne yokluğa yerinirim.
İşkın ile avunurum.
Bana seni gerek seni.*

*Işkın aşıklar öldürür,
Işk denizine daldırır.
Tecelliyle doldurur.
Bana seni gerek seni.*

*Işkın şarabından içem,
Mecnun olup dağa düşem,
Sensin dün ü gün endişem.
Bana seni gerek seni.*

*Eğer beni öldüreler,
Külüm göğe savurular,
Toprağım anda çağıra,
Bana seni gerek seni.*

*Yunus durur benim adım,
Gün geçtikçe artar oldum.
İki cihanda maksudum,
Bana seni gerek seni."*

İnsan-evren-tanrı birliğine inanan ve var olanın yalnızca tanrı olduğunu söyleyen Yunus, çeşitliliğin sadece görüntüden ibaret olduğunu, tanrısal südür neticesinde ortaya çıkan evren ile insan'ın yapılarının, ilkelerinin özdeşliğini belirtir. Bu düşünce Yunus Emre'nin şu dizelerinde dile gelmiştir:

*"Ay oldum aleme doğdum,
Bulut oldum göğe yağdım,
Yağmur olup yere yağdım,
Nur oldum güneşe geldim"...*

"Nur olup güneşe (Işka) ulaşmak"... İşte Yunus'un da gerçek hedefi budur. Ölüm yoktur, yüce kaynağa dönüş vardır. Onun deyişi ile,

*"İkiliği terk et,
Birlik makamın tut.
Canlar canın bulursun,
Birlik içinde"...*

Yunus Emre, yetiştigi tekkenin öğretilerine uyarak, tanrısal imanda üç derece kabul eder. Bunlardan ilki ve en alt dereceli olanı "İlm-el Yakın İman"dır. Akıl ve ilim yoluyla oluşur. Bu tür imanın yeri akıldır ve alimlerin imanı bu türdendir. İkinci derece iman, "Ayn-el Yakın İman"dır. Yeri kalptir. Hakikatin nurunu henüz görmemiş olan dervişler bu tür imana sahiptir.

Üçüncü ve en yüksek dereceli iman ise, "Hakk-el Yakın İman"dır. Ruhsal sezgi gücüyle elde edilir. Sadece Kamil insanlara has imandır. Dinin imanla hiç ilgisi yoktur Yunus için. O:

*"Din ü millet sorarisen,
Aşıklara din ne hacet.
Aşık kişi harap olur,
Işk bilmez din, diyanet" der.*

Yunus için dinsel ibadetler gereksizdir. Hatta, tanrıya ulaşmayı engelledikleri için zararlıdır bile;

*Oruç, namaz, gusulü hac hicaptır aşıklara,
Aşık ondan münehhez halis heves içinde.
Ey aşıklar, ey aşıklar Işk mezhebi dindir bana,
Gördü gözüüm dost yüzünü yas kamu düğündür bana.
Oruç, namaz, zekat, hacc cürmü cinayettir,
Fakir bundan azaddır, hassı heves içinde"...*

Yunus Emre, gerçeğin dinde veya onun kurallarında değil insanın kendini bilmesinde yattığını savunur. O,

*"İlim, ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir.
Sen kendini bilmez isen,*

Ya nice okumaktır" diyerek, özellikle Kuran hıfzedenlere çatmıştır. Yunus,

*"Dört kitabın manasın,
Okudum hasıl ettim.
Işka gelince gördüm,*

Bir uzun hece imiş" diyerek, tüm dinlerin Batını doktrin karşısında ne denli zayıf olduklarına işaret etmiştir.

Yunus Emre sadece bağınazlığa ve yobazlara karşı çıkmakla yetinmemiştir. O, tanrı tanımazları da Batını doktrini öğrenmeye davet etmiştir:

MUTASAVVIFLAR, ALEVİLER, BEKTAŞİLER

"İnanmayan gel sineme,

Dost adını söyle, çağır.

Kefen donum pare kılıp,

Toprağımdan duru gelem" diyen Yunus, 'beden yokolsa dahi ruhun her seferinde geri geleceğini, doğru yoldaysa bu geri gelişlerin her seferinde ruhun daha da arınmış olacağını belirtmiştir (40).

Türk dilinin yanı sıra, Türk şiir sanatı da, büyük ölçüde Alevi-Bektaşî ozanlar ile günümüze ulaşmıştır. Yunus ve Hacı Bektaş gibi devlerin yanı sıra, onların ardılları niteliğinde olan Karacaoğlu, Pir Sultan Abdal gibi ozanların öz dillerine sıkıca sarılmaları sayesinde Türkçe günümüz Türkiye'sinin resmi dili olabilmektedir.

Bu kısa hatırlatmadan sonra Anadolu Batınilığının gelişimini noktalayalım ve bu doktrinin batı dünyasındaki yansımalarına göz atalım.

Kaynakça

- 1- Dursun Turan, "Din Bu" - Kaynak Yayınları - İstanbul 1991 Cilt 2 Sf. 125.
- 2- SEVER Erol, "Yezidilik ve Yezidilerin Kökeni" - Berfin Yayınları - İstanbul 1993 - Sf. 33
- 3- Dursun T. -ie- Cilt 2, Sf. 23
- 4- EYÜBOĞLU İsmet Zeki - "Tasavvuf - Tarikatlar - Mezhepler Tarihi" - Der Yayınları - İstanbul 1990 - Sf. 116
- 5- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 130
- 6- Eyüboğlu Sebhattin - "Hayyam - Bütün Dörtlükler" - Cem Yayınevi - İstanbul 1991 - Sf. 73
- 7- Dursun T. -ie- Cilt 2 Sf. 17
- 8- URAZ Murat - "Türk Mitolojisi" - Mitologya Yayınları İstanbul 1992 - Sf. 125
- 9- Uraz M. -ie- Sf. 298
- 10- Dursun T. -ie- Cilt 3, Sf. 101

CİHANGİR GENER

- 11- ARSEL İlhan, - "Arap Milliyetçiliği ve Türkler" - İnkilap Yayınları - İstanbul 1990 - Sf. 62
- 12- KÖPRÜLÜ Fuad - "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar" Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları - Ankara 1984 - Sf. 13
- 13- ARSEL İ. -ie- Sf. 64
- 14- KÖPRÜLÜ F. -ie- Sf. 61
- 15- OCAK Mehmet Yaşar - "Babailer İsyanı" - Dergah Yayınları İstanbul 1980 Sf. 52
- 16- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 277
- 17- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 343
- 18- DİERL Anton Josef - "Anadolu Aleviliği" - Ant Yayınları İstanbul 1991 Sf. 39
- 19- Uraz M. -ie- Sf. 13
- 20- Çamuroğlu Reha - "Tarih, Heterodoksi ve Babailer" - Metis Yayınları İstanbul 1990 - Sf. 153
- 21- Ocak A.Y. -ie- Sf. 133
- 22- BİRGE John Kingsley - "Bektaşilik Tarihi" - Ant Yayınları İstanbul 1991 - Sf. 48
- 23- ZELYUT Rıza - "Öz Kaynaklarına Göre Alevilik" - Yön Yayıncılık - İstanbul 1992 - Sf. 27
- 24- Dierl A.J. -ie- Sf. 83
- 25- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 182
- 26- Birge J.K. -ie- Sf. 109
- 27- SEZGİN Abdülkadir - "Hacı Bektaş Veli ve Bektaşilik" Sevgin Neşriyat - İstanbul 1991 - Sf. 155
- 28- Birge J.K. -ie- Sf. 85
- 29- Birge J.K. -ie- Sf. 97
- 30- Şener Cemal - "Alevilik Olayı" - Yön Yayınları - İstanbul 1989 - Sf. 135
- 31- FİŞ Radi - "Bir Mutasavvıf, Bir Ahi Hümanisti, Celaleddin Rumi Mevlana" - Yön Yayınları - İstanbul 1990 - Sf. 218
- 32- Eyüboğlu İ.Z. -ie- Sf. 240
- 33- Dierl A.J. -ie- Sf. 47
- 34- Mevlana Celaleddin Rumi - "Mesnevi" - Devlet Kitapları İstanbul 1973
- 35- Fiş R. -ie- Sf. 85
- 36- Fiş R. -ie- Sf. 178
- 37- GÖLPINARLI Abdülbaki - "Yunus Emre" - Varlık Yayınları İstanbul 1971 Sf. 8
- 38- ERGÜVEN Abdullah Rıza - "Yunus Emre" - Yaba Yayınları Ankara 1982 - Sf. 29
- 39- BAYRAKDAR Mehmet - "Yunus Emre ve Aşk Felsefesi" - Türkiye İş Bankası Yayınları - Ankara 1991 - Sf. 21
- 40- Bayrakdar M. -ie- Sf. 59

X. BÖLÜM

BATI DÜNYASI VE EZOTERİZM

İSMAİLİLER VE TEMPLİERLER

M.S. 874'den, 1256'ya kadar orta doğuda İsmaililer'in son derece etkin olduklarına daha önce değinilmişti. Güçleri o denli artmıştı ki, 1164 yılında, İsmaili İmamı 2. Hasan, Ramazan ayının ortasında şeriatı kaldırdığını açıklamıştı. Oruç tutmanın yanı sıra, namaz kılma ve diğer ibadet zorunluluklarının da kalktığını duyurmuştu. Oğlu, İmam 2. Muhammed de onun sistemini devam ettirdi (1). İslam dininin öngördüğü zorunlu ibadetlere ancak, Selçuklu yönetiminin, Bağdat hilafeti üzerindeki baskıyı kaldırması ile geçilebildi.

Selçuklu işgalinden sonra İsmaililiğin İran'da önemli bir güç olarak varlığını sürdürmesini mümkün kılan kişi Hasan Sabbah oldu. Aslen İran'lı olan Sabbah, Fatımi devletinin himayesindeki Kahire Batıni okulunda eğitim gördü. 1090 yılında Mısır'dan İran'a döndü ve çevresine topladığı İsmaili müridlerinin yardımı ile, Teberistan'da bulunan Alamut kalesini ele geçirdi (2).

Alamut'u alan ve, İsmaili müridlerini acımasız birer fedaiye dönüştüren yeni bir sistem uygulayan Sabbah, Abbasi hilafeti ile Selçuklu yönetimini devirmek için girişimlerine başladı. Sabbah, örgüt üyelerine "Assasins" adını verdi. Arapça'da "Bekçiler" ya da "Sır Bekçileri" anlamına gelen bu kelime daha sonra, Sünni Müslümanlar tarafından "Haşaş içenler" manasına "Haşhaşiler" olarak saptırılmaya çalışıldı. Fedailerin Sünni yöneticilere karşı giriştikleri suikastlar nedeniyle aynı kelime batı dillerine "Suikastçı" anlamında girdi (3).

Sabbah'ın sır bekçileri, yeniden doğuş inancı ile, sınırsız itaat koşuluyla yetiştirilmiş birer fedai idiler. Bu nedenle örgütün bir diğer adı da "Fedayiın" oldu. Dönemin Selçuklu Sultanı Melikşah'ın elçisinin gözünü korkutmak için seçilmiş birkaç fedainin kendilerini kale burçlarından aşağı atmaları, ayrıca fedai-

rin yöneticilere karşı, hayatları pahasına giriştikleri suikast eylemleri tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı.

Selçuklu yönetimi Hasan Sabbah'ı ve örgütünü yasadışı ilan etti ve Sabbah'ın şehirlerdeki yandaşlarını temizledi. Sabbah'ın en önde gelen düşmanı Vezir Nizamülmülk komutasında bir Selçuklu ordusu Alamut kalesini kuşattıysa da, Nizamülmülk'ün bir fedai tarafından öldürülmesi, bu arada da Sultan Melikşah'ın ölmesi nedeniyle kuşatma kaldırıldı.

Bu karışıklığı iyi değerlendiren Sabbah, İsmaililiği tüm İran'da, Suriye'de ve başta Horasan olmak üzere tüm Türk ellelerinde yaydı. İsmaililik, 1124'de Hasan Sabbah ölene kadar gücünün doruklarında varlığını sürdürdü. Sabbah'ın ölümünü fırsat bilen vezir Kaşani, nerede görülürse görülsün tüm Batıni inançlıların öldürülmelerini emretti. Binlerce İsmaili kılıçtan geçirildi. Ancak İsmaililerin intikamı da büyük oldu ve başta Vezir Kaşani olmak üzere yüzlerce Sünni lider fedailer tarafından öldürüldü. Fedailerin, tam yok oldukları zannedildiği sırada gerçekleştirdikleri bu eylemler yüzünden Selçuklu sultanı Sancar, İsmaililer ile barış istemek zorunda kaldı. Böylece Batınilik bir mezhep olarak resmen tanındı ve Moğolların Alamut'u almalarına kadar da etkin bir güç olarak varlığını sürdürdü.

İslam dünyasında bu iç savaş sürerken, batıda bambaşka bir girişim ilk meyvalarını veriyordu. Hristiyan dünyasının ruhani ve siyasi liderleri Papalar, kutsal toprakların kafirlerin elinden kurtarılması için bayrak açmışlardı.

İslamiyetin ortaya çıkışından sonra sürekli yayılması ve doğudan Selçuklular ile Anadolu'ya, batıdan da Murabıtlar ile İspanya'ya kadar ulaşması, Hristiyan dünyasında büyük bir endişenin doğmasına yol açtı. Tüm ticaret yolları Müslümanların elindeydi. Hristiyanlar kendilerini hapsedilmiş, boğulmuş hissediyorlardı. Nitekim Hristiyanlar, yoğun çabalar sayesinde Akdeniz'in Müslümanların tekelinden çıkmasını sağladılarsa da, doğu ile ticaret yollarının ellerine geçmemesi yüzünden bambaşka yolları denemek zorunda kaldılar ve gemilerine atlayarak, bilinen dünyanın sınırlarını genişleten ve yepyeni bir çağın başlamasını sağlayan o ünlü keşiflerini gerçekleştirdiler.

10. yüzyılda Avrupa'da feodal derebeyleri çok güçlüydüler ve aralarındaki çatışmalar da dur, durak bilmiyordu. Tüm bu nedenlerle Papalar, uzunca süredir doğuya sefer düzenlenmesini zaruri görüyorlardı. Bu tür seferler ekonomik hayatın canlanmasını sağlayacak, doğunun zenginlikleri batıya taşınacak ve en önemlisi de, Avrupa'daki Hristiyan çatışmaları çok daha olumlu bir yöne, kutsal toprakların kurtarılması amacına kanalize edilecekti.

Bu yöndeki ilk girişim, Papa II Urbanus'tan geldi. Urbanus aradığı bahaneyi Bizans ile yakaladı. Selçuklu kuvvetleri karşısında aciz kalan Bizans Hristiyanlarına yardım göndermek için Urbanus propaganda faaliyetlerine başladı.

Urbanus II, doğu Hristiyanlarına yardıma koşanlara Cenneti vaadederek, kısa sürede etrafına çok sayıda yandaş toplamayı başardı. Ancak bunların hemen hiçbirisi profesyonel asker değil, işsiz güçsüz takımıydı ve en büyük hayalleri, doğudan yağmalayacakları ile ülkelerine zengin olarak dönmektir.

Papa, hedefin Kudüs'ü Müslümanların elinden kurtarmak olduğunu ilan etmişti. Papa tarafından birleştirilerek yemin eden ve geri dönene kadar mallarını ve akrabalarını Papalığın himayesi altına sokan Hristiyanlar, yeminlerinin nişanesi olarak giysilerine haç diktirdiler. Böylece bu kuvvetlere "Haçlılar" denildi.

Müslüman dünyasında Sünni-İsmaili çekişmesinin devam etmesi, Fatımilerin tehlikeli bir düşman olarak tanınmamaları ve Büyük Selçuklu İmparatorluğunun dağılmış olmasından cesaret bulan haçlılar, ilk seferlerine 1095 yılında başladılar. Ancak, ilk gidenler bir ordu bile değildi. Son derece disiplinsiz olan bu öncüler, gerçek niyetlerini göstermek için Müslüman topraklarına girmeyi dahi bekleyemediler. Bizans sınırları içinde yağmaya başladılar. Bu ilk Haçlıların sonları çabuk geldi. Anadolu'ya geçtikleri anda, neredeyse tamamı Türk kuvvetleri tarafından yok edildi. Daha düzenli birlikler, Norman kontu Baumond liderliğinde Anadolu'ya yeniden çıktılar. İznik'i aldılar ve Türklerle yaptıkları savaşı kazandılar. Türk kuvvetleri de, çete savaşı sürdürerek Haçlıları sürekli yıpratılar.

Haçlılar uzun süren bir kuşatmadan sonra Antakya'yı Selçuk-

lulardan aldılar. Baumond kenti Bizans'a vermedi ve kendi egemenliğinde saklı tuttu.

1099'da Haçlı kuvvetleri Kudüs önüne geldiler. O sıralar Kudüs, Fatımiler'in yönetimi altında bulunuyordu. Kısa süren bir kuşatmadan sonra kenti ele geçiren Hristiyanlar, kentteki tüm Müslüman ve Yahudileri öldürdüler. Kudüs'de Latin Krallığı kurulduğu ilan edildi. Krallığın başına Baudoin geçti. Baumond ise, Antakya Prensi ünvanıyla, kendi prensliğinin başına geçti. Ancak Baumond kısa bir süre sonra Türk kuvvetlerinin eline geçti ve Antakya da yeniden Türklerin oldu. Antakya prensini kurtarmak için gönderilen kuvvetlerin hepsi Türkler tarafından püskürtüldü.

Türklerle Haçlılar arasındaki mücadele bundan sonra, ancak Haçlıların Anadolu topraklarından geçmeleri sırasında yapılan muharebelerle sınırlı kaldı.

Haçlı seferleri aralıklarla 1270'li yıllara kadar sürdü. Ancak, 1187'de Selahattin Eyyubi'nin Kudüs'ü geri almasından ve Latin Krallığına son vermesinden sonra Haçlıların ortadoğuda ancak kısmi başarılar sağlayabildikleri görüldü. Haçlı seferlerinin en başarılı sonucu, Akdeniz ticaretini Müslümanların hegemonyasından kurtarmak oldu. Avrupa'daki ticaret canlanırken, İslam dünyası giderek geriledi.

Haçlılar ile Türklerin daha sonraki karşılaşmaları Osmanlı İmparatorluğu döneminde oldu. Osmanlıların doğu Avrupa'da sürekli topraklar almaları ve Viyana'ya kadar ilerlemeleri Avrupa'yı, kutsal topraklara yönelik heveslerinden tamamen vaz geçirdi ve Hristiyanlar kendi topraklarını koruyabilmek için Osmanlı ordularına karşı tamamiyle Haçlı zihniyeti ve dayanışması içinde hareket ettiler. Osmanlılara karşı savaşlar, ilk tohumları Kudüs Latin Krallığında atılan dini-askeri şövalye tarikatlarının önderliğinde yürütüldü. Bu tarikatlerden Templierler 1312 yılında dağıtıldılarsa da, varlığını günümüze kadar sürdüren Rodos-Malta "Hospitalier" şövalyeleri, Osmanlı güçleri ile 18. yüzyıl sonuna kadar mücadele ettiler.

Haçlı orduları, beraberlerinde yollarda çeşitli tahkimleri gerçekleştirmek ve nehirler üzerinde köprü inşa etmek üzere ma-

nastır dernekleri "Gilde"ler üyelerini götürüyorlardı. Roma lejyonları da, Gildeler'in ana kaynağı olan Collegia inşaat loncaları üyelerini, aynı amaçla birlikte sefere götürürlerdi. Ordunun hareket kabiliyetini çok artıran bu sistem sayesinde Gilde mensupları rahipler, zorlu yolculukları sırasında Bizans'da Ortodoks Collegialar mensupları ile, Türkler arasında güçlü olan Ahilerle ve son olarak da İsmaili kuruluşu Fütüvvet mensuplarıyla karşılaştılar.

Bu karşılaşmalar Gilde'lerin, doğudaki Batıni meslek loncaları ile giderek benzeşmelerini sağladı. Bu benzeşmede Gildelere en büyük etkiyi, İsmaililer ile son derece iyi ilişkiler içinde bulunan Templier şövalyeleri yaptı. Teplierler, emirleri altındaki Gilde mensuplarının bünyelerindeki Ezoterik öğretiyi daha da geliştirmelerini sağladılar. Avrupa'ya dönen Gilde mensupları da, aynı örgütün Fransa'daki nispeten laik benzeşi olan Confre-ries'de (Kardeşlik) benzeri gelişmelerin olmasına neden oldular.

Templier Şövalyeleri 1118 yılında "İsa'nın Fakir Askerleri" adı altında, San Bernardo Di Chiaravalle adlı bir piskopos ve onun yeğeni Şövalye Hugs De Payens tarafından kuruldu. De Payens ve farklı ülkelerden seçilen sekiz Şövalye daha Kutsal Toprakları kafirlerden korumak ve muhtaç kimselere yardım etmek amacıyla 1119 yılında Kudüs'e gittiler (4).

Kudüs Hristiyanlar tarafından, Fatımilerin elinden alınmıştı. Ancak Fatımiler bunu büyük bir kayıp olarak görmediler. Aksine, Müslümanlığın, en az Katoliklik kadar tutucu kesimi olan Sünnilerle savaşmaları için, Hristiyanlarla ittifaka girdiler. Kudüs'ü geri alabilmek için Haçlılarla savaşanlar Sünniler'di çünkü, Kudüs onlar için de kutsal bir şehirdi. Fatımilerin günümüzdeki ardılları olan Dürziler, mezhebe ait ritüellerde Haçlılarla Batıni Müslümanlar arasındaki dayanışmanın örneklerini göstermektedir. Bu mezhebin bünyesindeki Hristiyan kökenli bazı inanışların altında da söz konusu işbirliği yatmaktadır.

Selahattin Eyyubi'nin 1171 yılında Fatimi devletine son vermesi, Sünni iktidarla sürekli mücadele içinde olan İsmaililer ile Haçlıların dayanışmasını daha da artırdı. İsmaililer'in en radikal

kolu olan Hasan Sabbah fedaileri ile, Haçlıların önde gelenleri Şövalyeler arasında zaman içinde özel bir bağ oluştu (5).

Kudüs'e gelmelerinden sonra, Kral Baudouin II tarafından Süleyman Mabedini korumakla görevlendirilen ve mabedin yerinde M.S. 540'da Bizans İmparatoru Jüstinyanus tarafından inşa edilmiş bulunan kilisede kendilerine yer verilen "İsa'nın Fakir Askerleri", yeni görevleri nedeniyle isimlerini değiştirdiler ve "Knights Templar" (Mabet Şövalyeleri) adını aldılar. Bir süre sonra bu Şövalyelere ve örgütlerine kısaca "Templierler" denilmeye başlandı.

Şövalye De Payens ve beraberindekiler Kudüs'e geldikten kısa bir süre sonra İsmaililer ile karşılaştılar. Gilde mensubu rahiplerden Şövalyeler hakkında bilgi alan ve onların Hristiyan camiası içindeki en etkili ve bilgili kişiler olduğunu öğrenen Hasan Sabbah, Mabet Şövalyeleri ile görüşmeyi özellikle istedi. Bu isteğin altında, Templierler'in eski bir Batıni doktrin mabedini koruma görevini üstlenmeleri ve mabet içinde bazı kaybolmuş sırları açığa çıkarmak için yaptıkları araştırmaların da etkisi vardı. Bazı araştırmacılar, De Payens'in amcası olan piskopos Chiaravalle'nin Avrupa'da yaşayan Kabbalacıardan, mabedin temellerinde gömülü olan bazı Ezoterik sırların yerlerini öğrendiğini ve tarikatı da sırf bu sırların bulunması için kurduğunu ve Kudüs'e gönderdiğini öne sürmektedirler. Kimi iddialara göre, aralarında kaybolan bir kutsal kelimenin yazılı olduğu taş levha da dahil olmak üzere, sırların büyük bölümü Şövalyeler tarafından mabedin temelleri arasında ortaya çıkarılmıştır.

Hugs De Payens ve diğer Şövalyeler, davet üzerine, Hasan Sabbah'ı Alamut kalesinde ziyaret ettiler. Burada Sabbah'ın kurduğu sistemi gözleriyle gören Şövalyeler, örgüt ve Batıni doktrin hakkında da ilk ağızdan bilgiler aldılar. Kudüs'e geldikleri sırada Katolik inancın en önde gelen savunucuları arasında yer alan Templierler, Hasan Sabbah ve Dailerini tanıdıktan, İsmaili öğretisini derinlemesine inceledikten sonra, Katolik inanç tarzından giderek uzaklaştılar ve akılcılığı ön plana çıkaran Ezoterik doktrine bağlandılar. Templier'lerdeki bu inanç değişikliği, kurdukları güçlü örgüt sayesinde tüm Avrupa'ya yayılırken, Katolik

kilisesinin de giderek zayıflamasına yol açtı. İsmaililerle ilişkileri Templierler'in tüm felsefesini değiştirmişti ancak bu ilişki, örgütün sonunu getiren suçlamayı da bünyesinde barındırıyordu. Templierleri yok etmek için bahane ararken Papalık, tarikatı "Müslümanlarla ilişki kurmak ve hatta Müslümanlaşmakla" suçladı.

Templierler Hasan Sabbah'dan Ezoterik öğreti ile birlikte bir şeyi daha öğrendiler; gerçek inançlarını saklamayı ve iyi birer Hristiyan gibi görünmeye devam etmeyi. O kadar ki, 1128 yılında Papa Honarius, gösterdikleri yararlılıklar nedeniyle tarikatın şubelerinin tüm Hristiyan dünyasında açılmasına izin verdi. Yine Papa, 1139 yılında da Templierler'in herhangi bir dünyevi ve dini otoriteye tabi olamayacağını ve sadece Papanın kendisine karşı sorumlu olduklarını açıkladı. Bu izin ile Templierler'in üzerinden her türlü şüphe ve dini baskı kalkmış oldu.

Şovalyeler, Hristiyan görünme zorunluluğu ile Ezoterik inançlarını birarada tutabilmek için üzerine yemin etmek üzere, Ezoterik bir yapısı bulunan Yohanna İncili'ni seçtiler. Templierler'in bu seçimi diğer Şovalye örgütlerini de etkiledi. Her türlü girişimde Templierler'i örnek alan diğer şovalye örgütleri de aynı İncil üzerine andçmeye başladılar. Öyle ki, Şövalyelik kurumunun bir diğer ünlü mümessili olan ve savaşlarda yaralananlara yaptıkları yardımlardan dolayı kendilerine "Hospitalierler" denilen şovalyelerin bir diğer adı da, "Sen Jan Jovalyeleri" idi. Daha önce belirtildiği gibi, İsa öğretisinin Ezoterik içeriğini anlatan İncil, Sen Jan tarafından kaleme alınmıştı.

Örgütlenmelerini İsmaili teşkilatı yapısını örnek alarak geliştiren Templierler, disiplin, hiyerarşi, tarikatın başkanı olan "Büyük Üstad"a mutlak bağlılık ve itaat gibi İsmaili uygulamalarını sürdürdüler. Üç dereceli bir inisiyasyon sistemi kurdular. "Mass" adı verilen ayinlerde, Kutsal Ruh'un sembolü olarak kabul ettikleri ekmeği kirli olabilecek elleriyle değmemek için eldiven giyen Templierlerin önlükleri de koyun postundan yapılmıştı ve beyazdı. Templierler'in yalnızca önlükleri ve eldivenleri değil, tüm giysileri beyazdı. Bu geleneği de İsmaililer'den alan Templierler, tek fark olarak, göğüslerinin üzerine Haçlıların sembolü olan kırmızı bir Haç diktirirlerdi.

Tarikata üyeler ketumiyet yemini ederek alanırlardı ve yemini bozanlar bunu hayatlarıyla öderdi. Şovalyeler birbirlerine "Kardeş" diye hitap ederlerdi. Üç dereceli örgüt yapılarında, ilk derece sahiplerine, daha yukarı derece üyelerine hizmet etme zorunluluğu nedeniyle "Serving Brothers" denilirdi. İkinci derecede birer "Chaplaini" olan tarikat üyeleri, Şovalye, "Knight" ünvanını ancak en üst derecede elde edebilirdi.

Templierler'in bayrakları, evrende iyinin ve kötünün birarada bulunduğunu sembolize etmek amacıyla siyah ve beyaz renklerden oluşmuştu. Templierler de, öğreticileri İsmaililer gibi, Yüce bir varlığa ve insanın o varlığın bir parçası olduğuna inanıyorlardı. Şovalyelerin en önemli prensibi, herkesi inançlarında özgür bırakmak, kendi inançlarını kimseye zorla kabule çalışmamak olmuştur. Bu durum tarikat ile Katolik kilisesi arasındaki en önemli ayrılıklardan birisi haline geldi.

Templierler, tıpkı İsmaililer gibi birbirlerini tanıyabilmek için gizli işaret, parola ve semboller kullandılar. Bu gizlilik daha sonraki yıllarda Papalığın baskılarından kurtulmak için de işe yaradı. Templierler'in günah çıkarmayı reddetmeleri, Yohanna İncili üzerine yemin etmeleri, Noel ve Paskalyayı değil de Kutsal Ruh yortusunu kutlamaları Papalığın şimşeklerini üzerlerine çekti. Templierler ayrıca İsa'nın çarmıha gerildikten sonra öldüğünü, yani onun bir fani olduğunu savunuyorlardı. Onlara göre göğe yükselen şey, İsa'nın tekamül etmiş ruhuymdu. Yani tanrı ile birleşen ilahi kelimdi.

Templierler, Papadan tüm Avrupa'da teşkilatlanma iznini aldıktan sonra, bir çeşit bankerliğe başladılar. Kutsal savaş veya Haç için kutsal topraklara gitmek üzere yola çıkan asker ya da hacılardan paraları, ülkelerindeki Templier teşkilatı tarafından alınıyor ve buna karşılık alınan paranın miktarının belirtildiği bir belge veriliyordu. Asker veya hacı, gittiği ülkedeki Templier teşkilatına bu belgeyi gösterdiğinde, parasını eksiksiz alıyordu. Sistemin iyi çalışması ve dürüst Şovalyelerin elinde olması zamanla Templierler'e olan güveni iyice artırdı. Bir süre sonra Templierler önemli miktarlarda parayı işletmeye başladılar. İşletmecilik, muazzam bir servetin birikmesine ve bu arada da,

duvarcı ustalarının üye bulunduğu Masonluk ile diğer mesleki kuruluşların da Şovalyelerin emri altına girmelerine neden oldu.

Güçlü örgüt yapısı ve muazzam servet, büyük bir güçle birlikte endişeyi ve kıskançlığı da beraberinde getirdi. Selahattin Ey-yubi'nin 1187 yılında Kudüs'ü ele geçirmesi ve Latin krallığına son vermesi üzerine Templierler, diğer Şovalye tarikatları ile birlikte Kudüs'ü terketmek zorunda kaldılar. Templierler önce Akka'ya, buradan da Kıbrıs'a geçtiler. Bu sırada tarikatın Büyük Üstadı, soylu bir Fransız aileden gelen Jacques De Molay'dı. O sıralar, dönemin Fransa kralı "Güzel Philip", güç günler yaşıyordu. Maddi sıkıntıları atlatmak için Templierler'den büyük miktarlarda borç almıştı ve geri ödemekte zorlanıyordu. Karşısında maddi açıdan çok kuvvetli ve tüm Avrupa'ya yayılmış bir örgüt olması Kral Philip'i yalnız başına harekete geçmekten alıkouyordu. Daha önce de belirtildiği gibi Papalık da Templierler'in Katolik kilisesini giderek zayıflattığının farkına varmıştı ve teşkilatı yok etmek için fırsat kolluyordu.

Templierler Avrupa'nın her yerinde, Masonlar ve diğer zanaatkar kuruluşları bünyesinde toplamıştı. Tarikatın her kentteki kolunun üstadları arasında mutlaka bir "Magister Carpentarius" vardı ki, bu şahıs kent ve civarındaki tüm zanaatkar kuruluşların yöneticisi konumunda olan bir büyük mimardı.

Kıbrıs'tan sonra Templierler merkez olarak Londra'yı seçtiler. Yöneticilerin çoğunluğu Londra'da olmasına karşın, örgütün Paris kolu son derece güçlüydü. Kentin üçte biri Templierler'in kontrolü altındaydı ve Kral Philip'in yargılama yetkisinin dışındaydı. Kuruma bağlı tüm zanaatkarlar, Papalığın kendilerine verdiği haklar doğrultusunda özgür zanaatkarlardı ve krallığın tüm yükümlülüklerinden muaftılar.

Bu duruma bir son vermek isteyen ve bu arada Templierler'e olan borcundan da kurtulmak niyetinde bulunan Kral Philip, yoğun bir kulis faaliyeti sonucu 5. Clement'i Papalığa seçti. Templierler'in uyguladığı laik sistemin Papalık için ne demek olduğunu iyi bilen ve ayrıca Kral Philip'e borcunu ödemek isteyen Papa Clemen, cemiyetin tüm Avrupa'da lavını isteyen bir emirname yayınladı. Papa'nın bu emirnamesini yayınlamasından

hemen önce Kral Philip, yeni bir Haçlı seferi düzenleneceği bahanesiyle Templierler'in Büyük Üstadı De Molay'i ve örgütün diğer önde gelenlerini İngiltere'den Fransa'ya davet etti.

De Molay ve 60 Templier Şovalyesi, Ekim 1307'de, Philip'in çağrısına uyarak Paris'e gittiler. Philip, onurlarına düzenlediği bir yemek sırasında De Molay ve Şovalyeleri tutuklatırken, Papalık da, halkı onlara karşı kıskırtmak için tüm kiliselerde Templierler aleyhine vaazlar verdirdi. Tüm Avrupa'da büyük bir Templier avı başladı. Örgütün mal varlıklarına ve arazilerine krallıklar tarafından el konurken, taşınabilir hazinelerin bir kısmı, Şovalyelerin bazılarıyla birlikte Rochelle limanından 18 gemi ile hareket etti. Bu gemiler ve Şovalyeler hakkında daha sonra hiçbir bilgi alınamadı.

Papalığın bu tutumu, Templierler'le birlikte, onlarla sıkı ilişki içinde olan bir başka kuruluşun, Gildeler'in de sonunu getirdi. Gilde mensubu inşaatçı rahipler, ya rahiplik mesleğini sürdürmek ya da inşaatçılığı seçmek zorunda kaldılar. İnşaatçılığı seçenler Masonlar arasına katılırken, Gildeler de tarihin karanlık sayfalarına gömüldüler.

Takipten sağ kurtulan Şovalyelerin büyük kısmı İskoçya'ya sığındılar. İskoçya kralı Robert Bruce, kendilerini çok iyi karşıladı. Bu Şovalyeler, artık bir örgüt olarak etkin olamayacaklarının farkındaydılar. Bu nedenle o sıralar kendilerinden sonraki en yaygın Ezoterik içerikli teşkilat olan Masonlara katıldılar. Yalnız İskoçya'da değil, tüm Avrupa'da Mason locaları Templier Şovalyelerine kapılarını açtılar (6). Bu katılma ile localara da büyük bir canlılık geldi. O günden itibaren Masonluk, bir mesleki kuruluş olmanın yanı sıra, Ezoterik doktrinin Avrupa'daki uygulayıcısı ve yayıcısı konumuna yükseldi. Bu arada, Şovalyelerin ve Gilde mensubu rahiplerin katılımları neticesinde localarda mesleki çalışmaların yanı sıra fikri çalışmalar da ön plana çıkmaya başladı.

Kral Philip ve Papalık tarafından yakalanan Şovalyeler, bir din adamları kurulu tarafından yargılandılar. Onlara, ahlaka aykırı törenler uygulamak, Haç'a hakaret etmek ve Salibi ayaklar altına almak, İsa'nın Tanrılığını reddetmek, Müslümanlarla iş-

birliğinde bulunmak ve Müslümanlığa yakınlaşmak, dini yasalar-dan sapmak ve sihirbazlık yapmak gibi suçlamalar yöneltildi. Hepsi Engizisyon işkencelerinden geçirildi ve itirafları zorla alındı. Örgüt 1312 yılında resmen lavedildi. Taşınmaz malları ve tüm imtiyazları, Katolik kilisesine daha yakın olarak tanınan Sen Jan şövalyelerine verildi. 1530 yılında Malta Şövalyeleri adını alan bu şövalyeler, Templierler'in mallarını, kendi öz varlıklarına katmaksızın bugüne kadar muhafaza ettiler.

De Moley ve tutsak diğer Şövalyeler, yedi yıl süren hapis hayatından sonra, 1314 yılında direklerle bağlanarak yakıldılar. Böylece Ezoterik-Batını doktrinler Müslüman dünyasında Hal-lac-ı Mansur'dan sonra, aradan yüzyıllar geçmiş olmasına kar-sın, Hristiyan dünyasında da yandaşlarını kurban vermiş oldu.

Templierler'in başına gelenler, Dante tarafından "İlahi Ko-medi" adı altında ölümsüzleştirildi. Viyana müzesinde bulunan bir Dante kabartmasının arkasında, "Kutsal Kadoş Tarikatinden İmparatorluk Prensi Templiye Kardeş" ibaresinin bulunması, aradan uzunca bir süre geçmiş olmasına rağmen Templier teşki-latının, başka örgütler bünyesinde de olsa, varlığını sürdürmek-te olduğunu göstermektedir.

Dante'nin ünlü eserinin Ezoterik yorumuna kısaca bir göz at-mak, Templierlerin inançları hakkında da bazı fikirler verecek-tir (7).

Dante'nin İtalya'dan çıkmış olması bir tesadüf değildir. İtal-ya, Papalığın ve Katolik kilisesinin yanısıra Pisagor Enstitüsü'nün, Roma Collegiaları'nın, Gildeler'in vatanıdır. Masonluğun ana kaynağının Collegialar olduğu düşünülürse, bu örgütün do-ğum yeri de İtalya olarak kabul edilebilir. Dante'nin Templier şövalyesi ünvanını Masonluk bünyesinde alması, Ezoterik doktri-nin ve tarikatın varlığının Masonluk içinde sürdüğünü göster-mektedir. 1265 yılında doğan Dante, 1295'de, 30 yaşındayken, doktor ve simyagerlerin çoğunlukta bulunduğu bir locaya üye ol-muştur. Dante de, kendisinden önceki tüm Ezoterik inançlılar gibi laiklik taraftarı olmuş ve tüm yaşamını din ile devlet işleri-nin ayrılmasına adanmıştır. Dante'ye göre Papalık ruhani kudre-tin, imparatorluk da dünyevi kudretin sahipleri ve her ikisi de

tam anlamıyla eşittir. Eşit iki kuvvet sahiplerinden kilise devlet işlerine imparator da din işlerine karışmamalıdır.

Dante'nin İlahi Komedi'de bir sembolizma dili kullandığı gö-rülmektedir. Örneğin Cehennem tam Kudüs'ün altındadır. Bu noktadan Dünyanın merkezine uzatılan hatta Araf, Cehennem-le tam hizada ancak yeraltında değil, tam tersine bir dağın tepe-sinde Cennet bulunur. Aynı çizgi gök yüzüne devam ettirilirse, tanrıya ulaşılır.

Dante'nin en çok kullandığı semboller sayısal sembollerdir. Tanrısal teslisi ifade eden 3, bunun karesi 9 ve Pisagor öğretisi-ni hatırlatırcasına mükemmelliğin ifadesi olan 10 sayılarını kulla-nır üstad. Uhrevi alem, Cennet, Araf ve Cehennem olmak üze-re üçe ayrılır. Komediya, bu üç kısımdan oluşur. Her kısımda 33 bölüm vardır. Kitap, başlangıçtaki giriş bölümüyle birlikte 100 bölümden ibarettir. Dante, 10'un karesi olan 100. bölümde mü-kemmeli, yani tanrıyı görür.

Dante, Cennet bölümünde yedikçe daha çok acıkan bir kurt'u anlatır. Bu kurt Katolik kilisesini remzetmektedir. Üstad, Templierlerin ölümüne neden olan Papa 5. Clement'i çoban kılı-ğında bir aç kurt olarak nitelendirir.

Dante, insan ruhlarının tanrıya yaklaştıkça giderek birer ışı-ğa dönüştüklerini ve tanrıya ulaşınca da, tarifi mümkün olma-yan bu ilahi nur ile birleştiklerini yazmaktadır. Bu ifade tarzı, ru-hun yegane hedefinin tanrıya ulaşmak olduğunu söyleyen Ezote-rik öğretinin o dönemdeki anlatımından başka birşey değildir.

Dante'ye göre, tanrının bünyesinde varolan üçlü ilahi kudret Hristiyan teslisini ve İsa'nın hem insan, hem tanrı oluşunu izah etmektedir. Allah'ın insanı kendi suretinde yaratmış olmasını in-sanın tanrısallığına bağlayan Dante, Ezoterik sırlar için Cehen-nem bölümünde şöyle yazar: "Siz ki, sağlıklı bir akla sahipsiniz. Şu tuhaf mısraların arasında saklanan doktrini kavrayınız..."

Bu noktada şunu da ifade etmek gerekir; Dante, yaşadığı dö-nemde aydınlar arasında çok yaygın olan "Fedeli D'amore" (Aşk Dostları) edebi akımına da mensuptur. Ezoterik içerikli bu akım, diğer benzeri örgütler gibi, başkalarınca anlaşılamaya-cak gizli bir dile sahipti.

Dante, İlahi Komedi'sinde hakikati aramaktadır. Bunun için üç seyahat yapar. İlk seyahati Cehennem edir ve büyük engellerle doludur. İkinci seyahat, yani Araf seyahati daha kolay ve ümit doludur. Üçüncü seyahat yani Cennet ise, müzik, dans ve ışık eşliğinde yapılan bir seyahattir. Bu seyahatler sırasında Dante'ye Virgil (Akıl), Beatris (Güzellik) ve Sen Bernar'ın simgelediği İlahi İrade (Kuvvet) rehberlik etmektedir. Seyahatlerinin sonunda Dante ilahi nura, yani tanrısal hakikate kavuşmaktadır.

Dante, düşüncelerini şöyle dile getirmektedir: "Beni meydana getiren ilahi kudret, en yüce aklı hikmet ve ilk aşktır"...

Dante'nin gördüğü ilahi nur bir üçgen şeklindedir. Diğer bir deyişle o, nurlu deltayı görmüştür. Deltanın ortasında Dante'nin kendi yansıması, yani insan durmaktadır. İnsan tanrının bir parçasıdır ve tanrı insanın içindedir. İnsan, kendisini yeterince araştırırsa, içindeki vasıfları geliştirirse, bünyesinde varolan sırlara erecek ve aradığı hakikatin kendisinde bulunduğunu anlayacaktır.

Fransa katliamından sonra Templierler'in sağ kurtulan üyelerinin Mason localarına dahil olmalarına karşın Papalık Masonluğa uzunca bir süre için dokunmadı. Onlara tanınan imtiyazları kaldırmadı çünkü, Hristiyan aleminin kilise ve katedral yapan insanlara ihtiyacı vardı. Masonlar, inşaat yapımı sırlarını büyük bir titizlikle korumuşlardı ve bu sır saklama gelenekleri varlıklarının idamesi için de gerçek sebep oldu. Gildeler'in dağılması da Masonların yaşamaları için bir başka nedendi. Duvarcı ustaları, yaptıkları işin devamlı gezmelerini gerektiren türden bir iş olması nedeniyle her zaman özgür olmuşlardı. Bu gelenek binlerce yıldan bu yana süregelmekteydi ve onların bu özgürce dolaşabilme ve örgütlenme avantajları sayesinde birçok fikir akımı, Masonlar ile tüm Avrupa'ya yayıldı. Bu nedenle örgütün adı "Free Masons" (Hür Duvarcılar) örgütü idi (8).

Templierler'in etkisi sayesinde örgütlenmelerini, İsmaili zanaatkar örgütü Fütüvvet'leri örnek alarak gerçekleştiren Mason locaları, sadece birer inşaatçı birliği değil, felsefi konuların da işlendiği birer eğitim ocağı durumundaydılar. Bu vasıfları, şövalyelerin ve Gilde mensuplarının aralarına dahil olması ile daha da

güçlendi. Simya bilmi hakkında ilk bilgilerini, bu bilgileri İsmaililer'den almış olan Templierler vasıtasıyla elde eden Masonlar, Kabbala ile de ilişkiydiler. Kabbala okulu mensupları ile kurulan ilişki sonucu Masonlar arasında Simya oldukça ön plana çıktı. Templierler'in dağılmasından sonra Masonluk, Avrupa'da örgütü bulunan yegane kuruluş olarak kaldı. Masonlar'ın o sırada, tüm Avrupa ülkelerinde yaklaşık 9 bin locasının bulunduğu tahmin edilmektedir. Mason localarının bulunduğu yeni hüviyet, asillerin ve entellektüel çevrenin de dikkatini çekti. Örneğin, 1442 yılında İngiltere kralı 5. Henry ve saraydaki pekçok asil kardeşlik örgütüne üye oldular.

Localarda metafizik, teoloji ve felsefe konuşuluyordu. Ancak ortaçağ Masonları, öğretileri uyarınca Roma kilisesine oldukça uzak bir mesafedeydiler. Dönemin yoğun dini baskıları, Masonların gerçek inançlarını açıkça ortaya koymalarına engel oluyordu. Esasen duvarcı ustaları, kilise ile en yakın oldukları Gilde'ler döneminde dahi, Papalığın tahakkümü altına girmekten özenle kaçınmışlardı. Ortaçağ Masonları'nın gerçek düşüncelerini ortaya koyabilecekleri yegane yer, kendi yarattıkları eserlerdi. Masonlar eserlerinde daima Batıni semboller kullandılar. En büyük eserleri olan katedraller ve kiliselerde dahi, kendi sembollerinin yanı sıra, simya sembollerini kullanmaktan çekinmediler. Hatta biraz daha ileri giderek katedralleri, Papalığın resmi tutumuyla alay edercesine, açık saçık denilebilecek türden heykellerle doldurdular.

Masonlar'ın katedrallerde kullandıkları Simya sembollerine bir örnek olarak "VİTRİOL" kelimesini verebiliriz. Vitriol, Latince'de "Visita Interiora Tellus Rectificando Inveniens Occultam Lapidem" kelimelerinin başharflerinin birleşimi olan bir kelimedir. "Dünyanın merkezini ziyaret et. Orada gizli taşı (Felsefe Taşını) bulacaksın" anlamına gelen bu kelimenin Ezoterik açılımı "her insanın hakikati kendi içinde bulacağı" şeklindedir. Kelime, günümüz Masonluğunda da bir sembol olarak kullanılmaktadır.

Masonluğa özgü imkanlar, büyük mimarlar ve taş ustalarının yanı sıra, dönemin filozoflarının da çok işine yarıyordu. Yol üs-

BATI DÜNYASI VE EZOTERİZM

tündeki Localarda barınabilme, gerektiğinde ödünç para alınarak bir sonraki Locaya yolculuk etme, sağlıkla ilgili her türlü soruna çare bulma gibi imkanlar, o dönem için bulunamayacak nimetlerdi. Yaşlı ve hasta kardeşlere, dul kalan Mason eşlerine yardım eden bir sandığın bulunması derneğin sosyal yönünün güçlülüğünü ve giderek Hümanizm akımının ortaya çıkmasında nasıl etkin rol oynadığını göstermektedir.

İstanbul'un 1453'de Türkler tarafından alınması ve Bizans İmparatorluğunun son buluşu ile, birçok Bizanslı İtalya'ya göç etti. Göç edenler arasında bilim adamları ve filozofların yanı sıra, Ortodoks Collegia kardeşleri de bulunuyordu. İtalya'daki Mason Localarına katılan bu yeni kardeşler, olayların ivmesinin tırmanmasına neden oldular. Ayrıca, Müslümanların elinde bulunan klasik ticaret yollarına karşı alternatif yolların bulunması, yeni kıtaların keşfi Avrupa'da refahın giderek artmasıyla sonuçlandı. Artan refahla birlikte, insan hakları gibi soyut kavramlar da gündeme geldi.

15. yüzyılda krallar ve giderek imparatorlar, derebeylerine karşı kesin üstünlük kurdular. Bunlar, Hristiyan alemini kendi tapulu malı gibi görmeye alışmış Papalığa karşı daha bağımsız olabilmek için girişimlerde bulunmaya başladılar. Ancak, Papalığın elinde çok güçlü bir silah, "Afaroz" tehdidi vardı. Papa, kim olursa olsun, bir kişi ya da kurumu afaroz ettiği anda, bu kişi ya da kurum toplumdan tamamıyla soyutlanıyordu. Afaroz edilen Şarلمان, Papa'nın kendisini affetmesi için günlerce kilisenin önünde yalınayak beklemişti.

Ancak bu silahın olur olmaz kullanımı, geri tepmesine yol açtı. Giderek, Papalara tepki olarak milli hisler güçlenmeye başladı. Sonuçta milli kiliseler Papalık karşısına bazı hak iddiaları ile çıktılar. Karmaşa o boyutlara ulaştı ki, bir ara ortaya, birbirlerini afaroz eden üç Papanın çıktığı bile oldu.

İstanbul'un Türkler tarafından fethinden kısa bir süre sonra, 1460 yılında İtalya'nın Floransa kentinde "Eflatun Akademisi" kuruldu (9). Marcile Ficin tarafından kurulan bu akademide Hristiyan felsefesi ile Ezoterik doktrin görüşleri uzlaştırılmaya çalışıldı. Aynı nitelikli çalışmalar diğer İtalyan kentlerine de sı-

CİHANGİR GENER

radı ve Venedik, Cenova, Roma gibi kentlerde yeni akademiler kuruldu. Bu akademilerin araştırmaları sonucunda, manastırların tozlu arşivlerinde yüzyıllardır unutulmuş eski Yunan eserleri gün yüzüne çıkarıldı.

ROSE CROIX

Öte yandan, 1510 yıl İngiltere'de, ünlü Simyagerlerin bir araya geldikleri "Müneccimler Birliği" kuruldu. Kökenini Kabbalacıardan, Kudüs'den kaçan Şark Şovalyelerinden ve Templierler'den alan bu dernek, 1570 yılında Almanya'da "Rose Croix Kardeşleri" cemiyetini kurdu (10). Rose Croix'ların, Münecimler Birliği'nin bir yan kolu olarak kurulduğuna dair bir belge, Michel Maier'e ait bir Manüskir'de bulunmaktadır ve halen Leipzig kütüphanesinde muhafaza edilmektedir.

Hermes, Kabbala, Eflatun, kısaca tüm Ezoterik ekollerin bir sentezi olarak kurulan Rose Croix, Eflatun'un etkisiyle, Ezoterik öğreti bünyesindeki akılcılığı ön plana çıkardı. Johann Valentin Andreae, Michael Maier, Francois Bacon, Jacob Boehme ve Robert Fluud gibi düşünürlerin eserleri ile Rose Croix tüm Avrupa'da, özellikle de Almanya, İngiltere ve Fransa'da etkili bir kuruluş haline geldi. Ancak Rose Croix, dünyanın kaderini etkileyen zirveye, Martin Luther ile ulaştı (11).

İngiliz Münecimler derneği bir süre sonra, Simya'nın giderek önemini kaybetmesi nedeniyle, tüm bilim dallarını kapsayan, "Royal Society"e dönüştü. Çok sayıda İngiliz bilim adamının üye olduğu ve kraliyetin himayesinde olan bu kuruluş, üyelerinin akılcılığı ön planda tutmaları ile ün yapmıştı. Ancak üyeler, bilim ile sezgisel yaklaşımı birleştirmeyi başarmışlardı.

Royal Society'ye üye olmalarının yanı sıra birer Rose Croix da olanlardan John Dury, ışığın, yani tanrının insanın içinde olduğunu yazarken, tüm modern bilimlerin babası olarak tanınan Francois Bocon ilk deneysel Fiziğin kurucularından olan Robert Boyle, benzeri görüşü içeren eserler kaleme aldılar. Bacon, ün-

lû eseri "Nova Atlantis"de, Ezoterik doktrinin ön planda tutulduğu yeni bir dünyanın kurulması planları yaparken, Boyle da bu planı gerçekleştireceğini umduğu "Görünmez Kurul"un yaratıcısı oldu. Royal Society üyesi olan İsac Newton'un, Rose Croix Jacob Boehme'nin etkisi altında kalmış olması, bilim dünyasının bu kuruluştan ne denli yararlandığının göstergesidir.

Rose Croix'lar, kendileri gibi Ezoterik doktrinin savunucusu Masonlarla sürekli temas içindeydiler. Zaten büyük bölümü, Mason Localarının üyeleri idi. Örneğin Londra locaları büyük üstadı Christoper Wren, hem Rose Croix hem de Mason'du. Ayrıca, her iki kuruluşa da üye olan kimyacı ve matematikçi Robert Moray, Royal Society'nin birinci başkanıydı. Rose Croix ile Masonluk prensiplerinin aynışmaları, "Hermes'e tapan İngiliz" lakabı verilen Elias Ashmole ile oldu. Süleyman Evi'ni yapmayı kendisine amaç edinen bir dernek kuran Ashmole, bu derneğin Mason lokalinde toplanmasını sağladı. Bu ilişki zaman içinde Masonluğun aynı gayeyi paylaşması noktasına ulaştı ve dernek de Masonluk içinde eridi.

Bu arada Rose Croix'lara özellikle kıta Avrupası'nda, başta Cizvitler olmak üzere tüm dini kurumlar şiddetle saldırmaya başladı. Bu saldırılar 1630 yılına kadar sürdü ve Malineler Konseyi, Rose Croix'yı sihirbazlık ve dini sapkınlıkla suçlayarak tarikatın kapatılmasını, üyelerinin tutuklanmalarını isteyen bir emirname yayınladı. Bu karar üzerine, Templierler'in başlarına gelenler kendilerine örnek olan Rose Croix'lar, tıpkı onlar gibi Masonlar'a katıldılar. İki kuruluşun bundan sonra birlikte hareket ettikleri, 17. yüzyıl ortalarında Henry Adamson tarafından yazılmış şu mısralardan da bellidir:

"Rose Croix kardeşleriyiz biz.

Mason parolasına ve sezgi özelliğine sahibiz"...

Ayrıca 1724'de yayınlanan "Masonların gizli tarihi" adlı bir eserde de "Rose Croix'lar ve Masonlar aynı inançtaki tarikatın kardeşleridir" denilmektedir.

1505 yılında Rose Croix'nın Alman örgütüne üye olan Mar-

tin Luther, 1512 yılında Teoloji Doktoru ünvanını aldı ve Roma kilisesine karşı millî Alman kilisesini savunan savaşımına başladı. Tanrıyı sevmeyi ve ona inançla sarılmak gerektiğini savunan Luther, Hristiyanlıkta hiçbir doğmanın bulunmadığı İsa günlerine dönülmesini ve tanrıyı her Hristiyan'ın sezgisi ile bulmasını istiyordu. Roma kilisesine ve Papalığın afaroz etme ile günahları bağışlama gibi yetkileri bünyesinde toplamış olmasına kızan Luther, özellikle yapılan maddi bağışlar neticesinde insanlara günahlarının affedildiğini gösteren belgeler, cennet anahtarları verilmesini komedi olarak nitelendirdi. Luther, açıkça ifade etmekten çekinmediği bu düşünceleri nedeniyle, 1520 yılında Papa Leo X tarafından afaroz edildi. Bu afaroz, Luther'in Roma'ya ve onun kutsama kuramına daha şiddetle saldırmasını sağlayan bir kamçı oldu. İnancı, gözle görülmez ve insanın içinde olan bir duygu olarak nitelendiren Luther, Papalığa karşı girişimlerine hız verdi. Ancak, Alman yöneticileri nezdinde Papalığın afarozunun büyük önemi vardı ve Luther Almanya'dan kovuldu. Luther, kendisini koruması altına alan Saksonyalı Frederick'in şatosuna sığındı. Alman Teolog burada, şimdiye kadar sadece Latince yayınlanmış olan İncil'i 1522 yılında Almanca'ya çevirdi. Luther, böylece Alman edebiyatına da kendi dilindeki ilk büyük yapıtını kazandırdı. İncil'in Almanca'ya çevrilmesi, Alman halkının kutsal kitabı daha iyi anlamasına ve Luther'in öğretisini desteklemelerini sağladı. Luthercilik zamanla tüm Avrupa'ya yayıldı. Protestanlık adını alan Lutherci görüş ile, Katolik kilisesinin toplumlar üzerindeki mutlak tahakkümü kırılmış oldu (12).

1598 yılında Nantes fermanının imzalanması ile, Fransa'da Katoliklerin yanında Protestanların da yaşayabilecekleri kabul edildi. Öte yandan, coğrafi büyük keşifler ile, dünya nüfusunun büyük bölümünün Hristiyan olmadığı ortaya çıktı. Bu gerçek, halkın Papalığa olan inancını biraz daha zayıflattı. Bu arada bilimsel ilerlemeler de durmuyordu. Polonyalı bilgin Copernic dünyanın hem güneş etrafında hem kendi etrafında döndüğünü ispat etti. Oysa Katoliklerin İncilinde güneşin dünyanın etrafında döndüğünü yazıyordu.

BATI DÜNYASI VE EZOTERİZM

Kaynakça

- 1- DIERL Anton Josef - "Anadolu Aleviliği" - Ant Yayınları İstanbul 1991 Sf. 33
- 2- Zelyut Rıza. "Öz Kaynaklarına Göre Alevilik" - Yön Yayınları - İstanbul 1992 - Sf. 42
- 3- Eyüboğlu İsmet Zeki - "Tasavvuf - Tarikatlar - Mezhepler Tarihi" - Der Yayınları - İstanbul 1990 - Sf. 343
- 4- NAUDON Paul - "Tarihte ve günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınları İstanbul 1968 - Sf. 36
- 5- BOUCHER Jules. NAUDON Paul - "Masonluk Bu Meçhul" - Okat Yayınevi İstanbul 1966 - Sf. 15
- 6- Boucher J. - Noudon P. -ie- Sf. 20
- 7- Erman Sahir - "Dante ve İlahi Komedyanın Ezoterik Yorumu" Yenilik Basımevi - İstanbul 1977 - Sf. 5
- 8- Naudon Paul -ie- Sf 34
- 9- Boucher J. Naudon P. -ie- Sf. 33
- 10- Naudon P. -ie- Sf. 134
- 11- Boucher J. Naudon P. -ie- Sf. 31
- 12- BAYET Albert "Dine Karşı Düşünce Tarihi" - Broy Yayınları İstanbul 1991 - Sf. 55

XI. BÖLÜM

EZOTERİZMİN ZAFERİ: HÜMANİZM VE RÖNESANS

İtalya'da Eflatun Akademisinin önderliğindeki akademisyenlerin Yunan klasiklerini gün yüzüne çıkarması tüm yaşamda ve özellikle de bilim ve sanatta yeni bir atılımı beraberinde getirdi. Önde gelen temsilcilerinden birisinin Dante olduğu Ezoterik öğreti, yepyeni bir dönemin başlamasını sağladı. Bu dönem adını dahi Ezoterik öğretiden aldı; Rönesans. "Yeniden Doğuş" anlamına gelen Rönesans düşünürlerinin en büyük hedefi, Yunan-Roma uygarlığı ile Hristiyanlık arasında bir iletişim, bir ilişki kurmak ve iki uygarlığı aynı potada eriterek yepyeni bir dünya kurmaktı (1).

Bizans'dan İtalya'ya göç edenlerin beraberinde getirdikleri Yunanca eserler ile İtalyan manastırlarındaki Roma eserlerinin anlaşılır bir dille İtalyancaya çevrilmesi, ulusal bir edebiyat ve tarih anlayışının doğmasına yol açtı. Aynı dönemde Latince İncil de İtalyanca'ya çevrildi ve eski uygarlıklar ve Hristiyanlık arasında bir süreklilik olduğu ispat edilmeye çalışıldı. Bu arada matbaanın icad edilmiş olması, kitapların çok daha fazla sayıda basılmasını ve daha çok kişinin bunları okumasını sağladı. Böylece yeni düşünceler pekçok ortamda tartışılmaya başlandı ve bu tartışmalar sonucunda da yeni fikirlerin doğmasına imkan yaratıldı. Toplumdan ziyade birey ön plana çıktı ve giderek insani değerler, bütün diğer değerlerin üstünde tutulmaya başlandı.

Ezoterik doktrinin binlerce yıldan bu yana savunageldiği bu görüşleri kapsayan felsefi akıma "Hümanizm" adı verildi. Petrarca ve Boccaccio gibi Ezoterik düşünürler insanın evrenin merkezinde bulunduğunu, dünyanın insan ruhunu geliştirmek için bir araç olduğunu, ruhun hedefinin tanrıya ulaşmak olduğunu, kısacası Ezoterik öğretinin içeriğini kapsayan eserler yazdılar. Aynı konuları, kimisi Eflatun Akademisinin, kimisi diğer kardeş akademilerin üyeleri olan, Manetti, Erasmus, Mirandola, Montaigne gibi düşünürler de işlediler. İnsanın üstünlüğü ve saygınlığı

üzerine çeşitli yapıtlar ortaya koyan bu filozoflar, insanın yeryüzünde ve daha sonraki yaşamında kaderini belirleyecek yegane şeyin tanrısal aşk olduğunu, insan ile tanrı arasında bozulmaz bir birlik olduğunu ifade etmekten kaçınmadılar.

Ezoterik doktrinin böyle açıkça ortaya konulması, Rönesans şiir ve sanat eserlerini yaratan hayal gücünün de aynı biçimde serbestçe kendisine yol bulmasını sağladı. Boccaccio, şiir ve dinin birbirlerini tamamladıkları iddiasıyla, kutsal kitabın aslında şiirsel bir dille ele alınmış olduğunu öne sürdü. Bu ve benzeri girişimler neticesinde, din dışı konuları işleyen şair ve yazarlar da, yaratıcılık vasıfları nedeniyle kutsal bir saygınlık kazandılar ve didedikleri konularda daha rahat çalışma olanağı buldular.

Hümanizm akımı ile insana, insan olmaktan gurur duyması öğretildi. Bu düşünce tarzı, Ezoterik öğretiyi bünyesinde barındıran Masonluk ile tüm Avrupa'ya kısa sürede yayıldı. Öğretinin güzellik arayışı tüm sanat dallarına yayıldı ve mükemmelliklerine bugün dahi ulaşamayan yüzlerce eser doğdu. Leonardo da Vinci, Michelangelo, Rafaello gibi üstadlarla Rönesans doruk noktasına ulaştı.

Tüm bu gelişmelerin neticesinde ortaçağın durağan düşünce sistemi yıkıldı. Yerine, akılcılığı ön plana çıkaran pozitif düşünce geldi. Rönesans felsefi bakımdan akılla inancı uzlaştıran bir sentez oldu.

Hümanizm ve Rönesans'ın etkileri, 15. yüzyıldan itibaren, genişleyerek 18. yüzyıla kadar devam etti. Bu akımların giderek kendi çıkarlarını zedelediğini ve kurulu düzene darbe indirdiğini gören Papalık, 18. yüzyıldan itibaren özgür düşünceye karşı savaş açtı. Bilime büyük darbeler indirildi. Galile Galileo, "yazılı hükümlere aykırı bir öğretiden yana çok etkili kanıtlar taşıyan bir kitap yazdığı" için Engizisyon mahkemesinde yargılandı ve sapkınlık içinde olduğu gerekçesiyle afaroz ve hapis edildi.

Fransa'da Protestanların Katolikler ile barış içinde yaşamalarını öngören Nantes Fermanı yürürlükten kaldırıldı. 1757'de yayınlanan bir kraliyet fermanı ile, dine saldıran, otoriteye karşı gelen tüm yazar ve yayıncıların ölüm cezasına çarptırılacakları duyuruldu (2).

Bu karardan on yıl sonra, sadece dini hoşgörüyü savunan Marmontel, "deizm ve ateizm gibi her çeşit suçu kışkırtıcı öğretilerin yanı sıra, Katolik kilisesinin temellerini sarsabilecek her türlü akımın bastırılması" gerekçesiyle ölüme mahkum edildi. Bu karar özellikle Ezoterik doktrini mahkum etmek için alınmış bir karardı. Ancak Ortaçağ artık bitmişti ve kilisenin karşısında suskun kitleler değil, dev düşünürler vardı. Protestan liderler Calas ve Sirven'in Papalıkca mahkum edilmeleri üzerine Voltaire, kilisenin adaletsizliğine karşı büyük bir kampanya başlattı. Toplumda derin yankılar uyandıran kampanya sonucunda Katolik kilisesi Protestan liderleri serbest bıraktı ve Protestanlara eski itibarları iade edildi.

Buna karşılık Papalık, Denis Diderot'un, adaleti doğrudan, güzelde ve iyide arayan Ezoterik eseri Ansiklopedi'nin yakılmasına karar verdi. Voltaire Bastil'de kapatıldı. Hakkında tutuklama kararı çıkan Rousseau kurtuluşu kaçmakta buldu. Holbach'ın "L'esprit"i (ruh), Felsefe Sözlüğü de yakılan eserler arasındaydı.

Engizisyon, karşısındaki filozofları sindirmek için sık sık şiddete başvurdu. Şövalye La Barre'in, ayin alayını selamlamamak ve Felsefe Sözlüğü gibi sakıncalı eserleri okumakla suçlanıp ölüme mahkum edilmesi, dilinin kopararak başının kesilmesi, cesedinin yakılması umulanın tam aksine filozofların birlik oluşturarak tepkilerini göstermelerine yol açtı. Voltaire, Papa için "ezelim alçağı" derken, Montesquieu gibi ağırbaşlılığıyla ünlü bir adam dahi, "Papa, alışıldığı için karşısında boyun kırılan, modası geçmiş bir puttur" demekten kendisini alamadı (3).

1738'de Papalığın Masonları afaroz etmesi üzerine Voltaire, 80 yaşında olmasına karşın, kilise aleyhtarı kampanyalarda kendisine büyük destek sağlayan ve kendisiyle aynı inançları paylaşan bu insanlara bu kez kendisi destek vermek için Masonluğa girdi.

Voltaire, "Hoşgörü üstüne" adlı yapıtında, tüm insan haklarını ve bunun uzantısı olan hoşgörme hakkını savunurken, herkesin inançlarında özgür olduğunu, tüm insanların dinleri ne olursan olsun, kardeş olduklarını savundu. "Bir Türk, bir Çinli, bir

Yahudi kardeşim mi oluyor böylece?" diye soran Voltaire, kendi sorusuna kendisi cevap veriyordu; "Elbette. Hepimiz aynı babanın, tanrının çocukları değil miyiz?"...

Voltaire gibi Diderot, Montesquieu, Lafayette, Boucher, Danton ve Pastoren de dönemin ünlü Masonlarıydı. Bu kadar ünlü filozof ve bilimadamının bir çatı altında biraraya gelmiş olmaları, Masonluğun dine karşı laik akımı ne denli desteklediğinin bir göstergesidir. Masonluğun, Papalığa karşı olan tutumu, Roma kilisesinin de Kardeşlik örgütü üyelerini mahkum etmesi ne neden oldu. Masonluğu mahkum eden ilk emir Papa 12. Clemens tarafından 1738'de yayınlandı. Bu tarihten itibaren 13 değişik papa, 1884'e kadar, Masonları afaroz eden ve Masonluğu yasaklayan emirnameler yayınladılar. Papa 12. Clemens, 28 Nisan 1738 tarihli emrinde, hiçkimsenin Masonluğa veya benzeri bir örgüte üye olmamasını duyurdu ve üyelerin afaroz edileceğini açıkladı. Ardından gelen Papalar da, 13. Leo'ya kadar Masonluğu lanetleyen ve üyeler üzerindeki afarozu her seferinde yineleyen emirnamelerini yayınlamayı sürdürdüler (4).

Papa Clemens, Masonluğu mahkum ederken, bu müessesenin tüm dünyaya fenalıklar getireceği gibi anlamsız suçlamaların yanı sıra, değişik din ve mezheplerdeki kişilerin biraraya gelmelerinin önüne geçilmez tehlikeler doğuracağı gibi ancak bağnaz bir kafa yapısının ürünleri olabilecek suçlamalarda bulunuyordu. Clemens'in en önemli gerekçesi de, "kendilerince malum olan doğru ve makul sebepler" idi.

Papalar ve Katolik devletlerin kralları, Masonların birbirlerine ketumiyet yemini ile bağlı olmalarından ve toplantılarının gizli yapılmasından endişe duyuyorlardı. Bu endişelerinin yersiz olmadığını tarihi gelişmeler ortaya koydu.

Fransa'da büyük devrimin gerçekleştirilmesi ve sistemin giderek laikleştirilmesinde, İtalya'da Papalığın etkinliğine son verilmesi, milli birliğin sağlanması ve yine sistemin laikleştirilmesinde hep Masonlar en önemli rolü oynadı.

Devlet yönetiminin Papalığın ve Katolik kilisesinin etkisi altından çıkartılmasında dönüm noktası olan kararlardan birisi 1714 yılında İngiltere'de alındı. Bir yasa çıkartılarak, herhangi

bir Katolik hükümdarın İngiltere tahtına çıkması yasaklandı. Böylece İngiltere, Roma'nın yoğun baskılarından kurtulmayı başardı. Yeni kanunla ortaya çıkan bu özgür ortam Masonların kendilerini güvencede hissetmelerini sağladı ve onlar da dış dünyaya kapılarını daha çok açtılar. Bu tarihte Templierler ve diğer şövalye örgütü üyeleri, Rose Croix'lar, Royal Society yandaşları Mason localarına üye bulunuyorlardı. Bunlara, asli meslekleri Duvarcılık olmadığı ve örgüte sonradan katıldıkları için "Kabul Edilmiş Mason" (Accepted Mason) denilmekteydi.

Öte yandan dünyadaki teknolojik gelişmeler Masonluğun Operatif kolunu olumsuz etkilemekteydi. İnşaat yapımı ile ilgili daha önce birer sır olarak saklanan bilgiler, giderek sır olmaktan çıktılar ve okullarda okutulan bilim dallarının konuları haline geldiler. Bu durum, adlarına sonradan "Operatif Mason" denilen inşaat ustalarına, okul mezunu ve örgüt üyesi olmayan yeni rakiplerin çıkmasına neden oldu. Zamanla bu ustalar iş bulmakta zorlanır oldular. Operatif Masonların son büyük faaliyetleri Londra'da oldu. 1666 yılında Londra'da meydana gelen büyük yangın sonrası inşaat sektörünün canlanması ile tüm Avrupa kıtasındaki Mason ustalara iş bulma imkanı doğdu. Ancak şehrin yeniden imarından sonra yine yapılacak iş kalmadı ve Masonluğun el emeğine dayalı Operatif kolu giderek yok olmaya başladı. Bu aşamada devreye Kabul Edilmiş Masonlar girdi. Locaların fikri çalışmalarına katılan bu Masonlar önceleri azınlıkta olsalar da, giderek sayıca çoğaldılar. Mesailerinin kol işçiliğine değil, kafa işçiliğine yani fikri çalışmaya dayanması nedeniyle kendilerine "Spekülatif Masonlar" adını uygun gören Kabul Edilmiş Masonlar, 1703 yılında bir karar yayınlayarak, bundan böyle Masonluk ayrıcalıklarının yalnızca yapı işçilerine özgü olmayacağını, dileyen herkesin localara üye olarak bu ayrıcalıklardan yararlanabileceğini duyurdular.

İngiltere'de Protestanlığın ağır basması ve Katolik kilisesinin baskılarının yok olmasından sonra Anglikan Masonlar, locaların düzenliliği hakkında karar verebilecek ve yeni localar açabilecek yüksek bir merci kurmaya karar verdiler. Böylece 1717 yılında dört Londra locası, İngiltere Büyük Locası'nı kurdular (5).

Büyük Loca'nın yeni yasasını, bir Protestan rahibi olan James Anderson yazdı. Bu yasanın yazılmasına bir başka Protestan rahip, Desagulier de yardımcı oldu. Royal Society üyesi olan bu rahip, ünlü bilgin Newton ile de yakın arkadaştı. Anderson Yasaları adıyla anılan bu yasanın ilk bölümünde, "Bir Mason, taşıdığı sıfatlar nedeniyle ahlak kurallarına boyun eğmek zorundadır ve hiçbir zaman bir Tanrıtanımaz (Ateist) ya da Dinsiz (Deist) olamaz" denilmektedir.

1815 yılında İngiltere'de yeni bir Büyük Loca Yasası yayınlandı ve tanrı ve din hakkındaki ilk bölüm şöyle değiştirildi;

"Sıfatı dolayısıyla bir Mason ahlak kurallarına uymakla görevlidir. Eğer mesleği iyi anlamışsa, hiçbir zaman bir tanrıtanımaz ya da dinsiz olmayacaktır. Tanrının herşeyi insanlardan daha başka türlü gördüğünü o, herkesten daha iyi anlamak durumundadır. Çünkü insan dış görünüşü görür, tanrı ise gönülleri. Bir insan, dini tapmış tarzı ne olursa olsun tarikatten çıkarılmaz. Yeter ki, yerle göğün yüce mimarına inansın ve ahlakın kutsal görevlerini yerine getirsin" (6).

Bu yasa ile, Hristiyanların yanısıra Yahudi ve Müslümanların da örgüte katılmaları mümkün oldu. Böylece Masonluk, özgür düşüncenin filizlendiği her ülkede varlığını gösterdi ve tüm dünyaya yayıldı.

17. yüzyılda Masonluk, Fransa, İtalya, İspanya ve Almanya'da Katolik kilisesinin yoğun baskıları ile teknolojik ilerlemenin getirdiği işsizlik gibi nedenlerle son derece zayıflamış bulunuyordu. İngiltere ve İskoçya'da ise durum daha farklıydı. Her iki ülkede de Kabul Edilmiş Masonların fazlalığı örgütün varlığını ve gücünü sürdürmesini sağlamıştı. 1649 yılında İngiltere kralı I. Charles'ın kafasının kesilerek idam edilmesinden sonra, dul eşi kraliçe Henrietta doğduğu ülke olan Fransa'ya döndü. Kısa bir süre sonra çok sayıda İskoç soylusu da onun yanına geldi. Bu soyluların büyük bölümü Kabul Edilmiş Masondu (7). Bunlar, Stuart hanedanının İngiltere tahtını yeniden eline geçirmesi için faaliyetlerini, Fransa'da kurdukları Mason localarında gerçekleştirdiler. Bu locaların bir kısmı askeri nitelikliydi ve Stuartların İngiltere tahtına dönüş şansı kalmayınca bu askeri localar

Fransız ordusuna katıldılar. Böylece Fransız ordusunda Masonluk yayılmaya başladı. Askeri İskoç localarının yanısıra sivil localar da, Fransa'da önceden varolan localar ile birleşerek, mesleğin tüm ülkede yayılmasını sağladılar. Eski geleneklere ve yüzlerce yıldır uygulanagelen ritüellere dayanan bu Masonluğa, Avrupa kıtasındaki yeni yayıcılarına atfen, "İskoç Masonluğu" denildi. İngilterede 1717'den itibaren uygulanmaya başlanan Masonluk üç derece üzerinden çalışmaktaydı. Buna karşılık İskoç Masonluğunda derece sayısı 25'di. Bir diğer farklılık da, İngiliz Masonluğu yanlısı localar, İngiltere Büyük Locasından berat alarak, düzen içinde kurulurken, İskoç locaları eski gelenekler uyarınca, herhangi bir merciye dayanmadan, kendiliğinden kuruluyorlardı.

İngiltere Büyük Locası'na karşılık Fransız locaları aynı statüde bir merciye kavuşmak için 1736 yılında Fransız Büyük Locası ayarında, "Grand Orient" adını verdikleri bir üst kuruluş oluşturdular. Fransa'da, bu bağımsız Fransız kuruluşunun yanısıra, İngiltere Büyük Locası'ndan berat alan bir Fransız Büyük Locası da kuruldu.

İskoç Masonluğu 1761 yılında Amerika'da yayılmaya başladı. Bu kıtada İskoç Riti'ne sekiz derece daha ilave edildi ve tüm dünyanın da kabulü ile İskoç Riti Masonluğu 33 derece olarak benimsendi (8).

O dönemde, Masonluğun kökenleri hakkında en önemli konuşma, Şovalye Ramsay tarafından gerçekleştirildi. Bir İskoç soylusu olan ve Stuartlarla birlikte Fransa'ya geçen Ramsay, 1737 yılında Grand Orient'de, Masonluğun geçmişi hakkında aydınlatıcı bir konuşma yaptı. Masonluğun Templierler'e dayandığını ve onların sayesinde kardeşlik örgütünün tüm Avrupa'ya yayılmış olduğunu söyleyen Ramsay, "Tarikatımızın kökleri, Kuds Sen Jan Şovalyelerindedir. O gün bu gündür localarımız Sen Jan Locaları adını taşırlar" dedi. Ramsay, ünlü konuşması sırasında, birçok Avrupa ülkesinde gerilemiş olan Masonluğun, Templierler sayesinde İskoçya'da canlılığını korumuş olduğunu da hatırlattı.

Fransız devrimi öncesi Masonluk bu ülkede son derece yay-

gınlaşmış durumdaydı. Birçok aristokratın yanı sıra, burjuva önde gelenleri ve fikir adamları da locaları devam etmekteydiler. Localarda yürütülen fikri çalışmalar sayesinde, Masonluğun temel ilkeleri olan insanların özgürlüğü, kardeşliği ve eşitliği, Fransız ihtilalinin de bayrağı haline geldiler. Devrimin fikir babaları Bailly, Talleyrand, Brissot, La Fayette, Mirabeau, Condorcet birer Masondular. Bazı kaynaklar Danton ve Robespier'in de Mason olduklarını savunmaktadır. 1789 ihtilalinde Masonluğun örgüt olarak bir etkinliği görülmediyse de, ihtilalin oluşumu için ana kadrolar dahi localarda hazırlanmıştı (9). Devrimciler, locaların gizliliği içinde biraraya gelerek, ihtilalin alt yapısını oluşturdular. Ayrıca, localarda yapılan aralıksız laiklik propagandası da, insanları dini her türlü reformu gerçekleştirmeye hazırladı. Nitekim 1793'de, ülkedeki tüm kilise ve tapınakların kapatılması, bütün dini inançların önlenmesi gibi aşırı bir karar dahi alınabildi. Kilise açılmasını isteyenlerin tutuklanması, rahiplerin her türlü kamu görev ve haklarından men edilmesi öngörülüyse de, Danton ve Robespier'in girişimleri ile bu sert tedbirlerden vaz geçildi. İnanç özgürlüğüne karşı her türlü şiddet hareketinin ve baskının yasaklanması ile yetinildi. 1794'de devrim konvansiyonu devletle kiliseyi ayırdı. Bir yıl sonra, isteyenlerin kiliselerden faydalanabilmeleri, dileyenlerin de her türlü dini ibadetten uzak yaşayabilmelerini öngören inanç özgürlüğü kanuna bağlandı.

Fransa'da Katolik kilisesi karşıtı güçlü lobi, devrim sonrasında gelen direktuvarlık dönemi boyunca da etkinliğini sürdürdü. Bu dönemde Jakobinler'in kiliseye ağır bastıkları görüldü. Napolyon'un gelişi ile durum tersine döndü. Katolikler imparatorluk süresince ağırlıklarını hissettirdiler. İmparatorluk sonrasında ise, taraflar arasındaki mücadele, herhangi birisinin kesin üstünlüğü olmaksızın sürüp gitti. Bu arada Mason localarındaki Katoliklerin sayısı giderek azaldı. 1877 yılında Grand Orient, locaların "Evrenin Ulu Mimarı" onuruna çalışmaları zorunluluğunu kaldırdığını açıkladı. Bu karar üzerine İngiltere Büyük Locası, Fransız Grand Orient'i ile tüm ilişkilerini derhal kesti ve bu kuruluşu düzenli olarak tanımadığını dünyaya duyurdu. Böylece

Fransız Masonluğu, evrensel Mason topluluğu ile ayrı düşmüş oldu (10).

Fransız Masonluğunun 1877 kararında, 1848 devriminin etkisi büyük olmuştur. 3. Napolyon'un düşüşünden sonra kurulan üçüncü cumhuriyette ülkeyi yönetenlerin büyük çoğunluğu Masondur ve Katolik kilisesinin baskılarından bıkip usanmış durumdadırlar. Fransa'da basın özgürlüğü Masonlar sayesinde mümkün olur. Victor Hugo, cumhuriyet parlamentosunda verdiği ünlü söylevinde tüm gücüyle ruhban sınıfına yüklenir ve, "Yıldızların düşmediğini söylediği için Prinelli'yi dövdürten, kanın vücutta dolaştığını ispatladığı için Harvey'e işkence eden onlardır. Galile'yi, Kristof Colomb'u zindana attıran, Pascal'ı, Montaigne'i, Molier'i din ve ahlak adına afaroz eden onlardır. Fransa'nın üçyüz yıldır yaydığı büyük ışık onları rahatsız ediyor. O ışık akıldan müteşekkildir. Gerçek mümin benim ey rahipler, sizler dinsizsiniz" der.

İşte Fransız Masonları, bu ruh hali içinde, aralarına Deist inançta olanların da katılmasını sağlamak amacıyla, Evrenin Ulu Mimarı'na inanma zarureti kaldırarak bir kararı onaylamışlar ve Ezoterik öğretiye ters düşmüşlerdir.

Tüm bu çabalara karşın Fransa'da ilk öğretimin laikleştirilmesi ancak 1879'da mümkün oldu. Kilise'nin öğretim yapması 1904'de yasaklandı ve devlet ile din işleri de 1905'de ayrılabilir. Nihayet 1907'de de laik yasaların dokunulmazlığı kanuna bağlandı.

İtalya'da Masonluk, Fransa'dakine benzer bir yol izledi. Dante'nin, Boccacio'nun ve diğer Ezoterik doktrin yanlısı düşünürlerin yurdu İtalya'da, sırlar öğretisi, bir geleneksel miras olarak Pisagor'dan bu yana varlığını sürdürüyordu. Ancak, Katolik kilisesinin merkezinin Roma olması dolayısıyla Papalığın yoğun baskıları kendisini en çok İtalya'da hissettirdi. Rönesans'ın beşiği olan bu ülkede 17. yüzyıla gelindiğinde Masonluk neredeyse tamamen silinmiş durumdaydı. Masonluğun canlanması, Fransa'da olduğu gibi İtalya'da da Stuart hanedanı yandaşlarının bu ülkeye gelmeleri ile başladı. İskoç Ritine bağlı ilk loca bu yüzyılın ikinci yarısı içinde kuruldu. Geleneksel alt yapısı hazır olan

Masonluk İtalya'da hızla yayıldı ve Katolik kilisesinin karşısında ki doğal yerini aldı (11).

İtalya üzerinde 1713 yılına kadar süren İspanyol egemenliği Katolik kilisesinin güçlenmesini, Engizisyonun kurumlaşmasını ve Rönesans'ın hızını yitirmesini sağlamıştı. Avusturya ve Fransa hakimiyetlerinin ardından 1814 yılında, Napolyon'un devrilmesi üzerine İtalyan devletleri yeniden ortaya çıktılar. Napoli krallığı, Sardunya krallığı ve Papalık devleti bağımsızlaştı. Ancak Toscana, Parma ve Modena Avusturya'ya bağlı hanedanlar tarafından, Lombardia-Venedik krallığı da doğrudan Avusturya tarafından yönetiliyordu. Trentino, İstria ve Trieste gibi İtalyan toprakları ise, Avusturya İmparatorluğu topraklarına dahil edilmişti.

Avusturya işgaline ve müdahalesine karşı İtalyan aydınlarının kurduğu Carboneria teşkilatı ile, ülkede oldukça güçlenmiş bulunan Masonlar bir ittifak meydana getirdiler ve İtalya'nın birliği ve bağımsızlığı için mücadeleye başladılar. Bu mücadele 1848 yılına kadar sürdü. Papalık, karşısındakilerin özgür düşünceli ve laik olduklarının, kendi emirlerini kesinlikle dinlemeyeceklerinin bilinciyle İtalyan Birliği fikrinin karşısında yer aldı. Papaların en büyük korkusu, egemenlikleri altında bulunan son toprakların da ellerinden gitmesiydi.

Papalığın yoğun baskılarının yanı sıra, Avusturya orduları ile yapılan savaşlar neticesinde Carboneria teşkilatı giderek zayıfladı ve 1831 yılında yokoldu. Örgüt mensuplarından hayatta kalanlar, dava arkadaşları olan Masonlara katıldılar ve bundan sonra birlik için kiliseye karşı mücadeleyi tek başına Masonlar verdi.

1848'de Paris'deki Şubat devrimi, yine aynı yıl Viyana'daki Mart devrimi İtalya'da da ulusal birlik devriminin başlamasına yol açtı. Birlik için savaşlar 1861 yılına kadar devam etti. Bu tarihte, Fransa himayesindeki Roma-Papa devleti toprakları hariç tüm İtalyan devletleri birleştirildi ve İtalya krallığı doğdu.

Garibaldi, Cavour, Emanuel I, Mazzini gibi birlik için savaşan liderler hep Mason'dular. Bu aydınlar, birleşmeye karşı çıkan kilisenin karşısına Masonluk ilkeleri ile çıktılar. 1786'da, Papanın da desteği ile Avusturya kraliçesi Maria Teresa İtalya'da

Masonluğu yasaklamaya kalkıştı. Ancak bu ülkede Masonluk geleneğinin temelleri çok derindeydi. Pisagor Akademisi, Roma Collegiaları, Gilde'ler, ilk Mason locaları, Eflatun Akademisi, Rönesans hep bu topraklarda doğmuştu. Bu nedenle Masonluk, Katoliklerin yoğunluğuna rağmen halk arasında da belli bir sempatiyle karşılanıyor ve milli duygulara hitap etmeleri yüzünden de büyük destek buluyordu. Fransız Masonlarının da yardımı ile Avusturya kraliçesinin girişimi başarısız kaldı.

1848 yılında Papa 9. Pius, İtalya'nın bağımsızlığı için Avusturya'ya savaş ilanını reddedince, Masonlar Roma'da bir ayaklanma başlattılar. Papa Roma'dan kaçmak zorunda kaldı. Ancak Fransız kuvvetlerinin Roma'yı ele geçirmelerinden sonra Pius kente geri dönebildi. 1870 yılında Fransa, Almanya ile savaşa girişince Fransız kuvvetleri Roma'dan çekildi. O tarihte kurulmuş bulunan İtalyan krallığına ait birlikler kente girdi. Roma'nın kraliyet birliklerince alınması üzerine Papa Vatikan şchri surlarının arkasına çekildi ancak, yenilgiyi içine sindiremedi ve Masonluğu lanetleme kampanyasını sürdürdü. Pius'dan sonra Papalığa gelen 10. Leo da, yeni rejimi onaylamadığını göstermek için İtalya Katoliklerine kraliyet parlamentosu seçimlerine katılmalarını yasakladı. Ancak, bu karar neticesinde Katoliklerin politik zeminde hiçbir etkinlikleri kalmamış oldu.

İtalyan birliğini sağlayan ve iktidarı ellerine alan Masonlar, başta laik bir devlet sistemi olmak üzere birçok alanda Masonik inançları yaşama uyguladılar. Örneğin, ilk demokratik ceza kanunu olarak kabul edilen İtalyan Ceza Kanunu'nu hazırlayan Zanardelli bir Masondur ve hayata geçirdiği kanun birçok Masonik ilkeyi kapsıyordu. Zanardelli, bu kanunla dinler arasında hiçbir ayrım gözetmeyerek din özgürlüğünü kabul etmesinin yanı sıra, bu özgürlüğe karşı çıkacakların da cezalandırılmalarını öngörmüştür.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Masonluk, kuruluş gününden itibaren etkili olmuştur. Bağımsızlık için mücadele eden liderlerin ve Amerika anayasasına imza atanların neredeyse tamamı Masondur. Bugüne kadar işbaşına gelen Başkanların büyük çoğunluğu da Masondur ve Mason olmak büyük bir onur ve so-

rumluluğu da beraberinde getirmektedir. Bu ülkede halen, her eyalette birer tane olmak üzere 50 Büyük Loca ve 4 milyona yakın Mason bulunmaktadır. Masonluk bu ülkede o denli yaygındır ki, Iowa eyaletinde bir kentin adı dahi "Mason City" dir. Bu ülkeyle ilgili bir diğer ilginç Masonik bilgi de, astronot Edwin Aldrin'in Ay'a bir Masonik plaket yerleştirmiş olmasıdır. Aldrin 1969 yılında, Masonluğun evrenselliğinin sembolü olarak, Texas Büyük Locası tarafından hazırlanmış ve Ay'ın bu locanın Jürisdiksyonu içine alındığını belirten bir levhayı dünyanın uydusuna bırakmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda da Masonlar oldukça önemli rol oynamışlardır.

Osmanlı İmparatorluğu topraklarında ilk Mason locasının kuruluş yılı olarak 1738 tarihi verilmektedir. Bu tarihten, ilk ulusal Yüksek Şura'nın kuruluş yılı olan 1909'a kadar Osmanlı topraklarında yabancı Büyük Loca veya Yüksek Şura'lara bağlı 23 locanın çeşitli dönemlerde faaliyette bulundukları bilinmektedir. Yabancı obediyanlara bağlı bu localarda, başta Sultan 5. Murat olmak üzere, şehzade Nurettin ve Kemalettin efendiler, Namık Kemal, Mithat Paşa, Fuat Paşa, Talat Paşa, Ahmet Vefik Paşa gibi ünlü kişiler ve sadrazamlar Masonluğa katılmışlardır (12). Başta Mithat Paşa olmak üzere bu kişilerin yoğun çabaları sonucunda 1876'da Meşrutî idare kurulmuştur. Ancak Sultan Abdülhamit, iki yıl sonra, 1878 yılında meclisi feshederek Meşrutîyeti yürürlükten kaldırmış, önde gelen liderlerini, bu arada Mason ileri gelenlerini sürgün etmiştir.

Padişahın mutlak egemenliğine karşı çıkan aydınlar, 1899 yılından itibaren yurt içinde ve yurt dışında örgütlenerek, Jön Türkler adı altında muhalefete başladılar. Masonların gücünü arkasına alarak tahta çıkmış olan Abdülhamit, tüm yetkileri eline almasının hemen ardından tam bir Mason düşmanı kesildi. Masonları dinsizlik ve tanrıtanımazlıkla suçlama konusunda Katolik kilisesi ile özdeşleşen Abdülhamit yine de yönetimi süresinde Mason localarının faaliyet göstermelerine ses çıkartmadı. Bunda iki neden etken olmuştu. Öncelikle Sultan Abdülhamit çok kuşkucu ve kurnaz bir kişiliğe sahipti ve Mason localarını

kapatması halinde tüm Masonların yeraldına çekilerek, kendisi aleyhinde daha yoğun çaba harcayabileceklerini hesaplamıştı. Bunun yerine locaların açık kalmasını ve hafiyeleri vasıtasıyla sürekli denetim altında olmalarını sağladı. Abdülhamit'in bu yöntemi özellikle İstanbul'da son derece etkili oldu ve İstanbul Masonları istibdat dönemi boyunca hiçbir varlık gösteremediler. İkincil olarak Osmanlı yönetimi ekonomik açıdan dışa tamamiyle bağımlı hale gelmişti. Abdülhamit, Mason localarını kapatması halinde, yabancı ülkeler Masonlarının büyük baskıları altında kalabileceğini, bunun da alınacak ekonomik yardımları etkileyeceğini hesaplamıştı (13).

İstanbul Masonlarının pasifliğine karşın, Balkan yarımadasında ve özellikle de Makedonya'da Mason locaları son derece etkili bir konumdaydılar.

Balkanlar'daki karışık durum ve ulusal nitelikli ayaklanmalar nedeniyle Sultan'ın hükmü Makedonya'da geçmiyordu. İttihat ve Terakki Cemiyeti adı altında Makedonya'da biraraya gelen Jön Türkler, Fransız devrimcileri ve İtalyan birlikçilerini örnek alarak, toplantılarını Mason localarında yapmayı, gizliliklerinin korunması açısından daha uygun buldular. İttihat ve Terakki'nin öngördüğü program ile Masonik ilkeler arasında bir noktaya kadar uyum olması, birleşmeyi daha kolaylaştırdı. İttihat Terakki'nin önde gelenleri, başta Talat Paşa olmak üzere localarda örgütlendiler ve yönetime karşı yürütecekleri stratejiyi saptadılar (14).

İttihat ve Terakki liderlerinin en yoğun biçimde üyesi oldukları loca, Selanik'te çalışmakta olan, İtalyan Obediyansına bağlı Makedonya Rizorta (Yeniden Doğan Makedonya) locasıydı. Kurucusu, Voltaire'ci, özgür düşünceli bir Yahudi olan Baruh Kohen'di. Yahudiler, diğer Balkan milletlerinin aksine, Osmanlı uyruğunda kalmayı kendi çıkarları açısından daha uygun buldular için, Türk aydınları ile birlikte çalışıyorlardı. Bu nedenle de, Makedonya Rizorta locasında İttihat Terakki üyelerinin yanı sıra, çok sayıda Yahudi de vardı.

Yahudi Masonların İttihat Terakki'cilerle bu denli yakın olmaları, dinci çevrelerin tepkisine yol açtı ve Masonluğun Yahu-

EZOTERİZMİN ZAFERİ: HÜMANİZM VE RÖNESANS

di amaçlarına hizmet etmekte olduğu gibi ciddiyetten uzak bir iddia öne sürüldü. Musevi dininde kullanılan bazı sembollerin, aynı kökenden alınmış olması sebebiyle Masonlukta'da kullanılıyor olması, bu çevreler için yeterli bir kanıttı.

Böylece, İslamiyet'in Sünni kolu ile Hristiyan Katolikleri Masonluğu suçlama kampanyasında aynı noktaya gelmiş oldular.

Osmanlı Masonları ile, Batını doktrinlerin bir diğer savunucuları olan Bektaşiler arasında Abdülhamit döneminde gözle görülür bir dayanışma vardı. Selanik'teki Masonlar toplantıları için Bektaşî tekkelerinden yararlanırlarken, Tevfik Bey gibi bir Bektaşî Babası da Masonluğa katılarak, iki örgüt arasındaki iletişimi sağladı (15).

İttihat ve Terakki, ordu subayları arasında hızla yaygınlaştı. İttihatçılarla yakın temas içinde olan Mustafa Kemal'in de Selanik'te bir Mason locasına katılmış olduğu ancak, devamsızlık nedeniyle bir süre sonra üyelikten çıktığı sanılmaktadır. İttihat Terakki'nin yoğun çabaları neticesinde Sultan Abdülhamit, 1908 yılında Meşrutiyeti yeniden ilan etmek zorunda kaldı. Cemiyet, aynı yıl yapılan seçimlerde mecliste büyük çoğunluğu sağladı. Buna karşılık dinciler bir yıl sonra, 1909'da İstanbul'da bir ayaklanma başlattılar. Ayaklanmayı bastırmak için Selanik Hareket Ordusu birlikleri İstanbul'a girdi ve dinci çevrelerle sıkı ilişkide bulunan Abdülhamit tahttan indirildi. Bu arada, aynı yıl ilk ulusal Mason Yüksek Şurası kuruldu ve ülkedeki bütün localar bu Yüksek Şura'ya bağlandı (16).

1. Dünya Savaşı sonrasında imparatorluğun dağılma süreci içerisinde Mustafa Kemal Paşa tarafından başlatılan Kurtuluş savaşında İttihat Terakkicilerin, cemiyet olarak önemli bir fonksiyonları olmadı. Ancak, savaşın başındaki Kuvayı Milliye lider kadro, İttihat Terakki ve Mason ocaklarında yetişmiş kişilerdi ve aynı inancı paylaşıyorlardı; Özgürlük.

Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi ilk Başbakanı Rauf Orbay, yine Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk başkanlarından Ali Fethi Okyar, General Kazım Karabekir, General Kazım Özalp, Cumhuriyet Halk Partisi genel sekreteri Şükrü Kaya, ilk hükümetin İçişleri Bakanı General Refet Bele, yine Atatürk dönemi

CİHANGİR GENER

Dışişleri bakanı Tevfik Rüstü Aras, bir diğer İçişleri bakanı Mehmet Cemil Uybadin, Türkiye'nin ilk Washington Büyükelçisi Muhtar Tahsin ve Atatürk'ün yakın çalışma arkadaşlarından Milletvekili Cevat Abbas Gürür'ün birer Mason olmaları, Masonik inançların Kurtuluş savaşı ve sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde ne denli etkin olduğunu göstermektedir. Atatürk ve kadrosu, Rönesans ve Reform neticesinde Hristiyan dünyasında gerçekleştirilen aydınlanmayı bir Müslüman ülkede, Türkiye'de gerçekleştiren ve laik sistemi başarıyla uygulamaya koyan ilk kadro olmuşlardır. Saltanat ve Hilafet kaldırılmış, Türkiye çağdaş uygarlığı ve gerçek demokrasiyi yakalayabilen yegane Müslüman ülke konumuna ulaşmıştır. Masonluk bugün, özgür düşünceye dayalı diğer demokrasilerde olduğu gibi Türkiye'de de laik ve demokratik sistemi korumak için üzerine düşeni yapmaktadır.

Kaynakça

- 1- BAYET Albert - "Dine Karşı Düşünce Tarihi" - Broy Yayınları İstanbul 1991 - Sf. 45
- 2- Bayet A. -ie- Sf. 74
- 3- Bayet A. -ie- Sf. 65
- 4- ÜLKÜ Faruk, YAZICIOĞLU A. Semih - "Dünyada ve Türkiye'de Masonluk" - Başak Yayınevi - İstanbul 1965 - Sf. 55
- 5- NAUDON Paul - "Tarihte ve Günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınları - İstanbul 1968 - Sf. 50
- 6- Naudon P. -ie- Sf. 52
- 7- BOUCHER Jules, NAUDON Paul - "Masonluk Bu Meçhul" - Okat Yayınevi - İstanbul 1966 - Sf. 21
- 8- Naudon P. -ie- Sf. 76
- 9- Ülkü F. -Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 47
- 10- Naudon P. -ie- Sf. 95
- 11- Ülkü F. - Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 43
- 12- SOYSAL İlhami - "Türkiye'de ve Dünyada Masonluk ve Masonlar" - Der Yayınları - İstanbul 1978 - Sf. 382
- 13- KOLOĞLU Orhan - "İttihatçılar ve Masonlar" - Gür Yayınları İstanbul 1991 - Sf. 72
- 14- Koloğlu O. -ie- Sf. 26
- 15- Koloğlu O. -ie- Sf. 41
- 16- Ülkü F. - Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 294

XII. BÖLÜM

MASONLUK VE EZOTERİZM

Ezoterik doktrin Masonluk'da daha 1. derece olan Çırak derecesinde inisiyelere verilmeye başlanır. Locanın yöneticisi olan Üstadı Muhterem toplantıyı açarken, "Bir Mason arasına günlük hayatın kaygılarından uzaklaşmalı ve düşünceye dalmalıdır. İşte o zaman düşüncelerimiz, Evrenin Ulu Mimarı dediğimiz Yüce Varlığa doğru yükselmeye başlar. Dileriz ki, o Yüce Varlıkla aramızdaki mesafeyi daha çabuk aşabilmek için ortak çalışmalarımız bize yeni kuvvetler versin" der. Bu açıklamadan da görüldüğü gibi Masonlukta hedef hakikate varmak, Yüce Varlığa erişmektir.

Locanın doğusunda, Üstadı Muhterem kürsüsü arkasında bir Güneş, bir Ay ve her ikisinin ortasında da Üçgen içinde bir Göz sembolü bulunmaktadır. Naacal ve Hermes öğretilerinde gördüğümüz gibi Güneş, tanrının eril sembolü, Ay da dişil sembolüdür. Üçgen içindeki göz ise, tanrının gözünün daima insanlar üzerinde olduğunu remzetmektedir. Diğer Ezoterik ekollerde olduğu gibi Masonlukta da başkan, yani Üstadı Muhterem, tanrısal iradenin loca içerisindeki ifadesidir. Bu nedenle kendisine mutlak itaat zaruridir. Üstadı Muhterem, güneşin doğuşuna atfen, doğuda oturur. Bir loca sembolik olarak, güneşin ilk ışıklarının ortaya çıktığı, yani tanrısal aydınlanmanın var olabildiği anda çalışmalarına başlar.

Masonlar, tüm insanlık için bir ülkü mabedi yapmak amacıyla çalışırlar. Masonluğun bu görevi ancak tüm insanların mükemmele ulaşmaları ile son bulacaktır. Masonlara göre tanrının insanlara verdiği en büyük vasıf Akıldır. İnsanlar akıllarını kullanarak İyi, Doğruyu ve Güzeli aramakla yükümlüdür. Mason mabedi üç sütun üzerinde ayakta durmaktadır. Bunlar, Akıl, Kuvvet ve Güzelliştir. Çalışmalar sona erdirilirken kardeşlerin en büyük dileği Kardeşlik Sevgisi'nin tüm dünyaya yayılmasıdır.

Masonluğa giriş töreni de, Ezoterik doktrin yanlılarının kendi örgütlerine girişte asırlardan bu yana kullandıkları yöntemlerin bir sentezi durumundadır. Aday önce hertarafı kapalı bir hücreye alınmakta ve düşünceleriyle başbaşa bırakılmaktadır. Bu odada, eski Simyacıların ve Şovalyelerin kullandıkları "Vitrinol" kelimesi dikkati çeker (1).

Aday daha sonra, gözleri bağlanarak törenin yapılacağı mabede götürülür ve burada Dante'nin İlahi Komedisinde anlattığı gibi üç sembolik yolculuk yaptırılır (2). Yolculuk başlamadan önce adaya tanrıya inanıp inanmadığı sorulur. Aday ancak tanrıya olan inancını teyid ederse törene devam edebilir. Aksi halde, geri çevrilir. Zaten adayın tanrıya inancı, kabulü için doldurduğu istek formunda da araştırılmış ve tanrıya inanan bir insan olduğunun görülmesi üzerine merasime davet edilmiştir.

Mabetdeki ilk yolculuk oldukça zordur ve sonunda aday Su sınavına tabi tutulur. Daha kolay olan ikinci yolculuğun sonunda Ateş sınavı, çok kolay olan üçüncü yolculuğun sonunda da Toprak sınavı vardır. Eski çağlarda son derece çetin olan bu sınavlar, uygarlığın gelişimi doğrultusunda giderek kolaylaşmış ve günümüzde sembolik birer konuma gelmişlerdir. Yolculuklardan sonra adaya, yok olmak veya ölümün ötesine geçmenin kendi elinde olduğu hatırlatılır ve kendisine verilecek tüm sırları saklı tutacağına dair yemin ettirilir. Ketumiyet yemini her derecede yinelenmektedir. Yemin, Evrenin Ulu Mimarı'nın adını anarak ve Kutsal Kitaplar üzerine el konularak yapılır. Daha sonra adayın gözlerindeki bağ açılır ve hakikatin nurunu görür. O artık bir Çırak Masondur.

Mabedin ortasında bulunan yemin kürsüsünün üzerinde her üç semavi dinin, Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlığın Kutsal Kitapları bulunur. Her üç kitabın varlığı, Masonluk için dinler arasındaki ikincil farklılıkların öneminin olmadığını, yegane gerçeğin tanrının varlığına inanmak olduğunu gösterir. Kitaplar çalışma sırasınca açık tutulur. Bu da, tüm dinlere karşı Masonluğun hoşgörüsünün ifadesidir. Üstadı Muhterem, çalışma başlarken, Hakikatin Nurunun çalışmaları aydınlatıldığını ifade eder.

Kutsal kitapların varlığı, hangi dinden olurlarsa olsunlar Masonların tek tanrıya inandıklarını gösterir (3).

Locanın görevlilerinden Hatip, yeni Çırağa hitaben yaptığı ilk konuşmada, görevinin her türlü noksanlık ve kusurlardan kurtulmak olduğunu, bunu başarmak için Masonluğun kendisine yardımcı olacağını belirtir. Birey daima kendini kontrol etmeli ve bu sayede doğruya, iyiye ve güzele yönelerek sürekli tekmül etmelidir.

İnisiyasyon töreninin amacı yeni üyede içsel sezgiyi uyandırmak ve bilgilenmek için çaba harcaması gerektiğini göstermektedir. A. Makey'in belirttiği gibi, Masonluk üyelerinin zihinlerinde var olan ışığı ortaya çıkarmak amaçındadır. Bu nedenle Masonlar kendilerini, "Işığın Çocukları" olarak da nitelendirirler (4).

Yeni Çırağa adım adım verilen öğretide Semboller Dili kullanılır. Bu çok eski ve evrensel öğretim yöntemi sayesinde, sembollere her çağda, çağın gerektirdiği anlamların yüklenebilmesi ile Ezoterik doktrin hiçbir zaman çağdaşlıktan ve akılcılıktan uzaklaşmamıştır.

İnisiyasyon töreni Masonun tanrıya ulaşmasındaki ilk adımdır. Masonluğun hedefi üyelerini tekamül ettirmektir. Ancak bu tekamül, her bireyin kendi kapasitesi ile sınırlıdır. Eski bir deyişle, Masonluk bir denizdir ancak her Mason ondan, kendi elindeki kabin büyüklüğü kadar su alabilir.

Sen Jan, "Tanrı senin içindedir" der. Nitekim, Hristiyan Masonlar yeminlerini Sen Jan'ın incili Yoanna üzerine yaparlar. Hristiyan dünyasında ayrıca, ilk üç derece localarına "Sen Jan locaları" da denilmektedir. 1742 yılında yayınlanan bir kitapta, yabancı bir Masonu tanımak için sorulan "Nereden geliyorsun?" sorusuna verilen cevabın, "Sen Jan Locasından" şeklinde olduğu görülmektedir. Daha önce ifade edildiği gibi Yoanna İncili İsa'nın öğretisinin Ezoterik yönünü bünyesinde barındırmaktadır (5). Masonluk da, Hristiyan Ezoterizminde belirtildiği gibi, tanrının insanın içinde bulunduğu inanmaktadır. İnsanın tanrıyla özdeşliğin savunan Masonluk, insan, tanrı, evren birliğine de inanmaktadır ve bu inancı doğrultusunda Masonluğun evrensel olduğu belirtilmektedir. Bireyin tüm insanlıkla ve evrenle kay-

naşması, aralarındaki ortak bağı, sevgi bağı bulmasını sağlar ve bu sevgi, Evrenin Ulu Mimarına ulaşmanın yegane yoludur. Kendisi de bir Mason olan Goethe, bu duyguyu şöyle dile getirmektedir:

*"Gönlünü, ne kadar büyük olursa olsun,
O görünmez nesneyle doldur.
Yüreğin mutluluktan dolup taşınca,
Ona istediğin adı ver;
Mutluluk, Sevgi, Gönül, Tanrı...
İsim gürültüden başka birşey değildir.
Göklerin ihtişamını bizden gizleyen bir sistir"...*

Masonlukta üstün tutulan, Tanrının Yüceliği ilkesidir. Bu nedenle insanlar arasında din farkı gözetilmez. Yüce varlığa inanmak ancak dinlerin bünyelerindeki her türlü doğmadan uzak kalmak, Mason olmak için aranan şartlardandır.

1924 yılında New York'da yapılan bir Büyük Loca toplantısında, tanrının tekliği ve tüm insanların tanrısı olduğu, kutsal kitapların Masonlar için sadece birer ışık olduğu açıklanmıştır. Ruhun ölmezliği inancının vurgulandığı bu açıklamada, bir Masonun en önemli görevinin tanrıyı ve insanı sevmek olduğu belirtilmiştir. Masonluk, bedenin ölüp, ruhun canlı kaldığı inancını savunmaktadır ve Mason olmak isteyenlere, tıpkı tanrıya olan inancı gibi, Ruhun Ölmezliğine inanıp inanmadığı da sorulur. Bu inançta olmayanlar da derneğe alınmaz.

1875 yılında Lozan'da yapılan bir Uluslararası Masonik toplantıda, Masonik doktrinin bir üstün kuvvetin varlığını tanımayı kapsadığı, bu varlığın "Evrenin Ulu Mimarı" adı altında ilan edildiği ve ayrıca Masonluğun bir Kardeşlik Örgütü olduğu duyurulmuştur.

Evrenin Ulu Mimarı adının ikinci derecede, yani Kalfalıkta kullanılan ifadesi, "Evrenin Ulu Geometri Üstadı"dır. Bu ifade tarzı da Ezoterik öğreti yanlılarının binlerce yıldan bu yana kullandıkları tanrısal "Geometri Üstadlığı" vasfı ile uyum içerisindedir.

Çıraklıktan Kalfahğa geçiş töreninde Kalfa adayından, tam ve kusursuz bir eser yaratması istenir. Üstadı Muhterem, "Bu öyle bir eser olsun ki, adalet ve sevginin timsali olsun. Tüm insanlık ona sığınabilsin" der. Şaşırın kalfa adayına bu eserin kendisi, yani insan olduğu öğretilir. Bu ifade, tanrının insanın içinde var olduğunun anlatımından başka bir şey değildir.

Masonluğun en önemli sembollerinden birisi, beş köşeli yıldızdır. Naacallerden bu yana Hermes ve Pisagor'un da kullandığını gördüğümüz bu sembolün Masonluktaki remzi de insandır. Ancak Masonluk bu yıldızın ortasına "G" harfi ilave etmiştir. Yıldız, insanın kendisini, "G" harfi ise, ilahi prensibi yani tanrıyı simgeler. Diğer bir deyişle tanrı insanın içindedir. Yıldız içerisine ilk kez Birleşik Amerika'da yerleştirilen "G" harfinin, İngilizce'de tanrı anlamına gelen "God"dan ya da "Yüce Geometri Üstadı"ndan türetildiği sanılmaktadır. Ortasında "G" harfi bulunan bir diğer sembol de, belki de dünyada en çok tanınmış Masonik sembol olan Gönye ve Pergel'dir. Gönye Tanrısal adaleti, Pergel ise sonsuzu kavrayabilecek açı olanağı ile evreni simgelemektedir. İkisinin birlikteliği aynı zamanda Kamil İnsan'ı da remzeder.

Üçüncü derece olan Üstadlığa yükseliş töreni, ruhun ölümsüzlüğüne olan inanca ayrılmıştır. Bu törende sembol olarak, Süleyman Mabedi'ni inşa eden büyük mimar Hiram kullanılır. Hiram bir Yahudi değildir. Yani dinin dogmatik yönünden uzaktır. Ancak, Yüce bir varlığa da inanmakta ve onun adına mabet inşa etmektedir. Hiram'ın Üstadlık sırlarını vermemek uğruna ölümü tercih etmesi, ketumiyet yemininin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu derecedeki törende adayın sembolik olarak ölümü ve yeniden doğuşu canlandırılır ve bireysel çalışmaların insan ömrü ile sınırlı olduğuna, tüm insanların ortak çabası olan düşüncelerin ise ölümsüzlüğüne dikkat çekilir. Bu derecede tanrının ifadesi "Yücelerin Yücesi" şeklindedir. Bu deyişimi tanrıyı anarken kullanan Pisagor, kemale ermiş birçok Yüce insanın bulunduğu, bu nedenle tanrının ancak, "Yücelerin Yücesi" olarak adlandırılabilceğini savunmuştu. Bu ifade tarzı dahi, Pisagor'un Ezoterik öğretisi ile Masonik Ezoterik öğretisi ara-

sındaki yakın ilişkiyi, bağlantıyı ispatlamaktadır.

Masonluğa göre, doğumdan ölüme uzanan yolculuğun amacı Tekamül olmalıdır. Tekamül yolunda bilmin akıl ve hikmete destek olduğu, bu nedenle de Masonluğun daima akılcılık ve bilimsellikten yana olduğu da vurgulanır.

Daha yukarı derecelerde Ezoterik öğretinin inisiyeye adım verilmesine devam edilir. Ünlü Mason yazar Paul Nau-don, Masonik dereceleri şöyle sınıflandırır: İlk üç derecede inisiyelere Ezoterik ilk adımlar atılır ve ayrıca kendilerine hakim olmaları öğretilir. 4. dereceden 18. dereceye kadar olan derecelerde üyeler Evreni tanır ve sevgi yoluyla evrenselleşme hedefi kendilerine gösterilir. 19. dereceden 30. dereceye kadar ise, insanın önce evrenle, sonra tanrı ile özdeşleşmesi yolları öğretilir. Bundan sonraki üç derece, sadece idari derecelerdir (6).

Tekamül ya da olgunlaşma dereceleri adı verilen ilk üç derecenin üzerindeki yukarı derecelere devam edip etmemek her Masonun özgür iradesine bağlıdır. İlk üç derecede öğretinin genel bir özeti verildiği için Tekamül derecelerine, doktrini daha yakından tanımak isteyen Masonlar devam etmektedir.

Masonluk, tabiat üstü kuvvetleri ve mucizeleri reddeder, akıl uygun koşullar altında, dışardan gelecek her türlü engelleme-ye karşın Tekamül edeceğini savunur. Akıl, tekamülün birincil aracıdır. Tekamülün amacı ise, hakikati aramaktır. İnsanoğlunun bulabileceği en son hakikat evrenin varoluşu ve yaşamın sırlarının açılımıdır. Ancak, bu sırlara ulaşabilmek için sadece akıl yeterli değildir. Akıl insanı bir noktaya kadar olgunlaştırabilir. Bu noktadan itibaren, sezgi işe başlar çünkü bazı şeyleri izahta akıl yetersiz kalmıştır. Böylece, diyebiliriz ki, ruhun gerçek tekamülünün ve tanrıya ulaşabilmesinin en önemli aracı, Akıl rehberliğindeki Sezgi gücüdür. İnsan, tanrıya ulaşma yolunda büyük bir aleve dönüşebilecek kıvılcımı kendi varlığı içinde saklamaktadır. Önemli olan bu kıvılcımın ortaya çıkartılmasıdır. Bu da ancak, uygun yönde verilecek bir eğitimin yanı sıra, sezgi gücüyle mümkündür.

Masonluk, eski çağlardan bu yana dini ve siyasi her türlü yobazlığa, putlara karşı çıkmıştır ve her türlü dogmayı yıkmak en

önemli görevleri arasındadır. Dar görüşlü yobaz insanlar evrensel zekaya ancak tanrının sahip olduğu inancındadırlar. Bu zekanın aslında, insanlık tarihi boyunca tek tek bütün insanların zekalarının birleşmesiyle üretildiğini anlayamazlar. Masonluğun doğmalara karşı çıkmakta kullandığı en güçlü silahlar, bilimin rehberliğinde akılcılık ile fikir ve inanç hürriyeti ve hoşgörüdür. Masonluk, tüm dinlere karşı hoşgörülü davranırken, üyelerinin fikir ve inanç hürriyetlerini kısıtlamamak ve hiçbir yere ulaşmayacak gereksiz tartışmalardan kaçınmak için localarda dini ve siyasi tartışmalar yapılmasını yasaklamıştır.

Masonik düşünceye göre evrende hiçbir şeyin sonu veya başlangıcı yoktur. Herşey sürekli bir gelişme ve değişim içindedir. Bu durum evrene hakim olan evrim ve hareket kanunları ile açıklanabilir. Evren, bu kanunlar çerçevesinde sürekli bir devrim ve büyüme içerisindedir. İnsan Evrenin bir parçasıdır ve sadece onda hakikati kavrayacak yetenek vardır. Masonluk, yoktan var edici tanrı fikrini kabul etmez. Tanrı, Nur'dur, Ruh'dur, Hakikat'tir, Adalet'tir, Çalışma'dır ve Aşk'tır. Tanrı önsüz ve sonsuzdur. Hakikatin merkezidir ve kendisinden çıkmış olan tüm ruhların çekim kaynağıdır. Bütün ruhlar ölümsüzdür ve tanrıya ulaşmak için sürekli gayret içindedir. Çevremizi saran uzayın, zamanın ve yaşamın sonsuzluğu ile tanrının sonsuzluğu aslında aynı şeylerdir.

Evren, tanrı ile özdeştir. Mikrokozmosta da, Makrokozmosta da o vardır. İnsanoğlu, ulaşabildiği en küçükte de, en büyükte de daima onu görmektedir. Cansız varlıklar, belirli koşulların biraraya gelmesi ile canlı varlıklara dönüşür. Mikroorganizmalar basit hayvanlara, bu hayvanlar daha gelişmişlere ve memelilere, son aşamalar olarak maymun türlerine ve nihayet zincirin son halkası olan İnsan'a ulaşır. Yaşamın en belirgin özelliği olan Zeka, en basit hayvanlarda bile görünse dahi, en üst düzeydeki ifadesine insan ile ulaşır. İnsan, düşünebilen ve belli sonuçlara ulaşarak, ulaştığı bu sonuçları kendisinden sonraki nesillere aktarabilen yegane yaratıktır. Çevresindeki olağanüstü düzenin bir tesadüf olamayacağını düşünen insan, aklının ve sezgisinin yardımı ile tanrının varlığını kavrayabilmiştir.

Ancak, tanrı kavramı çoğu zaman yozlaştırılmış, tanrının sevgi olduğu unutulmuş, ona korkuyla yaklaşılması öğretilmiştir. Tanrı ile alışverişte bulunduklarını iddia edenler tarafından o, korkulacak bir varlık haline getirilmiştir. Bu yöndeki öğretiler, birçok doğmanın oluşmasına, akıl ve hikmetin yerini yobazlık ve karanlığa bırakmasına neden olmuştur. İşte bu nedenle Masonların önemli görevlerinden birisi de, felsefe ve dinler tarihini incelemek ve hakikatin kendisinde olduğu iddiasında olanlara karşı, gerçek hakikati ortaya koymaktır. Varlık sebeplerini mucizeler üzerine kuranlara karşı Masonluk, dinler tarihinin aslında insanlık tarihi olduğunu, her dinin kendisinden öncekilerden etkilendiğini ve hepsinin ortak bir temele dayandığını savunur (7).

Kendisinden önceki tüm Ezoterik ekoller gibi Masonluk da, evreni oluşturan dört temel elemanın Ateş, Su, Hava ve Toprak olduğu görüşünü benimser. Masonluk için, zaman içindeki kuvvet, zaman dışındaki tanrının ispatıdır. Evrende her an kuvvetten madde doğduğu gibi, madde de kuvvete, yani enerjiye dönüşmektedir. Doğa, ateşle kıvamlaşmakta ve olgunlaşmaktadır.

Yedi sayısının Masonlukta özel bir önemi vardır. Pisagor ekolünde olduğu gibi, Masonlukta da, yedi kollu şamdanla sembolize edilen bu sayı, yedi gezegeni veya evrenin yedi temel unsurunu remzetmektedir.

Yedi gezegenin herbirine Masonluk simgesel birer anlam yüklemiştir. Gezegenlerin herbiri, tanrısal inancın, umudun, şefkatin, iradenin, ihtiyatın, namusun ve adaletin sembolüdür. Ayrıca, 7 sayısının, yedi doğal renk ve yedi nota ile ilahi iradenin de ifadesi olduğu belirtilmektedir.

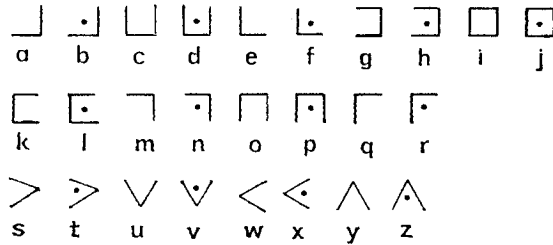
Bir diğer Masonik sembol 3 sayısı ve üçlemelerdir. Masonluk'ta herşey adeta 3 sayısı ve üçlemeler üzerine inşa edilmiş gibidir. Masonluk için 3. derece olan Üstad derecesi en önemli derecedir ve öğretinin bütün sırları bu derecede gizlidir. Bu nedenle Üstadlığa ulaşan bir Mason olgunluğa da ulaşmış demektir. Daha önce de belirtildiği gibi, sadece daha ayrıntılı bir inceleme yapmak ve öğretiyi daha derinlemesine incelemek isteyen Masonlar yukarı derecelere devam edebilirler. Bu bir zorunluluk değildir.

MASONLUK VE EZOTERİZM

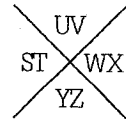
Bir loca üç temel sütun üzerinde yükselir. Bunlar, güzellik, kuvvet ve akıl sütunlarıdır. Yemin masasının üstünde Gönye, Pergel ve Kutsal Kitaplar bir üçleme oluşturur. Locayı Üstadı Muhterem ve onun iki yardımcısı, yani üç kişi yönetir. Locada mutlak iradeyi temsil eden Üstadı Muhteremin sembolü, hemen arkasındaki üçlü ışıktır. Yine doğuda, ay, güneş ve üçgen içindeki göz sembolleri de bir diğer üçlemeyi oluşturur.

Pisagor öğretisinde 10 sayısı mükemmelliğin, yani tanrı ile özdeşleşmiş Kamil İnsan'ın sembolüdür. Masonlukta da, inisiyeyi mükemmelliğe ulaştıran, öğretinin en üst düzey sırları üçün on katı olan 30. derecede verilir. Ayrıca Masonlukta en üst derece 33. derecedir ve her Yüksek Şura'da sadece 33 kişiye bu derece verilmektedir.

3 sayısı ve üçleme, Masonlukta daha birçok yerde kullanılmaktadır. Buna bir örnek olarak Masonik Alfabe'yi verebiliriz. Alfabe ve anahtarı şöyledir: (8)

AB	CD	EF
GH	IJ	KL
MN	OP	QR

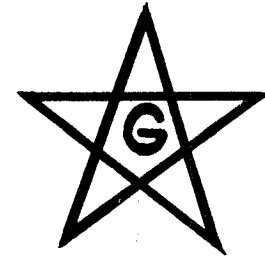

CIHANGİR GENER

ABD Güney Jürisdiksiyonu Yüksek Şurası Hakim Büyük Amirlerinden Albert Pike, "Masonluğun bütün savı, ruhun sonsuz tanrı varlığının bir kavılcımı olduğu ve onun yüzünden insanın ölümsüz olduğudur. İnsanda, tanrısal nesnenin insani nesne ile birleşmiş olduğu söylenebilir" demektedir. Hermes de binlerce yıl önce, "İnsan varoluşun aynası ve özetidir. Aşağıda olan da yukarıda olan gibidir. Evren ise, büyük çapta bir insandır. İşte birlik mucizesi budur" dememiş miydi?

GÖNYE - PERGEL

BEŞ KÖŞELİ YILDIZ

Kaynakça

- 1- BOUCHER Jules - Naudon Paul - "Masonluk Bu Meçhul" - Okat Yayınevi - İstanbul 1966 - Sf. 123
- 2- ERMAN Sahir - "Dante ve İlahi Komedyanın Ezoterik Yorumu" Yenilik Basımevi - İstanbul 1977 - Sf. 11
- 3- ÜLKÜ Faruk, YAZICIOĞLU A. Semih - "Dünyada ve Türkiye'de Masonluk" - Başak Yayınevi - İstanbul 1965 - Sf. 129
- 4- NAUDON Paul - "Tarihte ve Günümüzde Masonluk" - Varlık Yayınları - İstanbul 1968 - Sf. 139
- 5- Naudon P. -ie- Sf. 121
- 6- Ülkü F. - Yazıcıoğlu A.S. -ie- Sf. 190
- 7- Naudon P. -ie- Sf. 150
- 8- Boucher J. - Naudon P. -ie- Sf. 170

SONUÇ

Diğer tüm Ezoterik ekoller gibi Masonluk da, evrensel olma iddiasını taşır. Bu evrensellik, tüm insanlıkla ve evren ile özdeş olmanın bir sonucudur. Doktrinin sırrına eren inisiye için bu sır, bireyin insanlıkla, insanların evrensel varlıkla özdeşleşmeleri zaruretidir. Çağların süzgecinden geçerek günümüzde Ezoterik doktrinin en önde gelen savunucusu ve uygulayıcısı konumuna ulaşmış olan Masonluk bu özdeşleşmenin belli bir uyum içinde nasıl sağlanacağını öğretisidir. Alevilik-Bektaşilik, Dürzilik ve İsmaililik gibi pekçok kurum da Ezoterik öğretiyi bünyelerinde halen yaşatmaktadırlar ancak, bu kurumlar çağın gerekleri doğrultusunda kendilerini yenileyememiş ve öğretileri de bazı noktalardan çağın gerisinde kalmıştır. Varlıklarını sürdürebilmek için kabul etmek zorunda kaldıkları bazı dini söylemler zaman içinde doğmalara dönüşmüş ve Ezoterizmin akılcılığından uzaklaşma sonucunu doğurmuştur.

Masonluk ise, kısa bir süre için Hristiyanlığın etkisinde kaldığı görüntüsünü vermesine karşın, bu durumdan çabuk sıyrılmasını bilmiş ve Ezoterik öğretinin yapısı uyarınca Akıl ve Hikmeti kendisine önder yapmayı başarmıştır. Ezoterik öğretinin sembolizma dilini kullanmayı son derece iyi başaran Masonlar, sembollere günümüz gerçeklerini ve ilerleyen bilimin ışığı altında yeni anlamlar uyarlanmasını mümkün kılmışlardır. Böylece, öğretinin sonraki nesillere aktarılmasında da Masonluk bir Mihenk Taşı olmuştur.

Ezoterizmin uygulayıcısı Masonluk, sanat, edebiyat, felsefe, din ve toplum alanlarında dünyanın çağdaş düzeye ulaşmasında son derece etkin bir rol oynamıştır. Özellikle 18. yüzyılda, Akılla mistisizmi birleştirmeyi beceren Masonluk, bu arada mutlak'ın tek kavranış biçimi olan yaratıcı sezgiyi de bünyesinde muhafaza etmeyi başarmıştır.

Evrenin sürekli bir gelişim içinde bulunduğunu bize bilim söylemektedir. Diğer bir deyişle evren sürekli bir büyüme, bir evrim içindedir. Evrimin varlığı, dünya yaşamının gelişimi ile de kanıtlanmıştır. Evrim, dinamik ve yaratıcıdır. Ezoterik doktrinin

öngördüğü mükemmelliğe doğru yükselmenin en canlı ve kesin kanıtıdır. Evrim, Evrenin Ulu Mimarına doğru bir yükselişin ifadesidir.

Bazı düşünürler Masonluğun Deist, diğer bazıları ise tam aksine Teist olduğu iddiasındadırlar. Masonluk, tanrı ile insan arasına hiçkimsenin girmesini kabul etmez. Semavi dinlerin hepsinde yaşamın amacı, öte dünyada ödüllendirilme. Tek tanrılı dinler, inanırlarına iyi birer insan olurlarsa cennete, aksi takdirde cehenneme gideceklerini söylerler. Masonluk'ta ise hedef, diğer Ezoterik inanç ekolleri gibi, çok farklıdır. Masonluk, inisiyelerini mükemmelliğe ulaşmak için çaba göstermeleri hedefine yöneltir. Ancak iyi insanların Kamil İnsan aşamasına ulaşabileceğini ve tanrıya yaklaşacağını savunur.

Teizm'de tanrı, her canlı üzerinde her an tasarruf sahibidir. Ancak, semavi dinlerin hiçbirisi, insanlar üzerinde bu denli tasarruf sahibi olan tanrının, tek isteği her birinin iyi olması iken, niçin bu gücünü kullanarak hepsini iyi olarak yaratmadığına mantıklı bir izah getirmemektedirler. Öte yandan Ezoterizmde, insanların kendi geleceklerini iradeleri ile belirlemeleri hürriyeti ve bunun sonucunda mükemmelliğe ulaşma imkanları vardır.

Ayrıca, dinlerin bünyesindeki mucizeler ve doğmalar Masonluğun reddettiği olgulardır. Masonluk ve diğer Ezoterik örgütlerin binlerce yıldan bu yana dinlerin ortodoks inanırları ile sürekli mücadele içinde olmaları da, her iki düşünce sisteminin bağdaşmadığının en güzel örneğidir. Bu nedenlerle Masonluk kesinlikle Teizm değildir.

Öte yandan Masonluk Deizm de değildir. Çünkü, Deist inanca göre tanrı sadece ilk nedendir. Yaradandır ve yaratmakla işi bitmiştir. Masonluk ise tanrının yaradan değil, kendisinden var olunan olduğunu savunan Ezoterik öğretinin bir ekolüdür. Deizm, tanrı ile evren arasında süregelen bir ilişki olduğunu reddederken, Masonluk tanrı-evren birliğini ve evrenin sürekli tanrıya doğru aktığı fikrini savunur. Deizm, yaratmakla işi biten tanrının bu eyleminden sonra ne yaptığına veya ne olduğuna açıklık getirmez. Masonluk ise tanrının varlığını sonsuza kadar sürdüreceğini söyler. Deizm'de akılcılık ön plandadır. Masonluğun De-

izm olarak tanımlanmasının en önemli sebebi her iki inanç biçiminde de akılcılığın üstün tutulmasıdır. Ancak Masonluk, akılcılığın yanısıra yaratıcı sezgiye de büyük önem verirken, deizm bunu kesinlikle reddeder.

Deizm, sezgi gibi, bilimsel bir izahı bulunmadığı için ruhun varlığını da kabul etmez. Masonluk'ta ise Ruhun ölmezliği en önde gelen inançlardandır. Ayrıca her Mason, ettiği tüm yeminlerde Evrenin Ulu Mimarının kendisine yardımcı olmasını diler. Bu dilek dahi, Masonlar için tanrının işinin henüz bitmediğinin ve bir köşeye çekilmediğinin ispatıdır.

İşte bu nedenlerle Masonluk, ne Teizm, ne de Deizm'dir. Felsefi bir dille ifade edilmek gerekirse Masonluk Panteizm'dir.

Diğer birçok Ezoterik ekolün tarih içinde kaybolmaları gibi Masonluk da birgün tarihin tozlu sayfaları arasına gömülebilir. Ancak, insanlık zeka ve sezgisini kullanarak Ezoterik öğretiyi kendisinden sonraki nesillere aktaracak birileri mutlaka olacaktır.

